

Aantekeningen van Eetse Tighelaar over de geschiedenis van het dorp Hempens

Eetse Tighelaar is geboren in Hempens op 16 november 1912 en overleden op 8 januari 1978. Hij was getrouwd met Hinke Dijkstra (1915-1959) en (2) met Froukje Baarda.

Tighelaar was zeer actief in het dorp Hempens waar hij zijn gehele leven heeft gewoond. Hij was veehandelaar van beroep, maar tevens scriba van de Nederlands Hervormde gemeente Hempens/Teerns, en jarenlang secretaris van de korfbalvereniging “Wéz Fluch”. Daarnaast was hij geïnteresseerd in de geschiedenis van het dorp. Hiervoor legde hij twee multomappen aan, waarvan de tekst hieronder is te vinden.

Artikel Leeuwarder Courant van 8 februari 1965: “Eetse Tighelaar tekent Hempens historie op”.

Eetse Tighelaar 1912-1978

1. Inleiding.
2. Memorie is van J. Hepkema over Hempens en Teerns.
3. Uit de kerkgeschiedenis van Friesland 0.150 – 1000.
4. Lijst van Pastoors en Predikanten vanaf 1554-1950.
5. Levens beschrijving enz. van 25 Predikanten, eerst Pastoors.
6. De stamboom van de fam. v. Kleffens.
7. Het beheer der kerkvoogdij, tijdens Ds. M.C.J. Wanrooy.
8. De kerkbrand op 9 dec. 1945.
9. De kerkherbouw in 1948 word voorbereid.
10. De namen van hen die geld op de leening plaatsten voor de herbouw van de kerk (schuldbekentenissen).
11. De herbouw van de kerk in 1948, en het verloop.
12. Ds. T.A Romein, Ds. S.D. van Veen, Ds. J.J. Kalma.
13. Diaconie rekening cijfers van 1938-1963.
14. Belangrijke besluiten, van Kerkvoogden en Notabelen.
15. Enkele naam of woord toelichtingen enz.
16. Het kerkhof te Hempens en het aantal regels en graven.
17. Grafsteen opschriften, in rijmvorm, of bijbeltekst.
18. De bewoning van Hempens: Open dorp of Archipeldorp.
19. Het contact van de buurten met Hempens e.a.
20. Wat na 1945 is verandert, met beschrijving van de buurten, met historie enz.
21. De school, (aantal schoolgaande kinderen).
22. Wat voor toekomst heeft Hempens? (Kogelpotten !).
23. Het dorpsleven, arbeidsterrein.
24. Register van de Pastorie opkomsten in 1590.
25. Toelichting van woorden en namen.
26. De Floreen cohieren van 1788 over Hempens in 1818.
27. „ „ „ „ Teerns in 1818.
28. Van wanneer enkele geslachten hier al wonen, vanaf 1771.
29. Hempens, grote, grondsoort, kerkelijk, en vereenigingen.
30. Heeft Hempens kans op een uitbreiding?

De volgende boeken zijn door mij gelezen en bestudeerd.

1892	Naamlijst v. Predikanten T.A. Romein en S.D. van Veen.	
1888	Oostergo, reg. v. Geestelijke opkomsten door Prof. Dr. J. Reitsma.	
1911	H. Fryske Reveil, Dr. G.A. Wumkes.	
1951	Kerkgeschiedenis van Friesland (bijlage) Vinea Domini Archief van het Aartsbisdom Utrecht, no.16.	
1572-1620	Acta boek Prov. en Particuliere synoden in Friesland 1572-1620.	
1772	Lidmatenboek der H.Gem. Hempens en Teerns van 1772-1956.	
1772	Doopboeken tot der H.Gem.Hempens en Teerns van 1956.	
1744	Lidmaten register	1744-1798.
1590	Kerkelijk rekenboek	1590-1823.
1772	Trouw registerboek	1772-1872.
1684	Diaconie rekenboek	1684-
	Diaconie rekenboek	1891-1939.
	Notulen v.d. Kerkeraad	-1877.

1877	Notulen v.d. Kerkeraad	1877-1920.
1920	Notulen v.d. Kerkeraad	1920-1954.
1955	Notulen v.d. Kerkeraad	1955-
	Bevolkingsregister van Hempens en Teerns.	
1880	Naamlijst der Friese Herv. Predikanten (Dhr. J.J. Kalma)	1880-1559
1846	Leeuwarden van de vroegste jare	-1846 W. Eekhof.
1958	Encyclopedie van Friesland.	
1965	Skiednis fan Fryslan, Dr. D. Kalma.	

Personen die mij belangrijke tips gaven:

O. Santema	Nylansdyk 38	Leeuwarden.
T. Volbeda	Skans 53	Heerenveen.
W. Feenstra	Oostergrachtswal 27	Leeuwarden.
T.h. Wierstra		Leeuwarden.

De kerkelijke gemeente van Hempens en Teerns:

De namen van de voorgangers dezer gemeente, eerste Pastoors, later Predikanten. Hun werk, en levensloop, hun gezin, en de voornaamste gebeurtenissen tijdens hun verblijf hier in Hempens.

door, Eetse Tigchelaar
scriba Ouderl. Te Hempens.

ETTITPAMMA

Niet die een lidmaat heet, is daarom juist een Christen, maar die door 't waar geloov, met Christus is vereent. Ach! dat dan alle leën der Kerk, zig nooit vergisten: Dan op een vaster grond in 't huis, van Gods Gemeent. Als levend leden van 't onzichtbaar, Hoofd der Kerke Alleen op Hem gebouwd, hun zielsheid mogten werke in !

HA EXOPAR animo 4 Precatúr
Ds.Duco Folperda, Eccts.
1772

Dit heeft Ds. Duco Folperda op de eerste bladzijde geschreven van het lidmatenboek, dat in 1772 op orde der Ed. Hoog: H.H. Staten van Friesland, moest worden aangelegt. Voor de kerkelijke gemeente van Hempens en Teerns. Eenvoudige memorie's voor Landgenoot en Vreemdeling, door J. Hepkema, geb. 30-5-1845, te Oudeschoot op. Te Leeuw. overleden 13-7-1919. In een beschrijving van de bijzonderheden, van meer dan 200 dorpen, steden en gemeenten in Friesland schrijft hij over Hempens het volgende:

Hempens of Himpens:

Aan het groote scheepsvaarwater, is een dorpje, dat mocht wenschen verplaatst te kunnen worden aan gene zijde der vaart, dacht ons bij 't bezoek, en de schipperij zou het zeker helpen wenschen, wanneer het baten mocht, vanwege de voor haar zoo lastige brug, die er gelegd is, om rijdend toch één uitweg te hebben inzonder naar de hoofdstad, want anderzijds is er geen doortocht. De buurt, eenerzijds den weg telt enkele huizen en huisjes met een school, een boerderij en een kerk met een pastorie aan 't eind. Flinke boerderijen liggen in de omtrek en aan de smallen, bochtigen grindweg, die voert naar den rijksweg en Leeuwarden. De kerk met toren is net van bouw, en wordt goed onderhouden. Bijzonder laag is het uurwerk van de toren gesteld, met zeer grote klokgaten. De kerk heeft slechts vier ramen, aan weerszijden, twee. De dodenakker met laag gelegen, doch begroeid en gemaaid wordend gangpad, is beschut door een dichten mantel van houtgewas en enkele oude linden. Men vindt er vele zerken geïllustreerd met zinnebeelden als de slang, de vlinder en de treurboom, de meesten met teksten als Math. 18 vers 10, Jac. 4 vers 14 voluit, Rom 6. vers 22, Phred 3 vers 2a, Ps. 49 vers 6, Rom 6. vers 23, Jac. 4 vers 14b, en Pr. 68 vers 14a. Op het graf van Geeske Drijver 1873-1892 vonden we:

*« Haar vriendelijke oogen zijn gesloten.
Gestreden is Haar laatste strijd.
Voorbij al wat wij sâam genoten.
Haar plaats is ledig voor altijd”.* R.i.p.

Op dat van den W. E. W., Heer Ds. Helmerus Beekhuis, geb. te Garijp 5 mei 1811, Predikant te Hempens sedert 3 Oct. 1858, en overleden alhier op 10 mei 1878 staat te lezen.

“Tot een goed weerzien, was de groet, zoo hoopvol uit zijn vroom gemoed. Zijn dierbaren hier het laatst gegeven, die groet, die hoop op 't woord gegrond. Door hem bij 't leven steeds verbond, doe hem ook in die hope leven”.

In de kerk een orgel, geen stoelen in 't gangpad gedekt met oude zerken: 1618, 1638, 1634, 1641, 1656. en aan een muur een bord, waarop voluit geschildert is: *“Alzoo lief heeft God de wereld gehad enz. Joh. 3 vers 16.”*, en daarom gelijk de Heilige Geest zegt: heden indien gij Zijne stem hoort, zoo verhardt uwe harten niet, gelijk het geschied is in de verbittering, ten dage der verzoeking in de woestijn, Hebr. 3 vers 7-8. Eigenaardig is de predikstoel met twee duidelijk gesneden wapens op elk der drie zijden en o.a. de namen van G. Pytters, A. Jans, J. Pijtters enz. Boerenwagens zijn het.

Zoo voert J. Pytters in de vier kwartieren: ster en halve maan, een boomvrucht, twee spreeuwen en twee gekruiste geweren. Er ligt in het voeren van zoo'n wapen vaak iets eigenaardig historisch, het kan er althans in gelegd worden. En dan geeft het in enkele eenvoudige afbeeldsel meer dan in enkele woorden gezegd kan worden. Met een lijf of wapen spreuk er naast, moge het weer navolging vinden. 't Verleden der familie of stam, 't leven van de personen zelf, afkomst, bedrijf of werkkring, zou er met een sprekend figuurtje in afgebeeld kunnen worden. Vrouwen zouden de ruitvorm kunnen behouden. Laten we hier even invoegen, dat we onlangs van een Amsterdammer, gesproken uit Frieschen bloede, de uitnoodiging ontvingen, hem een aangegeven gedachte in de Friesche taal te willen overzetten. Zij luidde, *“Wes wier en forjit nea daste in Fries biste”*.

Op de Heerengracht hebben we later te zijnen huize, die gekozen lijfspreuk in antieke letters afgebeeld gezien, rond een met de pen prachtig uitgevoerd wapen, ontleend aan naam, afkomstig en bedrijf. Hempens telde in 1811 slechts 75, in 1890 bijna tweemaal zooveel inwoners, men vond de staten Gluis en Hiddema. Schotanus zegt, dat twee zusters op Hiddema de kerk ter eere van H. Maarten hebben gesticht. In de nabijheid ligt Teerns, een

buurt met dorpsrechten, vroeger met een kerk en de State Ubbinga, aan wier bezitters de stichting van het bedehuis was te danken. De geleerde Johannes Terentius, die in 1651 op 22 jarigen leeftijd professor werd in de Hebreeuwsche taal te Franeker, ontleende zijn naam, aan dit gewezen buurtje, dat in 1811 maar 30 inwoners telde. Als we het wel hebben, is zelfs de dodenakker voor 'n paar jaar verdwenen met de afgraving der terpen.

Uit kerkgeschiedenis van Friesland van 0 - 977

Het kernland van de Friezen werd gevormd door de kleistreken van de tegenwoordige provincies. Friesland en Groningen, waarvan Westergo wel het oudste centrum is. De Friezen, een Germaanse stam waarschijnlijk van de Rijnstreken afkomstig, vestigden zich daar tussen 150 tot en met 50 voor Christus.

Zonder veel tegenstand, werden zij in 14 voor Christus, door de Romeinse veldheer Druses, aan de Romeinen onderworpen, ofschoon zij verschillende keren in opstand kwamen, bleven zij een paar honderd jaar, toch in zekere mate aan het Romeinse gezag onderworpen.

En in de tweede en derde eeuw waren nog steeds de Friezen ingedeeld bij de Romeinse legioenen. De Friezen hebben het Christendom niet van die Romeinse tijd geleerd. Van de Franken, en vooral de Angelsaksen werd dit ontvangen.

De Frankise koning Clovis ± 511 had het roomse geloof aanvaard, de Franken volgden dit voorbeeld.

In 630 stichtte de Franken koning, Dagobert I te Utrecht een kerk, die was gewijd aan H. Thomas, en deze gesteld onder de bisschop van Keulen, als uitgangspunt voor de missie onder de Friezen. Dit was de eerste poging om de Friezen het Christendom te doen kennen, die echter niet van grote invloed schijnt geweest te zijn. Toen de Franken voor de Friezen moesten wijken en Utrecht hun in handen viel, werd deze kerk door de Friezen vernield. Jarenlang vernemen we dan niets meer van de Christendom in Friesland.

Totdat in 678 de heilige bisschop van York, Wilfried hier lande aan de Friese kust, (van Weser tot het zwin bij Schelde). Deze Engelse bisschop was eigenlijk scheepgegaan, voor een reis naar Rome, waar hij de Paus wilde bezoeken, voor recht tegenover zijn vervolgers. Uit de koers gedreven, kwam hij voor de Friese kust, waar hij aan land ging.

Eddius Stephanus verteld hierover. Daar vond hij massa's heidenen, en werd hij door hun koning Aldgils eervol ontvangen. Met toestemming van de koning, mocht hij dagelijks tot die heidenen preken, het woord Gods, en verkondigde hun de waren God, den almachtigen Vader, en Jezus Christus, zijn enigen Zoon, en den Heiligen Geest, mede eeuwig met hen. Ook leerde hij hun duidelijk één doopsel ter vergeving van de zonden en een eeuwig leven in de verrijzenis na de dood. De Friezen aanvaardden die leer, omdat er dat jaar een voorspoedige visvangst, en rijke oogst was. Zij schreven dit toe aan de tussenkomst van de God, die Wilfried hun verkondigde. Zij zochten een sterke en goede God.

Het volgende jaar gaat Wilfried naar Rome. Van die prediking blijkt later niet veel meer over te zijn. In 688 ging de Engelse monnik Wigbert naar Friesland als missionaris. Koning Adgils was inmiddels gestorven, en opgevolgd door koning Radbad. Wigbert bleef 2 jaar in Friesland te prediken, maar zonder succes, de Friezen waren in oorlog met de Franken, en moesten van hun leer niets hebben. De 33 jarige priester Willibrord, komt in 690 met 12 monniken naar Friesland, zij kwamen per schip en landen te Katwijk.

Paus Sergius I gaf hem die opdracht en zegen. Peppijn, (de middelste) opperhofmeier, regent v h Franken Rijk beschermde Willibrord. (Pippijn overleden 16 Dec. 714).

714 Pippijn overleden, zijn zoon Grimaald vermoord, die gehuwd was met een dochter van koning Radbad, genaamd Theutsind. Een felle strijd breekt los om de macht, en koning Radbad mengd zich ook in deze strijd. Hij maakt van de verwarring gebruik, het vroeger aan de Franken verloren gebied terug te winnen, en hij heroverd Utrecht en Dorestad (Wijk bij

Duurstede). Het nationale bewustzijn der Friezen leefde sterk op, en stond afwijzend en vijandig tegenover alles wat met de Franken betrekking had.

Van de prediking en missie komt nu niets. Kerken worden verwoest, en Willibrord ziet zich genoodzaakt naar Echternach terug te trekken. In 716 komt Bonifatius naar Friesland, waar hij als missionaris wilde werken. Maar hij kon in deze omstandigheden niets bereiken.

Hij verliet Friesland na 1 of 2 jaar al weer. In 718 werd koning Redbad door Karel Martel, een zoon van Pippijn verslagen. Willibrord keert nu terug naar Friesland.

Ook Bonifatius was hier drie jaar van (719 – 722). Daarna vertrekt Bonifatius in opdracht van de Paus naar Duitsland, met name in Thüringen. Na de dood van Willibrord (739) neemt Bonifatius de leiding van het Utrechtse bisdom op zich.

In 734 verslaat Karel Martel met een vloot de Friezen op de Beldine, de Middellzee tussen Westergo en Oostergo. De bisschop van Keulen maakte echter aanspraak op het Friese missiegebied, doch Bonifatius verdedigde krachtig de rechten en het voortbestaan van de Utrechtse bisschopzetel, die hij in 753 zelf beklom. In 754 gaat Bonifatius met 52 gezellen naar het Friese gebied tussen Vlie en Lauwers gelegen. Heftige Heidense reacties, vonden echter van tijd tot tijd plaats, en Bonifatius is met zijn gezellen bij Dokkum daarvan het slachtoffer geworden. Bonifatius was in 680 geboren, en bij de marteldood in 754 dus al 74 jaar, oud. Zijn geboortenaam was oorspronkelijk, Winfried.

De eerste Fries die zelf preekte, was de Heilige Liudger, die in ± 742 te Wierum bij Dokkum is geboren. Hij studeerde te Utrecht en te York in Engeland. Van 778 – 784 was Liudger in de omgeving van Dokkum werkzaam in het gebied rond de Lauwers. De 3 wintermaanden ging hij naar Utrecht om daar onderricht te geven aan de H. Maartensschool. Bij het aanbreken van het voorjaar keerde hij dan naar Friesland terug. Over Bonifatius verteld hij: “Dien ik met eigen oogen aanschouwd hebt, grijs van haren, en gebogen door ouderdom, doch rijk aan deugden en verdiensten”. Liudger had veel op zijn voorgangers voor, omdat hij zelf een Fries was. De anderen waren meest Angelsaksen of Franken, waar de Friese koningen vaak mee in oorlog waren. In 782 breekt de oorlog uit, tussen Saksen onder Widukind, en Karel de Grote, dit sleept ook een deel der Friezen mee in die strijd. In 802 werd Liudger de eerste bisschop van Munster. Hij stierf op 26 maart 809. Bij een onderhoud met hem, werd de Geest gevoed!

825-838 H. Fredericus Bisschop b.Utrecht, geb. Sexbierum.

917-977 Radbad “ “ “ “

een geleerd en vroom man, van moederskant verwant aan de koning der Friezen Redbad. Deze twee laatsten waren Fries van geboorte.

Lijst van Pastoors en Predikanten van Hempens en Teerns:

1554-1567 Aggëus Sloot, roomsch Katholiek Priester.

-1580 Gellius Acronius, R.K. te Teerns (Benedictus zn.).

Gellius Arundéus.

1611-1614 Abraham Vomélius.

1623-1626 Willem Lautenbach.

1627-1656 Gerardus Alberti †

1657-1672 Christiaan Heideleman †

1674-1688 Johannes Mol †

1689-1691 Frederik Bootshaak †

1692-1704 Jonkheer Jelgerus Sictus van Rinia.

1705-1738 David Acronius †

1740-1742 Nicolaas Balk †

1744-1781 Duco Folperda †
 1782-1797 Isaak Hemsing.
 1797-1817 Tjeerd Radsma.
 1817-1824 Jan Nicolaas Schermer Hesfling.
 1825-1833 Franciscus Johannes Dethmers.
 1834-1852 Jan Hendrik van Yssel.
 1853-1858 Petrus Adrianus Koppins.
 1858-1878 Helmerus Beekhuis †
 1879-1892 Roelof Cremer.
 1893-1896 Cornelis Jacobus Boers.
 1897-1898 Lambertus Troste †
 1898-1927 Marinus Constants Justinus Wanrooy †
 1929-1950 Johannes Bernardus Fredrikus van Kleffens †
 1958-1965 Jacobus Marinus Willemsen, ord: 13-18-06.
 1966-1970 Menno Willem Henri Barfstra „ „ „
 1971- Verstraten „ „ „

De Agg eus School, van 1554 – 1566:

Heer Agge, zich later noemend: Agg eus Sloot, was rooms, katholiek priester te Hempens. Hij was hier al op 13 jan.1554 (Recesboek !). Zijn vader was Hille (Agge Hille's). In het jaar 1567 moest hij uit Hempens vluchten, en vertrok naar Emnden (Duitsland). Dat kwam, doordat hij teveel bij de protestanten was. De ongedisciplineerde uitbarsting was in 1566 begonnen in Vlaanderen, n.l. de Beeldenstorm. Die al spoedig naar de noordelijke gewesten oversloeg. Het zelfvertrouwen der Calvinisten was gestegen. Zij hielden hun hoge preken, onder bescherming van gewapende geloofs -genoten. Het verbond van de protestanten valt uit en, omdat het Verbond der Edelen, en ook de Calvinistische organisatie's, de verantwoording hiervoor niet wilden dragen, de hervorming krijgt de schuld. Filips II van Spanje, benoemde de Hertog van Alva, tot landvoogd, om de Nederlanders voorbeeldig te straffen, en tevens om hier het, absolutisme te vestigen. Alva kwam met een leger van 10.000 Spaanse en Italiaanse soldaten. Duizenden vluchten naar andere landen, toen Alva in 1567, met zijn leger optrok naar het noorden. En de Raad van Beroerten instelde, ook wel Bloedraad genoemd. Geheel Nederland ten noorden van de Maas en geheel Zeeland waren bij het Aartsbisdom Utrecht ingedeeld,1559. Het zuidelijke gedeelte bij het Aartsbisdom van Mechelen, tot Luik en Ieperen. Het waren onrustige jaren, met zeer scherpe tegenstellingen. De echtgenote van Agg eus Sloot, en hun 5 kinderen vluchten mee naar Emden (febr. 1567, zie volgende blad). Daar in Emden werd hij eerst schipper, om voor zijn gezin de kost te verdienen. In 1569 wil hij weer naar Friesland toe, om het Evangelie te verkondigen. Doch dit werd hem niet toegestaan. "Dog deze man schijnt dat heilig oogmerk niet gehad te hebben, waarom hij in verdenking kwam, met de vrijbuiters onder een doek te leggen. Daarom werd hij, op de Burg te Emden gearresteerd op 19 sept. 1569: Hierover in Consitutie bestraft zijnde, zegt hij, alle de beschuldigingen te bemantelen. In 1570 is hij met vrouw en kinderen, uit Emden vertrokken.

Op 15 November 1579 voerden de Staten overal de Hervormde Prediking in. De Unie van Utrecht ontstond op initiatief van Jan de Gude, Stadhouder van Gelderland. In 1580 sprak Filips II de ban uit over Oranje. Op 1 Febr. 1580 bestormden burgers en soldaten het Blokhuis te Leeuwarden, dat in 1499 was gebouwd, als vesting om de stad in bedwang te houden. Het was toen een gevangenis en gerechtsplaats. Deze bestorming gebeurde onder

leiding van Burgemeester Adrie Lambertszoon. Het blokhuis was en bleef gevangenis. Een schavuit werd tegen de westelijke gevel opgesteld. In 1870 is het afgebroken. De huidige gevangenis staat nu op die plaats. Boek: "*Archief van het Aartsbisdom Utrecht, no 16, conscriptio esculum friscaae*". (bladz. 321) Het getal dier bannelingen bedraagt 626, waaronder een tal van edelen. 134 Seculiere priesters en 44 regulieren. Nog vonden wij op het stedelijk archief te Leeuwarden eene copie uit de Amelander stukken in het Rijks.archief welke ofschoon van tegenovergestelden aard niet geheel onbelangrijk is voor de geschiedenis. Het stuk bevat de namen van 21 priesters, die door het Hof van Friesland in 1567 werden gebannen, om hunne kettersche gevoelens ten opzichte der H.H. Sacramenten. Ook dit stuk zullen wij hierachter laten volgen. Rotterdam, p. fr. A. J.J. Haagland, Oud Praed".

De Friese vluchtelingen in 1580. (blz. 323):

1567, 18 Februari.

Gesien bij den Haeve van Friesland die confessien voer deselven Hoeve gedaan bij:

Heer Agge Hillezoon, pastor in den dorpe Hempens.

Heer Jelle Haytezaan, pastor toe Gietzerck.

Heer Sycke Wybozoon, pastor toe Oldekerck.

Heer Eecko Symonszoon sacrista toe Steens.

Heer Henricus Duysboorch, prebendorius, aldaar.

Heer Floomchach Florzoon, pastoor toe Morra.

Heer Jacobus Weesop, pastoor toe Bornwert.

Heer Jacob, pastoor toe Martsum.

Heer Gijsbert, pastoor toe Drijnum.

Heer Bernardus, Stellingwerff, pastoor in Weensvart.

Heer Fredericus, pastoor toe Wyer.

Heer Wyerdt Fzommezoon, pastoor te Cubaert.

Heer Tjebbe Edeszoon, pastoor, Marrum.

Heer Wyerdt Trommezoon vicaris toe Cubaert.

Heer Wybren Tjepkeszoon, pastoor toe aldaar.

Heer Egbert Wygmanszoon, pastoor, in het dorp Tzaem.

Heer Wyger Dyrckszoon, pastoor in dorpe Scolsum.

Heer Abbe Syberzoon, vicaris, toe Weydum.

Heer Watge Pauli, prebendarius, in Hallum.

Heer Geerdt Lambertzoon, pastoor toe Wijns.

Heer Johannes Rouckes, vicaris toe Cornsum.

En de Heer Johannes Heynartzoon, vicaris in de Lemmer allen beschreven waerby den Hoeve gebleecken is, dat sy Quadt gevoelen hebbende aen den Sacramenten der heiligen kercken, ende ceremoniums derselver ende dat zij nieuwichheden int administreeen der sacramenten gepleegd hebben, confranie haeren end in 't aennemen van haeren beneficiën gedaen; ende alsae 't selu tenderend tot vezachtinge ende vilipendentie van onse oude christelijke religie ende cleinachtinge van zijn Majesteits Hoecheit, waeromme soe ist dat voortseyde haoff op alles rypebiken gelet ende geconsideraal hebbende des men in desen behoort te considiceeren in den naeme ende van meegen dess Connines van Spangiën, Grave van Holland, Zeeland ende Heere van Vriesland, die versz. beschreven haerluyden placet gerevoceert ende revoceert die mits des en hun interdicieerend voortaan, den eenige meer diensten ofte sermonen binnen dese landen heymelicken af te openbaer te doen, bant hunluyden voorts vijf Vriesland soe lange, ende ten lyt ende wijlen toe, dat bij Coninel. Mat., anders daerin zal zijn

gedisponeerd, te raemen 't land van Vriesland binnen vier dagen na dato van deesen, sonder daer weder binnen den vorz. tijt in te coemen, ende dit alles by arbitrale correctie. Aldus geprononceert ende nuijtgesproecken toe Leeuwarden in de cancelarije den XVIIIsten Februarie, anno h.s. 67.

(Get.) P. Eemskerck.

De geuzen in actie:

Jan Bonga, Grietman van West - Dongeradeel, lid van het Verbond van Edelen, was één der luiders. Hij streed bij Heiligerlee en Jemgum in 1568 werd watergeus in 1569 en plunderde Hindelopen. In 1572 deed hij een inval in Friesland, en bezette Sneek en Bolsward, maar moest later weer voor de Spanjaarden wijken. De Geuzen blokkeerden de havens, benden trokken door het land, en namen in 1574 te Oldeboorn zelfs Grietman Gryph gevangen en ook de Pastoor werd meegenomen. De smokkelhandel leefde op, wie bedreigd werd door plundersaars, kochten een vrijgeleide, zoals de inwoners van Spanga (dorp in West-Stellingwerd). In Leeuwarden moesten de Dominicanen (katholieken orde) hun kerk na tien (10) uur ter beschikking van de hervormden stellen, en een afscheiding maken tussen kerk en koor, dit was in 1578. Op 15 november 1579 voerden de staten, overal de Hervormde prediking in. Op 1 febr. 1580 bestormden burgers en soldaten het Blokhuis te Leeuwarden. De Minderbroeders (Franciscanen) die Bedelorde was, moesten het in 1580 vooral ontgelden. Vooral op buit beluste soldaten legden, nu hiervoor veel ijver aan de dag. Op 31 maart 1580 werd de resolutie, van de staten van kracht, dat; de katholieke eredienst werd verboden, en alle priesters van hun ambt werden vervallen verklaart. De Gemeenten, werd gelast een Predikant te kiezen. De plaatselijke besturen moesten Gereformeerde kerkvoogden en schoolmeesters aanstellen. De ontslagen Priesters, die werkloos werden, zou een pensioen, uit de geseclariseerde kerkgoederen worden gegeven. De kerken werden gezuiverd. De kloosters werden afgebroken. De Mariakerk te Leeuwarden werd hospitaal. Het kruisbroederklooster te Franeker, werd academie. Een groot aantal Priesters ging naar Keulen of Groningen. Er worden 140 Priesters genoemd die uitweken, en nog tal van leken. De Katholieken melden dat het gaafste deel van de Priesters enz. uitweek. Volgens hun, waren; onder de maat de afvalligen, die zich melden voor een plaats als Predikant. Van hun werden sommigen alzo aangenomen. Anderen geweigerd wegens, gebrek aan kennis of onwaardig leven, een deel van deze laatsten vond nog een plaats als koster of schoolmeester. De overigen kregen een jaargeld of raakten aan lager wal. De Hervormde kerk nam de plaats in van de Katholieke. Zij nam de kerkgebouwen over met de goederen, zij moest de kerk nu ook bevolken. De weinige Predikanten trokken de menschen aan door, de kinderen te dopen, huwelijken te sluiten en zij beschikten over een kerkhof. In 1611 ging een Priester in Oudega weer tot de bediening over, wat hem zijn woning koste. Enkele Priesters op hoge leeftijd, bleven in Friesland, en hielden nog contact met elkaar, zoals na 1598 te Bolsward, heer Buwe van Ypecolsga, wiens sporen wij tot in Hempens vinden.

Gellius Acronius 1580

Op 28 okt. 1580, komt de naam van Gellius Acronius voor als bediener van het beneficie te Teerns. (Zie 't recesboek en op Burgwed). Ook genaamd, Gellius Benedictus Acronius.

Hempens, 7 september 1580

Pastoor Tiarcks Gerrits:

Hefft noch tot deser uir sin concubine niet techt genomen, doch stelt he 't selue nu in beraet, (Celibaah). Is Joannes Tiarcks de gebruiker van de ijzeren koe, misschien de zoon van deze pastoor? of de vader ?

Ds. Gellius Arendéus, van 1602 – 1609.

In 1601 wilde de classis een Predikant te Hempens hebben. Op 6 aug. 1602 werden Hempens en Teerns bij missive van de classis bevolen, om binnen 6 weken een Predikant te kiezen en te beroepen. Daarop is Ds. Gellius Arundéus van Harkstede beroepen. Hij was vroeger al, ergens als Predikant werkzaam en hij was als gehuwd. Want zijn zoon Jeremias Arundéus, die in 1595 was geboren, was later Predikant op Ameland. En zijn dochter Trijntje, Arundéus werd lidmaat te Marsum, op 14 febr. 1610. Deze Gellius Arundéus was een zoon van Hieremias Arundéus, die op 27 jan. 1569 mede onderdertekende, een smeekbrief van de Leeuwarder Kruis-Gemeente, aan de Emder moederkerk, om Gellius Snecanus, tot leeraar te mogen hebben. Hij werd in 't laatst van 1609 beroepen te Marsum, maar stond op 16 sept. 1609 hier nog en word genaamd; Predikant van Wartena.

Gedeputeerde Staten van Friesland besluiten op 12 april 1611; dat Hempens, Warstiens en Wartena kerkelijk worden gecombineerd. En Teerns is toen kerkelijk bij Goutum gevoegd.

Ds. Abraham Vomélius, van 1611-1614.

Hij was al in Hempens op 19 jan. 1611. Ook was hij bij de ondertekening der formulieren van eenigheid. In 1614 staat hij nog als Predikant te Hempens. Het minimum Predikants tractement was van 1584 – 1684 = Cg. 300,-

Ds. Willem Lautenbach, van 1623 – 1626.

Hij is geboren op 17 dec. 1597. Zijn ouders hadden 12 kinderen. Zijn vader was Hendrik Jacobus Lautenbach, die op vastenavond 1595 huwde met Maria of Marijke van Velzen. Dit was een dochter van Hendrik Willem Velsius, die een pelgrim reis naar Jerusalem maakte, en stierf aan de kwade koorts, toen hij op de terugreis was in Italië (Calabrië). Ds. Willem Lautenbach is gehuwd met Teuntje Pytters. De kinderen uit dat huwelijk geboren waren: In 1624 Henricus, later Predikant te Jelsum van 1651-1665.

In 1628 Petrus.

In 1629 Liskien, gehuwd met Ds. Christiaan Heidelman.

In 1637 Jacobus, later ook Predikant te Jelsum.

Op 12 nov. 1626 werd Ds. W. Lautenbach te Goutum beroepen. Hij nam dit aan, en vertrok daarheen.

Hij overleed te Goutum op 15 april 1657, op de leeftijd van ruim 59 jaar oud.

Zijn vader, de bovengenoemde Hendrik Jacob, zoon van Lautenbach, was schrijver bij de Compie van Ripperda, en ook bij het Hof van Friesland alzodanig werkzaam.

Hij was advocaat, van beroep. De bijbel van Maria, of Marijke van Velzen, was later in het bezit van Ds. Duco Folperda, die van 1744-1781 te Hempens Predikant was.

Ds. Gerardus Alberti, hij leefde van 1627 tot en met 1656;

Deze is geboren in 1602 te Leeuwarden. Ook de Alberti's komen oorspronkelijk van Ruinerwold. Die zijn dus van Drentse afkomst. Ds. Gerardus Alberti werd in 1627 als kandidaat te Hempens beroepen. Hij overleed hier in 1656. Zijn wed. verzocht de classis op 6 juli 1657, om éénmaal dienst na St. Jacob, hetwelk werd toegestaan, daar de menschen er tevreden mee waren. Een zoon van hun: Johannes, Gerardus Terentius, geb. 1 jan. 1629 is te (geboren 1628-1629) Franeker Hoogleraar geweest. Hij werd op 22 jarige leeftijd Professor in de Hebreeuwse taal. Of wel: Oriëntalist, kenner en beoefenaar van Oosterse talen. Deze zoon overleed in de nacht van 28 op 29 sept. 1677 (48 jaar) De fraaie grafsteen van Ds. Gerardus Alberti en zijn echtg. ligt in onze kerk bij de preekstoel. Het opschrift, is in het latijn, en vertaald als volgt: "*Aan God de opperste en grootste Heil, en ter eeuwige gedachtenis aan: Gerhard Alberti, (zoon)*". Man Gods die 29 jaren zonder onderbreking het Evangelie van Christus heeft gepredikt. Eind juli 1656 ziek geworden. Bezweken op 4 aug. aan de vliegende pestziekte. Blijft leven in den Heer na zig en tijdens zijn leven roem te hebben vergaard. Zijn lichaam is aan de aarde toevertrouwd.

De gemeente die haar Herder betreurd. De weduwe en haar kinderen, die echtgenoot en vader betreuren. Hebben dit monument geplaatst.

Het alliantieteken, en dekkledem- stellen het eeuwig verbond op de grafsteen vast. Zijn echtgenote hete: Lydia, Jans, Bon...eins

Gerardus Alberti

Van 1623-1627 student te Franeker. 16 mei 1623 aldaar ingeschreven als theologisch student. te 21 jan. 1627 kandidaat te Hempens en Teerns. Op 4 aug. 1656, overleden als Predikant te Hempens.

Uit Acta boek van Provinciale en Particuliere synaden gedurende de jaren 1572-1620. (Dr. J. Reitsma. S.D. van Veen) blz.19 (synade gehouden 9 May 1586 te Leeuwarden).

6. Van Gerardi Alverti saecke is besloten, dat Gerardus hoewel hij door syn ouderdom syn dienst niet kan uitvoeren, dat hij nochtans syn voergaende onderholt uth syn pastorie ende van die van Paesens sal behouden, doch alsoe dat hij in syn dienst sal doen, soeveele hij kan, ende dat daerbij het classis van Doecum den defect van syn dienst sal helpen te vervullen.

(was dit de groot vallen van onze Gerhadi Alberti)

Ds. David Acronius.

Predikant te Hempens is kerkelijk getrouwd op 18-04-1734 te Hempens met Hiltje Sjoerds Wijbinga te Hempens (dit is vermoedelijk zijn 2e vrouw).

De ledematen van de Gereformeerde kerke tot Hempens en Teerns zijn deze navolgende, so als ik deselve hier heb gevonden.

David Acronius (1705 – 1738)

Tot Hempens.

Michiel Jans Boekema, verstorven.

Here Lieuwes

Sanke moeij wonende te Leeuwarden verstorven.

Govert Pijters en Rienk Reiners

Jitse Jacobs en Berber Floris met attest. van Lekkum

Tjerk Oeges en Sjoerdsje verstorven

Symen Classens, Evert Goverts vertrokken, Jan Pijters op Oude Mieden, Jetje op de Kooi, huisvrouw van Elis Martens.

'l Selmina Acronius met attestatie van de Jouwer op voorgaande belijdenis van haar geloof aangenomen.

Trijntje Goverts, huisvrouw van Sijmen Classen, Antje Reinderts huisvrouw van Evert Goverts vertrokken. met een attestatie van de Jouwer Gepke Adema, Wed. A. Acronius in leven Predikant op de Jouwer. Met attestatie van Oosterlittens. Jan .. en zijn huisvrouw vertrokken. Met het attestatie van Baard Ruurd Teunis. Met een attestatie van Bozum, Pietje Acronius aangenomen, grins huisvrou van Ruurds.

Tot Teerns

De heer Huitema met attestatie van Bommel.

Douwe Jacobs en Tyntje verstorven.

Doytes Freeks en Sytske.

Aangenomen Pieter Gosses met zijn huisvrou, Aafke huisvrouw van Tjerk Oeges aangenomen. Aangenomen Sixtij Acronius en Maria Heringa tot Leeuwarden.

Op oude Mieden

Wobbe Pyters (verstorven) en zijn huisvrou Oeke deszelfs dochter aangenomen

Sikke Oeges en Pytje zijn huisvrou, Sikke Oeges verstorven.

Tiebbe Oeges en zijn huisvrou aangenomen, Tiebbe gedoopt.verstorven.

Teakke Oeges en zijn huisvrou aangenomen, Teakke gedoopt.

Met attestatie van (Gijret) Sijtze Clases en Hinke Douwes op belijdenis, 's geloofs gedoopt en aangenomen Antje Su..., wed. Bakkolsma.

Ds. Nicolaas Balk, 1740 – 1742

Deze is in 1740 beroepen, van Toudgum.

Op 26 juni deed hij zijn intrede te Hempens. De leerrede die hij uitgaf, moet van groot belang zijn geweest. Hij overleed op 23 mei 1742 te Hempens, zijn vrouw was Grietje Floris Houkema.

Huis t Altenburg:

Naschrift over huis vorig blad. onder de berekening staat op los papiertje:

Uit dezen gebleekt dat de Diaconie door het bouwen van dit huis schade gehad heeft van een somma van 221-3:

Ds. Duco Folperda, van 1744 – 1781:

Deze is in 1704 te Harlingen geboren.

„ „ 24 april te Harlingen gedoopt. Hij was een zoon van Dirk Doeckes en Talina Jacobs. Hij is op 15 juli 1736 gehuwd met Elisabeth Siccama. Ds. Duco Folperda is beroepen van Birdaard. Op 20 sept. 1744 deed hij zijn intrede te Hempens. Er moeten 5 kinderen in dit huwelijk zijn geboren.

Talyna geb. vrijdag 19- 4- 1737, gedoopt 21- 4 -'37 (Pasen).

Elske, geb. zaterdag, 28-6-1738, gedoopt 13-7-'38.

Abel, geb. zondag, 24-4-1740, gedoopt op 1-5-'40.

Dirk, geb. dinsdag, 14-4-1744, gedoopt 10-5-'44.

Onbekend

Ds. Duco Folperda; echtgenote Elisabeth Siccama overleed in nov. 1780 (de begrafenis was op 8 nov. '80) Ds. Duco Folperda ging op 30 juni 1781 met emeritaat.

Ds. Duco Folperda overleed te Leeuwarden, op 20 juni 1782. Hij werd ruim 77 jaar oud, en werd begraven evenals zijn echtgenote te Hempens.

Het kerkvoogdij rekenboek te Hempens vermeldt:

“In het bekken bij de begrafenis van Elisabeth Siccama te Hempens op 8 nov. 1780: 3 Car. guld., 9 stuivers.

“In het bekken bij de begrafenis van de Wed. Eerw. Heer, den Predikant D. Folperda, 1 Car. gulden, 14 stuivers en 4 penning ontvangen op 24 juni 1782.

Ondertekend door de toenmalige adm. kerkvoogd:

(afbeelding) dit merk heeft Harmen Anne's zelve gezet.

Deze melde ook: een derde jaar tractement fl. 200,- aan Ds. Duco Folperda tot den 1 juli 1781. Daarna vacature.

Elske, dochter fan Dûke Foperda en Elisabeth Siccama,
Berne 28 juni 1738-stoarn 5 april 1743 te Birdaard:

't Wie macht, mar op 'e pastorijsje.
Hear Dûke wekke al uren lang,
bij 't sykbed fan har Elske,
O, nachten drof en bang.

Trouwe Elisabeth , dij skriemde
it lot is soms sa hurd-, de smert
om 't lytse famke hinne
trochflime it soargend hert.

Dan lei it stil, sa stil derhinne....
de seineman dy kloppe oan;
in iere hoanne kraide
it wie Goedfreed – to – moarn.

Lûd klonk de rattelwacht syn stimme.
it bern dat joech de leste snok;
de klok sloech fjouwer ure...!
Koart duorret hjir it lok.

De bijbel van Ds. Willem Lautenbach's moeder Maria of Marijke Velsius, was later in het bezit van Ds. Duco Folperda (t Hempens 1744-1781). Het was een Hoogduitse Bijbel, want de Lautenbach's kwamen oorspronkelijk uit Duitsland.

Hempens, nov. 1960
Eelse Tigchelaar.

Ds. Doecke Folperda, bij de âlde bibel fan Marijcke Velsius.

âld en wurch.

Dat dikke boek fân Dûke Folperda.
Marije Velsius skreau sels – langlyn – (mar faurst har boask op festeljoun en sa). De nammen
fan har tolve bern dêryn.

Hij sloech it, mei in swiere sike's ta.
De jierren binne as pusters op 'e wyn en sjongt us ek in nye maityd ta.
Och, hwa komt altyd mei himsels yn 't lyk ?

Myn greep is slop, en ik soms wurch en bang...
De jonkheit dounset bliid, en giet har gang,
en blomke siket ik, ik bin allinne –

De ringdou sit te brieden op it nêst,
de hanspeak fluitet yn dream hege mêst,
in krouzen fluorje gloppen fan de stilte.

Hwat is de fûst, hwerop de man betrouwd
us skaedzjend beamte, der 't de slingers wine.
de simmer dy 't syn koarte skientme jowt
as yn de ieren brant en slacht de pine?

Hoe stiennich is dit paed fen skeel en skea !
de bern Durk, Elske, Abel en Taline
myn wiif Elisabeth, o hurde dea !
O libbens, eker, fan it unk trochsingle.

't Is yn de moarn, de hope, in rouzebeknap,
dy 't iepenbrekt, bidauwe fan it lok,
ring stroffel ik oer de drompel fân de smert.

Stil leit it leed, syn nevele oer dyn hof
en 't driipket ut e beammen kald en drof
mar it finne blomke, dat giet ticht en slept.

Ds. Isaak Hemsing, 1782 – 1797

Deze is geboren te Oenkerk op 4 juni 1754. Hij was Gerh. zoon, en broeder van Jac. te Oostermeer. Als kandidaat is hij te Hempens beroepen. Op 18 aug. 1782 intrede te Hempens en bevestigd. Op 30 juli 1786 is hij te Hempens kerkelijk getrouwd met Boukje Faber van Grouw. Deze was toen nog maar 17 jaar oud. Zij overleed 2 jaar later in 't kraambed op 4/11. In dit huwelijk zijn de volgende kinderen geboren:
Gehardus Athenus, geb. 27-6-1787, gedoopt 15/7/1787.
Athenus Gerhardus ,, 27-10- 1788, gedoopt 30/10/ 1788.

Ds. Isaak Hemsing is op 11 dec. 1791 te Hempens kerkelijk getrouwd met: Catharina van Eerten, die van Groningen afkomstig was.
In dit huwelijk zijn de volgende kinderen geboren:
Maria Susanna, geb. .. – 3 – 1793, gedoopt op 11/4/ 1793
Willem Jan, ,, 18-7-1795, gedoopt 16-8- 1795.

Ds. Isaak Hemsing is beroepen naar Minnertsga. Op 2 juli 1797 hield hij in Hempens zijn afscheidsprek. Hij overleed te Minnertsga op 11 jan. 1804.
Op 8 juni 1784, is in de christelijke synode-vergadering te Franeker, de kerkelijk wettige regeling gemaakt dat: In gemeenten alwaar, wegens het klein getal der leden van de Kerkenraad, de Diakenen tot de Kerkenraad genomen moeten worden. En dat geen Diaken, of Diakenen, in dezen naar eigen goedvinden zullen mogen handelen.

De Franschen komen in ons land in 1795:

Op 10 febr. 1795 konden de Leeuwarders hun vreugde uiten, in de dans rond de vrijheidsboom. Toen zongen ze van de verworven vrijheid, gelijkheid en broederschap.
De Gereformeerde Godsdienst had vanaf 1580 (dus ongeveer ± 200 jaar) een belangrijke rol gespeeld, en was eigenlijk, de alleen heersende Godsdienst.
Want op 31 maart 1580 hadden de Staten waar Friesland, de resolutie uitgevaardigd dat: De uitoefening van de Kaholieke Godsdienst in het openbaar, of heimelijk was verboden.

Diakonierekening

Beginnende 18 Mei 1788 en eindigde op 20 juni 1790, gedaan door Bokke Alberts Diaken van Hempens en Teerns:

Ontvangen	f. 263.÷. 4
Hier af uitgaaf	f. 235.1.10

Blijft over	f. 27.18.10

B. Sjoerd Siemens de opvolgende Diaken ontving ses Car. 4 penn. zegge 6- :4 aan afgezette deuten voor goed geld, welken mindere waarde bij verkooping hij weer in rekeing kon korten.

Welk 6- : 4 behoren tot ontvang boven gemeld in het budalje tot f. 123-10.-

Dus zonder die duiten van ongeveer 117-9-12

B.A. Bokke Alberts, guld. martens Sjoerd Rinsma, Sjoerd Sijmens, Wymer Gerben
H. Hemsing.

Ds. Tjeerd Raadsma, 1797-1817:

Deze is op 19 jan. 1772 geboren te Harlingen.

Zijn ouders waren, Hermanus Radsma en Aafke Stephani.

Hij deed op 6 aug. 1797 zijn intrededienst te Hempens. Hij was als kandidaat te Hempens beroepen. Op 11 aug. 1799 is hij te Meppel, kerkelijk getrouwd met: Anna Dina Kniphorst, aldaar. De volgende kinderen zijn in dit huwelijk geboren:

Johanna, geb. 14-7-1800, gedoopt 17-8-1800

Aafke, ,, 30-2-1801, ,, ,, 31-1-1802

Anna Dina, 30-8-1805, ,, ,, 6-10-1805

De moeder Anna Dina Kniphorst, is in deze laatste kraam overleden, en het meisje n.h. genoemd.

Herstelling aan de kerk in 1806, zie achterkant van dit blad !

Ds. Tjeerd Radsma is op 6 okt. 1808 weer getrouwd, n.h. met Doedje Nieuwenhuis van Aalten, laatst wonende te Leeuwarden.

Volgens het huwelijks-inzegeningboek te Hempens: is dat huwelijk bevestigd op donderdag 6 okt. 1808 voor de kerkeraad aan Huis, door Ds. W.G. Reddingius, Predikant te Dronrijp. (zulks uit hoofde van onpasselijkheid)

Ds. T. Radsma word beroepen naar Aalten, tot eerste, tweede Predikant, en neemt dit aan.

Hij hield zijn afscheidspreek te Hempens op 20-4-1817, hij overleed op 4 dec.1839 te Aalten. Op de leeftijd van bijna 68 jaar.

Ds. Tjeerd Radsma heeft als theoloog, godsdienstkundige werken geschreven.

Op 18 aug. 1811 heeft de Keizer, een decreet uitgevaardigd (n.l. bevel gegeven) tot het opmaken, en in werking stellen, van de werkelijke familienaam, kadaster enz.

S. Martinus, reg. van Aanbreng I, 57. De oude kerk, in de dertiende eeuw door twee zusters Hiddema gesticht, is 1806 afgebroken.

Verbouwing en herbouw van de kerk te Hempens in het jaar 1806:

Op 1807, 17 jan. Ontvangen: de genegotieerde penningen voor het kerkgebouw met:

no 1: Marten Rinzes

no 2: Wopke Gjalts

no 3: Douwe Gerbens

no 4: Ds. Tj. Radsma ieder 150 Car. Gld. a 4 % rente.

no 5: Pieter Klazes

no 6: Hijltje Johannes

no 7: Sytse Tjerks

no 8: Keimpe Klazes

no 9: Anne Heermens samen 1350 Car. gld.

1807 Uit de gecollecteerde penningen 300 ,, ,,

1807 Voor drie obligatie's aan 400 oud-

Kapitaal ontvangen: 342 ,, ,,

Totale ontvangsten

1992 Car. gld

1806 , 3 mei, aan strijk en verhooggeld bij de aanbesteding v.d. kerk betaald 47, --
1807, Aan Keimpe Klazes voor enkele werkzaamheden aan de toren 725,- (van, later
Werga, Hoekstra)
Aan Rinze Reins wegens reparaties aan de kerk volgens Quitantie 1299,--
1808, Aan Rinze Reins betaalt 't restant der competentie wegens 't bouwen der kerk 100,--

Uitgaven alzo samen:

f 2171.—

Er werd gerekend met, Carolse guldens, stuivers, en penningen.

Eerste steen gelegd op 15 aug. 1806 door:

Klaas Pyters, geboren 9-3-1804, vader Kerkvoogd Pyter Klaveren.

Gjalt Wopkes, „ 9-3-1800, „ „ Wopke Gjalts.

Op 18 okt. 1813 word Napoleon bij Leipzig verslagen. Het duurde bijna 3 weken voordat dit in geheel Friesland bekend was. Toen begonnen de Franse troepen hier weg te trekken of te vluchten. Er werden onafhankelijkheids feesten georganiseerd, en uitbundig gevierd.

Ds. Tjeerd Radsma krijgt op 1 mei 1814 als de diaconie rekening een overschot van f 139,--,
18 stuivers, 7 penn. gaf., Om hem f 100,- te geven ter vermindering van de Gemeenteschuld,
wegens achterstallig Traktement van de jaren 1811, 1812 en nog eens 1813.

De 2 jongens die de eerste steen voor de kerk herbouw op 15 aug. 1806 hebben gelegd waren beide op dezelfde dag jarig.

Klaas Pieters, * 9-3-1804, hij is een zoon van Pieter Klazes Terpstra en Maaïke Jochums.

Klaas, op 20-5-1824 te Huizum, met Gerbrig Anne's van Wijngaarden, oud 22 jaar wonende te Lutkewierum.

Gjalt Wopke's Koldijk * 9-3-1800, hij is een zoon van:

Wopke Gjalts Koldijk en Maaïke Pieters Smits.

Gjalt 13-5-1824 te Huizum, met

Fokeltje Rienks Sybrandy, oud 22 jaar wonende te Wirdum

d.v. Riens Klazes Sybrandy, meester timmerman, en Tjitske Jentjes.

Gjalt en Klaas zijn dus dezelfde dag jarig, hun moeders hebben dezelfde voornaam (Maaïke) zijn beide * Hempens, beide zijn t. Hempens, op 30-3-1800 en 1-4-1804 d. Ds. Tjeerd Radsma. * t Huizum, Gjalt op 13-5-1824 en Klaas een week later op 20-5-1824.

Deze Klaas Pieters Terpstra, geb.* op 9-3-1804, te Hempens,

† gestorven op 20-4-1829 te Hempens.

X 20-5-1824 te Huizum.

Gerbrig Anne's van Wijngaarden, geb. op 16-10-1801 te Bozum,
gestorven op 7-11-1871 te Hempens.

Hij is volgens † akte landbouwer t Hempens geweest en aldaar overleden in de huizing, nummer twee (2). Hij is volgens deze † akte een zoon van;

Pieter Klazes Terpstra en Maaïke Jochums Epema,

Jan Hedzer Tiemersma en Paulus Piers Jorritsma, beide landbouwers te Hempens, geven dit

† bij de Gem. Leeuwarderadeel aan, en ondertekenen dit.

Een zoontje van Klaas† oud 4 jaar en 11 maart t Hempens en genaamd Pieter Klazes Terpstra,

* op 13-3-1825, † 15-2-1830 t Hempens.

Deze Gjalt Wopkes Koldijk

* 9-3-1800 te Hempens

† 4-6-1825 te Roordahuizem huis no.69

X 13-5-1824 te Huizum

Fokeltje Rients Sybrandy

*

†

Gjalt Wopkes Koldijk was boer, wonende te Roordahuizum.

Hij is volgens † akte een zoon van:

Wopke Gjalts Koldijk, en Maaïke Pieter (Smits).

Rienk Klazes Sybrandy, oud 56 jaren, timmerman, schoonvader van de overledene te Wirdum, en Tjitze Pieter Andringa, oud 66 jaren, boer te Roordahuizum, nabuur van de overledene, geven dit † bij de gem. Idaarderadeel aan, en ondertekenen dit.

Dus Gjalt en Klaas ook beiden jong overleden. Gjalt werd 25 jaar en ± 3 mnd. en Klaas werd 25 jaar en ±1 mnd. oud. Klaas zijn vader, oud Kerkvoogd Pieter Klazes Terpstra, * -12-1749 overleed op 28-1-1823 in huizing, no. 2 te Hempens, oud 73 jaar, en was een zoon van: Klaas Sybren en Beitske Sytze:

Op de gedenksteen van deze herbouw van de Kerk staat:

*De Kerk is herbauwd in 1806
toen Kerkvoogden waaren:
Wopke Gjalts en Pyter Klaases.*

*Den 15 Augustus den Eersten steen
gelegd door:
Klaas Pyters en Gjalt Wopkes*

X 26-6-1796 Hempens, Wopke Gjalt (na 1811 Koldijk)

Maaïke Pieters (na 1811 Smits) Hun zoon Gjalt is * 9-3-1800 † 4-6-1825, .. 30-3-1800.

X 14-11-1802 Puter Klaases (na 1811 Terpstra)

Maaïke Jochums (na 1811 Epema) Hun zoon Klaas is * 9-3-1804, † 20-4-1829, .. 1-4-1804.

Beide kinderen Gjalt en Klaas op dezelfde dag jarig.

Beide kinderen hun moeder heete van Maaïke

Beide kinderen gedoopt door Ds. Tjeerd Radsma

Beide kinderen getrouwd in 1824 (13 mei en 20 mei)

Beide kinderen zijn 25 jaar oud geworden (Gjalt 25 ¼ en Klaas 25 1/9 jaar)

Gjalt X op 13-5-1824 oud 24 jaar met:

Fokeltje Rients Sybrandy, oud 22 jaar van Wirdum. d.v. Rients Klases Sybrandy, meester timmerman, en Tjitske Jentje (1811 de Vries) echtlieden te Wirdum.

Deze Gjalt Wopke's Koldijk † op 4-6-1825 te Roordahuizum in huis no. 69. Nog maar 1 jaar en 3 weken getrouwd. Zijn wed. Fokeltje Rients Sybrandy, oud 25 trouwde later met Sjoerd Andele's Andringa * te Wirdum op 1-3-1827 LWL.

Sjoerd is een zoon van: Andele Sjoerds Andringa en Sytske Jochum's Oostra.

Klaas Pyter's (Terpstra na 1811) * 9-3-1804 te Hempens, † 20-4-1829 te Hempens, X 20-5-1824. Hij is 19 jaar en zij 22 jaar. Gerbrig Anne's van Wijngaarden, * 16-10-1801 te Bozum † 7-11-1871 te Hempens.

Klaas is volgens † akte landbouwer te Hempens geweest, en aldaar overleden in de huizing no 2. Klaas Terpstra en Gerbrig Anne's van Wijngaarden hebben 2 kinderen gehad.

Pieter Klazes Terpstra, * 13-3-1825, † 15-2-1830.

Sytske Klazes Terpstra * 16-2-1827, † 20-1-1830.

Klaas zijn vader: Pieter Klazes Terpstra, * -12-1749, † 28-1-1823 (73 jaar)

Klaas zijn grootouders waren: Klaas Sybren's en Beitske Sytze's (echtelt).

Klaas Pieters Terpstra, zijn nagelaten, weduwe (20-4-1829)

Gerbrig Anne's van Wijngaarden getrouwd nu (28 jaar) op 11-09—1830 met:

Douwe Pieters van Dijk, (24 jaar) * 5-1-1806 te Roordahuizum, † 12-4-1877 te Hempens,

Gerbrig Anne's van Wijngaarden (boerin te Hempens) * 16-10-1801 te Bozum, † 7-11-1871 te Hempens.

Douwe is een zoon van: Pieter Douwes van Dijk, koopman te Roordahuizum, en Trijntje Jans. Gerbrig is een dochter van:

Anne Rients van Wijngaarden † en van Sytske Sijes Algra, boerin wonende o/d Lutkewierum.

Gjalt Wopkes Koldijk, zijn nagelaten weduwe (4-6-1825) Fokeltje Rients Sybrandy, oud 25 jaar, trouwd later op:

Fokeltje Rients Sybrandy, *...†...X 1-3-1827 L.W.L.

Sjoerd Andeles Andringa, landbouwer * ... te Wirdum, †..., X 32 jaar

Fokeltje is een dochter van: Rients Klazes Sybrandy † en van Tjitske Jantsen de Vries.

Sjoerd is een zoon van: Andele Sjoerds Andringa, en van Sytske Jochums Oostra.

Ds. Jan Nicolaas Schermer Hesfling, 1817 -1824

Deze werd als kand. beroepen te Hempens. De Floréénplichtigen van de Hervormde Godsdienst van Hempens en Teerns, zijn volgens de wet opgeroepen om een Predikant te beroepen, zij waren daartoe bijééngekomen in de kerk op 30 april 1817 (woensdag) 's morgens om 10.00 uur. Een vierde uurs, na de bepaalde tijd, werd de deur der kerk gesloten, waarop de consulent de vergadering opende. Hierop las de consulent voor een missive van de Heer Commisaris-Generaal als belast met de zaken van de Hervormde Kerk. In zich behelzende de verleende Heropening, tot het Beroepen van een Predikant. Mits onder nadere Koninklijke Approbatie. Thans ging men over, tot het opnemen der stemmen. Die volgens de wet gezegeld, en geregistreerd waren. Het bleek dat kand. Jan Nicolaas Schermer Hesfling met éénparigheid in Hempens beroepen was.

Aldus de notulen, van 16 Junij 1817.

Mei 1962

Door een toevallige coincidentie kreeg ik contact met Jan Nicolaas Schermer Hessling, wiens bet-over grootvader van 1817-1824 Predikant te Hempens en Teerns was.

Deze jongeman, studeerd geschiedenis aan de academie te Utrecht, en tracht het leven van het geslacht Hessling, aan de hand van authentiek materiaal zooveel mogelijk te reconstrueren.

Hij is met zijn echtg. bij mij geweest te logeren, om zich deze omgeving, goed te kunnen indenken.

Eelse Tigchelaar

Rebecca van Temming vertrekt na het overlijden, van haar man in 1826, naar Franeker. Is daar weer getrouwd. Haar tweede echtgenoot was Gerrit Ypma. Uit dat huwelijk zijn nog ± 4 kinderen geboren. Zij overleed op 18 juni 1846 te Franeker.

Van het nageslacht van: Jan Nicolaas Schermer Hesfling en Rebecca van Temming. Zijn in aug. 1962, drie manlijke nazaten, die ook Jan Nicolaas Hesfling als naam hebben.

Uit Kerkvoogdij rekenboek te Hempens 1645-1823

16-1-1818	Uitgaaf staande en liggende plaat in Pastorie, 10 Car. gld. 18 st.
19-2-1818	Aan Minne Boonstra voor het bouwen van de Pastorie 706, Car. gld. 19..
06-7-1818	Aan J. Ferwerda voor het verven v. Pastorie 100, „ „
05-3-1819	Aan J.Ferwerda het resterende deel 67, „ „
12-5-1819	Aan Ds. J. N. Hesfling weer deszelfs gedane voorschotten ten behoeve van de Kerk 12, „ „
12-5-1819	B. de 50 gulden toelaag die de Heer Hesfling op 12 mey 1822 verschuldigd was van de kerk (per jaar) zijn door de kerkvoogden aan den zelven toegezegd om te doen vertimmeren als zijnde zulks naar hun inzien wel nodig. (dit was een vergadering voor verbouw van de Pastorie?)
12-5-1823	De huur der zitplaatsen in de kerk bedraagt 18 Car.gld
1821	Aan de Heer Hesfling wegens belasting op deuren en vensters van de Pastorie tijdens de jaren 1820-1821 is 10 Car. g., en 15 st. Deze jaarrekeningen zijn door zeven (7) handtekeningen bekrachtigd, w.o. J.N. Schermer Hesfling.

Ds. Jan Nicolaas Schermer Hesfling 1817-1824

Hij is geboren op 9 aug. 1795 te Leeuwarden.

Hij is gedoopt op 28 aug. 1795 in de Westerkerk te Leeuwarden. Hij is lidmaat geworden op 6 sept. 1811 (16 jaar oud). Hij is student te Groningen vanaf 13 juli 1812. Hij studeerde theologie aldaar.

In 1817 wordt hij kandidaat Predikant. Op 11 juni 1817 huwt hij met Rebecca van Temming. Op 16 juni 1817 word hij te Hempens beroepen. Op 7 sept 1817 deed hij hier zijn intrede dienst.

Zijn echtgenote Rebecca van Temming haar attestatie komt te Hempens op 3 juni 1818 van Leeuw. Zij is geboren op 9 febr. 1799 te Leeuwarden.

Zij is gedoopt op 10 april 1799 (in de Jacobijnerkerk) Ze is lidmaat op 8 maart 1816 geworden (17 jaar). Zij is overleden te Franeker op 18 juni 1846.

Ds. J.N. Schermer Hesfling, was de oudste zoon van de Leeuwarder Mr.Goud en Zilversmid.

Hermanus Johannes Hesfling en Bregje Riegersma.

Die woonden op de Kelders te Leeuwarden. Jan Nicolaas, was de lievelingszoon van zijn ouders, hij werd op 22 jaar en 1 maand oud, al een Predikant. Zijn vader overleed, toen Jan Nicolaas nog maar 2 jaar was. Zijn moeder, is later weer getrouwd, met iemand, die Schermer als familienaam had.

Daar Jan Nicolaas, door dezen zeer bemind werd, en hij zijn tweede vader hoog waardeerde. Daardoor heeft Jan Nicolaas, de familienaam van zijn tweede vader, bij zijn eigen gevoegd. En zich Jan Nicolaas Schermer Hesfling genoemd. Zijn ouders hadden 12 kinderen, waarvan 6 overleden zijn, voor hun 15^e levensjaar. De andere 6 kinderen, waren 3 zoons en 3 dochters. De jongste van die 3 zoons stierf kinderloos, na ruim 45 jaar gehuwd te zijn geweest.

Ds. Jan Nicolaas Schermer Hesfling 1817-1824

Ds. Jan Nicolaas Schermer Hesfling is getrouwd met:

Rebecca van Temming, op 11 juni 1817. De kinderen in dit huwelijk geboren waren:

Hermanus Johannes, geb. 23-3-1818, gedoopt op 5-7-1818 te Hempens.

Brechje, geb. 30-9-1819, gedoopt op 7-11-1819 te Hempens.

Hendrikus van Temming, geb. 10-5-1821, gedoopt op 3-6-1821 te Hempens.

Helena Noteboom, geb. 12-10-1822, gedoopt op 10-11-1822 te Hempens.

Eelco Rudolphius, geb. 29-4-1824, gedoopt op 23-5-1824 te Hempens.

Wopke Gorter Hessling, geb. 27-11-1825, gedoopt op 26-12-1825 te Arum.

De oudste Hermanus Johannes is te Leeuwarden geboren.

De jongste zoon Wopke Gorter is namelijk is te Arum geboren. De 5 oudste kinderen zijn te Hempens gedoopt. De jongste te Arum op tweede kerstdag 1825. Ds. J.N. Schermer Hesfling is jaarlijks 50 Car. gld. verschuldigd, aan de kerkvoogdij te Hempens en Teerns.

Dit is vrij zeker een afspraak, die in verband staat met de verbouwing van de Pastorie in begin 1818. b.v 19 febr. 1818, aan Minne Boonstra voor het verbouwen van de Pastorie 706 Car. gld. en 19 stuivers.

16-1-1818, staande en leggende plaat in de Pastorie 10,-, 18,-

6-7-1818 aan J. Ferwerda, voor het verven van Pastorie 100,- Car.

5-3-1819 aan J. Ferwerda het resterende deel 67 Car.gld. Ds. Jan Nicolaas Schermer Hesfling is beroepen naar Arum. Hij hield zijn afscheidspraak op 21 nov. 1824 te Hempens. En vertrok naar Arum.

Hij overleed te Arum op 8 sept. 1826 (oud, 31 jaar). Zijn echtg. Rebecca van Temming, vertrok later naar Franeker, waar zij op 18 juni 1846 overleed. Van de zoon Hendrikus van Temming is nog in 1962, een afstammeling in Hempens geweest, die hete ook van Jan Nicolaas Schermer Hesfling studeerde geschiedenis aan de academie in Utrecht. En is in aug. 1962 bij schrijven dezes, t logeren geweest.

Ds. Franciscus Johannus Dethmers 1825 -1833

Deze is beroepen van Engelum, (hij is geboren in Groningen in 1791). Bevestigd den 3 juli 1825. Op 15 sept. 1825 komt zijn echtgenote,

Sjoerdrika Roorda met attestatie van Engelum. Eén kind is te Hempens van dezen geboren, n.l. Gerrit, geb. 3- 4-1827. Gedoopt op 22-4-1827.

Ds. Fr. Joh. Dethmers werd beroepen, te Cubaard, en Waaxens. Hij neemt dit beroep aan.

Op 22 aug. 1833 werd hij in een kerkeraadvergadering los gemaakt van de gemeente Hempens en Teerns. Hij vertrok op 25 aug.1833 uit Hempens. Hij overleed te Cubaard op 10 dec. 1871.

Tot en met 1826, werd de Diakonierekening in Car.gld., stuivers en penningen gerekend. Dan is Tamme Jacobs v. Broek adm. Diaken (1826).

In 1827 begint de Diakonierekening in ontvangst:

De ontvangst bedraagt f 80.55

De uitgave bedraagt f 20.04

Ontvangst overtreft uitgave met f 60.51

Afscheiding in de kerk 1883-1886

Ds. H. de Cock te Ulrum, krijgt al een grote toeloop uit Friesland, hij is in 1834 geschorst. Maar scheidde zich met zijn kerkeraad en gemeente af, van de valsche kerk, volgens hem. Hij stichtte in Friesland tal van gemeenten, zij noemden zich de Afscheidenen. Er was reeds eeuwen een strijd tussen strenge gereformeerden, en de moderaten (gematigden). In Friesland, de "fijnen" en de "groven" genoemd. Nu de Doleantie in 1886 had een fusie plaats tussen Chr. Ger. Kerken en de Nederduits Gereformeerden (dolerende). De Dolerende hadden in Zuid-West Friesland veel aanhang.

Ds. Jan Hendrik van Yssel, 1834-1852

Zijn grootouders waren Jacob Jans van Yssel en Antje Andries van Zeegen beide † voor 1833

-12 maart 1806 te Leeuwarden. Deze is geboren op 12 febr. 1806 te Leeuwarden.

Hij is een zoon van Jan van Yssel en Sytske Ernst. Hij is gedoopt op 12 maart 1806 in de Westerkerk te Leeuwarden door Ds. Joh. de Jonge.

Op 11 dec. 1833 trouwde de 27 jarige J.H. v. Yssel, met Antonia Kiezer, die toen 34 jaar oud was. Zij was een dochter van Ernst August Kiezer, ontvanger van de stedelijke accijnzen te Leeuwarden en Catharina Elisabeth Brens (die toen al overleden was)

Ook Ds. Jan Hendrik van Yssel had, toen hij trouwde, maar één van zijn ouders meer. Zijn vader was reeds overleden op 29-1-1830 te Leeuwarden. Hij is als kandidaat beroepen te Hempens en Teerns. Op 2 maart 1834 deed hij te Hempens zijn intrededienst.

Hij heeft in de kerkelijke registers zoo mooi geschreven. Kerkelijk, was hij van de Groninger richting, die ca.1830 geleid werd door P. Hofstede de Groot en andere Groningse hoogleraren.

De Groninger richting was, gematigd orthodox, en heeft ± 25 jaar, de opvattingen in het noorden beheerscht. De vooraanstaande Predikanten, waren omstreeks 1830 in Friesland, allen van de Groninger richting. Een andere naam daarvoor is Evangelischen. Zij pleite voor leervrijheid, en Godsdienstig gevoel. Dr. G. A. Wumkes schrijft in het Frysk Réveil, dat Ds. J.H. van Yssel van de Groninger richting was, en een goed schaatsenrijder.

Kinderen van hun in Hempens zijn geboren en gedoopt, dit zijn hun kinderen:

Anna Catharina, Elisabeth Fecilia, geb. op 25-2-1835, ged. 29-3-1835,

Janna Ernestina Augusta, geb. 8-11-1836, ged.30-4-1837,

Jacoba Johanna Djiewuke, geb. 22-9-1838, ged. 4-10-1838,

Ernst August Kiezer, geb.23-2-1840, ged. op 15-3-1840.

Dus drie dochters en één zoon.

Ds. Jan Hendrik van Yssel, begint in het lidmatenboek, alle lidmaten één bladzijde op te schrijven, zodat er een overzicht is, van het aantal (26) en wie dat zijn.

Van deze 26 lidmaten waren 9 echtlieden (dus al 18). Ook tekende hij in het lidmatenboek aan, hoe oud deze bij Overlijden waren;

b.v. † oud 80j, 3 m en 15 d. Dit was van Yme Jans de Boer † 15 maart '48

Ook is het Ds. Jan Hendrik van Ysfel geweest die: Gedeputeerde Staten en Gemeente Leeuwarderadeel overtuigde, dat in Hempens een school moest worden gebouwd. Dit gebeurde in 1845 (zie vervolg). Ds. J.H. v. Ysfel werd in 1852 te Workum beroepen.

Op 21 nov. 1852 hield hij in Hempens een afscheidspraak. Als tekst had hij toen, I Joh. 2:28: "*Het kindschap Gods*".

Op 10 dec. 1866 overlijdt, zijn echtgenote, te Workum. Zij werd begraven te Hempens: Regel 1, graf nummer 26.

In 1869 was Ds. J.H. van Yssel, scriba van de kerkeraad van Workum. Toen was er het conflict met Ds. L. Tinholt, die Wieb Lootsma, doopte, die door een modern Predikant reeds was gedoopt. Ds. L. Tinholt was toen Predikant te Koudum, hij werd wegens herdoop geschorst, maar in hoger beroep werd dit vonnis vernietigdd.

Ds. J.H. v. Yssel ging op 1 juli 1874 met emeritaat. Hij vertrok van Workum naar Rotterdam. Op 2 maart 1884 schenkt Ds. J.H. van Yssel, aan Hempens een Kanselboek, met Psalmen en Gezangen, omdat hij dankend herdacht in Hempens 50 jaar geleden, daar de Evangelie bediening te hebben aanvaard. Met een prachtige pen tekening heeft hij zijn naam, voor in dat boek gezet.

In het jaar 1887, op 14 juni overleed hij te Rotterdam, hij was namelijk (oud 81 jaar). Hij werd begraven te Hempens: Regel 1, graf nummer 27. Ik weet niet of hij wel een grafsteen heeft gekregen.

In maart 1955 schreef de Ned. Onderwijzers vereeniging van Volksonderwijs, en van de Ouderraad, dat zij graag wilden dat de nummers van de scholen, veranderd werden in namen. (te Hempens school nummer 29) Bij het nazien van de oude boeken, werd de persoon gevonden, die voor de school te Hempens zoo veel heeft gedaan. Zijn naam is, Ds. Jan Hendrik van Yssel.

De toelichting luidde: "Het onderwijs te Hempens was bij ouds al even slecht, als op menige andere plaats in Friesland. Het salaris was aan de lage kant, en om door de tijd te komen, moest meester en wel wat bij verdienen, zooals het slatten van een sloot, de overhaal bedienen, klokluiden ,grafmaker enz.

± 1730 werd er maar fl. 15,-- per jaar aan hem voor het onderwijs betaald.

In 1858 schrijft meester Corn. v.d. Molen (historicus) dat de toestanden zo om en bij 1800 op onderwijsgebied te Hempens, meer als slecht waren. De onderwijzer gaf les in de Oostelijke helft van het huis, maar het leverde niet veel op. Dat kwam door ongeschiktens van de meester, die als meester ook nog boerenarbeider waren, en in de Westelijke helft woonden. Er werd dan ook maar alleen in de herfst en winter onderwijs gegeven.

Enkele Hempensters stuurden hun kinderen naar Goutum of Huizum naar school, of hadden huis onderwijzers. De notabele ingezetenen vroegen het Gemeentebestuur om een school, maar daar was geen geld voor, was steeds hun antwoord. Ds. J.H. v. Yssel, heeft toen Gedeputeerde Staten overtuigd, van de noodzaak voor een school in Hempens. Toen gaf het Gemeentebestuur van Leeuwarderadedel toe. In 1845 werd met de bouw begonnen. Op 6 sept 1845 werd de eerste steen van de school gelegd door drie meisjes: Anna Catharina Elizabeth Fecilia van Yssel (10 jaar), Andriesje Römer (van Teerns),

* 17-3-1836 (9 jaar), Beitske Tiemersma.

Meester Corn. van der Molen zegt met grote dankbarens: Sedert dier tijd, zijn de ruwe barbaarsheden en verregaande onkunde van het opkomende geslacht hand over hand geweken. De ± 50 kinderen op de bevolking van 150 zielen, die de school bezoeken, verspreiden al meer de vruchten van een goed ingericht volksonderwijs.

De 3 meisjes namen, met datum 6 sept. 1845 werden op de voormuur op een steen vastgesteld. Een soortgelijk schrijven is in de Friese taal in 1955 aan B. en W. van Leeuwarden gezonden.

In 1902 werd een werkelijke school gebouwd aan de Oostkant met 2 lokalen. De school hier eerst genoemd, werd nu voor de onderwijzer ingericht, als woning. Die woning is in 1956 afgebroken (de gedenksteen zat nog duidelijk in de voormuur), en op dezelfde plaats, is toen een nieuwe woning voor de onderwijzer gebouwd. Ook de in 1902 gebouwde school werd danig opgeknapt en gezelliger gemaakt.

Ds. Petrus Adrianus Koppins, 1853-1858

Deze werd beroepen van Rottevalle. Op 12 juni 1853 deed hij in Hempens intrededienst. Zijn echtgenote hete van: Anna Margaretha Holwerda. Hij vertrok bijna 5 jaar later naar Blijham. Op 5 april 1858 hield hij in Hempens zijn afscheidspraak (Paulus I aan de Corinthiërs 15 vers 1 en 2). Deze luidt als volgt: “Ik maak u bekend, broeders, het evangelie dat ik u verkondigd heb, dat gij ook ontvangen hebt, waarin gij ook staat, waardoor gij ook behouden wordt, indien gij het zoo vasthoudt als ik het u verkondig heb, tenzij gij tevergeefs tot geloof zoudt gekomen zijn”.

Op 29 jan. 1857 luidt de: synodale aanschrijving, omtrent de tienjarige telling der lidmaten, en degenen die tot de Ned. Herv. Kerk behoren. Voor Hempens 85 zielen, daarvan 24 lidmaten, voor Teerns 28 zielen daarvan 8 lidmaten samen 113 zielen, waarvan 32 lidmaten.

Na het vertrek van Ds. P.A. Koppins, kreeg de onderwijzer der jeugd, meester C. v.d. Molen, de kist met het archief, in zijn huis, omdat hij hier koster was in Hempens. Hij kreeg één sleutel, en ook de oudste Ouderling, Heerke Pieters Tigchelaar, kreeg een sleutel van de kist in bewaring. Het deksel van de archiefkist had n.l. twee sloten met twee verschillende sleutels. Er werd nu tijdens de vacature vergaderd bij de meester en koster, C. v.d. Molen (historicus) te Hempens.

Ds. Helmerus Beekhuis 1858 -1878

Deze is op 5 mei 1811 te Garijp geboren. 't Is een Groninger geslacht, zijn vader Willem Beekhuis was Predikant te Noordlaren en Garijp. Drie broers van zijn vader waren ook Predikant. Ds. Helmerus Beekhuis is beroepen van Oosterhaule. Op 3 okt. 1858 deed hij in Hempens zijn intrededienst. Zijn echtgenote hete van: Dina Keizer. Hij is op 10 mei 1878 te Hempens overleden, en daar ook begraven, nu in 1962 ligt de grafsteen nog op zijn graf. Regel 1, graf no. 13. Op die grafsteen staat het volgende vers: “Tot een goed weerzien, was de groet zoo hoopvol uit zijn vroom gemoed zijn dierbaren hier het laatst gegeven. Die groet, die hoop op 't woord gegrond. Door hem bij 't leven steeds verbond. Doe hen ook in die hope leven”.

Openb. 14 vers. 13.

Een ingezonden stuk, in een dagblad meld, op 14 Mei 1878.

Hempens 14 Mei.

Wij hebben het stoffelijk overschot van onzen leeraar en vriend, den Wet-Eerwaarden Heer Beekhuis, begraven, den man die twintig jaren onder ons werkte op een wijze, die hem aller harten deed uitkomen, en voor ons onvergetelijk maakt. Onder de magtig aangrijpende indruk, dat wij veel verloren hadden, bijéén gekomen, deed het ons goed door de Consolent in het sterfhuis en aan de geopende groeve den heen gegane, ons getekend te zien, in hetgeen hij voor zijn gezin, voor zijn naaste aanverwanten, voor zijn vrienden, voor de Gemeente was. Een hulde door 't hart den gestorven vriend gebracht. 't Was een hulde die weerklank vond in het hart, evenals de woorden in de geest van den overleden vader, door den oudsten zoon nog bij het gesloten graf, en door den preator van de Ring Leeuwarden, na de terugkeer in het sterfhuis ontboezemd.

Zijne nagedachtenis blijft in Hempens en Teerns, in hoge ere.

Bij de verkiezing van kandidaten, voor Predikant te Hempens, eerst een 12-tal, dan 6-tal en ten laatste 3-tal, was ook een zoon van Ds. Helmerus Beekhuis. Kerkvoogd Pieter Anne; Boersma, was het vooral, die de zoon van Ds. Helmerus Beekhuis wilde beroepen. De stemming besliste echter anders. Ds. R. Cremer werd in 1879 beroepen.

1877 Klein aantal mans lidmaten (zittingstijd kerkeraad word 4 jaar).

1878 De bevoegdheid der Friese floreenplichtigen om de kerkegoederen te administreren en de Predikant te beroepen, werd in 1878 aan de Gemeente toegekend.

P.S. Op de liggende grafsteen van Ds. Helmerus Beekhuis staat:

De Weleerw. zeer Geleerde Heer, Helmerus Beekhuis.(Hij had dus de doctorstitel)

In April 1972 heb ik zijn verzakte grafsteen, met een paar kruiwagens grond er onder, weer recht gelegd. En met een formale oplossing behandeld. Als ik eens even vrije tijd heb, zal ik de letters lakken, ook dat versje zegt ons veel.

Ds. Roelof Cremer, 1879-1892

Deze is geboren op 3 januari 1837 te Groningen. Hij is in 1864 als Predikant bevestigd. Zijn echtgenote hete van Joukjen Bosma. Hij is van Garnwerd in 1879 beroepen. Op 31 aug. 1879 deed hij in Hempens zijn intrededienst. Na ingeleid te zijn, door zijn zwager, Ds. H. Cannegieter van Wartena, Preekt Ds. R. Cremer, als tekst., had hij Psalm 42. vers 2 en 3. (Heimwee naar God). Dit Predikants echtpaar had al 5 kinderen, toen zij in Hempens kwamen. De jonste is later in Hempens geboren, dat was Diete Annette geboren op 13-12-1879. De 6 kinderen hun namen, geboorte data enz.

1. Abraham Albertus, geb. 15-4-1866, † 19-4-1920
2. Roelof geb. 8-12-1867, † 3 – 11 – 1943.
3. Joannes geb. 31-1-1870, † 16 - 6 - 1939.
4. Klasina, Wibbine, Jantina, geb.13-11-1872, † 18-2-1970.
5. Jansje geb. 11-2-1875, †8-10-1928.
6. Diete Annette geb. 13-12-1879, † 5-5-1962.

De drie oudste kinderen, alle 3 zoons, zijn ook allemaal Predikant geworden. Ds. Roelof Cremer is beroepen naar Zuidhorn.

Op 19 juni 1892 hield hij in Hempens, een heffende afscheidsrede naar aanleiding I Joh.2: 18b en 3 Joh. 2.

Dit was: *De tempelreiniging en Het gesprek met Nicodémus*. De gemeente zingt hem dan: Psalm 134, vers 3, toe.

“Dat ‘s Heren zegen op u daal.

Zijn gunst uit sion u bestraal !

Hij schiep 't heelal, zijn naam ter eer,
looft, loofd, dan aller Heeren, Heer !”

Ds. Roelof Cremer overleed op 8 januari 1899 te Zuidhorn. Zijn echtgenote Joukjen Bosma, is op 3 januari 1843 te Grotegast geboren. En op 9 februari 1901 overleden.

De 2^e zoon Roelof genaamd, is naar zijn moeders vader genoemd. Deze Roelof Bosma, was arts te Grotegast, die op jongen leeftijd overleed, toen een 4 jarig dochtertje van hem stierf, en hij in bedroefde toestand, in zijn rijtuig naar een patient moest. Hij had een nieuw paard gekregen, dat hij voor het eerst ging gebruiken. Hij kon dat paard niet in zijn hand houden, en kreeg met het rijtuig een ongeluk, waarbij hij overleed.

De kerkelijke courant, der Ned. Herv. Kerk.schrijft: op 15 januari 1899.

Hempens en Teerns (classis Leeuwarden). 15 jan. Hedenmorgen, nu de voorbereiding des H. Avondmaals, maakte onze Predikant, de heer M.C.J. Wanrooy, de gemeente officieel bekend met het overlijden van haren vroegeren leeraar den heer R.Cremer van Zuidhorn, die van 1879-1892 alhier in den dienst des evangelies werkzaam was. Hij kon het doen in warme bewoordingen, want waar men ook over den thans ontslagen leeraar hoorde spreken, hoorde men ook zijn vele deugden roemen. Cremer was waarlijk, een zegen voor de Gemeente van Hempens. Wij willen hem in eerbiedige en dankbare nagedachtenis houden: wij willen nog eens onzen God danken voor de grote weldaad ons in dien zeer bekwamen, volijverigen en beminnelijken Predikant geschonken. En in onze gebeden ook der diepbedroefde familie gedenken, wie het scheiden van dien besten man en vader het zwaarst valt. Zuidhorn: bij zijn groeve werd gesproken, Ds. C.Froste (Con.) Ds. E.Warmolts namens Ring, namens bestuur als scriba, Ds. A.B.Meyer, en G.W. van Eerde, J.R. zoon, namens synade van welke besturen, de overledene, een zeer gezien en ijverig medelid was.

Ds. R. Cremer en de brug te Hempens en Teerns:

De brug te Hempens gebouwd op verzoek v. Ds. R.Cremer. De overhaal te Hempens, was hier in Ds. Roelof; Cremer's ambt periode nog steeds gebleven. Dit werd gedaan met een klein praampje, voor 2 cent per persoon.

Toen de tarieven werden verhoogd tot 2 ½ cent, heeft Ds. R.Cremer, gepleit voor abonnementen. Dit gelukte. Veel kinderen en ook groten hadden een benen fluitje bij zich, om van de Westkant af tot de overhaal te roepen.

Kinderen werden uit school niet één voor één, maar zoo mogelijk allen tegelijk overgezet. Toen de overhaalder de tarieven later toch verhoogde, heeft Ds. R.Cremer zich in verbinding met het Gemeente Bestuur van Leeuwarderadeel gesteld. Eerst op informatieve grondslag, maar uit deze bespreking volgden meerdere overleggen. 't Gevolg was, dat de Gemeente besloot, om een brug te bouwen.

De eerste jaren lag de brug overdag en 's nachts af, om de schepen te laten passerend. Voor de weinige mensen, en paard en wagen, werd hij dan even open gedraaid.

Een Hempenser onderhield de beurtdienst met Leeuw. met een hondenkar.

Toen het wegverkeer drukker werd, beslaat de Gemeente de brug, steeds over te hebben.

De schippers moesten dan bellen of fluiten om doorgang te krijgen. Deze nieuwe regeling beviel de schippers niet best. Zoo gebeurde het, in één van die eerste weken, dat een schipper luid bellende voor de brug moest wachten omdat een paard en wagen in aantocht was. Die schipper werd zoo kwaad, dat hij luide riep: *“Die Dominee hier, moesten ze aan de hoogste boom ophangen, om voor zoo “sta in de weg” (brug). te pleiten. ’t Is een onding, oars neat!!”* (In ’t laatst van de tachtiger jaren begon Ds. R.Cremer aan dit plan.)

1892, 21 Augustus, Beroepen te Hempens:
Ds. (A.H. doorgehaalt) J. André Douwes te Dwingelo die bedankt.

1892, 28 September, Beroepen te Hempens:
A.A. Cremer. cand. te Zuidhorn, die bedankt.

1892, 26 Oktober: Beroepen te Hempens.
20 November: Ds. C.J. Boers te Blankenham, die dit beroep aanneemt.

Ds. Cornelis Jacobus Boers. 1893-1896

Deze was in 1870 geordend Predikant geworden. Hij is beroepen van Blankenham. Met algemene stemmen (19 mans lidmaten waren er) werd hij te Hempens op 20 nov. 1892 beroepen. Op 9 april 1893 werd Ds. C.J.Boers te Hempens bevestigd, door Ds.G. Aalders van Goutum (consolent). Die sprak uit Hand. 8 vers 5b (Filippus te Samaria en Simon de tovenaer). Daarna aanvaarde Ds. C.J. Boers zijn ambt en sprak als grondslag I Cor. 2 vers 16b. Hij was gehuwd met Maria Justina Uilenbroek. In de 3 jaar, doopte hij hier 4 kinderen. Er werden in die 3 jaar geen nieuwe lidmaten aangenomen. Wel zijn er 5 lidmaten met attent. Binnengekomen. Op 16 februari 1896 hield hij in Hempens zijn afscheidspraak: naar aanleiding van I Tim, 6 vers 12a (het gevaar v rijkdom), “strijd den goeden strijd des geloofs”. Op die zondag werd hij na de kerkdienst losgemaakt in een kerkeraads vergadering, van deze Gemeente. Hij was beroepen te Zuidland (Classis Brielle) en vertrok. Een zoon van hem, Benjamin Boers is van 1900 – 1937. Predikant te Noordahuizum geweest (40 dienstjaren-emeritaat). Deze was geb.25-9-1871 te Nieuw Amsterdam, † in Heemstede op 19-10-1952. De fam. Boers was zeer communistis gezind en vaak in moeilijkheden met de Gemeente en Kerkbesturen.

1896: 16 april te Hempens beroepen. Ds. J.v.Giffen te Heerenveen, die bedankt.

1896: 20 juni te Hempens beroepen. Ds. M.Hefting te Siddeburen, die bedankt ook.

1896: 20 augustus, te Hempens beroepen. G. Borgisius-Sikkema te Gieten, die bedankt.

1896: 12 november, te Hempens beroepen. L. Froste te Oosterhaule, Oldouwer, Nijega, die dit beroep aanneemt.

Ds. Lambertus Froste, 1897-1898.

Hij was geboren op 31 mei 1842. In 1871 begon hij zijn dienst als Predikant.

Hij werd beroepen van Oosterhaule, Oldouwer in Nijega. Waar hij van 1871 tot en met 1897 een Predikant was geweest. Hij was, en bleef ongehuwd. Hij deed zijn intrede dienst te Hempens op 31 januari 1897. Zijn broer C. Froste, bevestigde hem alhier.

Die was Predikant te Noordhorn, en sprak bij de bevestiging met een rede over Rom. 12 = 1 en 2 (Het ware offer). Ds. L. Froste sprak in zijn intrededienst, naar aanleiding van tekst I Cor. 15 vers 1 en 2. (De opstanding van Christus).

Een zuster van Ds. L. Froste, Boudina Froste, deed zijn huishouding. In 1897 doopte Ds. L. Froste 12 kinderen te Hempens, waarvan op 5 sept. 1897 het tal van 9 kinderen.

Daar hij lichamelijk niet tot de sterken behoorde, was hij vaak ziek. Hij overleed op 12 april 1898. Hij was ruim één jaar, een gewaardeerd leeraar alhier. Te Hempens werd hij begraven, Regel 2, graf no.34. Een afgebroken ronde grafsteen, op een klein stenen vierkant onderstuk, stelt zijn afgebroken leven voor.

12 juni 1898 te Hempens beroepen. Ds. E.G. Hesfelink te Oudeschoot die bedankt.

Mede op het drietal stonden Ds. E. van Kleffens te Huizum en G. Aalbers van Goutum (consulent).

25 augustus 1898 Beroepen te Hempens. Ds.M.C.J. Wanrooy te Markelo, die dit beroep aanneemt.

Ds. Marinus Constants Justinus Wanrooy 1898-1927

Deze is geboren op 4 oktober 1855, te Den Bommel (Overflakkee ZH) In 1882 werd hij, geordend Predikant. Hij is getrouwd met Christina, Cornelia, Woutman, waarbij dit huwelijk ook kerkelijk ingezegend werd. Zijn echtgenote was afkomstig van Hoog Blokland bij Arkel (Prov. Zuid-Holland, vlakbij Gorinchem) geb. op 8-8-1861. Hij stond als Predikant eerst te Nieuwland (1882), als Predikant te Vlagtwedde, Predikant te Markelo en daarna in Hempens.

Op 13 november 1898 deed hij in Hempens intrededienst. Hij werd bevestigd, door zijn vriend Ds. R.H. Drijber, van Leeuwarden die sprak uit Hand. 4. vers 20, *“Petrus en Johannes voor den Raad”*.

Want wij kunnen niet nalaten te spreken, van wat wij gezien en gehoord hebben”.

Des namiddags aanvaard Ds. M.C. J. Wanrooy, zijn heilig dienstwerk en sprak uit, Psalm 43 vers 3a. *“Zend uw licht en uw waarheid; Mogen die mij geleiden. Mij brengen naar uw heiligen berg”. En naar al uw woningen”*

De kinderen in dit huwelijk geboren waren:

1. Wilhelmus, Antoinette, geb. 14-6-1884, † 20-8-1959. (75)
2. Cornelia, Geertruida, geb. 6-1-1886, † 4-7-1975.
3. Christina, Cornelia, geb. 8-8-1887, † 22-6-1974.(86)
4. Wolter, Adriaan, geb. 8-2-1890, † 16-5-1961.(71)
5. Hendrik, Martinus, geb.10-6-1892.
6. Francois, Peter, Jacobus, geb. 27-2-1896.
7. Petronella, Jacoba, Francisca, geb. 8-2-1900.
8. Gerardus, Lambertus, geb. op 10-5-1904.

Opschrift gedenksteen in muur Oostkant van Patorie te Hempens. De eerste steen gelegd den 24 juni 1905 door P.D. de Jong, T.J.v. Broek, B.N. de Boer, kerkvoogden van Hempens en Teerns.

Ds. M.C.J. Wanrooy kwam in nov.1898 te Hempens in de oude Pastorie te wonen.

Op 24 juni 1905 werd de eerste steen gelegd voor een nieuwe Pastorie, op dezelfde plaats.

Kerkvoogden waren T.J. v. Broek, P.D. de Jong en B.N. de Boer.

Dit kon toen, omdat Pieter, Anne's Boersma (adm. Kerkvoogd), een welgesteld man, op een legaat, aan onze kerkvoogdij veel geld schonk.

Hij was kinderloos en bijna 52 jaar kerkvoogd. Zijn echtgenote Akke Sijpes de Haan, overleed op 10 mei 1904.

Pieter Anne's Boersma overleed op zondag 12 juni 1904.

In het jaar 1913, werd door de Kerkvoogdij en Diaconie het verenigings gebouwd, z.g. Dorpshuis, gebouwd.

In 1925, werd de Gemeentel. openbare weg, verlengd, zoodat de weg vanaf de school tot eind van het Pastoriehuis door de Gemeente werd overgenomen.

De kerk gaf, gedeelte weg, en fl 400,- aan Gemeente Leeuwarderadeel. Ook andere eigenaars moesten hieraan betalen. Zoo betaalde de aanliggende eigenaars, de verbetering mee, maar hadden dan een goede weg, naar hun eigen percelen.

Het voorstel tot bijdrage van die fl. 400,- werd in een vergadering van Kerkvoogden en Notabelen op 30 maart 1925 aangenomen met 4 stemmen voor, 2 tegen en 1 blanco. Terwijl de Notabelen, B. Looiinga en H. Huitema, niet in deze vergadering zijn verschenen. Nu in 1962 zouden alle stemmen zeker voor zijn !

In het jaar 1927 is op een stuk Pastorieland (aan de Greuns, "de Stinkerd" genaamd) een ijsbaan aangelegd. In al deze belangrijke gebeurtenissen voor het dorpsleven had Ds. M.C.J. Wanrooy veel mee leven. Hij schreef zijn eigen huurcontracten van het Pastorieland, zoo keurig zodat geen Notaris nodig was. Op 13 november 1927 ging Ds. Wanrooy met emeritaat. Ds. M.C.J. Wanrooy overleed te Teerns op 10 februari 1931. Zijn echtgenote C.C. Woutman op 8 april, 1951. Ze zijn beiden begraven te Hempens: Regel I, graf 11 en 12.

Wilhelmina Antoinette Groenhof-Wanrooy:

De oudste dochter van Ds. Wanrooy en echtgenote Wilhelmina Antoinette is onderwijzers geworden. Ze is gehuwd met Groenhof. Deze Groenhof heeft als hoge officier in het KNIL leger, in Ned. Indie eens een sultan daar het leven gered. Als dank daarvoor mochten zijn kinderen studeren aan hogere scholen. Twee zoontjes heb ik hier wel eens gezien. Mooie kinderen, als iets halfbloed, als huidskleur. Groenhof overleed daarbij Bandoeng, toen hij een jong paard zou berijden, dat hem afwierp, juist met zijn hoofd tegen een grote steen, een kwartier later overleed hij. Wilhelmina kwam met haar kinderen naar Nederland, en woonde ook in Amsterdam. Zij kocht de boerderij "Rustenburg" aan 't Langs Deel", waar haar zuster Petronella, met haar man Klaas Hiemstra van Eernewoude kwam te wonen.

Nu heeft zij daar een Stichting van gemaakt. Zij overleed op 20-8-1959 oud 75 jaar.

Rustenburg was een boerderij met een herberg. De 2 zonen van Wilhelmina hebben het ver gebracht, met hun studie. De oudste Job, woont in Voorschoten. De jongste Gerardus was een hoogst bijzonder kind met buitengewone gaven. Als kind, en later, als jongeling had hij steeds enkele moeilijkheden, voor hem en anderen voorbeeldig op te lossen. Zo ook tijdens de bezetting van Nederland, door de Duitsers eind mei 1940-1945.

Zij woonden toen in Amsterdam. Zijn moeder had toen ook onderduikers, waarvan enkele joden, die zij in bescherming nam. Lang hebben zij dit geheim kunnen houden, mede door de zorgvuldigheid waarmee dit gebeurde. Maar eindelijk werden ze verraden.

De Duitse S.S. deed een inval bij hun, en Gerardus trad hen tegemoet. De Duitsers namen hem, en een andere jongeman mee. Na enkele dagen opsluiting, worden ze naar vervoerd voor opnieuw een opsluiting.

Op een zekere dag worden de gevangenen daar naar een trein gebracht, voor transport naar Duitsland. Gerardus zoekt een juist moment, hij stapt in die trein, maar stapt door die trein, in een trein die daar naast staat.

Zijn kameraad volgt hem, en vraagt waarom doe je dit ?

Gerardus zegt: *“Waar de eerste trein heengaat weten we, nu hebben geen minder, maar meer kans om in leven te blijven”*.

Ook deze tweede trein gaat naar Duitsland, maar met een andere bestemming, en doel. In Duitsland kunnen ze ongemerkt uit die trein komen, en ze gaan bij die boeren daar in Zuid-Duitsland werken.

Gerardus denkt: *“ze zoeken mij, bij mijn familie, vooral bij mijn moeder, maar hier in Duitsland niet !”* Alles ging goed daar met hem en zijn vriend, ondanks de oorlog, en de bombardementen. Enkele dagen, voor Duitsland's onvoorwaardelijke capitulatie komen er weer veel geallieerde bommenwerpers aanvliegen. Gerardus zegt tegen zijn vriend: *“Kom we gaan vlug in een bunker, dan zijn we veilig, maar zijn vriend zegt: Och de oorlog is al bijna eens afgelopen, dit is niet meer nodig, ik blijf op het land aan 't werk”*.

Gerardus wilde geen enkel risico lopen, hij wist dat de oorlog bijna afgelopen was, hij verlangde naar huis, naar zijn familie, en zijn werk. Hij was zo zeker, de beste veiligheid te moeten zoeken, en ging zonder zijn eigen vriend schuilen in een betonnen bunker. Hij was als altijd de verstandigste! Maar die bommenwerpers wierpen een zware voltreffer, juist op die bunker, waar Gerardus meende veilig te zijn. Hij werd dodelijk getroffen, in al zijn vertrouwen, en zekerheid, het goede te hebben gedaan. Zijn vriend kon enkele dagen later (die bleef ongedeerd), dit droevig einde van: Gerardus Groenhof, aan diens familie mededelen, wat een verslagenheid daar bracht. Wat een zware taak, voor die vriend, die zelf zo veel door hem was geholpen. De oorlog was geëindigd. Velen juichten ! Maar de succesvolle: Gerardus Groenhof, leefde niet meer !

Ds. Johannes Bernardus Frederikus van Kleffens, 1929-1950

Deze is geboren te Pijnacker (Gr.) op 23 mei 1883.

Hij is gedoopt te Pijnacker op 1 juli 1883. Hij was een zoon van Ds. Eelco van Kleffens, en zijn moeder, Edina Lubertha Henriette Heerspink.

Ds. J.B.F. van Kleffens werd in 1910 geordend Predikant. Hij is getrouwd met Grietje Bleeker in 1913. Ds. v. Kleffens stond in de volgende Gemeenten:

Van 6 november 1910-1914 te Thesinge (gem. Ten Boer, Gr.).
,, ,, 1914-1917 te Nes op Ameland (Cl. Dokkum).
,, ,, 1917-1921 te Tinallinge (bij Baflo, Gr.).
,, ,, 1921-1928 te Kiel Windeweer (bij Hoogezand).
,, ,, 1929-1950 te Hempens en Teerns.

Op 27 oktober 1929 deed Ds. J.B.F. van Kleffens zijn intrede dienst te Hempens.

Ds. H. Stolk van Goutum (consolent) leid hem in zijn ambt, met een leerrede over Jesaja 40 vers 8: *“Sions verlossing komt: Het gras verdort, de bloem valt af, maar het woord van onzen God houdt eeuwig stand”*.

Des namiddags, sprak Ds. J.B.F. van Kleffens bij zijn intrede over II Corinthen 5 vers 20a *“Wij zijn dus gezanten van Christus”*, enz. (genomen uit: *“Het ambt der verzoening”*).

Kinderen uit zijn huwelijk geboren zijn:

Eelco Johannes, geboren op 13-3-1914, te Thesinge, † 11-11-1971 in Den Haag.

Pieterdina Johanna Maria, geb. op 8-5-1920, Tinallinge.

Zijn echtgenote Grietje Bleeker geb.Groningen, dochter van Herman Scato Bleeker en Peiterdina Nannnga, † op 30 november 1932 te Hempens.

Op woensdag 13 augustus 1941 huwde Ds. J.B.F. v. Kleffens met Catharina Wilhelmina Hendrika Veeze, die al enkele jaren zijn huisgenote was, en 49 jaar oud was. Een broer van haar was getuige en een ... de Walle.

Op 5 november 1950 heeft Ds. J.B.F. van Kleffens zijn 40-jarige Predikants ambt vervalt.

Hij hield op 26 november 1950, zijn afscheidspraak, als tekst had hij, Hand. 20: vers 32.

luidende: *“En ik draag u nu op, aan de Here, en het woord zijner genade, aan Hem, die bij machte is te bouwen, en het erfdeel te geven onder alle geheiligden”*.

Daarna werd hij toegesproken door ouderl. E. Tigchelaar, die hem dank brengt namens de Gemeente, en als waardering en aandenken een vulpen aanbied met de woorden: *“U hebt de goeden strijd gestreden. U hebt de loop beëindigd, U hebt het geloof behouden, mag ook voor U, de kroon des rechtvaardigen zijn weg gelegd”*.

Zijn echtgenote bood hij hierbij bloemen aan. En de Gemeente zingt Ds. J.B.F. v. Kleffens en echtg. toe: Psalm 121: vers 4:

“De heer zal u steeds gadeslaan,

opdat hij in gevaar,

uw ziel waar ramp bewaar.

*De Heer, 't zij g'in, of uit moogt gaan en waar g. u heen moogt spoeden
zal eeuwig u behoeden”*.

Bij dit afscheid was de kerkeraad van Goutum aanwezig. Ds. K.J. Quast van Goutum werd consolent. Het kerkje te Hempens, was die dag geheel gevuld. Ds. v. Kleffens ging nu in Huizum wonen. Zijn echtgenote C.W.H. Veeze, kreeg een oogziekte en overleed te Assen op 21 maart 1957. Ds. J.B.F. van Kleffens, overleed op Paas-maandag 22 april 1957 tijdens een kerkdienst in de Pniël te Huizum. Hij is te Hempens begraven naast zijn eerste vrouw. Regel 2, graf 35 en 36. Uit de fam. Kleffens, kwamen veel Predikanten en academisch afgestudeerden voort.

Ds. Gerardus van Kleffens:

1747: Deze is op 12 juni 1747 geboren te Rauwerd. Deze is getrouwd met Trijntje Paulus Smodema. Op 2 mei 1773 als kandidaat bevestigd te Nes en Wierum. Op 3 oktober 1784 heeft hij daar zijn afscheidspraak gehad. Op 17 oktober 1784 deed hij zijn eigen intrededienst te Anjum. Hij overleed op 9 april 1812 (oud ruim 64 jaren).

Ds. Paulus Theodorus van Kleffens,

1810: Een zoon van voornoemde Gerardus is op 19 juni 1810 beroepen te Nijehorne. Hij deed zijn intrede daar op 4 augustus 1811. Dat duurde zoo lang, omdat er een geschil was, wie daar was beroepen, hij of een andere Predikant. De blanco stemmen brachten dan vaak verwarring. Het Classicaal Bestuur besliste, dat hij beroepen was. Hij overleed op 12 oktober 1840 in de ouderdom van 59 jaar en ruim 5 maanden.

1820: Ds. J. van Kleffens was Predikant:
Te Nes en Wierum van 1820-1855.

Ds. Pieter Aukes van Kleffens

1836 te Murmerwoude geboren, deed als kandidaat bevestigd, zijn intrede op 26 juli 1836 te Akkerwoude en Murmerwoude. Deze Pieter Aukes van Kleffens vertrok op 28 maart 1852 naar Oenkerk, waar hij op 1 december 1878 emeritus werd. Dus 2 gemeenten in 40 jaar. Oenkerk, Giekerk en Wijns waren samen 1 Gemeente. Ds. P.A. van Kleffens overleed op 2 juni 1886.

Ds. E. van Kleffens:

Geboren

Gedoopt

Hij is in het jaar 1876 een geordend Predikant geworden.

En stond te Drogeham, Harkema, Opeinde van 1878-1880.

Pijnacker, 30/3 toezegging, intrede op 8 augustus 1880-1883, 28/10

Hemelum, Mirns en Bakhuizen van 1883-1885.

Te Siddeburen 1885-?

Schildwolde ? -1895.

Huizum 1895-1904.

Zand vanaf het jaar 1904-?

Zijn echtgenote was Edina Lubertha Henriette Heerspink.

Zijn zwager, Ds. H.H. Heerspink bevestigde hem te Pijnacker. Die Ds. H.H. Heerspink was

toen Predikant te Zalk. De kerkvoogdij te Pijnacker, heeft vele portretten van hun

Predikanten, w.o. ook van Ds. E. van Kleffens. Hij moet een gemoedelijke lange magere man

zijn geweest, die iedere morgen in huiskleding, met een hoge zijden pet op, en zwarte

klimpen met riempje er over, een praatje maakte met de koster.

De Diplomaat, Eelco Nicolaas van Kleffens:

Deze is te Heerenveen geboren op 17 november 1894. Was van 1939-1946 minister van Buitenlandse Zaken, en daarna vertegenwoordiger van Nederland in de Veiligheidsraad, en ambassadeur te Washington (1947). minister van Staat uit het jaar (1950). Gezant te Lissabon (Portugal). En voorzitter van de negende (9) Alg. Vergadering van de Verenigde Natie's 1954-1955. Later werd hij gezant te Parijs.

Dit zijn allen familie van Ds. J.B.F. van Kleffens. Bij dit afscheid kreeg het echtpaar

Willemsen een gratis reis aangeboden naar Israel, kosten +/- fl. 3500,- á fl. 4000,-

Wirdum en Hempens gaven samen fl. 405,-, hiervoor waren giften van lidmaten en vrienden.

De andere Gemeenten deden dit ook met giften van personen en niet één deed dit uit de

kerkkas. E. Tigchelaar v. Hempens. Hartstra, Lootsma, T.v.d. Meer en echtg. waren naar dit

afscheid.

Ds. Jacobus Marinus Willemsen:

Is op 19-2-1911 te Schoondijke (Zeeuws Vlaanderen) geboren. Hij is op 17-12-1935 getrouwd met Mej. Anieta Sigal geboren te Heemstede, beiden studeerden te Leiden voor Predikant. Is Predikant te Wapserveen op 12 januari van 1936-1938. Zuidbroek van 1938-1942. Norg 1942-1946. Havelte 1946-1949. Gieten 1949-1958. Wirdum - Hempens 2-11-1958 / 19-9-1965. Oosterhesselen 19-9-1965 / 11-01-1976.

Ds. Willemsen was hier in Hempens volgens Ord. vanaf 13-18-6. Hempens had tijdens zijn aanwezigheid twee van de drie zondagen en kerkdienst te Wirdum 3 of 4 zondagen. Ds. Willemsen heeft 233 keer in Hempens gepreekt. Mevr. Willemsen- Siegal 3 keer (Anieta Sigal). 14 keer een vervanger of emeritus, samen 250 keer. Op 5 september 1965 houdt hij een afscheidsdienst in Hempens. Op 12 september 1965 houdt hij een afscheidsdienst te Wirdum. Op 19 september van 1965 intrededienst te Oosterhesselen. Bij zijn afscheidsdienst in Hempens waren er 54 aanwezigen. Mevrouw Willemsen-Segal is geboren op 9 okt. 1909.

Hun kinderen zijn:

1. Pieter, geb. 4-12-1936, studeert voor veearts.
2. Corrie J.E
3. Janneke,
4. David, Cand. Notaris, te Arnhem, het jaar 1976.
5. Jeantsje,
6. Marinus Pieter David, geb. 4-10-1958.

Op 13 augustus 1977 overleed Ds. J.M. Willemsen te Annerveen. Op 11 januari 1976 houdt Ds. Willemsen te Oosterhesselen zijn 2 afscheidspreken, en gaat met emeritaat. Hij heeft 40 volle dienstjaren. Hempens en Wirdum, 's kerkeraad bij dit afscheid aanwezig.

Ds. Jacobus Marinus Willemsen is overleden op 13 augustus 1977 te Anerveen C.44 Post Gramsbergen.

De rouwdienst is gehouden op donderdag 18 augustus in de Ned. Herv. Kerk te Oosterhesselen, waar hij ook begraven is, oud 66 jaar. De overlijdenskaart was ondertekend door:

Anerveen:	A. Willemsen-Sigal.
Schoondijke:	P. Willemsen (een broer).
's Hertogenbosch:	Pieter Willemsen, Vesta Willemsen – van Schieveen.
Leeuwarden:	Cor Heldoorn-Willemsen, Henk Heldoorn Hester en Hartger.
Overveen:	Janneke Theelen-Willemsen, Noël Theelen Jorn.

Arnhem: David Willemsen,
Marion Willemsen – van der Waals.
Groningen: Jeanne Willemsen
Jaap Jelsma.
Utrecht: Marinus Willemsen.

Ds. Menno Willem Henri Barlstra 1966 - 1970

Deze is geboren op 21 februari 1913 te Winschoten. Zijn echtgenote heet van Hermana Jantina Dijkema, en is ook te Winschoten geboren op 4 februari 1914. Ze zijn op 29 december 1939 getrouwd. Ds. Barlstra was namelijk Predikant in de volgende plaatsen, als volgt:

1. Oldeholtwolde-Ter Idzard.
2. Barchem (Borkulo).
3. Krommenie.
4. Wirdum-Hempens en Teerns.

Hun kinderen:

1. Gert Jan, geb. 3-11-1940.
2. Margrieta Herma Astrée, geb.10-3-1942.
3. Hermanna Joan Antonette, geb. 4-9-1943.
4. Johan Anthony, geb. 9-4-1947.
5. Erik Armand, geboren op 5-7-1952.

Ds. H.W.H. Barlstra doet zijn intrededienst te Wirdum op 21 augustus 1966, s'middags 1.30 uur. Op 28 augustus 1966 doet Ds. H.W.H. Batstra zijn eerste dienst in Hempens 's morgens om 10.15 uur. Wirdum en Hempens-Teerns hebben een schriftelijke overeenkomst om te samen een Predikant te hebben. Hempens heeft om de andere zondag een kerk dienst, dan weer 's morgens, dan weer 's avonds. Maar met Paas-Pinksteren-Kerstmis op beide plaatsen kerkdienst. Op 1 augustus 1970 is Ds. Barlstra een Predikant af geworden, met het recht van een Emeritas Predikant. Hij word leeraar Frans aan een hogere scholengemeenschap te Assen. Hij was lichaaemelijk en geestelijk niet sterk genoeg. Op 9 augustus 1970 houd hij zijn afscheidspraak te Wirdum. Op 16 augustus 1970 houd hij zijn afscheidspraak te Hempens. Er waren hier maar 14 aanwezigen bij zijn eigen afscheid. Ouderl. E. Tigchelaar spreekt een dankwoord tot hem, en de Gemeente zingt tot slot: Psalm. 134, vers 3 staande toe.

Het beheer van de kerkvoogdij, tijdens Ds. M.C.J. Wanrooy:

Ds. Wanrooy schreef de notulen. Zie een vergadering van kerkvoogden van 24 mei 1922. Daar staat: *“Verder bedankte Ds. Wanrooy voor het schrijven en aanhouden der notulen, omreden dat hij van meening is, deze niet meer naar waarheid te kunnen opmaken”*. G. Hetteema neemt dit op zich, waarna de vergadering word gesloten.

Op 30 maart 1925:

Als de door de Gemeente gevraagde afstand van de weg, en bovendien nog fl. 400,- toe betalen, waar tegenover, een goede openbare weg kwam. Door kerkvoogden en Notabelen werd besproken want de uitslag 4 Voor, 2 tegen, en 1 blanco. Er waren toen destijds: 3 kerkvoogden 6 Notabelen.

Kerkvoogd waren Notabelen waren

1. Betse N. de Boer
2. Eetse S. Tigchelaar
3. Cath. Hettema

Notabelen waren:

1. K. Posthuma
2. J. Oosterveld
3. C. Batema
4. H. Huitema, (niet aanwezig)
5. B. Looiinga, (niet aanwezig)
6. K. de Vries

Slechts 1 van de 4 aanwezige Notabelen, stemde voor. Ook was er toen een geschil met de Raad van Beheer. In 1922 leent de Kerkvoogdij fl. 1200, á 4 % van onze Diaconie met fl. 50, jaarl. aflossing, voor herstelling van de kerk.

Door de overname van de weg door de burgerl. Gemeente krijgt Hempens een ander aanzien. Vooral als op de hogere gronden daar, huizen worden gebouwd. Met de kerk als middelpunt. Veel kleine, 1 kamerwoninkjes zijn gebouwd, op onvruchtbaar laag gelegen land. Daar was wel een bouwterreintje te koop. De Gemeentel. Uitbreidingsplannen, denken nu ook, om de vorm van het dorp desnoods een onteigening van grond.

De kerkbrand op 9 december van het jaar 1945

De door J. Hepkema beschreven kerk stond er tot 9 december 1945.

Op die zondagmorgen zou als gewoonlijk de kerkdienst om 9.30 uur beginnen te Hempens. Ds. J.B.F. van Kleffens was reeds aanwezig, toen de kerkbezoekers merkten dat er enige rook ontwikkeling bij de kachelspijp in het plafond was. Met een ladder, en een huis -brandblus apparaat werd geprobeerd het schroeiende hout te doven.

Maar het hielp niet, hoewel er van onderen geen vuur te zien was. Toen werd gedacht, aan het kleine poortje, boven in de toren, dat toegang kan geven tot de ruimte, tussen plafond en dak. Bij de opening van dit deurtje, zagen wij dat die ruimte daar één grote vuurzee was.

Het was voor ieder duidelijk, de kerk was in brand. Zoowel het riet onder de dakpannen als het plafond van boven.

Diaken A.H. Visser, fietst direct naar Leeuwarden om de brandspuit hier te krijgen. Dat was toen de enige mogelijkheid, bijna geen auto in 't dorp. En de houten telefoonpalen, waren in de laatste oorlogswinter, 1944 - '45 's nachts bijna allemaal opgehaald, om voor brandstof van de jutters te dienen.

Met emmers, werd water bij de burens gepompt. Waterleiding kwam hier voor 't eerst in dec. 1949. Met bijlen werd een gat in het vrij dikke ijs gekapt van de dorpsvaart, om bluswater dichterbij te hebben. De kanselbijbel, met de kerkboeken van de kerkeraad en de

kerkvoogdij konden gered worden, evenals het bord, *`Alzoo lief heeft God de wereld gehad`*. De brand aangewakkerd door een vrij krachtige Oost-Zuidoostelijke wind breide zich snel uit. Zelf ben ik met nog 2 andere jonge mannen op het dak van de kerk geweest met emmers met water, maar als we een dakpan optilden om er water door te gieten, sloegen de vlammen ons tegemoet en de dakpannen werden te warm om ze met de hand aan te raken.

De toren die zooals bijna elke kerk aan de Westkant staat geraakte nu ook in brand.

Het droge hout van de zolders, trappen, de houten klokkestoel, en het hout van de spits werden gretig door het vuur en harde wind in brand gezet. Toen de Leeuw brandweer, met spuit en slangenwagen kwam was het alleen nog nablussen. In een uur tijds was onze kerk een puinhoop geworden. De fraaie preekstoel door Hepkema beschreven, was ook geheel verbrand. Evenals het fraaie kerkorgel, met zijn mooie grote pijpen, dat orgel was iets breder dan het gangpad in de kerk.

Tijdens de brand werden nog ladders tegen de boerderij, juist ten westen van de kerk gezet, met emmers vol water erbij. Omdat de harde Oost -Zuidoostelijke wind, vele vonken en brandende rietstengels mee voerden, tot op het dak van die rieten schuur.

Maar tot brand kwam het daar niet. Als laatste deel spuite de brandweer de leien van de spits, ze deden dit vanaf de grond. Deze leien tegeltjes sprongen door de waterkracht van de brandspuit, van de spit als vogeltjes. De kerk had toen, een paar dwarsbalken, van de bovenkant zijmuur, tot zijmuur als steunverband.

De Kerk herbouw te Hempens in het jaar 1948

Vanaf de 9 december 1945 toen de kerk te Hempens afbrande, tot Kerstmis 1948, heeft de Gemeente haar kerkdiensten in het verenigings gebouw gehouden. (Bewoner A. Comello) Dit gebouw is eigendom van de kerkvoogdij en de Diaconie der Ned. Herv. Gemeente te Hempens. Op zondag 7 april 1946 werden elf, (11) nieuwe lidmaten bevestigd.

Dit gebeurde in de kerk te Goutum, waar vele Hempensers, met bussen en fietsen naar toe waren. Hieruit blijkt wel dat de Gemeente wilde blijven bestaan.

En de kerk, zou wel eens weer, opgebouwd worden. De 3 kerkvoogden met medewerking van de 6 Notabelen, hadden al een bouwplan door de Heer A.H. Visser bouwkundige te Hempens, laten maken. Maar er was een groot materiaal tekort.

En de bouwvergunningen, werden vaak na 1 of 2 jaar pas eens toegewezen. De vernielde gedeelten, van de steden en plaatsen, waar door oorlogshandelingen schade was aangericht hadden voorrang. Ook geld was er niet genoeg, om te bouwen.

En de bouwkosten werden ieder jaar hoger. Ds. J.B.F. van Kleffens, had de gewoonte, om de kerkeraad en de kerkvoogdij de eerste zondagmorgen, in het nieuwe jaar, na de kerkdienst mee te nemen naar de Pastorie, om gezamenlijk de koffie te gebruiken.

Op zondag 4 januari 1948 gebeurde dit ook weer. Kerkvoogd Sj. Bearda deelde daar mee, dat de bouwvergunning was gekomen.

Er werd daar toen besloten om een Gemeente avond te houden, op zaterdagavond 31 januari 1948. Daar kon dan, met de Gemeente worden overlegd. Daar aan de herbouw mogelijkheid, ook enkele financiële zorgen waren er verbonden.

Op die 31 januari 1948 waren er 28 Gemeenteleden aanwezig, in het verenigings gebouw.

Om 8-uur opent Ds. J.B.F. van Kleffens de samenkomst en heet allen hartelijk welkom.

Ds. van Kleffens verteld dan over de Tempelverwoesting en de Tempel opbouw.

Waarna de Heer A.H. Visser als bouwkundige sprak over de kerkbouw door de loop der eeuwen. Gotisch, (oudste stijl der Oost en West Gaten, Duitsland) En de Romaanse stijl van bouwen, dit was de bouwtrant der 12^e eeuw, met rondbogen.

Na een kleine pauze met een kop koffie, was het woord aan Adm. Kerkvoogd J. Oosterveld. Deze deelde mee, dat onze kerkvoogdij te Hempens +/- fl. 17.000,- uitbetaald krijgt van de O.B.A.S. (brandverzekering) verzekerde som, verminderd door het torengedeelte. En dat de begroting van de herbouw is fl. 26.000, waar dan de banken enz. nog bij komen. 't word niets, zegt hij. De totale herbouwkosten zullen +/- zijn fl. 31.400,-

De kerkvoogden weten ook niet, hoe zij deze kosten kunnen dekken, zoals aflossing en rente. De Heer J. Tigchelaar vroeg het woord, en stelde voor om, dan zoo mogelijk een renteloze leening aan te gaan. Maar de kerkvoogden gaven hierop geen antwoord. Tien minuten later herhaalde deze spreker dit voorstel, maar de kerkvoogden zegden niets. Na nog een kop koffie, en maar wachten, op een voorstel van de kerkvoogden, deelt Ds. van Kleffens, aan de kerkeraad mee, om maar deze avond te sluiten, en later nogmaals dit punt in bespreking te brengen. Maar dat ging niet door, want de kerkeraadsliden wilden weten, als ze naar huis gingen, hoever het herbouwplan mogelijk was.

Ouderl. E. Tigchelaar steld voor, aan de kerkeraad en de 3 kerkvoogden, om met z'n zevenen, (7) (er was maar 1 ouderl. toen tijdelijk) de helft van het tekort op een lening te plaatsen. Dan komt die tweede helft vast en zeker er van die anderen bij, zegt hij, rente 2.5 %.

De kerk voogden gingen hiermee ook accoord. Maar zij hadden geen papier bij zich, om nu al te tekenen, voor een bepaald bedrag.

Maar de kerkeraad had wel papier bij zich, en dat was er ook al op berekend, om in te schrijven. 4 Kerkeraadsliden en 2 kerkvoogden tekenen, en de lijst word door nog een paar aanwezigen mensen aangevuld. Zoodat we +/- fl. 7000, die avond al op de lijst hadden, terwijl een paar aanwezigen ons toezegden een belangrijk bedrag te zullen plaatsen, maar zij wilden dit thuis even bespreken, met hun huisgenoten, (wed. enz.)

Nadat de maand daarna, deze lijst door de kerkvoogden, bij alle inwoners van de Gemeente was geweest, was het bedrag totaal fl. 13100, op die ene 2.5 % lening ingeschreven.

Maar de kerkvoogden hadden nog een lijst bij zich voor giften.

Ook oud dorpsgenoten helpen financieel mee, om de kerk weer herbouwd te krijgen. Al waren zij verhuisd, en in een andere woonplaats, hun dorp van oorsprong was, en bleef Hempens !

(De rekeningen van de Kerkvoogdij waren in die jaren als ontvangsten +/- fl. 1526.98, de uitgaven +/- fl. 1287.97, 1947)

Onderhandse schuldbekentenis, wegens geleende gelden,

Ten laste van de Kerkvoogdij der Nederl. Hervormde Gemeente te Hempens en Teerns, om de op 9 dec. 1945 afgebrande kerk en torenspits weer op te bouwen.

Ten behoeve van: Nov.1948 rente 2 ½ %

Naam	Woonplaats	Bedrag	Aflossingen
Eelse Tigchelaar	Hempens	fl. 1000,-	
Ids. D. de Vries	Hempens	fl. 1000,-	
Ate H. Visser	Hempens	fl. 1000,-	
Jelke E. Tigchelaar	Teerns	fl. 1000,-	7/10/ '53, schenking fl. 650,-
Sjoerd Beurda	Teerns	fl. 1000,-	
Johannes v.d. Pol	Hempens	fl. 1000,-	
Ds. J.B.F. van Kleffens	Hempens	fl. 1000,-	
H. en G. Kalsbeek	Goutum	fl. 1000,-	
L. Halbertsma-de Boer (wed.)	Hempens	fl. 500,-	7/10/'53, schenking fl. 350.-
Sietse A. Tiemersma	Hempens	fl. 500.--	Aflossing in november.
Wieger J. Overdijk	Teerns	fl. 500,-	1949, fl. 3300,-
Gerben Sj. de Jong	Hempens	fl. 500,-	1950, fl. 200,-
Lammert S.Kalsbeek	Hempens	fl. 500.-	1951, fl. 200,-
Gerlof M.Bottema	Hempens	fl. 500,-	1952, fl. 200,-
Johannes L.Kalsbeek	Goutum	fl. 500,-	1953, fl. 400,-
Jochum A. Oosterveld	Teerns	fl. 400,-	1954, fl. 500,-
Hielke J. Faber	Teerns	fl. 250,-	1955, fl. 900,-
Dirk Bergsma	Teerns	fl. 250,-	1956, fl. 1650,-
K. de Boer (Johannesz)	Hempens	fl. 200,-	1957, fl. 1200,-
Willem T. Visser	Teerns	fl. 100,-	1958, fl. 950,-
Ate F. Visser	Hempens	fl. 100,-	1959, fl. 1200,-
Marten Sj. Bearda	Teerns	fl. 100,-	1960, fl. 600,-
Douwe P. de Jong	Goutum	fl. 100,-	1961, fl. 800,-
Berend K. de Vries	Hempens	fl. 50,-	1962, fl. 100,-
Roelof Comello	Hempens	fl. 50,-	fl.12100,-
Jan Anne's Visser	Hempens	fl. 50,-	fl. 1000,-
		Alzo te samen fl. 13100,-	<u>Op 14 juni 1962 is alles afgelost</u>

De lening is gestort op 1 nov 1948. Op 1 nov. 1949 is fl. 3300,- afgelost t.w. Op stukken van fl. 1000,-, het werd fl. 250,- en op 7 stukken v. fl. 500,- werd fl. 150,- terugbetaald. Het 5 x fl. 50,- uitbetaald v. d. rest.

De Kerkherbouw te Hempens in 1948:

- 23 jun. 1947: Vergadering Kerkvoogden en notabelen. A.H. Visser heeft een tekening van de nieuwe kerk gemaakt, met kerkenraads-kamertje er bij in, de kerk 1.30 m. langer. Dit bouwplan werd daar besproken.
- 20 okt. 1947: A.H. Visser en bouwkundige te Hempens heeft een begroting van de bouwkosten gemaakt, dit komt op fl. 26000,--, zonder banken en orgel.
- 31 jan. 1948: Gemeenteavond te Hempens, al beschreven op het vorige blad.
- 3 juni 1948: De herbouw van de kerk en spits van de toren, is vanavond aan de Heer A.H. Visser gegund. Die dit aanneemt en dank voor de opdracht brengt.
- 1 aug. 1948: De eerste bouwmaterialen komen vandaag. De oude steen is afgebroken en schoongemaakt, en weer gebruikt.
- 17 aug. 1948: De oude spits, word van de toren gehaald. En 2 lange palen (+/- 20 m) worden als een bok bij de toren opgesteld, aan draden bevestigd.
- 19 aug. 1948: De nieuwe torenspits, die in het bouwbedrijf van Visser, thuis was gemaakt, word vandaag op de toren gezet, met die zeer grote bok. Zeer veel dorpsgenoten, waren hierbij aanwezig en hielpen zoo nodig.
- 30 aug. 1948: Vandaag word met het metselen begonnen. Vorige week is het fundament uitgegraven, en beton daar in gebracht, waar de 2 steens muur op gemetseld word.
- 31 aug. 1948: Vandaag staat de rood-wit-blauwe vlag, weer op de toren. Koningin Wilhelmina haar verjaardag. Als de muren op hoogte zijn, dan komt daar een brede muurplaat van beton met graniet op 1.25 m. breed, met ijzerdraad en in (gewapend beton) om de muren vast te klemmen (bij de oude kerk waren dwarsblokken van zijmuur tot zijmuur). Van binnen steunt hier op het plafond, met steengaas en aan de buitenkant de goot, om het regenwater naar de regenbak te leiden.
- Begin okt. 1948: Het dak met hieracietplaten er in/ week op, de dakpannen waren toen nog niet aanwezig.
- 13 okt. 1948: De vrouwenvereniging "M.E.J." te Hempens, houd een bazar en verloting, waarvan de opbrengst voor de kerkherbouw is. Opbrengst fl.1500,-
- Nov. 1948: De banken worden, met de vloer in de kerk gemaakt. Oude grafzerken op het looppad tussen de banken. Ook de loodgieter is op de torenspits met lei en lood aanwezig.

Dec. 1948: De preekstoel die Visser in Bergum heeft laten maken, komt in zijn geheel hier, gebracht door een auto. Ook een huisorgel word aangeschaft. De preekstoel en dit huisorgel zijn door de vrouwenvereniging gegeven, voor het geld, dat met de bazar en verloting werd ontvangen. Ds. J.B.F. van Kleffens stuurde deze vrouwenvereniging een brief, en als tekst had hij gekozen: *Het laatste hoofdstuk 31 van het spreukenboek vanaf vers.10. (31-vers 10). "De lof der degelijke huisvrouw"*.

Dec. 1948: Ook de ververs zijn gekomen, om het houtwerk een verf af lak beurt te geven.

Dec. 1948: Ook het electrisch word aangelegd.

Dec. 1948: Visser zet een gedenk steen in de muur aan de binnenkant toren. (Dit is voor in de gang in de toren)

De oude Friezen: Deze oude grote muurstenen zijn uit de oude fundamenteen gehaald, waar nu betonplaat is gemaakt, waar muren op staan. Van deze oude Friezen (steen) is een poortje gemaakt in doorgang toren.

24 dec. 1948: Het is vandaag vrijdag, en wij rekenen er op, dat Visser, zoals altijd vrijdags, naar Leeuwarden gaat omdat: Toen de gedenksteen, door Arends (steenhouwer te Leeuwarden), hier was gebracht, die bakfiets even voor de brug moest wachten. Die steen lag onbedekt, ieder kon zien wat daar op stond. Visser heeft hem in de muur laten zetten, en een doekje er over heen, (Tot de inwijding). Maar ook dat doekje werd, door een ouderling even gelicht. Dat moest en zal anders. Ouderling E. Tigchelaar spreekt met de anderen. Gevolg 21 dec. 1948 word een andere gedenksteen besteld zelfde lettertype. Deze vrijdag 24 dec.zal deze gedenk steen in de toren worden gezet. En de andere, moet Arends maar weer mee nemen. A.H. Visser zijn naam, als bouwer van de kerk en toren, moest er ook op, hij heeft zijn best gedaan. Een bakfiets zonder naambord bracht de nieuwe gedenksteen, en goed ingepakt. Visser moest van deze gedenksteen verandering niets weten, zoo werd het geregeld. Maar Visser ging deze dag niet naar Leeuwarden. Toen overleg met zijn personeel, en terwijl Visser even om koffie naar huis was, zetten zijn mannen deze steen op zijn plaats. De verwer met de trap voor de deur, zodat hij niet onverwachts kon binnenkomen (wacht op de weg !). Het komt allemaal zoo als 't moet. En het doekje er weer overheen (nu voor hem ook). Als blijk van waardering, voor de goede uitvoering van deze kerkherbouw. Het personeel werkt die avond hard door want morgen is het 25 dec.(Kerstmis). En dan word de kerk ingewijd.

25 Dec. 1948 (Kerstmis). De kerk is klaar !

Ds. J.B.F. van Kleffens, ziet dat de kerk vanmorgen geheel met bezoeken is gevuld.

Na de kerstpredikatie, wijd hij woorden van dankbaarheid voor

de herbouw van deze kerk. Ouderling Eelse Tigchelaar, spreekt dan over de steen die de kerk van Hempens kreeg van de inwoners en ouddorpsgenoten, enz. En waarom deze kerk weer opgebouwd moest worden. Wij moeten bewaren, wat onze voorouders hier tot stand hebben gebracht. Hier was geen veto, maar een "*Mei Elkoar ien*". A.H. Visser dankt de bouwer van de kerk, voor het geschonken vertrouwen, en de medewerking.

F Henrich Wegenwarth heeft mij gegoten in de stad Kampen in het jaar 1601

De Kerkklokken van Hempens:

De op 5 april 1943 door de Duitsers opgehaalde kerkklokken van, Hempens hadden als jaartal,

F Op de ene stond 1601, wegende 241 kg.

Op de andere stond 1681. Beide klokken zijn na de oorlog niet terug gevonden. Van enkele andere kerken, zijn ze nog wel terug gestuurd. Die waren nog niet in de smelt oven geweest. In de zomer van 1945 heeft onze kerkvoogdij geld ingezameld, om nieuwe te kopen. Deze inzameling ging vlot, want ieder had geld, en er was weinig te krijgen of te koop.

Totaal werd fl. ? ingezameld met een lijst rondgang.

Een maand later, bezat ieder gezin nog maar zelfs echter eens fl. 10,- per persoon. Het overige geld moest ingeleverd worden, er werd geblokkeerd.

In het jaar 1949 kreeg Hempens de twee (2) nieuwe kerkklokken, van Gebr. van Bergen te Midwolde. Klokkengieterij "*Concordia*", fabrikant, de heer W.J.Koek.

De Gemeenteleden konden een opschrift insturen, waar dan de twee mooiste van, op die klokken werden gegoten.

Op de grootste staat: (gewicht 319 kg).

*"Zenris binne wij to britsen,
troch de hân fan ierdse macht.
Mar wat de liûden bringe,
God hâld oer us de wacht"*.

Op de kleinste klok staat (zwaar 168 kg).

*"Mijn stimme sil gean, as de wyn oer it gea,
yn blidens bij berte, yn drovens bij dea"*.

(Dit laatste vers is gemaakt door onze koster, Roelof Comello).

Een preekstoel verziening, (de wijnstok)!

Op de drie zichtbare verticale hoeken van de zes (6) kantige preekstoel heeft de heer Pieter Oostenbrug, die boer is, geboren op 4-1-1916 te Veenklooster houtsnijwerk (van eikenhout) op gemaakt. Voorstellende, 1^e de druivenplant, 2^e druivenbloem, 3^e de vrucht, n.l. de druiventrossen (3 trossen van 19 druiven, tussen de bladeren)

Het kerkuurwerk en klok op de toren:

Op 4 nov. 1949 was er een grote aflossing van de kerk herbouw leening n.l. fl. 3300,- Tijdens die zitting van uitbetaling en rente ontvangen werden giften voor het toren uurwerk gegeven. Enkelen gaven fl. 100,- Zodat die avond al fl. 572,-- hiervoor was, wat later door rente en kleinere giften opliep, zodat er in 1958 al fl. 1342,26 was. De heer Grietzen Lammerts Kalsbeek (een oud Gemeentelid, dooplid) die later te Goutum wonende op 10 juli 1958 overleed, heeft bij testament van 29 april 1958, aan de kerk van Hempens geschonken fl. 5000,- vrij van successie om zes (6) graven van zijn familie te onderhouden. En ook fl. 5000,- voor het orgel en uurwerk fonds van onze kerk (ook vrij van successie). Het oude uurwerk was zeer oud en slecht, met één wijzer op elk van de drie wijzerplaten. Door de brand totaal onbruikbaar geworden. Dit oude uurwerk is van aug. 1951-7 dec. 1957 bij een reparateur geweest, maar zonder resultaat. Op 4 sept. 1958 besluit de kerkeraad, om een nieuw electrisch uur en slagwerk aan te schaffen. Dit kost fl. 1750,-- met 2 wijzers op elke wijzerplaat. Op 11 nov. 1958 werd dit in de toren geplaatst, door Firma Gebr. van Bergen te Midwolda, die de drie wijzerplaten, toen ook geleverd heeft. Er is 5 jaar garantie op dit toren uurwerk. De fabrikant de heer J.W. Koek van Midwolda, moest met 2 ladders aan, en boven elkaar, bij de wijzerplaat komen, op ongeveer zo'n 8 a 9 meter hoog. (Zie notulen kerkeraad, van 30 okt. 1958, na vijf verzoeken, kwam het toegezegde steigerwerk nog niet)

Het allernieuwste kerkorgel:

Door de gift, van het dooplid, Grietzen Kalsbeek heeft de kerkeraad onderzocht, wat mogelijk hier in Hempens geschikt was als kerkorgel. Nu een paar andere aanbiedingen onderzocht te hebben, besloot de kerkeraad, om de orgelcommissie der Ned. Herv. Kerk, om inlichtingen te vragen. Die heren hebben de kerk bezocht, en ons aangeraden om van de Fa. H.J. Vierdag te Enschede een kerkorgel te kopen. De kerkeraad wilde eerst dit orgel eens zien, en horen, wat soort orgels dit zijn en: op 13 febr. 1961 is de kerkeraad in zijn geheel naar Anegeren geweest (tussen Arnhem en Nijmegen) waar Vierdag een nieuw kerkorgel plaatste. Op 17 febr. 1961 besloot de kerkeraad met de Notabelen, om ook in Hempens een dergelijk kerkorgel te plaatsen. De notabelen zijn niet mee geweest naar Anegeren, zij deden afbericht. Op donderdag 19 april 1962 is dit orgel in de kerk te Hempens geplaatst, en op zondag 29 april 1962 is 's middags ingewijd in een speciale kerkdienst.

Het nieuw register Positief kost	fl. 6500,-
Omzet belasting 5 %	fl. 325,-

Samen fl. 6825,--

De orgelcommissie kosten

De kanselbijbel in de kerk te Hempens:

Deze heeft als uitgifte datum precies 27 februari 1832. Goedgebeurd door de Prov. Staten van Noord-Holland. Geldig door de handtekening van: Henricus Weyland, secretaris Predikant te Amsterdam. Zijn handtekening staat onder het wapen der stad, (Amsterdam), op één der voorste bladen.

Op de bovenrand van: FNA 1604 de 3 tekens op meesterwerk.
Hoogte 15.½ cm, 15 ½ m
breed 9 cm
voetstuk 7 cm breed
gewicht 225 gram

De avonds-maal-beker van de Ned. Herv. Gemeente van Hempens en Teerns, heeft het volgende opschrift: “*Ex ære Donato Sacris Initiatvm Inservio Ecclesl Æ Hempens Æ 1645*”. Vertaald luid dit: “*Uit geschonken geld, aan de eredienst gewijd, ben ik dienstbaar aan de gemeente van Hempens, 1645*”.

F Het meesterteken is van: wapen Leeuwarden. I.M. dit is Jan Melghers Oosterveld, jaart. O=1645

Deze heeft hier tussen 1612 -1663 n.l. 18 leerlingen gehad. Bij de laatsten, aangenomen in 1663 tekent hij in het leerjongsboekje aan, dat hij 80 jaar is.

Hij is dus omstreeks, of in 1583 geboren, hij was een zoon van Melchior Oosterveld, goudsmid te Harlingen. Viermaal is hij tot keurmeester benoemd n.l. in 1617, 1623, 1628 en in 1632. Blijkbaar, is hij een man van aanzien geweest. Nadat hij in 1629 tot Hopman in West-Keimpema- espel was geboren, werd hij in 1632 bouwmeester van de Doele 13 en bekleede vervolgens, met korte tussenpozen, het ambt van schepen n.l. van 1637 tot aan het jaar van zijn dood, 1667. Bij de oprichting van de vroedschap in 1657 werd hij tot vroedsman gekozen. In zijn huiselijk leven, moet hij veel leed hebben gekend, daar hij twee vrouwen heeft verloren.

Op 18 januari 1611 huwde hij Trijntje Wolters.

Op 17 april 1625 huwde hij Sytske Hollis.*)

Op 17 sept. 1637 huwde hij Grietje Jelles van Bolsward.

Met zijn tweede vrouw, boekt hij in het jaar 1629 een huis aan, in het Naauw (Gr. C. fl.204,-) Waarschijnlijk was zij voor 1635 gestorven, daar hij in dit jaar een huis aankoopt in de Jacobstraat te Leeuwarden zonder dat haar naam daarbij wordt vermeld (Gr. L. fl. 151,-).

In 1665 kopen hij en zijne derde vrouw een huis aan, op het Heerenwaltje (Gr. L. fl. 41,-).

Dit alles staat in het Museumboek te Leeuwarden, van Friese Goud en zilversmeden.

Bladzijde 141 nummer 7 d. Ook is deze oude Avondsmaal beker op de tentoonstelling van Fries zilver in 1927 geweest als nummer 133, aldus catalogen.

1. Het woord, Bouwmeester, heeft hier niet de betekenis van architect, doch duidt eene functie In de Magistraat aan, welke enigszins overéénkomt met dat van: Wethouder van enkele Openbare Werken.
2. In deze trouwacte wordt hij: stempelsnijder van de munte, dezer Landschappe van Friesland genoemd.

De heer Jan Penning, die mij aldaar in het (1963) Museum inlichte, schatte de waarde van deze oude avondsmaal beker op +/- fl. 3000,-

Op 30 maart 1920, wordt in een vergadering van de Kerkeraad, met Kerkvoogden en Notabelen besloten, tot aanschaffenis van enkele kleine bekertjes, voor ieder lidmaat afzonderlijk één. De stemmen waren 8 stemmen voor ieder een klein bekertje, en 5 stemmen om samen uit deze grote oude avondsmaal beker de wijn tot zich te nemen.

Op 27 oktober 1919 bracht Ouderl. Klaas de Vries de wensch naar voren, om ieder een klein bekertje. Op 5 nov. 1919 als vergadering, uitslag stemming, 6 voor, en 6 tegen oude beker. Maar op 30 maart 1920 stemmen uitslag, zie bovenstaande.

Ds. T.A. Romein

De man die al de Friese Predikanten, en vaak iets van hun levenswerk heeft beschreven is: Thomas Adrianus Romein.

Die te Buitenpost op 18 december 1802 is geboren. Hij werd als Predikant bevestigd op 2 okt. 1825, toen nog maar 22 jaar en negen maanden oud. Hij deed toen zijn eerste intrede te Burem en Munnekezijl. Hij nam daar afscheid op 13 mei van het jaar 1827.

Hij was Predikant te Harkstede-Scharmer 1827-1854. Hij is overleden op 10 sept. 1867 te Groningen. Zijn naamlijst van de Friese Predikanten werd in 1868 in druk te boek gesteld. Hij zelf had het oorspronkelijk in handschrift opgesteld. Het boek, met de aanvullingen van later tijd van S.D. van Veen erbij, is zoo dik en groot als een bijbel. De namen, plaatsen en jaren, staan netjes in volgorde onder elkaar.

Dr. S.D. van Veen, Ned. Herv. Predikant te Groningen, heeft die lijst tot 1892 aangevuld met enkele toe-voegingen.

Ds. Jacob Jetses Kalma te Hantumhuizen geboren, op 17 mei 1907, is in 1932 Predikant geworden. Deze Predikant heeft de naamlijst verder aangevuld met een kleiner boek dat van ca. 1880-1959 gaat. Het Fries Gemeenschap van Geschied, Oudheid en Taalkunde heeft dit alles in Boekvorm uitgegeven.

Ds. J.J. Kalma was Predikant te	Sint Jacobieparochie	1932-1936
Ds. J.J. Kalma was Predikant te	Zandvoort	1936-1938
Ds. J.J. Kalma was Predikant te	Hoogebeintum	1938-1940
Ds. J.J. Kalma was Predikant te	Waaxens-Brantgum	1940-1943
Ds. J.J. Kalma was Predikant te	Warga	1943-1946
Ds. J.J. Kalma was Predikant te	Lekum	1946-1960
Ds. J.J. Kalma was Predikant te	Sneek	1960

Hij deed veel preeken in Friese taal (Hempens vacature 24 dec. 1950)

Diaconie rekening de N.H. Gemeente te Hempens ca.

Jaar	Ontvangsten	Uitgaven	Winst	Verlies	Eindstand kas
1938		1341.01			1602.33
1939	1361.77	1343.38	18.39		1620.72
1940	1685.47	1425.845	259.625		1880.34.½
1941	1753.63	1292.60	461.03		2341.37.½
1942	1627.-	1389.28	237.72		2579.09.½
1943	1509.33.½	1452.355	56.98		2636.07.½
1944	1451.66	1563.98		112.32	2523.7.5.½
1945	894.48.½	1924.77		1030.28	1493.47 aflossing slaeken. f 783.40
1946	2175.31	1036.34	1138.97		2632.44
1947	1662.91	1218.645	444.26.½		3076.70.½
1948	1566.82	1528.21	38.61		3115.31.½
1949	1667.38	2214.36		546.98	2568.33.½ onderhoud staek

				896.25
1950	1824.25	1564.83	259.42	2827.75 ½
1951	1793.38.½	1215.31	575.07.½	3392.83
1952	1873.39	1354.18	519.21	3912.04
1953	1836.18	1629.10	207.08	4119.12
1954	1826.99	3299.85		1472.86
				2646.86 dorpshuis f 200
1955	1769.56	1101.61	567.95	3214.21 verkoop land f 3898-
1956	1502.18	1268.60	23.58	3447.79
1957	1647.71	1240.38	47.33	3855.12
1958	2039.15	1884.85	154.30	4009.42
1959	2144.04	1936.41	207.63	4217.05
1960	2100.59	1654.03	446.56	4663.61
1961	2273.20	2385.34		112.14
1962	2701.68	2810.78		109.10
1963	2549.80	2328.39	221.41	442.37 + 1173.40
1964	2390.12	1925.77	464.35	5616.27 + 261.41
				5877.68 + 504.35

Enkele besluiten van Kerkvoogden en Notabelen in hun vergaderingen vanaf 25 februari 1915.

- 13 oktober 1915 Sjoerd Bouwer, timmerman te Schilkampen, onder Leeuwarden, en de kerkvoogdij te Hempens e.a. sluiten een gezegelde overeenkomst, waarbij de kerkvoogden verklaren, om de 5 graven, met grafstenen voort during te onderhouden, en de fl. 250,- van Sj. Bouwer te hebben ontvangen.
- 25 mei 1920 Besloten word de aanslag van, de Raad van Beheer niet te voldoen. Op voorstel van not. K. Postuma (onderwijzer), word besloten, zich aan te sluiten bij de Ver.v. Kerkvoogdijen in de Ned. Herv. Kerk. Hinium Predikants tractement fl. 2500,- Aanslag Raad van Beheer fl. 900,-
- 24 mei 1922 Ds. M.C.J. Wanrooy, bedankt voor het schrijven en aanhouden der notulen, van de Kerkvoogden, omreden dat hij van meening is deze niet meer, naar waarheid te kunnen opmaken.
- 30 maart 1925 Voorstel tot bijdrage groot fl. 400,- voor de nodige gelden tot verbetering van de schooldijk tot voorbij de Pastorie, volgens Plan van de Gemeente Leeuwarderadeel wordt aangenomen met 4 stemmen voor, 2 tegen, en 1 blanco. 2 notabelen waren niet aanwezig, t.w. B. Looyinga en H. Huitema. We hadden toen 3 kerkvoogden en 6 notabelen.
- 9 dec 1926 Nog werd goedgekeurd een verzoek van de Ver. Dorpsbelang te Hempens om in het koffiehuis een telefoon te mogen aanleggen. De Volgende conditie's worden er echter aan vastgemaakt:
1ste: De huurder zal het vrije gebruik van de telefoon moeten worden toegestaan. 2de En dat op zondagen alleen geopend zal zijn van 8-9 en 12-1 en 5-6. De conditie's gelden voorl. voor 1 jaar.

- juni 1928 Een bespreking tussen de kerkvoogden en Mr. Bartels, in het Oranje Hotel te Leeuwarden, over de aanleg voor de Raad voor Beheer. Nu is Hempens e.a. vacant. Mr. Bartels, stelt voor Hempens te rangschikken onder de arme Gemeenten. Zijn voorstel om fl. 250,- van het achterstallige te betalen, en verder jaarlijks fl. 100,- te beginnen in het jaar 1928, word aangenomen. Het beroepingswerk kan nu pas beginnen. De Pastorie word in deze volgende vergadering verhuurd aan M. Bergsma voor fl. 1.50 per week. De huur is niet hoog, maar de Pastorie kan beter bewoond worden, dan leeg staan. Voor die fl. 1,50 bewoond de huurder Marten Bergsma, de gehele Pastorie.
- dec 1934 Heden werd tot organist benoemd: Mej, gritk. te Leeuw.
Dit was een keuze uit twaalf, die proef hadden gespeeld. Loon fl 75,-
- 31 okt 1935 Een nieuw regelement op de begraafplaats te Hempens e.d. word vastgesteld. Géén hekken om de graven.
- 23 dec 1941 Besloten word het offerzakje tijdens de kerkdiensten, weer rond te laten gaan. Dit was 1 jaar niet gedaan.
- 17 juli 1942 Het voorstel van de Heer J. Sloterdijk te Stiens word aangenomen, om het graf van wijlen de Heer Romke Bootsma voor fl. 300,- in onderhoud over te nemen. Nadat het wel eerst in goede staat was gebracht, door de erven.
- 5 april 1943 De twee kerkklokken uit de toren, zijn vandaag door de Duitse bezetters opgehaald. De ééne klok had als jaartal 1601, de andere 1681. Een zoon van kerkvoogdd P. de Boer n.l. Betze de Boer, heeft 1 klok in een nacht (toen ze nog op het kerkhof lagen) opgehaald, en in een diepe kuil in 't land bij hun boerderij verstopt, in de hoop deze voor onze kerk te bewaren. Maar de Duitsers hadden beide klokken genoteerd. Politie kwam erbij, en er werd over gijzelaars gesproken. Toen heeft Betze, die klok weer naar het kerkhof gebracht. Dit kon niet, omdat het aantal klokken enz. door de Duitse bezetter was geteld!!
- 5 mei 1944 De tarieven voor een graf te maken waren fl. 4.50 en fl. 6.- dubbeldiep fl. 8,- Dit werd verhoogd en word nu fl. 6,- voor inwoners van de Gemeente fl. 7,- voor buiten de Gem. Leeuwarden wonenden. Fl. 9,- voor een graf v. twee verdieping.
De administrateur die fl. 0.75 kreeg, word met 25 cent verhoogd tot fl. 1,-. De koopprijs van een graf was fl. 10,- voor inwonenden van de K. Gemeente. Voor buiten wonenden was dit fl. 20,- In deze vergadering word dit op fl. 15,- en fl. 25,- gebracht.
- 28 dec 1944 In deze vergadering van kerkvoogden en notabelen (allen aanwezig !) word er besloten, om de bijna 20 bomen (iepen en essen), die aan de openbare weg staan, langs de kerk en de Pastorie met tuin, aan inwoners van onze Gemeente te verkopen, tegen een billijke prijs van ±

fl. 20,- per stuk. Door de tijds-omstandigheden is de brandstof nood groot. Terwijl 's nachts vaak bomen werden opgehaald. Dit waren heel oude, dikke gave stammen.

- 15 april 1946 Besloten word een hoofdelijke omslag te heffen van de lidmaten en de doopleden, die zelf een inkomen hebben. Deze aanslag zal zoo geregeld worden, dat ieder naar vermogen moet betalen.
- 14 maart 1951 De kerkvoogden delen mee, dat zij op 1 mei a.s. niet bereid zijn kerkvoogd, of ouderl. kerkvoogd bij de nieuwe kerkorde te worden of te blijven.

Uit het Kerkvoogdij, rekenboek:

- 1902 Ontvangen in het 1902.
Van het bestuur der Gemeente Leeuwarderadeel de som van één honderd en twee en twintig gulden. De koopsom van 122 m² grond ten behoeve eener speelplaats bij de school fl. 122,--
- 1898 Traktement van koster en organist.
Betaald van A.S. Algera, en later W.J. Zandstra de gezamenlijke som van vijftig gulden voor 't waarnemen der betrekking van de koster en organist, gedurende het jaar 1898, blijkens kwitantie no. 1 en 2. zegge fl. 50,-
- 1897 Ontvangen eene som van één honderd en vijf en zeventig gulden, door de Heer P.A. Boersma, geschonken aan de kerk, om de uitgaven te kunnen dekken, hij was toen administrerend kerkvoogd.
Hierdoor zijn de ontvangsten totaal fl. 718,18
Hierdoor zijn alle uitgaven fl. 717,60
Alzo Batig Saldo fl. 00,58
- 1873 Ontvangen van Jan Yme de Boer, de som van één gulden, en vijf en twintig cent, voor het gras gewas van 1873 op het kerkhof te Hempens.
- 1827 25 Dec. Ontvangen wegens het verkopen van een graf te Teerns fl. 3,-
- 1827 1 Maart. Betaald aan Pieter Tigchelaar wegens het kappen van boomen op het kerkhof fl. 2,20
- 1827 26 Dec. betaald aan S.H. van Oostrum, wegens het herbouwen van de school, volgens kwi. Letter G. no. 7 fl. 81.70.
- 1827 31 Dec. betaald aan J.H. Heringa, onderwijzer te Hempens, het jaar traktement als onderwijzer volgens kwi K. no. 11 fl. 25,-.

1828	Betaald aan P.S. Tigchelaar een somma van vier gulden, wegens uitschot en planten van boomen in de Pastorietuin, en snoeien van de haag.
1844	Het verkiezen van een Kerkvoogd in de plaats van den aftredende Paulus Andreas Hoekema, en is bij algemeene stemmen daartoe gekozen: Klaas Johannes Römer, Notabele te Teerns. En in de plaats van Jan Hedzer Tiemersma, die om goed gekeurde redenen zijn ontslag verzocht en verkreeg, Tamme Jacobs van Broek, floreenpligtige deze Gemeente. Tot de gecommiteerden benoemd K.J. Römer, en Pieter Anne's Boersma, op dezelfde 7 oct. 1844.
1843	Ontvangen van P.S. Tigchelaar, de somma van zeven gulden en twintig centen, wegens inkomsten bij begravenissen, en beluiden der dooden in den jare 1843 blijkens specificaties aanteekening hier annex sub.: no. 13, zegge fl. 7,20
1900	Betaald aan W. Zandstra (onderwijzer alhier), de som van vijftig gulden, voor 't waarnemen, der beteking van organist fl 50,- (kwi.no.1) Betaald aan Jochum J. Visser de som van zeven gulden en vijf cent voor het blaas blag treden in 1900.
1900	Betaald aan W.Zandsta, de som van twee gulden, en vijf cent, voor 't houden van een vergadering te zijnen huize fl.2.50. Idem aan J.Looiinga de som van vijf gulden, voor een vergadering te zijnen huize fl.5.
1903	Betaald aan Hajje Huitema, voor het schoonhouden en de jaarlijkse schoonmaak der kerk, zegge fl. 12,- Idem aan H. Visser voor 't opwinden van 't uurwerk, en 't klokkluiden, de som van fl. 20,- Idem aan W. Zandstra voor organist in 1903, zegge fl. 50,- Idem aan Jan de Vries voor het blaasbalgtreden zegge fl. 7,50.
1890	Ligplaats van het veerschip. Ontvangen de som van drie gulden, voor een ligplaats van het veerschip, zegge fl. 3,--
1890	Buitengewone ontvangsten: Wordt voor ontvang aangebracht de som van één honderd en dertig gulden, en vijf en zestig, en een halve cent, zijnde eene gift van het echtpaar P.A. Boersma bij gelegenheid van hun gouden huwelijksfeest zegge: fl. 130.65 ½. Alzo in het jaar 1890 aan ontvangsten totaal fl. 495.38 ½ Alzo in het jaar 1890 aan uitgaven fl. 495.53 ½ ----- Batig Saldo fl. 186.85

- 1846 Betaald aan J.J. Keestra de somma van acht gulden vijftig cent, wegens gedane werken op en om het kerkhof te Teerns, blijkens kwitantie hier annex sub. no. 23, zegge fl. 8.50
- 1848 Betaald aan H. en S.P. Tigchelaar, de som van vijf gulden vijftig cents, wegens het schoonmaken der kerk in 1848, blijkens kwitantie sub. no. 26. zegge fl. 5,50
- 1827 25 Dec. Ontvangen wegens klok en baangeld te Teerns, fl. 1.30
- 1829 Ontvangen 8 mei van Rinse Sjoerds Rinsema, wegens het verkoopen van drie graven op het Teernser kerkhof voor maar slechts eens zegge fl. 9,--
- 1829 20 Oct. voor drie nieuwe kerkeboeken fl. 26,-
- 13 Nov, Aan Veldwachter Hotze P. Tuinsma wegens huiskondiging en klokklipping bij het stemmen van een nieuwe Kerkvoogd, fl. 1,50
- 23 Nov, Aan P.S. Tigchelaar, ¼ jaar voorzangersgeld blijkens kwitantie het. Te fl. 3,39
- 29 Dec, Aan P.S. Tigchelaar voor het voorzingen volgens kwitantie het. G. fl. 3,39
- 1844 Ontvangen van P.S. Tigchelaar de som van vier gulden, en zes centen wegens inkomsten bij begravenissen en Beluiden der dooden in de jare 1844 als fl. 4.06
- 1846 Andere buitengewonde Ontvangsten,
Ontvangen van den Heer E.R. Harkema, de somma van elf honderd guldens, zijnde gemelde som. Spruitende, uit de verkoop van een stuk land, de kerk vijf genaamd, ten Kadaster bekend Gemeente Huizum, plaatselijke benaming Hempens. Sectie C. no. 180 Zegge, fl. 1100,-

Enkele toelichtingen van namen, enz.

Sint Maarten Dit is de feestdag van de kinderen, steeds op 11 november. Een feestdag van St. Martinus, een evangelieprediker, van ± 306 t/m 400. Patroon der kooplieden in Noord- Ned. ook Patroon van kerken bijv. Gron. Utrecht.

Hempenser meer drooggemaakt 1784 – 1785

Lauwersmeer drooggemaakt in 1780.
Het Geinundeerd in het jaar 1784.
Opnieuw droog gemaakt in 1847-1848.
Oudste octrooi 1672.
Laagste terreinhoogte ca. 2.2. - N.A.P.
Eerste twee molens, later één, nu electrisch gemaaltje.
Graat c.a. 40 H.A.
Het mar huske op de Noordbank, was vroeger genaamd als “Alde Kooi”.
Aan de Zuidkant is nu nog een kooi (Douwinga).

Het West-Keimpsma espel:

Leeuwarden had in de 15e eeuw 5 espels. n.l. Oldehoofdster-, Hoekster-, Nijehoudster of Minnema en Keimpema espel. De gewapende burgers uit een wijk, onder een hopman, vormden een espel.

Ulsupra, betekend, voornoemde pers van
Taase, betekend aanslag of taxatie. ± 1504 aanbreng

Het Kerkhof te Hempens in 1962

Hier zijn in totaal 402 graven.

Verdeeld in 22 regels, gemerkt als volgt:

Regel 1 is gehele oostkant, totaal 39 graven.

Regel 2 ten Westen daarvan totaal 39 graven.

Regel 3-12 gaat volgens nummer naar het Westen.

Langs de zuidkant der kerk elke regel 19 a 25 graven. Regel 13-22 gaat vanaf het Westen naar het Oosten, volgens nummer langs noordkant der kerk, die regels hebben elk 9 a 13 graven. Op het kerkhof staan ± 240 grafstenen (1962). Sommige oudere stenen zijn nog liggende. Er zijn 2 grafkelders de laatste paar jaren aangebracht. De treurboom staat in drie (3) modellen op de oude liggende grafstenen, ook slang met vlinder staat daar vaak op (1871-1904). De grafstenen dragen meestal 1 naam, soms 2 voor echtelieden, en 1 steen met 5 namen van de broertjes Jacob (3 keer), Arend en Ytzen van Broek.

In het gangpad van de kerk, en in 't hek voor de preekstoel liggen grote oude grafstenen ± (1620). Deze grote grafstenen lang 2,33 M. á 2,60 M. hebben op elke hoek een hoofd (breed 1,42 á 1.58 ½ M.). Links boven steld voor de kindsheid (meisje), rechtsboven steld voor het jongelingschap (een vrouw), rechtsonder steld voor de volwassenheid (een man), linksonder de dood (doodshoofd).

Alzo de 4 jaargetijden van het leven. Het figuur op het midden van deze grafstenen steld voor: het rechter figuur, schild van de man. Links het wapen der vrouw (schuin vierkant) dat even in het schild der man raakt (contact gehad). Daarboven de helm, met vizier, dat de twee zielen moet beschermen, versterkt met hangende en staande bloem tekens, dit steld de dekkleden of mantel voor, die beschutting geven tegen gevaar of iets ongunstigs.

De stengels van deze bloem tekens zijn, zoals op de steen van Ds. Gerhardi Alberti, meest op enkele plaatsen samen gebonden door een band, dit is het alliantie teken, een eeuwigverbond tussen twee zielen. Daar de echtgenote van Ds. Gerhardi Alberti het zelfde wapen heeft als

haar man, erkent zij dit verbond, ook word dit wel gezien als een verlenging van het leven, doordat zijn kind (eren) hadden.

De Friese adelaar (fryske hoanne) staat op het schild van de man, met roos, halve maan, en klaverblaadjes, dit is nog goed te zien op de steen voor de preekstoel van fam. Heddema overleden, 1641 vrouw, 1641 zoon, 1656 man, in de ouderdom van 39 jaar, 1 1/3 jaar 40 jaar.

De fam. Metsma op drie der grote grafstenen, waren welgestelde kooplui, evenals fam. Heddema. Fam. Heddema heeft een kindshoofd op het middenveld.

De steen onder de kerkvoogdijbank, is vrij zeker af, of over gehouden. Er werd wel eens een afgedankte, of vervallen steen gebruikt.

Zoo sierden sommigen zich met andermans wapens. De grote van de voornoemde grafstenen is:

Fam. Heddema	lang	2.60 M.	breed	1.58½ M.
Ds. Gerhardi Alberti	lang	2.- M.	breed	86 c M.
Jan Piter Melsma	lang	2.56 M.	breed	1.42 M.
Pieter Jans Melsma	lang	2.46 M	breed	1.46 M.
Pieter Tjalles	lang	2.33 M	breed	1.46 M.

Het kerkhof te Hempens heeft 402 graven.

Daar ± 240 grafstenen op, meestal met 1 naam, maar ook enkele met twee namen van echtelieden. 1 grafsteen meld 5 namen (van 5 broertjes, van Broek).

Vroeger werden de voornaamste mensen in de kerk begraven. In het gangpad van de kerk liggen 3 grote grafstenen, en in het hek 1 grote en 1 gewone (Ds. Alberti). Deze mooie oude grafstenen dateren van ±1620.

Het figuur op de grafsteen stelt voor:(bekijken alsof men achter de grafsteen ligt).

Het rechterfiguur schild van de man met de Friese adelaar, het linkerfiguur ruitvorm v.d. vrouw (zo groot als een spreekw.). Ruitvorm voor haar, is haar eigen afkomst teken.

Ovale vorm voor haar is voor gehuwde vrouw (moeder). Het teken boven de beide figuren stelt te helm voor, waar beiden bescherming onder vinden (met vizier). De aanvulling van hangende en een staande bloem tekens, stelt de dekkleden, of mantel voor, die beschutting geven tegen gevaar of regen (iets ongunstigs). De stengels van die bloemtekens zijn meest op enkele plaatsen samengebonden, door een band. Die stellen het, alliantie teken voor: eeuwig-, verbond of een verbondswapen, van die 2 personen (echtlieden) die onder de helm rusten, met als bescherming de bloemtekens, die de dekkleden of een eventuele mantel zijn, en hun voor gevaar behoeden.

Het figuur op die grafstenen is vaak in een barocken steil, (dit is onregelmatig, overdreven en soms grillig). De Friese adelaar van zij aanzicht staat er op, met roos halve maan,

klaverblaadjes. Het kerkhof heeft 22 regels van graven. Regel 1 en 2 hebben elk 39 graven. Regel 1 is de Oostkant. Regel 3-12 gaat volgens nummer naar 't Westen, langs de Zuidkant der kerk (elke regel 19 á 25 graven).

Regel 13-22 gaat van 't Westen naar het Oosten, volgens nummer langs de Noordkant der kerk (elke regel 9 a 13 graven).

Op 25 januari 1964, Genealogysk Wurkforbân:

W. Dolk over een registratie grafzerken in Friesland. (Wetenschappelijke ambtenaar van het Gemeente Archief te Leeuwarden). Over de Friese grafzerken, hun oorsprong, hun plaats in de kerken en zelfs de registratie daarvan:

1. De oudste grafmonumenten zijn: sarcohagen (vleesetend), 107 van de 121 kisten waren van bontzandsteen, afkomstig uit de Vogezen. 7 waren van Bentheimer zandsteen. Later kwamen de rode breimers in Friesland, afkomstig uit een werkplaats te Oberkirchen, bij stad Hagen ten Oosten van de Wezer. (rivier)

Tegen het jaar 1500 kwamen de blauwe zerken uit het Nomensche in gebruik. Toen werden ook al de eerste adellijke kwartier wapens aangetroffen. De zerkhouders werden geïnspireerd door Italiaanse en Spaanse voorbeelden. Er zijn prachtige monumenten in die patroonboeken, b.v. de persoon zelf, met wapens, en af kwartierwapens.

De keerzijde werd weinig gemaakt, of aangetroffen. Bekend is in dit verband: René van Chalon, die zich zelf wilde zien afgebeeld, zoals hij er drie jaar na zijn dood uit zou zien. Zerkhouders familie's, werden ook beeldsnijders genoemd. In de Franeker Martinikerk, is het grafzerken museum van Friesland, er staan tientallen zerken langs de wand. De prijzen van dergelijke zerken waren nog al hoog f. 40,- was een normaal bedrag, de steen koste f 30,- en het houwen f 10,- (samen f 40,-) soms werd voor een mooie steen f 130,- betaald.

In 1795 werden veel zerken verwijderd (de omwenteling) of omgekeerd. Gelukkig zijn er daardoor veel behouden. Na 1827 ging de zerkhouderskunst snel berg afwaarts. Nu is het registratie (met foto's) Maar om een familie beschrijving daarbij te vinden, is niet altijd mogelijk. Ja bijna onmogelijk, en te omslachtig, (wat een werktijd)

De volgende opschriften, en verzen, vinden wij op een grafsteen op het kerkhof te Hempens:

Op de grafsteen van:

Gooitske Drijver

1873-1892

20 dec. – 9 mei

Haar vriendelijke oogen zijn gesloten

Gestreden is haar laatste strijd.

Voorbij, al wat wij saam genoten

Haar plaats is ledig voor altijd

(ps. 103 vers8)

Zwaantje Bootsma

(echtg. v. P.D.de Jong)

1858-1931

Ik ben de opstanding

En het leven, die in mij geloofd,

zal leven, al ware hij ook gestorven

(joh. 11 vers 25)

Pieter Douwes de Jong

1845-1913

Zie gij hebt mijne dagen

Een handbreed gesteld, en

Mijn leeftijd id als niets voor

u. Imeers is een mensch, hoe

vast hij staat, enkel ijdelheid.

Sjoukje Scheltes de Zwart

Eerste echtg. v.P.D. de Jong

1848-1878

Al laagt gij lieden tussen twee reijn van
steen

Zoo zult gij toch worden als vleuglen eener
duive overdekt met zilver en welker vederen
zijn met de geelheid van uitgegraven goud.

Lief kind kom gij tot mij zo sprak de heer

Het kindje ging nu blij

Kind van:

P.D. de Jong, en

Sjoukje de Zwart
1875-1878

En keerd op aard niet weer
Het ging de moeder voor
En leefd bij god
Het doelt in 't Engelen koor
En heeft een zalig lot

Douwe Pieter de Jong
1816-1878

De dagen des menschen zijn, als het gras,
gelijk eene bloem des velds, alzoo bloeit hij.
Als de wind daar over gegaan is,
Zoo en is zij niet meer, en hare plaats kent ze
niet meer

Boukje H. Tiemersma
1821-1893

Gij die niet weet, wat morgen geschieden
zal, want hodanig, is uw leven.
Want het is een damp, die voor een weinig
tijds gezien wordt, en daarna verdwijnt.

Tietje de Jong
1851-1919

O, Heere, wat is de mensch, dat gij hem kent,
het acht. De mensch is der gelijk, zijne dagen
zijn als een voorbij gaande schaduw.

Klaas J. Steenbeek
1852-1900

Mijn dierbaar echtgenoot ontsliep, nog in de
kracht van 't leven. Ik heb zijn stof vergaard,
bij onze kinderen asch.

Jacob v. Broek 1869-1887
Arend v. Broek 1874-1878
Ytzen v. Broek 1877-1877
Jacob v. Broek 1890-1891
Jacob v. Broek 1892-1905
Tamme J.v.Broek
1840-1913

Mijn aardsch geluk verdween. Maar 't past
mij niet te klagen daar ik meer dan twintig
jaar, gelukkig met hem was.

Dierbare geliefden. O, gij allen,
vastgeklonken aan ons ziel. Wat een
droefheid in dit leven, dat gij allen ons
ontviel.

Antje Castelein
Echtg. v. T.v.Broek
1847-1922

Ruim 45 jaren, deelden wij zamen,
Lief en leed hier op deez aard.
Met stille weemoed, voel ik zijn gemis.
Steeds blijft hij in mijn gedachtenis.
Weemoedig staren wij u nu, gewaart,
zoon trouwe moeder, uw taak op aard
was zwaar, ge hadt zoo 'n strijd in 't leven
Rust zacht, geliefde moeder, van werelds
zorg ontheven

Sjoeke Bouwer
1876-1897
Klaas Bouwer
1880-1915

Nam de Heer ook 't geen Hij gaf,
Liefde ruischt zelfs boven 't graf.
Wat God on had gegeven,
Dat nam Hij ons weer af,
Maar 't beste blijft toch leven,
't verzinkt niet in het graf.

Ds. Helmerus Beekhuis
1811-1915

Tot een goed weerzien, was de groet,
Zoo hoopvol uit zijn vroom gemoed,
Z'n dieribren hier het laatst gegeven.
Die groet die hoop op 't woord gegrond,
Door hem bij 't leven steeds verkond,
Doe hen ook in de hope leven.

Pieter D. v. Dijk
1839-1903

Ymkje v. Wijngaarden
Wed. P.D.v.Dijk
1843-1916

Douwe v. Dijk
1873-1875

Zalig is de man, dien de Heer de zonden niet
toerekent.

De genade gifte Gods, is het eeuwige leven,
Door Jezus Christus onzen Heer.

Zalig is der kinderen lot,
Jong gestorven, vroeg bij God.

Op deze éénpersoons grafzerk, staat het alliantie teken, (het eeuwig verbond) tussen twee zielen.

Op de grafsteen van Ds. Gerbrandi Alberti die voor de preekstoel in de kerk ligt, staat:

D.O.M.S
&
ÆTER MEM.
GERHARDI ALBERTI
LEAER DIE
ONC « s NOS 29EUAQELIUN CHRISTI
I' LC MINDEMENTO PREDICASSET, 8
EID JUL 1656 ÆTAT SUE 4 AUGTALUE PESTI
FERA CORREPTUS, VIVERE DESN N ANIMAMQUE
COELO, FAMAM ORBI. CORPUS TERRE REPOSVIT

ECCLESIA PASTOREM
VIDUM MARITUM
LIBERI PARENTEM LUQENTES
HOC MONUMENT P.P.Q.C.

Dit latijnse opschrift, luid vertaald, als volgt:

Aan God de opperste en grootste Heil, en ter eeuwige gedachtenis aan **Gerhardi Alberti, (zoon)**. Man Gods die 29 jaren zonder een enkele onderbreking, het Evangelie van Christus heeft gepredikt. Eind juli 1656 ziek geworden. Bezweken 4 augustus, aan de vliegende pestziekte. Blijft leven in den Heerd, nu zig tijdens zijn leven, roem te hebben vergaard. Zijn lichaam is aan de aarde toevertrouwd.

De Gemeente die haar eigen Herder betreurd, de weduwe en haar kinderen, die echtgenoot, en vader betreuren. Hebben dit monument geplaatst.

Gerbrig Anne's van Wijngaarden
1801-1871

* 16-10-1801 Bozum

† 7-11-1871 Hempens

Douwe Pieter's van Dijk

* 5-1-1806 Roordahuizum

† 12-4-1877 Hempens

Ds. J.B.F. v. Kleffens

Het leven is een damp, die voor weinig tijds
gezien wordt en daarna verdwijnt.

De liefde vergaat nimmer meer

1883-1957

Grietje Bleeker

1886-1932

Romke D. Bootsma

1866-1936

Jitseke v.d. Wal

Ytje Hoekstra

1872-1942

Pieter Greydanus

1923-1959

Ds. Lambertus Troste

1842-1898

En er blijft een ruste over voor het volk van
god. (hebr. 4 vers 9 en 10)

En de rust zal heerlijk zijn (Jes. 11 vers 10)

Dit graf mag niet weer worden geopend.
(onderhoud bij de kerk v. Hempens)

Want uwe goedertierenheid is beter dan het
leven: (Ps. 63:4A)

In leven Predikant te Hempens en Teerns.

Wij vergeten u nooit.

Rust zacht lieve doode.

Predkt. te Oosterhaule van Juli 1871 tot
januari 1897

Het baarhokje (van hout) stond voor onderstaande: uit het jaar (1908) vergroting van het kerkhof, op de Noord-Oosthoek v.h. kerkhof. Het kerkhof is even na 1900 vergroot met 335 m² grond van 't Mad, het Pastovalia land dat er aan de zuidkant tegen aan ligt, met een sloot als afscheiding. De waarde van die 335 m² werd op fl. 100,- gezet, en niet van Pastoralia betaald. Maar daarvoor in de plaats 4 % rente. Deze fl. 100,- is echter wel betaald in ± 1962. De eerste die op dit nieuwe gedeelte van 7 graven breed werd begraven was Heerke Visser, † 4-6-1912. Het Mad was voor deze inkorting van 5655 m² groot. Het Mad was na deze inkorting 5320 m² groot. Het kerkhof werd 12x7 graven groter, 84 er bij. Een baar-hokje van oude grote Friese steen is toen gemaakt op de Zuid-Westhoek.

Opschriften van oude grote grafstenen in de kerk

† jaar

1638

A.º. 1638 de 15 novemr, HIER BEGRAVE
Sterf de Eersame **“Pieter Jans Metsma, olt 85 jaer”**.
A.º. 1613 den 7 april sterf

1613

D. Erba Jetske Piers. D. Pieter Jans Wijf ovt 47 jaer.

1618

A.º. 1618, 14 september, Sterf (F. Pieters DR).
D. ErBa , T4esck, Pieter Tijalles Wijf ovt. 31 jaer.
A.º. 1640 de 22 decemb.

1640

Sterf de eersame Pieter Tjalles Z. Olt 60 jaer, hier begrave.

1634

A.º. 1634 de 8 april Sterf.
De eersame Jan Piters Metsma ovt. 35 jaer, alhier begrave.

Op de grafsteen voor de preekstoel staat:

1641

Anno. 1641, de 1 november sterf de eersame
Eelke Aens, out 1 ½ jaren” lyt hier begrave.

1641

A.º. 1641, de 30 november Sterf.
De eerbare Dovcke Pytter Metsma huisvrouw van
Aen Eelcke's ovt. 39 jaer en legge hier begrave.

1656

Anno 1656, de 29 jylivs Sterf. Den eersame Aen Eelcke Heddema ovt. 40 jaer.

De Metsma's waren kooplieden, evenals de Heddema's

Op elk van de 4 hoeken van deze 4 grote grafstenen staan:

Boven op iedere hoek een vrouwenhoofd.

Onder een mannenhoofd, op één hoek.

Een doodshoofd op echter de andere hoek.

Voorstellende: Kinderschap-Jongeling- Volwassenheid en dood.

Op een steen voor preekstoel staat een kindshoofd.

Op schild van man, de Frysk hoane, roos, halve maan, klaverblaadjes.

Op steen van Gerhardi Alberti komt het alliantie teken goed uit (het eeuwig verbond tussen 2 zielen). De steen onder kerkvoogdenbank is vrijzeker overgenomen van de inscriptie ontdaan! en met naam van een ander bestempeld (zoo tooiden ze ziel vaak met andermans wapen).

De bewoning van Hempens is als open – dorp of “Archipeldorp”, we vinden er de volgende buurten (eilanden)

1. Kerk met omgeving
2. School “ “
3. Suderbuorren “ “ (Kogelpotten 11^e en 12^e eeuw).
4. De Hoek “ “
5. Glins “ “
6. Pylkwier “ “
7. 2 Winkelpanden “ “ westkant van de brug.
8. Ten noorden hoogspanningsnet, 3 boerderijen aan de Greuns.
9. Teerns, 4 boerderijen, met 2 dienstwoningen in 1718 met kerk en toren. In 1850 nog klokhuis.

Met de dorpsgemeenschap, van Hempens e.a., leefden mee, de bewoners van:

De Froskepolle	(een 10-tal woningen, meest een veehouderij).
Altenburg	(4 boerderijen, waarvan 2 huis met een veestalling).
Oude Miede	(6-tal boerderijen).
Rustenburg	(1 boerderij, vroeger met herberg).
Boerderij “ De Kooi ”	(Kalsbeek), met dienstwoning, en de dienstwoning van Kleefstra, (tegen de Hempensermeerpolder), horen thans burgerlijk o/d.Goutum, Kerkelijk o/d. Hempens.

Opmerkelijk is het dat:

1. Alle bewoners menen, in 't centrum van het dorp te wonen.
2. En vaak proberen ze de aandacht op een zelf bewoond deel te vestigen.
3. De overheid probeert bij nieuwbouw, een dorpvorm te geven, door uitbreidingsplannen vast te stellen.
4. De Planologische Dienst, en Stedebouwkundigen, brengen de nieuwbouw meestal, rondom de kerk, vooral als dat hoog gelegen grond is, (in een dorp).
5. Hierdoor beginnen, er mooie dorpen te komen. Maar de forenzen bewoners, zijn niet vaak aan hun eigen woonplaats gehecht.

We vinden 6 soorten dorpstypen in Friesland:

1. Brinkdorp zie Wiewerd
2. Streekdorp Twijzel
3. Terpdorp Boksum, Weidum
4. Archipeldorp Molkwerum
5. Open dorp Oostermeer
6. Kaloniedorp Drachten

Dorpstypen naar de sociale structuur:

1. Door de adel vroeger beheerscht.
2. Arbeidersdorpen.
3. Boerendorpen.
4. Industriedorpen.
5. Forensendorpen.
6. Middenstandsdorpen.

Deze typen zijn meestal niet zuiver (meer) maar gemengd.

Dorpen dicht bij industrie-centra, krijgen vaak forensen inwoners er bij. Deze zijn niet aan hun woonplaats gebonden of gehecht, zoals als b.v. de oude plattelands bevolking, die vaak vele geslachten lang daar heeft gewoond, en er iets eigens heeft. Ieder daar kent, en bij familieomstandigheden meeleeft, vooral bij wel en wee!

Het is toch wel eens merkwaardig te zien, hoe vele dorpen aan het wandelen zijn gegaan, en hoe zij na, door vastgestelde uitbreidingsplannen weer terug keren of een beter type krijgen. Daar de overheid $\frac{3}{4}$ á 80 % van de nieuwe huizen bouwt, kan zij dit goed regelen. In de particuliere sector, word dan ook vaak wat anders gebouwd, meer iets aparts, zowel naar vorm als naar ligging.

Het contact van de buurten met Hempens e.a.

“*De Froskepolle*”, waar de kinderen vandaan kwamen om naar de school te Hempens te gaan. Ook in het verenigingsleven, komen zij steeds alhier. Het huis waar vroeger een herberg in was, is nu nog woonhuis met veestalling.

De bovenzaal, die er in 1870 is afgebroken, is gebruikt, om het huizen streekje no 1, 2 en zelfs 3 te bouwen. Op die bovenzaal konden 70 paren tegelijk dansen, aldus overlevering van oude dorpsgenoten. Op een grote gevelstaat staat:

*Den 1 Augustus 1828
is gelegd deerste steene
Door Age L. Kalsbeek, alleene
Oud 7 Jaren, ene
Rust op 264 Palen
en 20000 steenen
Die hier dit huis de Vastheid Leenen.*

Toen in het jaar 1945 het, van Haringsma-kanaal, juist ten zuiden van de Froskepolle-streek langs ging, was deze buurt, bijna geheel voor ons dorpsleven verloren.

Zij richten hun nu veel meer op Huizum. Een smal tegelpad helpt hun, daar gemakkelijk te komen. "*Rustenburg*", vroeger was het een boerderij met herberg, aan het grote water, hoek Lang Deel-Wautmansdiep. Vroeger was daar een ijsclub, (1 huis), waar onze dorpsgenoten ook meest lid van waren. Zoo ver het oog reikt was dan water, want de zomerpolders moesten dan onder water, daar gemaakt Tacoziyl er nog niet was.

Ik heriner mij nog dat daar op onder gelopen land, omstreeks 1919 – 1920 een wedstrijd was, van Paarden met een arreslee, (op de onder Delen hete namelijk dat land).

Nu met het plan: "*Kleine Geest*", weet bijna niemand hier meer, wie daar woont, zij kennen Hempens niet.

"Altenburg" Deze 4 huizen zijn steeds op Hempens gericht, geweest, zooals een school en vereenigingsleven. Maar met Plan "*Kleine Geest*", hebben zij nu een straatweg, met kleine sintelwegjes gekregen om naar het Oosten zooals Tietjerk enz. te komen, en ook naar Leeuw langs die weg. Zoo verminderd dat contact wat.

"*Oude Miede*"

De bewoners van deze 6 a 7 boerderijen, waren vroeger vaak te Hempens, waar de meeste kinderen van hun ook school gingen. Zelfs de boerderij: Louwersmeer, toen B. Faber daar woonde, had veel met Hempens te doen. Zelf hadden zij toen op Oude Miede, geen openbare verbindingsweg, naar Suawoude of Kleine Geest - Tietjerk. Daar zeer veel opvaarten was daar meer dan zelfs eens 80 Km, Polderdijk.

De Lauwersmeer is drooggemaakt in 1780. Geinnundeerd 1784. Opnieuw drooggemaakt in 1847-1848. Oppervlakte ruim 40 H.A. laagste laagte 22 M min. A.P. Nu is Oude Miede met een straatweg enz. geheel op het Oosten en Noorden aangewezen. Zij komen dan gemakkelijk te Suawoude-Tietjerk of Leeuw. De bewoners hebben hun plezier moterboten geruild of verwisseld voor een auto!!

"*De Kooi*": (boerderij Kalsbeek).

Vroeger geheel met Hempens meelevend, zooals school, vereeniging enz. Thans gaan die kinderen naar Goutum op school (langs verharde weg).

Wat na 1945 is veranderd:

Zoo zien we dat de verst afliggende buurten van Hempens zijn losgemaakt; In het Noorden: Door het nieuwe, van Haringsma-kanaal (genoemd naar de commissaris der Koningin in Friesland, Pieter, Albert, Vincent, baron van Haringsma-thoe Slooten).

Geboren 22 okt. 1870 te Beetsterzwaag.

Overleden op 5 aug. 1954 te Olterterp.

Kanaaldiepte 3 m. – Fries zomerpeil

Opengesteld op 30 mei 1951.

In het Oosten door:

Plan “*Kleine Geest*”.

Dit boezemwaterschap is 2463 H.A. groot.

En opgericht in 1955-1956. 56 KM Polderdijk werd teruggebracht op 17 K.M. v.h. waren hier tien (10) kleinere waterschappen. Het gebied was voorheen slechts, per vaartuig bereikbaar. Hier is herverkaveld, en er zijn verharde wegen in aangelegd. Ook zullen nog ± 20 nieuwe boerderijen moeten worden gebouwd, om de grond nu zelf te gebruiken. Een groot deel van dit gebied was z.g. hooiland, of géskes lân. Waar de veehouders van Hempens, Froskepolle en Huizum hun eigen hooiland hadden. Terwijl het Hoentsland al generatie's lang met jongveel werd beweid (hokkelingen, paarden en lammeren). Ook waren er van deze koemelkers die thuis geen land hadden, en de koeien het gehele jaar op stal hielden, om van over het “*Lang Deel*” iedere dag gras met hun schouw of een klein praamke te halen. Vroeger met de grasverkopen, zoals; 1e snede voor een zekere datum maaien, als één geheel. En het nagras (dit was 2e hooioogst ± aug.- sept, en dan nog de derde sned er af halen, die direct voor de koeien op stal was. Hier konden ze dan vaak nog veel melk mee winnen (derde snede had goede kwaliteit).

Dat waren de oude tijden met, een maal per dag, per man maaien, met de zeis. En het hooi met draagstokken naar de praam brengen. Bij het grashalen was de briëde (een vork met drie grote tanden) onmisbaar. Een dubbel swad maaien en dit met de briëde opnemen ging heel vlug. Men ging dan met een zware briëde vol naar de schouw, en zette dit gras als een blok op. Het moest niet meer opgeschud of los worden, want er moest meest een afgeladen vracht mee naar huis. Er was in die tijd, ook al een zekere afgunst of nijd. Want 's morgens tegen 7 uur vertrokken de meesten. Met het zeil bij zich, kon de één soms even sneller als de ander en daar werd aan gewerkt. Maar in geval van ongerief of nood hielpen ze elkander altijd. En er werd zeer hard en snel gewerkt, want ieder wilde etenstijd (12-1 uur) met de vracht gras weer thuis zijn.

Ook was dit de tijd van: slepen. Iedere veehouder had wel een goed stuk touw of lijn bij zich. Handig werd dan schuin tegen het aankomende motorschip (ter hoogte van de machinekamer) aangevaren en het touw om een bolder of relingstang gelegd, dit gelukte altijd door de medetrek van het water naast de moterboot. Gezellig werd dan met die schipper gesproken, vaak hielpen zij onkundigen om vast te maken. Een rokertje presenteren en de zaak was geheel O.K. Wel vroegen ze vaak, *hoe ver moet je?*

Slechts zelden wilde de schipper niet slepen, dan vielen er ook wel eens een paar ongepaste woorden. Schippers hier geregeld varend, gunden ons de sleep wel. 't Was een harde, maar nu een bekeken, mooie tijd.

“*De Kooi*”, kerkelijk Hempens c.a. dec. 1957, burgerlijke Goutum. Boerderij met dienstwoningen Hounsdiik no.: 7-9-11b te Goutum.

Reisweg is verharde Hounsdiik naar Goutum. Deze boerderij waar de fam. Kalsbeek al vele generatie's heeft gewoond, was vroeger geheel met Hempens meelevend.

Deze fam. komt vrij zeker, van omg. Warga. Kalsbeek voelt zich noch Hempenser, de 2 andere woningen niet.

“De Hempensermeer”. Vroeger strafplaats voor gevangen.

Zie boekje van O. Santema: “De Himpenser Mar”. In 1535 werden hier 30 á 40 vrouwen, die wedergedoopt waren, door het gerecht te Leeuw ter dood veroordeeld. ± 47 van de 70 vrouwen betrof dit, die te Oude Klooster waren gevangen genomen. Bijna alle 47 zijn per schip naar de Hempensermeer gebracht, in zakken gebonden, en verdrongen.

Ook bij Middeleeuwse twister: Schieringers-Vetkoopers en Hoeksen-Kabeljauwen, werden de gevangenen meest ter dood veroordeeld, door ze twee aan twee met de ruggen tegen elkaar aan te binden en ze zoo in de Hempenser meer te werpen.

In 1784 is de droogmaking begonnen van dit meer. In 1785 krijgt een molen de meer droog.

De droogmakers waren 4 Makkummer kooplieden. Eibert Dirks, Jan Leendert Kingma, Marten H. Kingma en Yme F. Tichelaar. In 1809 word de droog gemaakte ± 100 H.A. verkocht, de huur is voor het geheel fl. 1200,- p jaar.

Op 24 april 1831 koopt Lammert Age's Kalsbeek de gehele Hempensermeer voor fl. 30.000,-

In 1856 laat die er de derde boerderij in bouwen voor hem zelf, en wel aan de Zuidkant.

Op de boerderij in 't Noorden en Oosten woonden een zoon en een schoonzoon van hem.

Yme F. Tichelaar maakte tegel tableau in Noord boerderij. 28-12-1785.

De eerst geborene in de H. Meer was, Pieter, Eeltjes Miedema, op hogen ouderdom te Garijp wonende.

Pykwier, dat bijna altijd op Hempens was aangewezen, maar bij Huizum hoorde, is kerkelijk in 1881 bij Hempens gekomen en in 1957 burgerlijk ook.

Vroeger stond ten noorden van deze boerderij nog een woning, waar Nutte Betse's de Boer in 1890 is geboren, daarna verval en afgebroken.

Teerns, In 1718 nog kerk en toren. ± 1850 nog klokhuis. Deze 4 boerderijen en 2 dienstwoningen (w.v. 1 dubbele v.h. Ubbinga state). Zij wonen midden tussen Hempens en Goutum. Nu nog meest op Hempens gericht, kerk en school enz., maar blijft dit altijd zoo? Goutum groeit, de school is daar nu veel te klein. Een nieuwe grotere school, of een lokaal er bij maken, daar gaat het in Goutum op toe. En Hempens 2 leerkrachten op 18 á 20 kinderen. De school is hier te groot, of er zijn te weinig kinderen. Het 7^e en 8^e leerjaar is niets, ze gaan dan naar Leeuw. voor de U.L.O., ambachtschool, huishoudschool o.i.d.

Hoe komt het met de school in Hempens?

Het aantal leerlingen was hier vanaf 1 januari 1942:

In 1942	Aantal 36	In 1955	Aantal 33	In 1968	Aantal 21
1943	35	1956	34	1969	20
1944	35	1957	32	1970	19
1945	40	1958	34	1971	17
1946	45	1959	33	1972	17
1947	48	1960	29		
1948	44	1961	27		
1949	38	1962	20		
1950	34	1963	21		
1951	32	1964	21		
1952	32	1965	22		
1953	32	1966	21		
1954	32	1967	22		

School:

- 1972 In Goutum word vrij zeker volgend jaar een nieuwe O.L.S. gebouwd. Daar Goutum veel nieuwe huizen er bij krijgt. Hoe groot word die school ?
- 1972 Blijft de O.L.S. te Hempens bestaan met 16 leerlingen en 1 onderwijzer.
- 1971 De kleuters van Goutum en Hempens hebben nu een kleuterschool in de consortie-kamer bij (kerk) te Goutum.
- 1972 Een nieuwe kleuterschool is gebouwd nabij de Wargasterweg, genaamd de "Strobбетun", en op 27-9-1972 officieel geopend. 's een bijzondere, neutrale kleuterschool waar de kleuters van Hempens (\pm 8 jaar) ook heen gaan.
- 1972 Op 17-10-1972 is er 's avonds een vergadering van ouders en belangstellenden, over een plan van de Gem. Leeuw., om, of, de school te Hempens wel kan blijven bestaan. Een drietal bekend onderwijs personen, z.als voor het volksonderwijs meester De Groot, en schoolraad woordvoerder van Leeuw.
De afstand Goutum-Hempens, met de verkeers technische problemen van oversteken, snelweg Leeuw.- Drachten, en de school als dorpscentrum te moeten missen, werden door alle aanwezigen sterk aangevoeld.
- 1972 Staatssecretaris de Mr. G. Schelphout is op eind okt. 1972 in Hempens, met enkele ambtenaren van zijn departement. Ook Weth. van onderwijs ter Brug, en inspecteur Sinnema waren bij deze samenkomst aanwezig.
De Staats secretaris heeft tegen de voorzitter van de oudercommissie bij die gelegenheid gezegd, dat hij geen enkele aanleiding zag, om deze school hier op te heffen, (die voorzitter is Epke Tigchelaar).
In plaats van om de drie jaar ontheffing van het aantal leerlingen aan te vragen (de Ged. Staten). Zal het nu wel van jaar tot jaar (telkens 1 jaar) over het Ministerie van de minister gaan, met die verlenging.

Wat voor toekomst heeft Hempens?

De boerderijen blijven wel bestaan. Maar van de burgerwoningen zijn vele oude 1 kamer, en halfsteen's muur woningen, die zeer verouderd zijn. Meest nog door bejaarden bewoond. Maar wil de jongere generatie, daar later wel in wonen. Er zijn nu een paar afgebroken. Hoek no. 3 en Himpenserdijk no. 29. Terwijl Himpenserdijk no. 15 en 17 nu 1 grote woning wordt. Terwijl Himpenserdijk no. 8 al een paar jaar leeg staat.

Zoo zien we dat:

Hempens is gekortwiekt, maar zij heeft nog een paar buurtend, zoals Sûderbuorren, de Hoek enz. Gelukkig heeft de Gem. woning Stichting Leeuwarden, Leeuwarderadeel in gegrepen en in:

1951 Eén dubbele burgerwoning gebouwd.

1958 Eén vier gezinswoningen gebouwd.

1959 Een dorpsgenoot één dubbele dienstwoning gebouwd, (dienstwoning bouwbedrijf A.H. Visser).

Samen vormen deze 8 gezinnen in 3 woonblokken, een vooruitgang, en aanwinst.

Deze woningen zijn van moderne tijd, en daar willen de mensen wel in wonen. Terwijl ze een mooie stand en uitzicht hebben, aan de openbare weg. Hempens kreeg hierdoor een ander aanzien, zij beginnen vorm aan ons dorp te geven. Het oude gedeelte is geheel op de achtergrond geraakt, met zijn kleine oude 1 kamer-woningen. Zelfs dit bouwterrein moest nog wat verhoogd worden en voorslaat dicht. Het is nu vrij zeker, dat het Leegje niet geschikt

is om voordelig in te bouwen, daar moet heiwerk onder. Terwijl men daar een kistkalf bouwd, met aan de voorkant, openb.weg, en achterkant het scheepswater, de Greuns. Die tijd is voorbij, men vraagt nu ruimte! Men richt zich nu meer op de nieuwbouw! Terwijl de oude gedeelten beter kunnen wachten, totdat een zeker terrein in zijn geheel word gemoderniseerd, met straten en riolen enz.

Als 1 zoo'n klein huisje word afgebroken, wat dan? Slechts bij grondige opruiming van 't geheel, is er een mogelijkheid, om de juist gewenschte woningen te bouwen. 't Is zooiets als, een uitsterfsysteem. Meest, bevrozing genoemd!

Doordat die woningen nu nog bewoond worden, van binnen klein, maar de bewoning is nog netjes, daardoor kunnen ze nog wel even bewoond worden. Een niet te hoge huur, is voor de bejaarden aantrekkelijk. En die bewoners zijn, nog in dit soort huizen thuis.

Gelukkig maar, iedere tijd heeft zijn menschen.Deze overgang, naar de moderne bouwstijl, moeten we in enkele tientallen van jaren zien. Zowel voor de bouwers, als voor de bewoners. Woorden als, sanering en bevrozing, hebben in de bouwvakken hun eigen intrede gedaan.

Een Gemeente in Friesland heeft door een commissie laten onderzoeken, hoe groot een dorp moet zijn om geheel zelfstandig te kunnen leven. De uitslag was van 800 inwoners die gedeeltelijk op werkgelegenheid steunen, in eigen dorp. Maar de bewoning van veel kleine dorpen steunt op, de steden en de industrie, zoover het de burgerbevolking betreft.

De hagelpotten, die B. de Boer op zijn afgegraven terp, naast de boerderij Hiddema State op Suderbuorren te Hempens vond, zijn uit de 11^e of 12^e eeuw. Zij lagen in een put, of wel. Circa 6 a 8 stuks, die nu in het Fries Museum te Leeuw. staan. Dit tekent dus daar, al vroege bewoning! Deze put was ± 4 M. diep, doorsnede ± 1 M., wanden van klei, en bodem zand. ± 5 á 6 M. ten Noorden, erf Hiddema State was die put.

Het dorpsleven:

Vroeger waren allen hier op de veehouderij ingesteld. Zoowel de boeren met hun gezinnen als de arbeiders ,, ,,,.

Zij waren, wat men noemt, met de grond en met het dorp verbonden. Wanneer een enkeling, ons dorp verliet of verhuisde, ver de meesten zijn hier in het dorp teruggekeerd. 't Was een tijd, dat een arbeider vaak eerst een schaap, later eens een kalf had. Dit dier hoorde bij het gezin, en werd aangehouden. Zoo waren er kleine veehouders met een paar koeien, die hun gras en hooi van de bermen en dijken haalden. Een hard leven, want zij moesten er wat bij verdienen, bij een boer of melkvaart route aannemen. Velen zijn zoo opgeklimmen tot koemelkers. Allen leefden in de sleur van de gemeenschap.

Thans in het jaar 1962 zijn de helft van de mannelijke bewoners van Hempens, elders in andere vakgroepen aan 't werk. Een groot deel van hun in de fabrieken te Leeuwarden of openbare diensten. Niet één veehouder heeft meer een vaste arbeider. Het loonbedrijf heeft zijn intrede gedaan. De melkmachine de melkers vervangen 80 á 90% van de kinderen leert door, met als uitzicht, een betrekking in 't maatschappelijk leven, meest met een andere woonplaats als werkterrein.

De taal, die vroeger alleen Fries was, is nu in de forensen gezinnen Luwarders of Fries, dus gemengd, door het contact met de stad, dat zij geregeld hebben.

Het dorpsisme: is bij laatstgenoemden vrij zwak! De tijd van nu is; opheffing van kleine bedrijven of zaken, en in loondienst te gaan, door goede sociale voorzieningen.

Hempens, zou een veel groter dorp zijn geworden, als de boeren van Hempens-Teerns hun melkfabriek in Teerns aan de Wargastervaart, en aan de openbare weg hadden gebouwd, dat was in de jaren 1893-1896, toen veel cooperaties werden opgericht. Maar, hoewel er toen nog geen woning in dit deel van Teerns stond, (er was dus wel ruimte voor zoo'n groot gebouw

en wat huizen) waren er grotere, en sterkere krachten. Dr. Nicolaas Reeling Brouwer, oud geneesheer, en Wethouder van Leeuwarden met Notaris Andies Andringa van Leeuwarden hebben hun invloed aangewend om kapitaal te krijgen voor een te bouwen Coop. Stoomzuivelfabriek. Zij slaagden bij het “Old Burger Weeshuis” en het “Popta Gasthuis”, die belangrijk deelnamen in het aandelen kapitaal. Maar de fabriek, met boeren rondom Leeuwarden, bouwde deze fabriek te Leeuwarden aan Emmakade, met de naam “Emmakade”. Daar was beter aan, en afvoer mogelijkheden, terwijl de fabriek ook een melkinrichting werd, voor consumptiemelk, de klanten woonden dan bij de fabriek.

Copia uit het oude kerkvoogdijboek van Hempens:

Een memoriaal Register van de pastorie opkomsten, hoe en waar dezelve uit dien tijd gebruikt worden, dat men in enkele toekomstige tijden, mogten weten bij wien deselve landen gebruikte worden, actum Hempens anno 1590 den 20 dach in de maand Decemberis.

Hoorcke Riiords heeft in 't gebruik 7 pondematen meden, daar van hij jaarl. 4 C. Huur geeft sevende halve gulden, en deselve belast zijnde in den floeren ontv. voor 2 gout gulden.

Dirk Gerrijts heeft in 't gebruik 6 pondematen te weten 4 pondematen meeden en 2 pondematen waarvan hij als huur geeft ses en halve goud gulden, en belast zijnde in de floeren aanslag voor 1 ½ goutgulden.

Egbert Jouke zoon heeft in gebruik 6 pondematen waarvan hij als huur geeft ses en halve (6 ½) goutgulden, en belast zijnde in de floréen aanslag voor 1 ½ goutgulden.

Doede Jans weduwe heeft in gebruik 14 pondematen meeden, waarvan zij als huur geeft seven (7) goutgulden, en belast zijnde in den floeren aanslag voor 3 goutgulden.

Gerben Jansen heeft in gebruik 6 pondematen waarvan hij als huur geeft zes en halve (6 ½) goutgulden en belast zijnde in den floeren aanslag 1 ½ goutgulden.

Albert Visser heeft in gebruik 6 pondematen en 3 pondematen meeden, waarvan hij als huur geeft negen en halve goutgulden (9 ½). Belast zijnde in de floeren voor derde halve 2 ½ goutgulden.

Sytse Marten's schoolmeester heeft in gebruik 4 pondematen, zulk in vermindering van zijn positie, en belast zijnde in de floeren aanslag voor 1 goutgulden.

Claas Jansen heeft in gebruik 4 pondematen, waarvan hij als huur geeft vierdehalfs (3 ½) goutgulden en belast in de floeren aanslag voor 1 gg. =1 goudgulden. Noch komt de Pastorie een halve goutgulden jaarlijks rente toe, van Claas, deselve halve gulden 5 jaren.

Toelichting van namen en woorden:

Meden of meeden, is miedland of hooiland fennen is land dat tegen een boerderij aan ligt.

1 Goutgulden = 1.4 Carolse gulden of 28 stuivers, 28 stuivers is = 140 penning.

Een florijn is een florentijnse munt ± 1250 voor het eerst geslagen gemaakt. De naam is hier floreen van 1496-1833. Floreenaanslag is grondbelasting. De goutgulden van George van Saksen ± 1505 was bijna zoo groot als een tegenwoordige zilveren gulden. Florijn is zoo ± als een zilveren rijksdaalder. 't Was een zilveren munt, waarde 28 stuivers, en van 1601- 1691 geslagen.

De Floreen cohieren bevestigen in 1788 als volgd:

Register van de Pastorielanden van Hempens en Teerns, hoe en waar deselve zijn gelegen, en door wie ze gebruikt worden.

<u>32 Pondemaat,</u>	De Pastorie fenne genaamd, bezwaard met 8 Floreen. Gebruikers Michel Jans en Heere, Lieuwens, hebbende ten Oosten, de fenne van Sathe en land van stad Leeuwarden, ten Westen en Zuiden de landen van de Heer Burmania ten Noorden, de Kerk, Buursloot en de Pastoriehovinge.
<u>10 Pondemaat,</u>	Hebbende ten Oosten-Westen en Zuiden, de landen v.d. Heer Burmania ten Noorden, De Stadt Landen, gebruiker Michel Jans bezwaard met derde half Floreen is = 2 ½ Floreen.
<u>14 Pondemaat,</u>	Gebruiker Michel Jans naastliggers: ten Westen, Land Stadt Leeuwarden. ten Zuiden, land van heer Burmania. ten Oosten, het Lang Deel. ten Noorden, de Buursloot. Bezwaard met vierde half floreen = 3 ½ fl.
<u>4 Pondemaat,</u>	De grote vier genaamd naastliggers: ten Oosten, het Lang Deel. ten Westen, de vier bij Trey, alles in gebruik. ten Zuiden, de kerklanden. ten Noorden, de land van de Heer Burmania. Bezwaard met 1 Floreen.
<u>4 Pondemaat,</u>	Gebruiker Simon Claasen, naastliggers: ten Oosten-, Zuiden, Noorden en Westen, de landen van de Heer Burmania. Bezwaard met 1 floreen.
<u>De Pastorie,</u>	Komt jaarl één en twintig (21) stuivers Eeuwige Rente toe, uit de Sathe en landen v.d. Heer Burmania. Alzo 64 Pondematen, bezwaard met 16 Floreen.

De landen van de kerk te Teerns:

<u>24 Pondemaat</u>	Fenne, gebruiker Haring Jans te Teerns en Pyter Tiarks te Huizum naastplegers, ten Westen de Fenne van Bolman-sathe te Teerns ten Zuiden, de rijdweg naar Hempens, bezwaard met 10 Floreen.
<u>7 Pondemaat</u>	De grote zeven genaamd. Gebruiker Douwe Jacobs naastliggers, ten zuiden, de zevene van de sathe en landen van den Heer Burmania, ook bij Douwe Jacobs in gebruik. Bezwaard met 3 floren = 3 Floreen.
<u>7 Pondemaat</u>	De kleine zevene genaamd. Gebruiker Douwe Jacobs naastliggers, ten Westen de Pastorie fenne, ten Zuiden de rijdweg naar Hempens. Bezwaard met drie floreen = 3 floreen.
<u>6 Pondemaat</u>	“De lange zesse”, genaamd, Gebruiker Douwe Jacobs, naastliggers, ten Oosten, de Greuns ten Zuiden, de Gasthuis fenne, ten Westen en Noorden, de landen van Bolman sathe te Teerns, in gebruik bij Doytse Tiarcks. Bezwaard met 2 floren en 6 stuivers.
<u>6 Pondemaat:</u>	“De Stinckert” genaamd, de naastliggers: ten Oosten, de Greuns, ten Westen, ten Zuiden en Noorden, de Landen van den Heer Burmania, bij Haring Jans als Meyer in gebruik. Bezwaard met 2 floreen en 6 stuivers.
Alzo <u>50 pondemaat.</u>	bezwaard met maar liefst eens bijvoorbeeld <u>20 floreen</u> en <u>12 stuivers.</u>

De Floreen aanslag was voor:

Geheel Hempens 111 Floreen, 14 st. en 12 penn.

Geheel voor Teerns, 137 Floreen, 19 st.

De kerk van Hempens: 64 pondemaat belast met 16 Floreen.

De kerk van Teerns had: 50 pondemaat, belast met 20 Floreen 12 stuivers.

Samen dus 114 pondemaat belast met 36 Floreen 12 stuivers.

Van 1580-1795 is dit vrijwel gelijk geweest. Maar toen de Franse tijd kwam in 1795, voerde Napoleon een zware belasting in voor de kerken, zoodat die eigendommen moesten verkopen.

In het jaar 1788 was de toestand als vermeld. Maar in 1818 had de kerk van Hempens nog maar 34 pondemaat over, belast met 8 Flr, 4 stuivers. In 1818 had de kerk te Teerns nog 22 p.d.m. over. Tesamen dus van 114 pondemaat op 56 p.d.m. gekomen.

Het Rijkstractement is als vergoeding ingesteld. Hempens en Teerns ontvangen, daarvoor per jaar fl. 194.25. De Corpora heffing had van ons 58 p.d.m. land geeist, of de helft van het onroerende bezit.

Hempens met omgeving:

Tussen Greuns en Lange Deel ligt ± 250 H.A. De boerderij van fam. Kalsbeek met omgeving van, de Ringsloot bij Hempensermeer tot oude Goutumer opvaart (die tussen de landerijen van de fam. Kalsbeek en de fam. v.d. Wey ligt), was vroeger Hempens.

Maar is in 1957 bij Goutum ingedeeld. Wel heeft Hempens, de huizen ten Westen van de brug (vroeger onder Teerns) de Himpenserdijk no. 9-31 onder haar naam gekregen (thans 10 woningen), 1963.

De Grondsoort: _____ en terrein hoogte:

Klei (veel knipgrond) met veen in laaggelegen terrein zooals, De Poel, Het Leegje, en landen tegen Lang Deel. Hoogte terrein ligging van 't land -0.1, - 01, - 04, - 07.

Kerkelijke toestand: nov. 1962.

Ned. Hervormd	28 gezinnen	85 personen.
Onkerkelijk	25 gezinnen	95 personen.
R. Katholiek	2 gezinnen	4 personen.
Gereformeerd	1 gezin	2 personen.
Andere (Luth. gel.)	<u>2 gezinnen</u>	<u>12 personen.</u>
Samen	58 gez.	198 pers

Van de Ned. Herv. Zijn de meesten vrijzinnig.

Vereenigingen, of club enz. in alfabetische volgorde:

1. Begravenisvereniging	Naam: "De Laatste Eer"
2. Dorpsbelang	Naam: "Dorpsbelang" 1918
3. Korfbalclub	Naam: "Wez Fluch", 8-5- 1924.
4. Nut en Nocht	Naam: "Nut en Nocht", 1959.
5. Toneelvereniging	Naam: "O.K.K.", 15- 4-1914.
6. Volksvermaken	Naam: Onafhankelijkheidsfeest, 1913.
7. Vrouwenvereniging	Naam: "Mei elkoar ien", 23-1-1936.
8. IJclub	Naam: "Lyts Begjin", 9-11-1909.
9. Zangvereniging	Naam: "Troch sjongen ien", 1960.

Hempens en Teerns te samen,

Kerkelijk terrein grote:

Oostelijke grens,	Het Lang Deel.
Noordelijke ,,	Het Wouddmansdiep 31-3-1881.
Zuidelijke ,,	Hempensmeer (Ringsloot Noord), Gem. Leeuw. Idaarderadeel (Oude Meer)
Westelijke ,,	Tot en met gebied Teerns, aan die Noordkant, het van Haringsmakanaal.

Samen groot: ± 500 H.A.

Het recreatie gebied Froskepolle, hoort nog bij de kerkelijke gemeente Hempens en Teerns 31-3-1881.

Burgelijke groote:

Hempens ±	250 H.A.
Teerns ±	<u>150 H.A.</u>
Samen alzo ±	400 H.A.

Het Verkeer:

De Wargastervaart; loopt door Hempens, heen maar de kleine scheepvaart is weinig, of niets. Een beurtdienst van Grouw, komt hier 2 maal per week langs. En enkele pramen met hout van Halbertsma's fabrieken te Grouw. Een melkvaart route en heel enkele keer een ander schip. 't Lijkt dood water te worden!

Openbare weg; Deze loopt tot het einde van de Pastorietuin. In okt. 1953 is een brede dam in de dorpsloot gelegd door de Burg. Gem. Leeuw, als zwaaiplaats de auto's. De inwoners verbreden nadien 2 dammen zodat er nu meer zwaaiplaatsen zijn!!

Heeft Hempens kans op uitbreiding ?

Niet door werkgelegenheid! De mogelijkheid bestaat, dat de Burg. van de Gem. Leeuw. deze 400 H.A. van haar eigen grondgebied, niet ontvolken zal, maar hier een zodanig aantal woningen sticht, dat het dorpsleven mogelijk is. Er worden werkplaatsen en fabrieken, naar het volk gebracht, en ook het volk naar de bedrijven. Maar voor deze beide mogelijkheden is Hempens niet geschikt, hier is geen werkeloosheid. Terwijl de bedrijven of fabrieken, altijd een goede verbindingsweg zoeken, voor economische aan, en afvoer.

50 Jaar geleden, hebben een paar oud veehouders, een woning te Hempens gebouwd, om daar een rustige levensherfst en winter te hebben. Later gingen personen, in die omstandigheden gekomen, een woning aan de Verlengde Schrans bouwen of kopen.

Door de stads uitbreiding, moeten er echter enkele bedrijven verhuizen. De P.E.B. heeft de boerderij van Rustenburg gekocht. De nieuwe opbouw daar krijgt 1 ½ maal zoveel capaciteit, als de oude P.E.B. (gekocht april 1963). Ook het asland en woonwagen kamp, zal mettertijd verder buiten de nieuwbouw moeten. Ook de veemarkt verhuisd in sept. 1963. Dat elke buurt een apart karakter hier heeft, is gewenscht. En daarvoor opkomt is te waarderen. Maar in groter verband gezien, zijn er problemen om gezamenlijk hier in Hempens op te lossen. Samen één school, één kerk, één dorps huis, één ijsbaan. En zoo het nu vrijzeker komt, samen één speelweide (sportterrein). Dit alles tegen, of aan het dorps centrum, geeft meelevens.

Electrisch:

Dit is naar Hempens gebracht, met palen langs de openbare weg, met draden. Een Transformator werd gebouwd, tegen de oprit bij de brug, dus in Teerns. Later zijn de palen en draad vervangen, door een zogenaamde kabel in de berm van openbare weg.

Telefoon:

In 1926 werd het Dorps huis aangesloten, dit was 1 van de weiningen die dit hier toen kregen. De telefoon aanleg kwam van Huizum, met palen en draad, door het land. In de laatste oorlogswinter zijn de meeste palen toen, 's nachts weg gehaald, en de lijn was toen natuurlijk stuk. Later is dit eens een kabel geworden, in berm van openbare weg.

De Waterleiding:

In 1949 werd dit vanaf Goutum, langs en in de berm van openbare weg, naar Hempens gebracht, in het winter halfjaar van 1949-1950 werd het bebouwde gedeelte in centrum, langs de openbare weg tot de pastorie aangesloten. Enkel verder afwonenden, moesten voor de aanleg extra bijbetalen, en kregen het ook. Maar toen de Gemeente, een baatbelasting, hiervoor maakte (de lijn in ca. 30 jaar afbetalen) werden de laatste en en verst gelegen huizen ook aangesloten.

De aardgasleiding vanaf Goutum is tot in Hempens doorgetrokken, de hoofdleiding is klaar op 10-7-1972. 't Is een zwarte WAVIN buis van ± 10 centimeter doorsnee.

De aardgasleiding vanaf Goutum naar Hempens is op 10-7-1972 geheel klaar. Het is een WAVIN buis van ± 10 centimeter doorsnee. Voor deze winter van 1972-1973 hebben velen die gas aansluiting in huis ook al klaar.

De Provinciale weg Leeuwarden - Drachten is op maandag 18 dec. 1972 'smiddags om 3.30 uur geopend door Minister Hartman Longman. Hij kwam per heli-copter, 't was erg mistig (zie onder). Deze Minister van economische zaken opende deze weg, door de "Drachter brug" bij Leeuwarden die omhoog stond, beneden te doen draaien. Hempens ligt nu, met deze nieuwe weg, veel dicht-er bij Leeuwarden. Door de dichte mist is Minister Langman per auto gekomen, en niet per heli-copter, zoals het eerst de bedoeling was.

Register:

Van de aanbreng van 1511 en verdere stukken tot de floreenbelasting betrekkelijk. Dit boek is uitgegeven door het Fries genootschap van geschied en taalkunde.

Deel 1. Mr. W.W. Buma heeft bij de laatste wil beschikking van 14 augustus 1872, deze aantekeningen aan het genootschap vermaakt in zes portefeuilles. Terwijl hij hoogstens fl. 4.000,- beschikbaar stelde.

Het verloop van de aanbreng de (TAUX).

1498	Van alle renten word de 100 penning geschreven. Dit was onder Albrecht van Saksen en diens zoon Hendrik.
1504	Hertog George van Saksen heft na 3 st. per goudguldens.
1511	Herziening van alle renten. De 13 penning word dan de 21 penning van de huren en renten geschreven tot 1514.
1514	George van Saksen was in oorlog met Graaf Edzard van Oost-Friesland en daardoor in geldgebrek.
De Heerschappen konden de aanslag afkopen of afdienen. Tot het laatste werd besloten. Men kwam overéén dat de Heerschappen 3 maanden lang 500 knechten zouden houden en betalen ten dienste der Vorsten en daarvoor vrij zouden zijn voor hen, hun erven en nakomelingen, van de 21 penning, en niet te min alle hun vroeger in 1540 gegeven vrijdommen behouden. George van Saksen bezegelde de brief van de vrijstelling den 20 Juny 1514 te Leeuwarden.
1515	Friesland gaat, van Saksen, op koning van Spanje over.
1609 – 1621	Twaalfjarig bestand.
1622	19 april is er besloten 14 + 3 stuivers, 6x per jaar is = fl. 5,- en 2 st.
1700	Tot in 18 ^e eeuw gestadigd verhoogd tot 42 maal de moedersstruik (3 st), De struik werd een boom.
1718	Zeedijk roede verschilde van lengte, de laagste stond op 1, de hoogste op 78. (de meest gevaarlijke dijken)
1832-1833	Het Saksisch Fries kadaster word nu door het Nederlands kadaster vervangen.

Hempens

- Boek: Register van den:
Aanbreng van 1511 en verdere stukken tot de floreenbelasting betrekkelijk,
uitg. Fries genootschap enz. van Hempens staat, daar in:
- XVI, fl. Die pastorie XXXII Pondten meden, XXXII Pondten fennen tauxeert.
II, fl. Peter Jans zoen XVIII Pondten fennen, XXII Pondten meden,
landheren dat enkele landheren dat Cloester to smelgen Ee, ende His
Jelgersma.
- XX, fl. Taedtman Zipken, zoen III Pondten Zeedtland, XI Pondten fennen,
XXXVII Pondten meden, III Pondten reidtdlandt, landheeren Reenick
Emingen, Sjuck Kamma XX fl. daer mijt den Patroon in Werraga
XVIII st.
- XVII, fl., XXIII st. Claes Sijmons zoen II Pondten Zeedtland, XXIV Pondten Fennen,
XXVII Pondten meden ende reidtdlandt, Tzalinck, Bergum Cloester
landheeren.
- XIV., fl. Walijnck Jans zoen XI Pondten Fennen, XXIV Pondten meden,
landheeren Heer Johannes Jorijls zoen, Sl. Maerten Patroon, Persona,
Berguma convent.
- VI., fl., X st. Peter Adis 1 Pondt Zeelandt, VII Koeganck, XX Pondten smeden,
landheeren den Patroon ende Sappe Feycka zoen.
- VII., fl. Syrd Peters zoen 1 Pondt Zeelandt, XVIII Pondten fennen, XVIII
Pondten fennen meden, landheeren Hebbe Fedde zoen, His Jelgersma,
Smelger Ee.
- XVII, fl. XXV st. Louw Kuiper III Pondten Zeelandt, 1 Pondten Fennen ende meden to
gara, landheeren, Heer Obbe to Goltum, den Patroon in Warrage ende
Personna.
- XV., fl. Sappe Teycken zoen III Pondten Zeeland, LVII Pondten smeden ende
fennen, landtheeren self, den Patroon, Personna to Hempens, den
Patroon to Werdum.

SOMMA:

IC.XXIV fl. 11 stuivers = 124 fl. 2 stuivers.

7 koeganch
22 p.d.m. Zeelandt is bouwland
237 p.d.m. meden is miedlân, hooiland
115 p.d.m. fennen is weidlandt
3 p.d.m. reidtdlandt is rietland= zeer laag land
samen 377 p.d.m + 7 koeganch (boerderijen).
floreenbelasting is later grondbelasting geworden.

Teerns

Boek: Register van den Aanbreng van het jaar 1511 en alle verdere stukken voor de Floreenbelasting, uitgegeven door het Fries genootschap van de geschiedenis enz., daar staat voor Teerns in:

XVIII.

fl. XIV. st.: Die Pastorie XIII Pondten Tien, XXX Pondten meden, III Pondten reidelandt getauxeert.

XVI. fl. Thomas II Pondten zeedtlandt, XIX Koeganck, XXXIII Pondten meden, V Pondten reidlant. Landtheeren, Homme Epe zoen, Dowa,

XIX. fl. Hoitta IV Pondten Zeedelandt, XXV Pondten meden, IX Pondten reidlandt, XV Koeganck van Wijts Jongema.

XXII. fl.,

XVIII. st.: Tijn Wibes 1 Pondt Zeelandt, XIV Koeganick, XXXVII Pondten meden, Landheeren Schelte Tiarden, Tsaligen Sytsz den XIV XVII fl., XVIII st. bet. IX Pondten fennen ende meden van Dowa Scheltema V. fl.

XIX fl. XII st. Claes Pieters zoen I Pondt Zeelandt mijt den huys steden XXIV Pondten Fennen, XXV Pondten meden, Landtheeren Pristeren ende Frans Mennama.

Samen

95 fl. + 16 stuivers

Samen.	150 pondemaat meden	= hooiland.
	46 pondemaat fennen	= weidland.
	17 pondemaat reidland	= rietland.
	8 pondemaat reedland	= bouwland
	<u>48 Koeganck</u>	
Totaal	221 pondemaat + 48 koeganck.(5 boerderijen)	

De Kerk te Hempens:

Volgens: S. Martinus, Reg. van Aenbreng I, 57.

I. Is de oude kerk te Hempens, in de dertiende eeuw (1200-1300) door twee zusters Hiddema gesticht. Dit was ter eere van St. Maarten (11 november). Een evangelie prediker die leefde van 306-400. Dit was de patroon der kooplieden in noord-Nederland, ook patroon van kerken zoals b.v. in Groningen en Utrecht. Deze kerk is in 1806 afgebroken, en herbouwd. De toren en voorgevel der Kerk blijven staan tot 1872.

II. Op 15 augustus 1806 werd de eerste steen toen gelegd door Klaas Pyters geboren op 9-3-1804, zoon v. kerkvoogd Pyter Klaasen en door Gjalt Wopkes, geboren op 9-3-1800, zoon van kerkvoogd Wopke Gjalts.

1806	3 Mei, aan strijk en verhooggeld bij de aanbesteding van de kerk betaald	fl. 47,-
1807	Aan Keimpe Klazes voor werkzaamheden aan de toren	fl. 725,-
	Aan Rinze Reins wegens reparatiën aan de kerk volgens Quitantie	fl. 1299,-

1808	Aan Rinze Reins betaald 't restant der competentie wegens <u>'t bouwen der kerk</u>	fl. 100,-
	Totaal aan Carolse guldens	fl. 2171,-

9 Lidmaten leenden elk fl 150,- Car. Gld á 4 % van de kerk.
Deze kerk en torenspits is afgebrand op 9 december 1945.

In 1948:

III. Is weer met de herbouw begonnen.

Op 25 dec.1948 was de kerk geheel vernieuwd, en is ingewijd. Deze kerk is geheel van rode Friese steen. En van binnen eveneens, en wel met voeg snijwerk. Een betonplaat van ± 1.20 M. breed, met ijzer, houd de muren boven in verband. De zware dwarsbalken in vorige kerk konden vervallen. Deze kerk is 1.3 M. langer geworden, waardoor er nu ook een kerkerads kamertje voor in de hal kon. (Ander kant is trap naar kraak orgel en klok)

Oostergo, Register van de Geestelijke opkomsten van Oosterg, volgens de opgave in de dorpen van dit kwartier gedaan aan de Commissarissen der Staten van Friesland in 1580-1581, bewerkt door Prof. Dr. J. Reitsma en uitgegeven door het Friesch Genootschap van Geschied, Oudheid en Taalkunde te Leeuwarden in 1888. Dit is het laatste gedeelte van het boek: Acta der Provinciale en Particuliere synoden 1572-1620

Hempens, den 7 September 1580

Andreas Jansz. Kerckvogt verclaert in presentie der nabess. Gemeentslieden.

Patroon-opkomsten te sijn:

Eibert Janckz: sestehalf pondematen mede jarlix voor acht goltgulden.

Jacob Cornelis: viff pondematen leegland jarlix voor drie goltgulden.

Jan Pietersz.: een half pondemate mede jarlix voor XVIII stuks.

Frans Pouwelar: Twintich st. jarlix landhuis van een cleen camp lands. Belegt tsamen twelff goudgulden, teen st. lasten op den patroon I.) staende.

De onderhouinge van tset end dreijholt over de vaerth. Omtrent in de vastelavondt lestleden de rekeninghe vor de gemeente gesloten, alwar int slot befonden is, dat Andreas Jansz. als kerkvogt vorss. den patroon is schuldich gebleven de somma van veerdehalf goltg. end een stuver, end dat van de tijt tot nu to geen meerder costen op de patroon gefallen sijn. Dan staen de II IJ gg. st. bij de kerkvogt, darvan Jan Petersz moet hebben 4 st. van thout 2) te leeren. End dit jar hiur staet bij de gebruikers te vermanen.

Pastorieopkomsten, Hempens op 7 september 1580

tcorpus sesteen kogangen end twee end dertich pondmate meden, thoganch 4 gg. dit jaar, 7 pondemate 10 gg.

Wibbrandt Ennes een koganch end 7 pondematen vor 14 gg. Noch veer pondmate vor neer goltg.

Jacob Cornelisz, drie koganch vor twelf 99.

Jan Petersz. een koganch vor 4.gg, en seven pondmate mede vor seven gg.

Eilert Janckes drie koganch vor twelf goltgld.

Jan Peters te Beenwier seven pondmate meden vor elf goutgld.

Andreas Janckes, een koganch voor 4.gg.

Tijss Foppes drie kogangen vor twelf gg.

H. Tierch pastoor 3), drie kogangen vort welf gg.

Joannes Tiareksz een koganch om godswille, dartho de Gemeente begeert, dat men hem de

koe schenken wilde, de der patronen als ijseren koe 4) toekompt, als hen de koe op verleden Meij bij de Gemeente gedaen is.

Otto Ottesz. seven pondematen vor veertien gg.

Renthen uit Derck end Jan Peters saten een gg. jarlix. De pastorie schetel in den anbrenghen vor sesteen floreen renthen. Bedragt dit jaer, duer verhuist om pastoors schulden t betalen, helpen 107 gg. Verclaren oich de Gemeentelieden als Pier Sapesz, Otto Ottesz, Eilert Janckesz., Eete Piersz. Jacob Cornelys, Wibren Ennes, Andreas Jansz, Peter Peterss, Jan Pietersz, bij tsett, dat vor dit (jaer) de pastorielanden omtrent schir de helffte te duer sint verhuert werden, na de naestliggende landen, overmits de gemeente dar met des pastoors schulden gedachten te betalen, de welke pastoir Tiarck Gerrits noch tot deser uir sin concubine 1) niet techte genomen hefft, doch stelt he tselve nu in beraet.

Verclaren oich deselve gemeentelieden dat een sijlver kelck genomen is bij nachte met een schotel, twele Jacob Cornelijss verdclart hem to Embden gesecht te zijn, twele oich Sybolt Aijnsma verclaert hem to Emden gesecht tsijne, dat tselve genomen is geweest, verclaren de gemeentelieden omtrent teen jaer geleden te sijn. Ende dat enige soldaten in verleden vasten A.º. 1580, onder welke Haring Piersz met geweest is, hebben een meschen cijborijss en een meschen kelck, boiken en mijsgewadt met har na Leward genomen.

5) Schoonmaken van de kerken). Aldus gedaen op doch vorss, ter presentie der vorss, gemeentelieden in de kerke bij de vogt, end hebben deselve har handen ondergeschreven offt har merken, de nit schriuen konnen.

Pier Sapes Wereszma	Andreas Janckes	merck.
Eete Pijrszon	Otto Ottoz.	
Jacob Corneliszoon	Wibrand Ennes	merck.
Jan Pietersz. merck.	Eilert Janckes	merck.

1. De oude kerk in de dertiende eeuw door twee zusters Hiddema gesticht, is in 1806 afgebroken. (Reg. van Aenbrengh I, 57) S. Martinus.
2. Het draaibruggetje over de vaart bij het overzet d.i. de veerschuit.
3. L. Tjerk Gerrits is vrij zeker deselfde als l. Tetardus, geboren te Dokkum, die reeds in 1572 voorkomt en ook genoemd wordt Tetardus van Clarecamp, waaruit blijkt dat hij monnik geweest is. Hij was op de landsdag in januari 1579 tegenstander van de Unie van Utrecht. (Winsemius chron. p 631)
4. Zekere inkomsten die ten behoeve van een priester of van den patroon, die als vaste rente uit een zate of kamp lands moesten worden uitgekeerd. De uitdrukking is vrij zeker daaraan ontleend, dat deze op zodanig bedrag gesteld was, als een koe gerekend werd te kunnen opbrengen. Oorspronkelijk werd door de gemeente of door de eigenaar aan de pachter een levende koe geschonken, die aan de plaats bleef en dus mede aan de volgenden huursman moest worden overgedragen. Hij had dan daarvoor aan de geestelijke of de kerk die rente uit te keeren, zoolang hij het land of de plaats gebruikte. Dat al spoedig het levende dier door een namaaksel in ijzer vervangen werd, is hieruit wel te verklaren (Schotanus, Beschr.: p 208, zie ook Andreane (Oudheidk. Plaats b. van Kollumerland II p.120) en de daar aangehaalde werken inz. Van Borsum Waulkes, kerkl. Toest. van Huizum p. 29 en 55 enz. In deze rekeningen wordt de ijzeren koe vaak vermeld o.a. te Miedum, Wijns, Westergeest, Surhuizum, Drogeham enz. Zelfs ijzeren vaarsen komen voor, bijvoorbeeld te Drogeham. Joannes Tiarckz, de gebruikers der ijzeren koe, kan de vader/zoon van de pastoor zijn. De voorlaatste pastoor was een aanhanger der Hervorming, Heer Agge, of Aggus Sloot 1). Deze was hier reeds 13 januari 1554 (Resesboek), maar vluchtte in het begin van 1567 (zie Chartboek III p. 710).

1. Zie Aggeus sloot, vlucht, febr. 1567 n. Emden.

5) Het schoonmaken van de kerk bestond in het weghalen van beelden en versierselen, het witten van de beschilderde muren, het opruimen van altaren de soldaten kwamen in 25 dorpen in Oostergo om het zilver enz. mee te nemen, in opdracht van, Graff Joosts en Syds Schellema, Luitenant Tox. van Sneek en Ferwo en vrijbuiters, moest dit in Kattoleiks tijd aangeschafte, nu ingelevert worden, bij de Grietman? Voor onderhoud pastoors enz.

Teerns, den 7 September 1580

Sinte Catarina landen to Teerns.

Int eerst negen pondmate, hetende sinte Catarina fennen, liggende tussen Teerns end Felsinghahuizen.

Hem op de nijelandt buten bij Popmawech achteen eejnsen mate meedlands.

Hem in de Langewolde dre pondmate Feike Onegha to naeste bij de sudersijde end Eelck bij noardersijde.

Hem in de Langewold an de wegh een pondmate bij der sudersyde Feikes.

Hem in dat ander keer to der vorss. pondmate ende noch een pondmate, Feiko to de noardersijde to naest end de week ligt der sudersijde.

Hem twee pondmate to derselver pondmate- en de bij de middelweek en Schelto to naesten bij den noedersijde.

Hem bij der sudersyde van Gottum week j pondmate Feiko Unegha to naeste bij de sudersyde ende Gottummer postoir bij de noedersijde. Dese halve pondmate lopt an de myddelweek

Hem seven ensen int anderde keer Reenck Peyngha to naeste bij der noedersyde.

Hem derdehalf pondmate, de Douw Mijnka te huere hefft.

Hem een pondmate to thechem in Galtumma helgfena landt.

Hem een pondmate, de Jacob van Sint Catharina hefft, Albertus Brorsan.

Hem anderhalff pondmate in Pylck Westra fenne.

Hem een pondmate in Rysum monka landt.

Hem derdehalf pondmate, dar de monken to Bergumer convent mede in hebben by Hallinghera mare.

Hem vijf pondmate saedtlandt liggende bij Doijngha pondmate end bij de vijf pondmate, de Tzomme Wijarda Galtume patroon, togehecht hefft in sin eigen testament. Onderstondt noch geschreven van woert tot woert als volgt: Dit sint Sinte Catharina landrentha in Teerns, de alle goede lieden to gegeven hebben. Biddet vor die siekl. Godt sy met ons allen, amen!. Dit bovengess. is van woert tot woert uit een aldt perkaments boick, twele voermaels tot de kinderdoep gebruckt is, gecopieert end bevonden in de kerk to Teerns, end stont voor opt Boick gess. Diva Catharina in Teerns est liber, end darmet accordeerende bevonden. Doch dat int dat boick plat Vrees was geschreven, twelcke hir in Duits overgesett is (De overige opgaven ontbreken)

Dit is een opgave uit het begin der 16^e eeuw Feiko Unia te Wirdum, trouwde in 1480 met Jetske Sirtema van Grovestins, die in 1521 lang na haar man overleed. Tzomme Wyarda, gezant aan 't hof van Bourgondie in 1456 stierf in 1473. Zijn vrouw was Ats Bonninga. Zij stichten samen de kloosters Galilea bij Leeuwarden en Groendijk bij Sneek, beide van de Franciskaner orde. Het testament van Wyarda St. Anthonie Gasthuis I 64 vlg. Hier was nu nog Gellius Benidicti Acronius, bedienaar v.h. beneficie, dit is pastoor, want er was in dezen tijd maar één priester. Het was te wenschen, dat de rekeningen van Teerns vollediger waren: Het Recesb. v. Leeuwarderadeel bericht op 28 Oct. dezer jaars, omtrent Acronius, dat hij bij

consent van Teacke Cammingha als “voormond” over zijn broeders kinderen protesteert tegen het opzeggen van landen die hij van ’t beneficie alhier in Bruykma had. Acronius werd predikant, bediende misschien nog in dit er is ’t volgende jaar Wonseradeel, werd predikant te Franeker, Bozum, enz.

Stemgerechtigde plaatsen van Hempens:

<u>1648</u>	<u>1698</u>	<u>1728:</u>
1. Jhr. Scheltes van Jeltema Meyer Bocke Fockes	Curatoren van Jhr Duco Gerards-Burmania Sikke Oeges	Julius Ritske: Ritske van Sicsma. Claas Hanses.
2. Ane Tiara Claas Clases	Geert Bedana wed. Beekhuis Govert Pieters	curatoren v. Erven Geertr Beekhius. Ruurd Theunis.
3. Ane Tiara Symen Broers	Hella Beclanus Doede Theunis wed.	Paulus Joe.s Glemmenick Sytse Jacobs.
4. Stad Leeuwarden Juf Fockes	Stad Leeuwarden Heere Lieuwes	Stad Leeuwarden. Heere Lieuwes.
5. Stad Leeuwarden	Stad Leeuwarden Michel Jans	Stad Leeuwarden. Teake Heere’s.
6. Joh. Scheltenga Gerrit Hytses	Schelte v. Heemstra voor zijn vrouw Pyter Lieuwes	Schelte Heemstra. voor zijn kinderen. Hette Oeges.
7. Leeuwarder Gasthuis Anne Jansen	Leeuw. Gasthuis Doede Theunis wed.	Leeuw. Gasthuis. Sytse Jacobs.
8. Raadsheer Scheltinga Jan Pieters	Scheltinga v. Heemstra Pyter Lieuwes	Schelting v. Heemstra. Hette Oeges
9. De Pastoor Ds. Gerardus Alberti	De Pastoor Heere Lieuwe en Michels Jans.	Ds. David Acronius. Heere Lieuwes
10. Ane Tiara Sicke Symes wed.	Claas Jacobs voor zijn kinderen Symen Clases	Jatie Buwalda wed. Grons. Symen Clases wed.
11. ---	Curatoren van Duco G. v. Burmania Keimpe Jouckes	Mevr. Cath. v. Heeren wed. Grovestins. Pyter Ruurds

12.	Curatoren (als no11) Sicco Oeges	Jr. Julius Ritsker Sixma Claas Hanses
13.	eigenaar no 12 Tjepke Alles erven	eigenaar las no. 12. voor 70 pondemaat en Jacob Clases voor 16,- p.d.m.

Eigenaren: zwart
Huurders: **vet**
Pro Memoria

Diaconie rekening 31 juli 1737 - 4 feb.1741

Het huis op Altenburg Door Diaconie van Hempens en Teerns aldaar gebout heeft gekost:

1 ^e .	Aan Harmen-Reinders Mr, Timmerman betaald uit de Diaconie kift	400,--
2 ^e .	Aan Sijbe Avans H. Glazenmaker	26,13
3 ^e .	Aan Lieuwe Pytters voor Arbeidsloon bij 't bouwen van 't huis betaalt	4- 10.-
4 ^e .	Aan Harmen Reiners betaald aan zuiver geld tot betalinge van arbeidsloon en namelijk het uitschot	182,14
5 ^e .	Aan dezelve tot afbetalinge als boven gegeven. Een Lands Toner dezses ad. 200 Car. gld. Capitaal gerekent en bij hem ontvangen voor	150,-.-
6 ^e .	Aan Sipke Pytters Mr. Smid wegens geleverde ijzerwerk betaald	. 63.13.12
7 ^e .	Aan Tijs Nunnes wegens een geleverd haardijzer, betaald.	3. 8. 8
Er staat:	samen kosten:	830- 19- 4

Ontvangen:

1 ^e .	Van Akke Pytters ontvangen Huur, tot Allerheiligen 17.40 ad.	15.--.-
2 ^e .	Nog van dezelfde ontvangen in vermindering van de huur 1741, verschenen	10.-.-
3 ^e .	Nog van dezelfde ontvangen tot afbetaling van de huur zo uit voorgaande als van 't jaar May 1742 verschenen	23.17.2
	<u>Het huis verkogt zijnde heeft weder opgebracht:</u>	<u>281-17-1</u>
	Samen	629-34-3
	<u>Reparatie en anderszins betaald</u>	<u>20-17-10</u>
	Netto opbrengst:	609-16-8
	schade alzo: 830-19-4 min 609-16-8= 221-3-	

De kerkelijke samenvoeging van Hempens met Teerns. De kerkvoogdijrekening van 16 okt. 1823-6 okt. 1824 Dit is de eerste rekening van Hempens en Teerns te samen.

16 Oktober 1923:

Hempens batig saldo van vorig jaar		83 – 46
Teerns een batig saldo van vorig jaar		35 – 51
<u>Ontvangen in deze tijd</u>		<u>233 – 74</u>
Totaal ontvangen	f	352 – 71
Totale uitgaven in die tijd		308 – 88 ½
De ontvangst overtreft de uitgaven met		43 – 82 ½

In 1823 waren van Teerns kerkvoogd aftredend.

Douwe Gerbens van der Kooi

Paulus Hoekema, beide personen, Teerns.

Aftredend Hempens:

Jan Hedzers Tiemersma

Dirk Jauke; Sandra, Hempens.

Den 4 mei 1823 in een vergadering, en volgens het Regelement op de Administratie der Kerkelijke fondsen dezen Prov. van 12 dec. 1823, kunnen de nieuw verkozene kerkvoogden hun functie aanvaarden. De nieuw verkozen kerkvoogden zijn:

Dirk Joukes Sandra

Jan Hedzer's Tiemersma,

Paulus Hoekema, de eerst nieuwe kerkvoogden van Hempens en Teerns.

Op den 7 okt. 1824 waren bij deze vergadering als gemachtigden der floreenplichtigen alhier aanwezig,

1. Johannes Henricus Mentz Assesor der Grietenij Leeuwarderadeel.
2. Tamme van Broek te Hempens.
3. Yme Jans de Boer te Hempens.
4. Paulus Hoekema, te Teerns.

De kerkvoogdij rekening van 16 oct. 1823 – 6 oct. 1824.

De ontvangsten waren totaal	f. 352.71
De uitgaven waren totaal	<u>f. 308.88 ½</u>

De ontvangst overtreft de uitgaven met	f. 43.82 ½
--	------------

1823- 16 oct. De kosten wegens het doen der vorige rekening door Tamme Jacobs van Broek bedraagt f. 11.30.

Aan Douwe Gerbens van der Kooi tot afbetaling van geleende gelden, door de Kerkvoogdij van Teerns, aan die van Hempens tot het verbouwen de pastorie, kwit. no.2 f. 50,-

1823- 17 nov. Aan Minne Pieters Boonstra te Warga, voor het maken van een nieuw klokhuis, kwit. no.2 f. 83.10

1824- 4 juli. Aan Teeke Harmens Poelsma voor rijdtuig huur, voor het halen, en brengen van den Assesor Mentz., bij de vergadering op den 4 mei 1824 gehouden, kwit. no.5 f. 2.50

1824- 9 april. Aan Jan Jansen voor verven van het klokhuis, kwit. no.3 voor f. 8,-
14 sept. Aan de weduwe J. Jansen voor reparaties van het klokhuis, kwit. no. 6= f. 1,-

3 juli. Aan P.S. Tigchelaar betaald wegens het wonen in de Pastorie en het
schoonmaken van derzelfen f. 33.35

3 juli. De kosten wegens het overbrengen van den Heer Dethmers, predikant, =
f. 21.20

Uit het Kerkvoogdij rekenboek van Hempens en Teerns:

Rekening en Verantwoording door;

Douwe Gerbens van der Kooi, landbouwer te Teerns, als administrerend Kerkvoogd van dien
dorpe.

Rendant aan

Durk Jaukes Sandra, landbouwer te Hempens.

Jan Hedzer's Tiemersma, landbouwer aldaar, en Paulus Hoekema, landbouwer te Teerns, als
in de vergadering van den vierden Mei 1824 door de Hervormde floreenplichtigen van de
dorpen Hempens en Teerns, ingevolge het Reglement op de Administratie der Kerkelijke
fondsen dezer Provincie van 12 December 1823, nieuw verkozene thans hunne functien
aanvaardden. de Kerkvoogden, van de voortaan gecombineerde Kerkvoogdijen van Hempens
en Teerns.

Rendeerden:

Ten overstaan van Tamme van Broek, Yme Jans de Boer, beide landbouwer te Hempens en
Paulus Hoekema, bovengenoemd als gecommiteerden, vertegenwoordigende de Hervormde
Floreenplichtigen van gemelde Dorpen.

Lopende des Rendants rekening van den 16 October 1823 tot en met den 6 October 1824.

Deze rekeningen van de beide aftredende administrerende Kerkvoogden, der tot nu toe
afzonderlijke Kerkvoogdijen, der dorpen Hempens en Teerns, aldus opgenomen, nagezien, en
welbevonden zijnde, hebben de nieuwe Kerkvoogden voornoemd besloten, dezelve goed te
keuren, de afgaande Kerkvoogden te bedanken voor hunne gehoudene goede administratie,
en dezelve van alle gestie en verantwoording dien aangaande te dechargeeren
respectievelijk:

2. Geleverd de volgende

a. Staat en Inventaris van alle de goederen en baten, schulden, lasten, papieren. Documenten
te toebehoorende aan de Hervormde Kerkvoogdij van de dorpe Hempens.

Hempens

voordelig

1°. Het kerkgebouw der Hervormde Gemeente te Hempens, en Kerkhof.

a. in gemelde kerk worden verhuurd Twee mans, en drie vrouwen banken, welke
allen zijn verhuurd, tot den 12 mei van het jaar 1827.

Een mans bank waarin 4 zitplaatsen aan onderscheidenen verhuurd voor 1 gulden per
plaats jaarlijks f. 4,-

Een bank 4 plaatsen Uto 75 cent jaarlijks f. 3,-

Een Vrouwenbank 4 plaatsen á 1 jaarlijks f. 4,-

Een dito 4 plaatsen Uto. idem	f. 4,--
Een dito 4 plaatsen Uto. idem 75 cents	<u>f. 3,--</u>
	jaarlijkse huur
	f. 18.-

Hempens

voordelig:

- b. Op het kerkhof onderscheidende graven, waarvan bij den Kerkvoogd geen register berustende is, en dus niet in staat is om de graven te kunnen aanduiden.

Een stuk greidland gelegen onder Hempens, groot circa. een bunder, drie en tachtig Roeden, een en zeventig ellen en twee en tachtig palmen, hebbende tot naastlegers, ten Oosten Gerben Betze's Stienstra, en de Erven Sminia, ten Zuiden Durk Jauke's Sandra, ten Westen Gerben Betze, Stienstra, ten Noorden de Oude Vaart.

Welk stuk lans is verhuurd aan Epke Tjisser van den Wal te Warga tot Petri 1827 voor jaarlijkse huur ad fl. 43.75, blijkens huurcontract overlegd Sub. A.

Een stuk greidland gelegen onder Hempens, groot circa een bunder, zes en veertig roeden, zeven en negentig ellen en vijf en veertig palmen, hebbende tot naastlegers ten Oosten, het LangDeel, zegge Anne Harmens Boersma, ten Westen dezelve, ten Zuiden dezelve, ten Noorden De Erven St. IJsselstein, gelegen in een stuk groot.

Welk stuk land is verhuurd aan Paulus Jorna te Hempens tot Petri 1827 voor jaarlijkse huur ad. f. 34,- blijkens het huurcontract overlegd Sub. B.

Voordelig Hempens

Drie en zeventig roeden ca. acht en veertig ellen, en drie en zeventig palmen greidland in een stuk groot 2 bunder, 20 roeden, zelfs 46 ellen en 18 palmen, toebehoorende aan Yme Jans de Boer, gelegen onder Hempens, hebbende tot naastlegers ten Oosten, het Lang Deel, ten Zuiden Erven van Sminia, ten Westen Anne Harmens Boersma, en ten Noorden Yme Jans de Boer, zijnde het zuidelijk gedeelte het eigendom der Kerk. Welk stuk land is verhuurd aan:

Tamme Jacobs van Broek te Hempens tot Petri 1827 voor jaarlijkse huur ad. f. 19,- blijkens het huurcontract overlegd Sub. C.

Een schoolhuis genaamd "Zwarte School" met erven gequsteerd no. 12 bevoorregt met, De voordelen van het overzet, over de vaart, behoorende het scheepje insgelijks bij dit huis; voorheen bewoond geweest door den schoolmeester, doch thans door de Kerkvoogdij wordende verhuurd. Dit huis met voordeel van overzetten, en scheepje is verhuurd tot en met 12 mei 1825 aan Jochum Jans Jansma, voor een jaarlijkse huur ad. zeven en zestig gulden blijkens huurcontract Sub. D.

6. Een dijk loopende van het Pastorieland, langs het kerkhof, tot aan de geregtigheid van: Anne Harmens Boersma te Hempens, met het boomgewas op dezelfde dijk staande.

7. Een jaarlijks inkomen ten voordele der Kerk voogdij van Hempens vijf guldens vijftig cents zijnde Eeuwige Rente van een stuk greidland, het Kibland genaamd, en eigendom behoorende aan de Erven van Sjoerd Tjipke, te Teerns.
8. Inschrijvingen op het Grootboek der Nationale schuld.
 - a. Werkelijke schuld 2 ½ procent nominaal Kapitaal vier honderd Guldens, ingeschreven no. 10734 Leh. H. 4 'deel no. 920 ten name Hempens/de Kerk der Hervormden) blijkens inschrijvingsbewijs overlegd Sub. E.
 - b. Uitgestelde schuld, nominaal Kapitaal acht honderd Guldens, ingeschreven no. 9332 Leh. H. 3^e deel van no. 816 ten name als boven blijkens een inschrijving bewijs overlegd Sub. F.
 - c. Vier vijfde gedeelten kansbiljetten, waarvan de nummer in dorse van het inschrijvingsbewijs der Uitgestelde schuld zijn, vermeld als no. 748531 BCDE.

Hempens

Nadelig

De kerkvoogdij van Hempens is schuldig, wegens geleende gelden, gebruikt tot het verbouwen der Pastorie in het jaar 1818.

- a. Aan Erven Pieter Klazes Terpstra te Hempens, de som van éénhondert Guldens.
- b. Aan Yme Jans de Boer te Hempens, de som van éénhondert Guldens.
- c. En aan de Kerkvoogdij van Teerns de som van eenhondert Guldens. Welke sommen zijn genegoteerd tegen 4 procent onbetaald sedert 7 februari.

Eindelijk behoren aan de Pastorie te Hempens de volgende goederen, die door den tijdelijken Predikant worden bestuurd, aan wien de voordelen daarvan completeren:

1. Een Pastoriehuis met huis en een erve staande te Hempens.
2. Drie stukken greidland gelegen agter de Pastorie bij Hempens, groot circa drie bunders, zeven en zestig roeden, drie en veertig ellen, en zes en veertig palmen, hebbende tot naastlegers, ten Oosten de Pastorie, als mede ten Westen en Noorden de opvaart, en ten zuiden Anne Harmens Boersma.
3. Een stuk greidland gelegen aldaar groot circa drie bunders, zeven en zestig roeden, drie en veertig ellen, drie en zestig palmen, hebbende tot naastgelegers ten Oosten Erven Sjerp Yzelstein, ten Zuiden, Weduwe Sytze Tjerks, ten Westen de Pastorie en ten Noorden de Vaart.
4. Drie stukken greidland gelegen onder Hempens, groot circa vier bunders, zes en negentig roeden, drie ellen, en negentig palmen, hebbende tot naastgelegers ten Oosten, het Lang Deel, ten Zuiden Anne Harmens Boersma, ten Westen van Erven Sjerp Yzelstein, ten Noorden de Opvaart.
5. Een stuk greidland genaamd "de Stinkert", gelegen onder Teerns, groot circa. twee bunders, twintig roeden, zes en veertig ellen, en achttien palmen, hebbende tot het naastgelegers ten Oosten de Wargastervaart, ten Zuiden, Westen en Noorden, Mevrouw Bienema.
6. Een stuk greidland gelegene onder Teerns groot circa twee bunders, zeven en vijftig roeden, twintig ellen, en vier en vijftig palmen, hebbende tot naastgelegers ten Oosten Paulus Hoekema, ten Zuiden de Dijk, ten Westen het Pastorieland, en ten Noorden Douwe Gerbens van der Kooy.

7. Een stuk greidland, gelegen onder Teerns, groot circa drie bunders, dertig roeden, negen en zestig ellen, en zeven en twintig palmen. Hebbende tot naastgelegers ten Oosten, het Pastorie(land), ten Zuiden ligt de Dijk, ten Westen en Noorden, Douwe Gerbens van der Kooy.
8. Een tuintje gelegen bij het kerkhof te Teerns.

Inschrijvingen op het Grootboek der Nationale schuld:

- a. Werkelijke schuld 2 ½ procent, nominaal kapitaal. Drie duizend en zeven honderd Guldens.
- b. Uitgestelde schuld: zeven duizend, vier honderd Guldens.
- c. Kansbiljetten gelijke som, als uitgestelde schuld no. 733137 tot en met 143 ieder á f. 1000,- en no. 798252. Letter D. E. is 2 ieder á f. 200,-

Teerns

De staat en inventaris van alle de goederen en baten, schulden en lasten, papieren Documenten etc. toebehorende aan: De Hervormde Kerkvoogdij van den Dorpe Teerns.

1. Het klokhuis en kerkhof staande en gelegen te Teerns.
2. De Kerkvoogdij van Teerns, competeert van de Kerkvoogdij van Hempens, wegens geleend geld tot verbouwing der Pastorie te Hempens per rest, Eénhonderd Guldens, ingevolge overlegd het schuldbewijs Sub. A.A. in dato 29 Januarij 1820.
3. Op het kerkhof onder scheidene graven, waarvan bij den Kerkvoogd geen Register berustende is, om de graven te kunnen aanduiden. "Pro Memorie". Welke Staten en Inventarissen door ons, en de comparanten zijn nagezien en goedgekeurd.
4. Bewerkstelligd, de overgave van alle eigendommen, bewijzen van eigendom, rekeningen en papieren, tot meer gemelde administratie betrekking hebbende alles op bovengemelde Inventarissen vermeld, en dus overéénkomstig met dezelve, en hebben de nieuw benoemde Kerkvoogden, dezelve eigendommen, bewijzen, rekeningen, papieren, benevens de Kerkeboeken van beide Kerkvoogdijen zijn overgenomen, zich met dezelve instandhouding, en goede bewaring belast, en zijn de aftredende Kerkvoogden ook daarvan ontlast.

Eindelijk hebben de nieuwe Kerkvoogden, als Rendeerden van de aftredende als Rendanten, ontvangen in klinkende munt de saldo's van beide gedane rekeningen, en wel van: Durk Jauke Sandra het batig slot ad. drie en veertig guldens, twee en tachtig en een halve cent, f. 43.82 ½.

En van Douwe Gerbens van der Kooy, het batig slot ad. vijf en twintig guldens, en zes en twintig cents, f. 25.26
f. 69.08½

Bedragende te zamen negen en zestig guldens, acht en een tweede cent, en hebben de Rendeerden verklaard te Rendanten daarvoor bij deze te kwiteeren.

Terwijl eindelijk door de Comparanten wordt geobserveerd dat door de vereeniging der beide Kerkvoogdijen van Hempens en Teerns, de schuld van Hempens leggende ten voordele van Teerns uit kragt der wet blijkens art. 1300 van het Vigeerend Burgerlijk Wetboek door schuldvermenging is vernietigt, en alzo in het vervolg niet verder in rekening zal figureeren.

En hebben wij van dit alles dit Proces Verbaal opgemaakt en na gedane voorlezing met de Comparanten ondertekent, zijnde de: Heer Predikant als Adviseerend lid van het Collegie van Kerkvoogden dezer gecombineerde Kerkvoogdijen, behoorlijk geroepen, doch

verhindert bij deze vergadering te adisteren waarom denzelven, alhier niet heeft getekend, alles op plaats, jaar en dag 's morgens negen tot elf uur in het hoofd dezes gemelde-

Tamme Jacobs van Broek. P.A. Hoekema, als gekomiteerde Aftredenen, Nieuw benoemde Kerkhoofd.

J.H. Tiemsma,

D.J. Sandra aftredende en nieuw benoemde kerkvoogden

D.G. v.d. Kooi aftredend Kerkvoogd.

Yme Jans de Boer

J.H. Mentz, Assesor van de Grietenij Leeuwarderadeel.

Onze Kerk krijgt een nieuwe toren in 1872

Op 25 maart van het jaar 1872 is aanbesteed:

1. Het wegbreken, en wegvoeren van het klokkenhuis met klokken enz. van Teerns, naar Hempens, en dit te bergen volgens de aanwijzing.
2. Het wegbrengen der oude toren en kerkvoorgevel, voor zoo ver noodig, is te Hempens.
3. Van het beste der afbraak oude vriezen, een baarenhuisje te maken, op eene aan te wijzen plaats, op het kerkhof, (Noord- en Oosthoek tegen de schutting der tuin Ds. de Heer Beekhuis).
4. Indien de werkzaamheden aan de Toren en Kerk zijn verrigt, zal de aannemer, het buithuis van T. Miedema moeten af-breken, en aldaar volgens aanwijzing de zuidelijke woning met buithuis enz. geheel kunnen afdoen, en is die woning gereed, zoo zal die door een der bewooners kunnen betrokken worden.
Voor de andere huurder zal eene flinke keet gebauwd moeten worden, voorzien van lichtramen, ingang, water, digt dak, bedsteden, en verdere gemakken, volgens aanwijzingen.
Zoodra dezen door bedoeld huisgezin is betrokken zal den aannemer het geheele oude huis kunnen afbreken en opruimen, en daarop het noordelijk gedeelte bouwen. Dit is het huis met veestalling op Zwarte School, en het bouwen van een Zuiderkamer, inplaats van een koestal, voor T. Miedema op het zelfde terrein (dubbele woning). Het buithuis is toen wat kleiner gemaakt. De kosten van deze gehele vertimmering waren f. 5123,- De Kerkvoogden namen een leening van f. 4900.- renteloos.

Het heiwerk onder de toren:

Onder het geheele werk 52 stuks palen lang 5 M. en zwaar op de kop 20 M. en onder 15 Meter. De meerdere lengte word betaald en de mindere gekort volgens het achterstaand tarief. De palen moeten in het vaste zand worden ingehayd naar eisch, de palen behoorlijk glad lijveg recht in het lood ingeslagen, door middel van een hey blok evenredig naar de palen, en door een berekend getal werklieden getrokken, opdat de valhoogte van minstens 15 d. meter is verkregen. Na afloop der heywerken, over te gaan tot het maken en stellen der beide vormeelen volgens teekening. Over deze vormelen, 2½ steens halfsteens boogen te metselen, van miskleurig boerengrouw, waalvorm, of kromme klinkert mop in sterke basterd, dan verder van dezelfde steen optrekken tot 10 M. beneden het peil.

De aanlegsbreedte dezen muren is 3 ½ steens, onder de toren, en 3 steens onder de gevel, en bij de hoeken onder de pilasters weder ½ steen zwaarder. Als architect voor dit werk is benoemd door de kerkvoogden: Abraham Keimpe, Hoekstra te Warga. De goede oude friezen (steen) van de afbraak toren en klokhuis, moest voor de woning "Zwarte School" voor

binnen muren, en voor het baarhokje worden gebruikt.

De klokken van Teerns waren voor de kerkvoogdij. De aannemer J.A. Deelstra, was laagste inschrijver, hij woonde te Rinsumageest, en had 2 borgen. Jan Yme's de Boer landbouwer te Hempens, Pieter Anne's Boersma landbouwer en veehandelaar te Hempens, Sjoerd Gjalts Bearda, landbouwer te Teerns.

Het noordelijk woongedeelte is belast met de overzet. Het zuidelijke gedeelte heeft er een buithuis (stal) bij.

De bewoners van de Zwarte School te Hempens in eigendom van de kerkvoogdij te Hempens.

1823	Jochum Jans Jansma	f. 67,-		
1836	Gerben Eetse's Sikma	60,-		
1840	12/11-39 12-111840 =	f 55,	Sytze Sjoerds	f. 16,-
1842	Sytze Sjoerds	24,-	Abe Teake's Kooistra	116,70
1844	S. Sytsma	13,-	Abe Teake's Kooistra	50,-
1845	S. Sytsma		f. 85,-	
1848	J.J. Palma	22,-	P.H. Tiemersma	100,-
1873	In het zuidel. gedeelte		In het noordelijk gedeelte	
1873	J. Visser	f 35,-	Th. Miedema	f 130,-
1877	Jan K. d Vries	f. 54,-	Th. Miedema	f. 150,-
1878	Jan K. d. Vries	54,-	Wed. Th	150,-
1881	Harmen S. Boonstra	25,-	Wed. Th	150,-
1882	Betze de Boer	50,-	„ „ „	150,-
1883	„ „ „	50,-	W. Ysselstein	155,-
1885	„ „ „	50,-	„ „ „	165,-
1886	„ „ „	50,-	Wypke Veenje	202.50
1890	„ „ „	50,-	„ „ „	75,-
1893	„ „ „	50,-	„ „ „	90,-
1895	„ „ „	50,-	„ „ „	90,-
1896	Auke Inia	50,-	„ „ „	90,-
1897	Haye Huitema	50,-	„ „ „	90,-
1899	„ „ „	50,-	„ „ „	90,-
1900	„ „ „	50,-	Jouke Looyinga	90,-
1905	„ „ „	50,-	„ „ „	90,-
1906	„ „ „	60,-	Weduwe J. Looyinga	80,-

Betaald voor de nieuw te bouwen Pastorie te Hempens in 1905

De eerste steen daarvan is gelegd, volgens gedenksteen in de muur aan de oostkant, op 24 juni 1905 door:

Pieter Douwes de Jong,

Tamme Jacobs van Broek

Betse Nutte's de Boer, Kerkvoogden van Hempens en van Teerns.

Aan Heerke Visser, timmerman te Hempens, de aannemingsom voor de door hem gebouwde pastorie te Hempens de som van	f. 5600.-
Aan dezelfde, als bijwerk	f. 472,86
Aan H. v.d Vegte voor verf en behang	f. 118,-
„ „ „ afverven van de Pastorie	<u>f. 390,-</u>
Deze nieuwe Pastorie kostte	totaal f. 6580,86

Dit bovenstaande bedrag kwam bij elkaar door een lening á 4 % van	f. 5600,-
Afkoop door Heerke Visser van zijn erfpacht á f. 20,- per jaar voor zij eigen erf.	400,-
Gekapt haut verkocht	<u>31,60</u>
Totaal buitengewone ontvangsten	f. 6031,60

Van gebr. Mispelblom werd jaarlijks aan rente ten laste van het Rijk ontvangen, f. 605,14

Verhuur van het Diaconie land op de stoelen:

1920 Administrerend diaken J. Renema heeft hiervoor ontvangen in 1920.	
Van R. Keesstra, eerste snede westelijk stuk voor	f. 223,-
Van T.Kooistra tweede „ „ „	<u>f. 3,-</u>
	samen f. 226,-
Van R.Boxum, eerste snede oostelijk stuk	f. 221,-
Van N. de Boer, tweede „ „ „	f. 8,-

Voor het Diaconieland op het Suawoudsterveld is het zelfde jaar ontvangen	
Van J. Tigchelaar de eerste snede	f. 180,-
Van J. Kaamen de tweede snede	<u>f. 4,-</u>
	Samen f. 184,-
Totaal aan landhuur ontvangen	f. 639,-

Uitgaven: buiten ± f. 35,- á f. 39,- grondbelasting:	
Aan K. de Vries voor het vervoeren van 228 ton aarde á f. 1.30 per ton,	f. 296,40
Aan J.T. Terpstra voor 228 ton terpaarde á f. 1,20 per ton	f. 273,60
Betaald aan Klaas de Vries voor werkloon op het land op de stoeken	f. 194,40
Idem	f. 25,-
Aan strijkgeld bij de landverhuring,	f. 3,-
Waterschapslasten stoekveld	f. 19,02 ½
„ „ „ Suawoudsterveld	<u>f. 21, 58</u>
	totaal fl. 833,00 ½

1908. In het jaar 1908	
Aan Betse de Boer voor 245 ton terpaarde	f. 171,50
Aan Sjoerd Nicolai, voor vervoer van 245 ton terpaarde	f. 125,75
„ „ „ voor het overkruien en slechten van die terpaarde	f. 60,-

1917: 27 Dec. betaald aan J. Tigchelaar voor de kerstuitdeling van 246 pond schapenvleesch á 58 cent = f. 142,68

Uit het Diaconie rekenboek van Hempens en Teerns 1891-1938

Het dorps huis te Hempens

1913	Betaald aan Wed. H.A. Visser, de som van zeshonderd gulden voor 't gebouw	f. 600,-
1913	Betaald aan Wed. H.A. Visser de som van één duizend vijf en tachtig gulden voor 't nieuwe gebouw	f. 1085,-
1914	Betaald aan de firma Becht en Deyzerinch te Leeuw, de som van acht gulden, acht en dertig ½ cent voor lampen in het lokaal,	f. 8,38 ½
1914	Betaald aan de Ned. Herv. Kerk, de som van één honderd, vier en dertig gulden en tien cent, door dit college teveel betaald, <u>in de rekening voor 't lokaalgebouw</u>	f.134,10
	De Diaconie betaald voor haar eigen ½ deel	f.1827. 48 ½
	De Erfpacht is per jaar f. 24,50. Duur van het Erfpacht 12/5/1913 – 12/5/1943.	
1915	Betaald aan M. Bergsma de som van twaalf gulden vijf en twintig cent als grondpacht voor 't lokaalgebouw.	
1916	Idem grondpacht voor 't lokaalgebouw M. Bergsma	f. 12,25
1917	„ „ „ „ „ „ „ „ „	„
1918	„ „ „ „ „ „ „ „ „	„
1919	„ „ „ „ „ „ „ „ „	„
1920	„ „ „ „ „ „ „ „ „	„
1921	„ „ „ „ „ „ „ „ „	„
1922	„ „ „ „ „ „ „ „ „	„
1923	„ „ „ „ „ „ „ „ „	„
1924	„ „ „ „ „ „ „ „ „	„

1925 Betaald aan H. Bergsma de aflossing der erfpacht van 't koffiehuis, bedragende twee honderd, zeven en vijftig gulden en vijf en dertig cent, f. 257, 35

Ook de kerkvoogdij betaalde in die afkoop f. 257, 35.

Na afloop van de kerkdienst oudjaarsavond 1912 is een brief behandeld van het bestuur der ijsclub, om van de diaconie f. 300,- te mogen lenen, voor het aanschaffen van een louter tent, bij hardrijden. Daardoor hebben de Diaconie en Kerkvoogdij, in plaats 't lokaal gebouwd.

Het dorps huis gebouwd in 1913

De grond koste: 10 jaar erfpacht á f. 2450 = 257.35
122.50
122.50

Afkoop de grond koste: in 1925 de ret.= f. 490=kosten = 257.35

Aldus aan Marten Bergsma totaal betaald = f. 759.70

De bouwkosten waren totaal f.3654.87

De diaconie en kerkvoogdij van Hempens en Teerns lieten dit Dorps huis in 1913 bouwen, en betaalden elk f. 2016.86 f. 140.42½:2x f. 2157.28½.

Dit dorps huis is geboauwd door, het bouwbedrijf van de wed. van Herke Ate Visser te Hempens. (die zelf † op 4-6-1912) Totale kosten grond f. 759.70 de bouw f. 3654.87 = f. 4314.57

Huurders (bewoners) waren:

1. Het echtpaar Dirk Bergsma en Ytje H. van Dijk.
2. „ „ Dirk Bergsma en Hiltje van der Meer
3. „ „ Roelof Commello en Rinske Krekt 25-3-1961
4. „ „ Pieter Vonk en Pietje Th. Visser 31-5-1972
5. „ „ Bonne Bijker en Johanna Gerritdina Roetert Steen bruggen. 16-9-72

Die 2^e huurder was een zoon, van de eerste bewoner.

Het 100jarig onafhankelijkheidsfeest, was het eerste feestelijke gebeuren in dit gebouw. Napoleon werd immers op 18 okt. 1813, bij Leipzig verslagen, de Franse troepen trokken terug naar hun eigen land. In de andere West-Europese landen, en ook in Friesland, werden uitbundige feesten gevierd. Hempens organiseerde een feest, met optocht van wagens enz. Alle Hempensters deden er aan mee, de tocht ging tot Huizum over Rapenburg, om toeschouwers te krijgen, Geheel Hempens was in de optocht, en zonder, toeschouwers, is niet compleet!!

Jaar: Stamboom der fam. Baarda te blessum

- 1511 Folpert Tiette's zoon meier (boer) te Oosterend
- 1542 Tiete Folperts Baerdts eigenaar v. landerijen te Arum † 1546
- 1551 Duedt synerds dr.
- 1547 Frans Tietes Baerdts
- 1555 Tyam Sybe dr. echtelieden 1555
Gerlof Fransens Baerdts
Bauck Rienks dr., echtelieden 1627
- 1619 Sycke Gerlofs Baerdts,
Rinck Mirex. dr. gehuwd voor 22 – 11 – 1619
Gerlof Sybe's Baerdts, 1-3-1618 † - - 1690
Pierke Dirks dr. 1720
- 1720 Dirk Gerlofs Baarda
- 1675 Loldkjen Steynphore
- 1709 Gerlof Dirks Baarda, 19-12-1709, † voor 1782
Trijntje Douwes †,, 1759
- 1750 Lolkje Gerlofs Baarda, 1-6-1750, †7-12-1783
Jan Dirks, 29-10-1743
- 1778 Dirk Jans Baarda, 5-9-1778 †
Neeltje Sinnema
- 1813 Jan Dirks Baarda, 30-3-1813, † 25-6-1899
Trijntje Gerrits Koster, 2-11-1819, † 30-11-1876
- 1853 Gerrit Jans Baarda, geboren 20-7-1853, † 7-10-1912
Gerbentje Jan Dauwe's Postumus, 23-5-1854, † 1-9-1926
- 1889 Jan Douwe Baarda, 26-1-1889, † 3-12-1953
Jetske Jellema, 2-3-1893
- 1919 Gerrit Baarda, 23-1-1919
Jantje Postma, 28-12-1920
- 1921 Froukje Baarda, 4-6-1921,
Eetse Tigchelaar, 16-11-1912, kinderen: Jan Douwe, 2-6-1964, Mariette, 13-11-1967
- 1948 Jan Douwe Baarda, 26-5-1948
Tjeerd Baarda, 29-9-1950
Jetse Baarda, 1-12-1953
Albert Baarda 3-6-1963

Leeuwarder Courant, Maandag 20 maart 1939

Familiedrama te Hempens:

58 Jarige slager door zijn zoon gedood.

Hedenmorgen is te Hempens de 58-jarige slager Dirk Mellema door zijn 28-jarige zoon Tjeerd bij een vechtpartij zoodanig met messteken verwond dat hij kort daarna aan de gevolgen is overleden. Mellema woonde in een woonschip, dat op zijn erf lag (de boerderij van voorheen was afgebrand), waarop hij zijn eigen slagersbedrijf uitoefende. Het huishouden bestond uit man, vrouw, en nog een ongehuwde zoon. De slager stond ongunstig bekend, hij was herhaaldelijk met de politie en justitie in aanraking geweest als verdacht zijnde van mishandeling, strooperij en zelfs frauduleus slachten. Ook thans was er een zaak tegen hem aanhangig. Den 30 dezer zou hij voor de rechtbank te Leeuwarden moeten verschijnen, waar hij zich te verantwoorden had, wegens het van de fiets trekken, van een rijwielhersteller. Ook schijnt hij een lastig huisvader geweest te zijn, wat er niet beter op werd, toen zijn zoon Tjeerd vaste verkering kreeg, met een meisje uit Leeuwarden. De jongelui hadden plan om spoedig te trouwen, wat volgens enkele omwonenden zeer tegen de zin was van den vader, die dan een werkkraft in zijn bedrijf zou verliezen. Door de heftige scenes tusschen vader en zoon moet er den laatsten tijd in het woonschip een zeer geladen atmosfeer hebben gehangen. Hedenmorgen kwam Tjeerd thuis, na eenige dagen van huis te zijn geweest thuis, en hij werd door zijn vader weer met verwijten overladen, zoodat een hooglopende ruzie ontstond, welke eerst in de slagerij en daarna op het erf werd voort gezet. Waar voor een dergelijke twist een slagerij een zeer gevaarlijk oord is, en beiden spoedig handgemeen werden, vreesde de moeder het ergste en liep naar de bureu, het bejaarde echtpaar Tiemersma. Tiemersma zegde toe de politie te zullen waarschuwen en begaf zich naar de plaatselijke telefooncel, waar hij met behulp van een voorbijgaand landbouwer, den Heer Germ de Jong, het bureau te Huizum opbelde. Onmiddellijk begaven de veldwachters Faber en de Graaf zich per auto naar de plaats des onheils.

Hier had het drama zich intusschen afgespeeld. De beide Mellema's waren elkaar met slagers messen te lijf gegaan, en een buurvrouw zag op een gegeven oogenblik Mellema jr. te voorschijn komen, zijn hand bloedde, het mes legt hij naast zich neer. Toen naderde Mellema sr., zijn zoon, doch voordat hij deze bereikt had kwam hij te vallen, en bleef liggen.

Toen de veldwachters op het terrein kwamen waren de levensgeesten vermoedelijk reeds geweken. Onmiddellijk werden de chef veldwachter en een paar doktoren gewaarschuwd, waarvan Dr. Cath het eerst werd bereikt. Spoedig verscheen hij op het terrein van de misdaad. Even later kwam ook Dr. C. Bangma, doch beide geneesheren konden slechts den dood constateren. Inmiddels waren ook de chef veldwachter den Heer Veldhoen, en de burgemeester van Leeuwarderadeel Jhr. Hora Siccama aangekomen. Mellema jr. die hevig overspannen was, werd naar het bureau van politie gevoerd, en legde een volledige bekentenis af. Waarschijnlijk heeft hij uit noodweer gehandeld. Spoedig was het erf van de Mellema's door de politie en marechaussee afgezet en werd het stoffelijk overschot dat verschillende messteken vertoonde in beslag genomen en met een wit laken bedekt.

Inmiddels waren ook de officier van justitie Jhr. Heer Nahuis, en de substituut officier Mr Nooren gearriveerd. Rondom het erf had een groote schare belangstellende dorpelingen plaats genomen. Het geval en wat er aan vooraf was gegaan werden druk besproken. Tegen twaalven kwam de ziekenauto, die het lijk nadat het aan het politiebureau te Huizum was verzegeld, naar het Diaconessenhuis te Leeuwarden vervoerde voor de sectie. Naar verluid zal het erf hedenmiddag weer worden vrijgegeven. Nader vernemen wij over het gebeurde het volgende: Toen Tjeerd hedenmorgen in de ouderlijke woning aankwam moet zijn vader hem hebben toegevoegd: "Je hoeft vandaag niets meer te doen". Waarop de zoon zeide: "Dan ga ik maar weer terug". Zijn vader moet toen dreigend hebben uitgeroepen: "Maar je bent

nog niet levend het terrein af". Tjeerd heeft daarop gezien dat Mellema sr. een mes in zijn hand had. Na verdere woordenwisseling is de vader toen zijn zoon aangevallen, die met een mes over de pols werd gesneden. Deze werd woedend en heeft gedacht: "Hij dood of ik dood", vervolgens begon hij in het wilde weg met een mes om zich heen te slaan. Geconstateerd is dat, het slachtoffer een drietal messteken heeft gekregen, namelijk in het hoofd, in de buik en den schouder.

Uit de doop en lidmatenboeken te Hempens.
Nu in 1963 wonen hier nog afstammeling van
jaar:

- 1771 Geolt Martens met attest. van Oudkerk overgekomen.
- 1779 Sjoerd Rinze's en Trijntje Klaasens, echtl. te Teerns.
- 1783 Marten Rinze's en Antje Gjalts, echtl. te Hempens.
- 1783 Sjoerd Rinze's en Jetske Riens, echt. te Teerns.
- 1794 Marten Wopke's en Kreesje Dirks Vlietstra, te Hempens.
- 1797 Wopke Gjalts en Maaïke Pieters te Hempens.
- 1798 Johannes Reins en Sijke Hommes te Hempens.
- 1799 Albert Bokkes en Tietje Klaases Hemrikseind o/d Warga.
- 1804 Anne Harmens en Rinske Pieters (later Boersma en Kooistra).
- 1812 Tamme Jacobs van Broek en Maaïke Pieters Smits, echtelieden.
- 1813 Pieter Sytzes Tigchelaar en Dieuwkje Pieters Wiglema, echtelieden.
- 1823 Hedzer Nutte's de Boer en Aaltje Anne's Boersma.
- 1813 Jitske Reits Bearda, geb. 2-6-1810 o/d klokslag v. Leeuw.
- 1846 Sjoerd Gjalts Bearda en Reintje Sipke's Overdijk te Teerns.
- 1850 Abe Teake's Kooistra samen met Grietje Hedzer Castelein (door simen anne).
- 1851 Jan Klaze's de Vries en Feikje Fedde's Feddema, Hempens.
- 1866 Jan Gjalts v.d. Meer.
- 1850 Jochum Coenraads Oosterveld en Harmina Anne's Boersma.
- 1876 Pieter Douwe's de Jong en (doorgehaald) Sjoukje Schelte's de Zwart.
- 1881 Pieter Douwe's de Jong en Zwaantje Bootsma.
- 1878 Lammert Siemens Kalsbeek en Gepke Johannes de Jager.
- 1888 Durkje Lammerts Tiekstra, geboren te Drachten.
- 1891 Anne Ate's Visser en Jantje Tiekstra (doop 17-5-'90 in jan)
- 1902 Keimpe Visser en Anna Faber (geb. boekje op 11-3-1901).
- 1902 Feike Ale Visser en Wijtske Hoogstins (ged. Klaas 19-5-'94).
- 1902 Heecke Visser en Grietje van Broek met att. op 12-6-1902.

Herstelling aan de brug te Hempens:

De brug kreeg in 1938 een rond stenen hoofd in het midden, waar het draaiende gedeelte op steunt. (Riemersma van Irnsum was de uitvoerder). In het voorjaar 1966 is deze brug hersteld, de palen waar de brug op steunde waren bij het water voor de helft vergaan. De brug had toen 4 steunpalen per steunpost, deze stonden rechtop, de brug werd wat slap, een bord gaf 2 ton asdruk aan. Maar in de herfst van 1964 ging er nog een vrachtauto met aanhangwagen over, geladen met 26 ton vezels, totaal dus ± 35 ton zonder las te maken reden zij er over.

1966 Waterlanden verricht de verbetering in 1966. Op 28 febr. word de brug om de 12 uur afgesloten en het vaste gedeelte geheel afgebroken. Er komen nu 3 heipalen van 13 M. lengte

per steunpunt, de buitenste staan iets schuin, om de stevigheid te bevorderen, 6 á 7 man werken er aan. Een hulpbrug iets ten zuiden, over 't erf van Berend de Vries, Wargastervaart, over het land van Sj. v/d Wey en dan over diens opvaart. ± 1 ½ M. breed geeft nog gelegenheid, voor voetgangers, fietsers om daar over te gaan. De Westelijke oprit is hoger en langer geworden, de brug lijkt nu iets breder.

Op Goede Vrijdag: 8 april '66 is de brug om 3 uur weer voor het verkeer open. Wel moeten er nog enkele werken gebeuren, zoals het looppad vernieuwen waarop de brugdraaier loopt, als hij de brug open draait, en de verlichting moet nog aangebracht worden. Het bord voor de brug van asdruk 2 ton, is in april 1967 verandert in asdruk 4.8 ton.

De weg naar de Zuiderbuurt te Hempens:

Aannemersbedrijf Firma Gebr. Oord uit Werkendam, die een gedeelte van de nieuwe aan te leggen weg, Leeuw.-Drachten nu uitvoeren (van Tonnezicht-Wargastervaart) maken eind sept. 1968 een 3 M. brede asfaltweg van Pastorietuin te Hempens-boerderij A.Greydanus, dus tot grens van de Gem. Leeuw.-Idaarderadeel. Binnenkort moet er nog ± 4 M. asfalt over heen, en afwerken van berm, enz., enz.

Zij hebben plastic buizen in die dammen gelegd, voor water-doorlating. De 2^e laag asfalt ± 4 M. word er in de 1^e volle week van okt. 1968 over gebracht, zodat die weg nu zo goed als klaar is. De bermen, afscheidingen en roosters in de dammen (voor veekering) moeten nu nog in orde worden gemaakt. Het is een hele verbetering daar geworden, 8 vrachtauto's reden dan een gehele dag door, met warm asfalt, van Drachten naar hier.

Aantekeningen:

1964

De N.A.M. die 2 jaar geleden, hier in Hempens zocht naar gas of olie, heeft op 14 dec.1964 het onderzoek hier herhaald. 2 Jaar geleden deden ze het vanaf "Pielkwier" tot "Suderbuorren". Nu deden de het vanaf het Langdeel tot Goutum. Er zijn gaten geboord op ± 1.6 M. diep, waarin trotiel (springstof) en de gaten met draden verbonden. De aarde trillingen worden dan geregistreerd! Zo hoorden wij in het dorp enkele trillingen en ontploffingen (een gerommel.) Het gas in Noord-Nederland moet ± 4000 á 7000 M. diep zitten, maar in Kimswerd is dit maar 1400 M. De N.A.M. heeft al op vele plaatsen in Noord-Nederland onderzocht (op 17-3-1965 doen ze het weer n.l., de PRAKLA (Hannover) nu op Zuiderbuurt te Hempens.

1964 Op 14 mei 1964 is Architect H. Achterhof stedenbouwkundige van de Gem. Leeuw in Hempens geweest, met een vertegenwoordiger van "het Sport Centrum", Ouderl. Eelse Tigchelaar had B. en W. verzocht om hun plannen, eens met de verenigingen Dorpsbelang en een korfbalclub te bespreken. Want op 29 april 1963 is de koopakte getekend waarbij Gem. Leeuw ± 7000 M² grond koopt van de Heer Jan K. Hetteema, wonende te Baard. Deze 7000 M² grond ligt achter de nieuwe huizen aan de Skoalledyk te Hempens, en is bedoeld als sportterrein, en ook 29 april 1963 is dit betaald. De gebruiker van dat land is Eelse Tigchelaar te Hempens. Diens veehouderij bedrijf, was ook al door de woningbouw kleiner geworden. Op 1 jan. 1965 vervalt: het Sport Centrum en B.en W. stellen daarvoor "Sport en Recreatie" met aan het hoofd een directeur?

Aantal inwoners van de Burg. Gemeente Leeuwarden:

	In 1958	1-1-1965	1-1-11975
Leeuwarden stad	78919	83120	
Wirdum	983	1021	
Wijtgaard	571	640	
Swichum	75	66	
Goutum	619	642	
Teerns (tot Greuns)	75	52	51-17= 34
Hempens	159	133	120
Lekkum	605	526	
<u>Miedum</u>	<u>61</u>	<u>45</u>	
Totaal	82067	86245	
Teerns op 1-1-1975 tot Drachtsterweg =			34
De westkant hiervan is op Goutum aangewezen=			<u>17</u>
			51

Leeuwarden had op 1-1-1887 = 29463 bewoners
 1-1-1886 = 29320 bewoners

Ned. Gas Unie

1966. Op 11 sept. 1967 begint de Gas Unie, met de aanleg van de aardgasbuizen te leggen langs Hempens en door Teerns.

De N.V. Algera te Wolvega voert dit werk uit. Deze buizen liggen, vanaf Wirdum naar het Oosten, juist langs Noordkant Hempenser meer tot Wargastervaart, daar bij langs (± 20 á $30M.$ te Westen van dat water) tot opvaart bij Hempenser brug, dan iets Westerlijker om de boerderij van Oosterveld. Dijkstra heen, weer naar Wargastervaart, daar bij langs zoals ook van 't zuiden, voorbij Epke Tigchelaars boerderij, dan naar het Oosten, onder de Wargastervaart door, tussen de boerderijen van J.H. de Witte en Damstra (scheepswerf) boerderij door tot in de Poel, dan naar het Noorden iets ten Oosten langs boerderij R.P. de Jong, dan onder Van Harincksmakanaal door, en door het recreatie gebied Froskepolle naar het Noorden. Dit gaat tot Miedum door.

Het zijn ijzeren buizen van 30 cm binnenwijdte en $\pm 12-20$ m.lang. zij worden terplaatse aan elkaar gelast. En worden minstens 1 m diep onder de grasmat gelegd. Bij het passeren van de Himpenserdyk werd aan de Noordkant in 't land een gat van ± 4 m diep en 6 bij 10 m wijd gemaakt, daar toen 2 ijzeren balken in, en daarop een boormachine, boren ze onder de openbare weg met berm door, en onder de opvaart door tot in Sj. v.d.Weg 's land, dan leggen ze daar één grote lange buis in, en die word later aan beide kanten aangesloten en gelast aan de tot daartoe komende buis. Veel kranen, trekkers, bulldozers, laschtrekkers werken hier aan. Om dit werk vlot te kunnen doen, hadden ze bruggen gemaakt over de sloten, die bestonden uit stukken van ± 5 m lengte, die in elkaar pasten, en door een dikke ijzeren staaf ± 5 cm dik aan elkaar vast werden gezet, met hun vraagteken eind. (?) Er moesten altijd 2 bruggen naast elkaar, gelegd worden, 1 voor de linkerwielen, en 1 voor de rechter wielen. Zodat de helft van het totale gewicht over 1 brug moest. Er stonden tijdens dit werk ± 15 auto's, van die mensen bij de huizen ten Westen van de brug. Zij werkten veel in gele regenkleding, door het slechte weer, en koude. Met St.Nicolaas, waren er slechts weinige werknemers meer, het is nu nog afwerken van de geul, en 't land weer in orde maken. Ze hadden 15 m brede strook als werkterrein gebruikt, met prikkeldraad afgesloten, om het vee te keren.

De eigenaars krijgen f2,- per lente M vergoeding. De gebruiker krijgt f 4.50 per lengte M vergoeding. Bij grote gaten, moesten ze meer breedte dan 15 M hebben, dat wrod ook n.

verhouding vergoed. Deze gasbuis loopt langs Grouw, langs spoorweg tot Wirdum, en toen als boven, om de uitbreidingsplannen van Leeuw. te ontwijken. Zware onderladers brachten hier vaak materiaal, zoals kranen, en ook gebogen buizen, om onder weg, en groot water door. Er is mij verteld dat: de staat 60% van die Gas Unie aandelen heeft. De grote Mij Shell, enz, enz 20% en 20% in particuliere handen.

Uit structuurplan Leeuwarden 1971.

Bevolkingsontwikkeling van Leeuwarden 1950-1970

	Bevolking per 1 januari	Geboorte overschot	Migratie saldo	groei
1950	78.652	961	- 486	+ 475
1951	79.134	953	- 668	+ 285
1952	79.419	974	- 433	+ 541
1953	79.960	934	+ 34	+ 968
1954	80.928	1010	- 572	+ 438
1955	81.366	855	- 730	+ 155
1956	81.521	888	- 951	- 63
1957	81.458	969	- 963	+ 6
1958	81.985	851	- 769	+ 82
1959	82.067	806	- 224	+ 582
1960	82.649	900	- 409	+ 491
1961	83.161	965	+ 185	+ 1150
1962	84.375	1.027	- 17	+ 1010
1963	85.386	964	- 641	+ 323
1964	85.709	966	- 429	+ 537
1965	86.246	962	- 722	+ 240
1966	86.486	885	- 566	+ 319
1967	86.805	835	- 226	+ 609
1968	87.414	873	- 203	+ 670
1969	88.084	962	- 378	+ 584
1970	88.668			

Uit structuurplan Leeuwarden 1971

Blz.2 Leeuwarden: Ontstaan en Groei.

Leeuwarden gelegen te midden van het wijde Friese land, dankt zijn oorsprong aan de zee. Aan de Oostzijde van de oude Middelsee aan de monding van Ee en Vliet zijn in de loop van de tijd een 3-tal dorpen ontstaan: Oldehove, Nijehove of Linvert en Hoek.

Door een gunstige ligging aan Ee en Vliet overvleugelde Nijehove op den duur de beide andere kernen en verwierf c.a. 1190 het stadsrecht van "de rechten en raden der landen van Westergo en Oostergo. In deze tijd had Nijehove, blijkens diverse muntvondsten een niet onbelangrijke handel, onder meer met de Hanzesteden, zoals Lübeck.

In 1286 maakte de stad deel uit v.h. Hanze verbondt. In de aanvang van de 14^e eeuw veranderde de situatie, door het dichtslibben en indijken van de Middelsee.

De stad was van zeestad tot landstad geworden. In 1448 komt de stad in handen van Albrecht van Saksen. In 1507 word een nieuwe vaart via Franeker naar Harlingen gegraven, en word tevens de vaart vaan Sneek en Bolsward verbeterd. Leeuwarder kooplieden drijven handel met de IJsselsteden Utrecht, Holland, Brabant, Groningen en Oost Friesland.

De groote van de stad, in die dagen, dient niet te worden overschat. In 1511 heeft Leeuwarden 4á 5000 inwoners, die in ca. 600 huizen, en 250 éékamer woningen zijn gehuisvest. In 1515 word de stad zetel van het: Hof van Friesland.

Uit het structuurplan van Leeuwarden in 1971 blz. 80, zullen de dorpen Goutum, Wirdum, Lekkum en Wijtgaard kun aandeel in de bevolkings aanwas krijgen, indien deze plannen zijn gerealiseerd, zal het inwondertal bedragen.

Voor Goutum ± 1800

Voor Lekkum ± 1500 (Snakkerburen inbegrepen)

Voor Wirdum ± 45.. (Wirdum dorpskern 3000+ Wijtgaard dorpskern 1100)

blz. 81

In het gebied tussen de rijksweg 32, en de weg naar Drachten zal het dorp Goutum het eigen karakter dien te bewaren. In de Oostelijke wijk is het dorp Hempens, een te lein element om een eigen plaats, in het hart van de wijk te kunnen behouden. Bij een dichtheid van 25 woningen per hectare zullen in beide wijken in het totaal ± 36.000 inwoners kunnen worden gehuisvest. De bodem gesteldheid is niet onverdeeld gunstig: De tweede zandlaag ligt op een diepte van 10-13 cm. Ten Zuiden van Goutum en tussen de Oostelijke buitenlangent en het Lang Deel zullen recreatieve elementen van formaat worden geprojecteerd.

Kinderen van Gosse de Boer en Antje Theunis Piersma

1. Marten * 23-3-1879 Wommels † zondag 16-6-1922 Groningen
2. Theunis * 20-5-1880 Wommels donderdag
3. Feikje * 26-5-1882 Roordahuizen zondag
4. Pier * 16-8-1884 Roordahuizen zaterdag
5. Evert * 23-12-1886 Roordahuizen donderdag
6. Kornelis * 15-10-1889 Roordahuizen dinsdag
7. Maaike *

Kinderen van Evert de Boer en Hinke Lolke: Wytsma

1. Marten * 5-2-1877 Wommels † 1-5-1919 Sybrandaburen (42 jaar)
 2. Mintje * 16-6-1878 Wommels † 3-10-1965 Leeuw. (87 jaar)
 3. Wietske * 13-12-1879 Wommels † 22-7-1940 Scharnegoutum (60 jaar)
 4. Feikje * 22-10-1882 † 12-7-1960 Grouw (77 jaar)
 5. Lolke * 8-9-1883 Wommels † 4-12-1953 Leeuwarden (70 jaar)
 6. Dirkje * 17-9-1885 Sybrandaburen † 22-5-1961 Leeuwarden (75 jaar)
 7. Gosse * 8-3-1887 Sybrandaburen † 12-12-1968 Roden (81 jr)
 8. Tjitske * 21-12-1889 Sybrandaburen † 27-10-1942 Oldeboorn (53jr)
 9. Harmen * 26-11-1981 Sybrandaburen † 21-9-1972 Weidum (80 jr)
 10. Anneke * 26-3-1901 Sybrandaburen † 23-1-1948 Leeuw.(46 jr)
- Marten, Mintje, Lolke en Anneke zijn niet getrouwd.

Hoe noemen wij ons voorgeslacht in de mannelijke lijn?

1. Vader
2. Grootvader
3. Overgrootvader
4. Betovergrootvader
5. Oudvader
6. Oudgrootvader
7. Oudovergrootvader
8. Oudbetovergrootvader
9. Stamvader

10. Stamgrootvader
 11. Stamovergrootvader
 12. Stambetovergrootvader
 13. Stamoudvader
 14. Stamoudgrootvader
 15. Stamoudovergrootvader
 16. Stambetovergrootvader
 17. Edelvader
 18. Edelgrootvader
 19. Edelovergrootvader
 20. Edelbetovergrootvader
 21. Edeloudvader
 22. Edeloudgrootvader
 23. Edeloudovergrootvader
 24. Edeloudbetovergrootvader
 25. Edelstamvader
 26. Edelstamgrootvader
 27. Edelstamovergrootvader
 28. Edelstambetovergrootvader
 29. Edelstamoudvader
 30. Edelstamoudgrootvader
 31. Edelstamoudovergrootvader
 32. Edelstamoudbetovergrootvader
 33. Voorvader
 34. Voorgrootvader
 35. Voorovergrootvader
 36. Voorbetovergrootvader
 37. – het 64^e geslacht eindigt met Voor-Edel-Stam-oud-Bet-Overgrootvader
65 – het 128^e geslacht begint met
Aarts vader, Abraham was dus omstreeks 4000 jaar geleden de: Aarts-Voor-Edel-
Stam-Oud-Bet-Overgrootvader van al de Israëlitien.
 - 129-256^e geslacht begint met Opper vader en eindigt met Opper-Aarts-Voor-Edel-
Stam-Oud-Overgrootvader.
 - 257- het 512 geslacht begint met, Hoogvader en eindigt met, Hoog-Opper-Aarts-
Voor-Edel-Stam-Oud-Bet-Overgrootvader.
- Dat was dus ongeveer 15000 jaar geleden. Of word het!
- Het 1-4 geslacht begint met vader
Het 5-8 geslacht begint met Oudvader
Het 9-16 geslacht begint met Stamvader
Het 17-32 geslacht begint met Edelvader
Het 33-64 geslacht begint met Voorvader
Het 65-128 geslacht begint met Aartsvader
Het 129-256 geslacht begint met Oppervader
Het 257-512 geslacht begint met Hoogvader.

Een aantal losse bladen uit de map, met aantekeningen.

Bijdrage tot de genealogie van het geslacht, Sipke Martens (de Boer)

1755 De houwlijksche geboden van: Sipke Martens onze Diacon van Wartena en Aaltje Gerrits van Lekkum zijn zonder eenige verhinderinge over onze kerken geproclameert op drie verscheidene Sondage, waar van de laatste is geweest op den 2 Febr. 1755, en zijn daar op, met vertoonde attestatie van Lekkum in de Echt vereenigt te Warga op den 9den Febr. 1755

1755 De houwlijksche gebodens van: Evert Martens te Wartena en van Hinke Sjoerds van Wirdum zijn zonder eenige verhinderinge over onze kerken geproclameert op drie verscheidene Sondagen, waar van de laatste is geweest op den 2 Febr. 1755, en zijn daar op, met vertoonde attestatie van Wirdum in den Echt vereenigt te Warga op den 9den Febr. 1755

1777 Een zoon van Sipke Martens en Aaltje Gerrits Die trouw akte staat als volgt geschreven: Den 4 Majj, zijn in de kerk van Warga getrouwt Marten Sipkes († 1807) en Reinauw Gosses, Beide van Wartena

Reinauw Gosses * -1751 † 15-4-1820 te Wartena oud 68 jaar dochter van: Gosse Jochums, en van Richtje Jacobs

† aangifte door haar zoon's G.M.de Boer (oud 40 jaar) en S.M. de Boer (oud 29 jaar)

De kinderen van:

Marten Sipkes en Reinauw Gosses 4-5-1777

1. Aaltje * 21-1-1778 ~ 3-2-1778 te Wartena
2. Gosse * 22-3-1780 ~ 23-4-1780 te Wartena
3. Rigdje * 6-2-1782 ~ 6-3-1782 te Wartena
4. Sipkje * 1-10-1784 ~ 24-10-1784 te Wartena
5. Jochum * 4-3-1787 ~ 25-3-1787 te Wartena
6. Sipke * 25-9-1789 ~ 25-10-1789 te Wartena
7. Wopke * 24-4-1795 ~ 14-5-1795 te Wartena

Hun zoon Gosse:

Gosse Martens (de Boer) * 22-3-1780 te Wartena

X 40 jaar † 25-9-1834 te Warga, huis no.3

X 34 jaar X 11-12-1788 (IDA) 14 uur

Wyske Kornelis Kingma * 15-7-1788 te Warga

d.v. Kornelis Benediktus † 5-6-1845 te Warga (56 jaar)

† 17-11-1798

Trijntje Sikkes, Boerin te Warga

Gosse is lanbouwer te Warga zie † akte.

Gosse neemt op vrijdag 27-12-1811 de familienaam de Boer aan.

Hun zoon Marten Gosses de Boer:

Marten Gosses de Boer * 15-3-1827 te Warga

X 25 jaar † 9-4-1908 te Roordahuizum

X 24 jaar X 8-5-1852 (IDA)

Feikje Everts Hiemstra * 2-9-1827 te Idaard

d.v. Evert Martens Hiemsta

Tjitske Thijmens van Essen

Hun kinderen:

1. Gosse * 30-6-1853 te Eagum
2. Evert * 7-6-1854 te Eagum
3. Thijmen * 22-9-1858 te Eagum † 21-10-1858
4. Tijmen * 15-10-1859 te Eagum
5. Tjitske * 19-9-1864 te Eagum

Gosse Martens de Boer * 30-6-1853 te Aegum
† 29-4-1927 te Oldeboorn (73)

Hij is 24 en zij 25 jaar X 9-5-1878 te Leeuwarden

Antje Theunis Piersma * 18-9-1852 te Oldeboorn

d.v. Theunis Hotzes Piersma, en † 19-9-1930 te Oldeboorn (78)

Maike Piers Hornstra

Gosse is veehouder te Roordahuizum

Evert Martens de Boer * 7-6-1854 te Aegum
† 11-3-1923 te Wijtgaard (68 jaar)

Hij is 21 jaar en zij 19 jaar X 4-5-1876 te Huizum

Hinke Loke's Wijtsma * 18-6-1856 Goeinga

d.v. Lolke Anne's Wijtsma, en † 9-11-1911 te Sijbrandaburen

Mintje Harmens Boersma oud 55 jaar en 5 maanden.

Evert is veehouder te Wommels, later Sijbrandaburen.

Tijmen Martens de Boer * 15-10-1859 Aegum
† 9-10-1933 Leeuwarden ± (74 jaar)

Hij is 20 jaar en zij 19 jaar X 8-5-1880 Huizum

Durkje Lolke's Wijtsma * 17-10-1860 Goeinga

d.v. Lolke Anne's Wijtsma, en † 13-8-1918 Nijland (57 jaar)

Mintje Harmens Boersma

veehouders te Aegum

Een zoon hun, Harmen, was kamerlid, wethouder enz. voor S.D.A.P. * 30-6-1887

† 28-5-1941

Tjitske Martens de Boer * 19-9-1864 Aegum
† 31-7-1886 Idaard (21 jaar)

Hij is 26 jaar en zij 20 jaar X 10-5-1885 IDA-DEEL

Ritske Haaije's Statema * 1859 Aegum

z.v. Haaije Ritskes Statema, en †

Akke Jacobs Bonnema

Ritske trouwt op 28-4-1888 als wedn. met:

Tietje Schukking (oud 23 jaar) IDA-DEEL.

d.v. Gerrit Haite's Schukking † en

Sijtske Sije's van Wijngaarden, wonende te Roordahuizum.

Kinderen van Gosse de Boer en Antje Theunis Piersma:

1. Marten * 23-5-1879 Wommels † 16-6-1922 Groningen
2. Theunis * 20-5-1880 Wommels

3. Feikje * 26-5-1882 Roordahuizum
4. Pier * 16-8-1884 Roordahuizum
5. Evert * 23-12-1886 Roordahuizum
6. Kornelis * 15-10-1889
7. Maaïke *

De kinderen van Evert de Boer en Hinke Lolke's Wijtsma:

1. Marten * 5-2-1877 Wommels † 1-5-1919 Sijbr.b. (42)
2. Mintsje * 16-6-1878 Wommels † 3-10-1965 Leeuw.(87)
3. Wietske * 13-12-1879 Wommels † 22-7-1940 Sch.goutum (60)
4. Feikje * 22-10-1882 † 12-7-1960 Grouw (77)
5. Lolke * 8-9-1883 † 4-12-1953 Leeuw.(70)
6. Dirkje * 17-9-1885 Sijbrandaburen † 22-5-1961 Leeuw.(75)
7. Gosse * 8-3-1887 †
8. Tjitske * 21-2-1889 † 27-10-1942 Oldeboorn (53)
9. Harmen * 26-11-1891 † 21-9-1972 Weidum (80)
10. Anneke * 26-3-1901 † 23-1-1948 Leeuw. (46)

Marten, Mintje, Lolke en Anneke zijn niet getrouwd.

De geslachtsnaam Bootsma te Wirdum en Hempens

Het grote Bootsma geslacht uit Burgwerd had in het begin van de 17^e eeuw nog geen familienaam. Pas toen een lid van deze familie op "Boatzum" bij Hartwerd kwam te wonen, werd echter de voornaam, Boatzum geplaatst, betekende "Van Boatzum". Twee generaties blijft deze naam gehandhaafd, dan wordt de Friese uitgang MA toegevoegd en ontstaat de naam Bootsma.

I. Waarschijnlijk is Romke Willems, genoemd in het Beneficiaatboek van 1543, als wonende te Burgwerd, de stamvader van deze familie. Zekerheid hieromtrent is niet te verkrijgen, daar er geen enkel bewijs is dat hij de vader van de later voorkomende Benedix Romkes was. Onder voorbehoud beginnen we dan ook de stamboom met deze Romke, hetgeen zou inhouden dat zijn vader een Willem was, vermoedelijk nog voor 1500 geboren.

II. Benedix Romkes geb. ± 1540-1550 † voor 22-4-1606

- a. Trijn Heijns 1^e echtgenote
- b. Aneke Eubes 2^e echtgenote † na 1606

Na het overlijden van Benedix Romkes vonde de boedelscheiding plaats, waardoor al zijn kinderen bekend werden, en tevens een overzicht van zijn bezit werd verkregen (oud-recht arch. Wonseradeel S7, fol. 98). Kinderen uit het eerste huwelijk:

1. Romeke
2. Heijn
3. Idsert
4. Willem
5. Jeneke
6. Jel

Uit het 2e huwelijk:

1. Johan
 2. Eabe
 3. Trineke
- III. Idzert Benedict geb. ± 1570 † voor 1622 te Burgwerd.
 Popek Jans werd zijn echt. (zie Wonseradeel S 23, fol. 149 en S 24, fol. 319)
 Uit dit huwelijk is één zoon bekend:
Benedictus
- IV. Benedictus Idzers geb. ± 1600, boer te Burgwerd. Trijn Teades, van Tzum, trouwt met hem op 14-11-1624. 1 kind: Pieter
- V. Pieter Benedix geb. ± 1625-1629 te Burgwerd. Hillie Eeltjes van Pingjum werd zijn echtg. op 12-9-1659. Pieter was boer te Burgwerd en werd op 9-4-1676 lidmaat van de Geref. Kerk aldaar. In 1680 werd de toegang tot het H. Avondmaal hem ontzegd, daar hij handgemeen was geweest, alsmede “slordig in de godsdienst”. Uit dit huwelijk geboren, Benedix.
- VI. Benedictus Pieters Boatzum, gedoopt te Burgwerd 20-9-1668 “boer op Boatzum”plaats 1 te Hartwerd, waarvan hij voor 2/3 part eigenaar was en Idsart Sjoerds te Bolsward voor 1/3 deel. Willemke Theunis, van Rauwerd ondertrouwd met hem, op 9-12-1692 te Hartwerd. De kinderen uit dit huwelijk zijn:
1. Theunis
 2. Pieter, gedoopt 6-12-1696
 3. Tjitske, gedoopt 8-1-1699
 4. IJtje
 5. Romke, ged. 15-7-1708
- VII. Romke Benedix Boatzum geb. te Hartwerd.
 Pietje Dirks werd zijn echtg. Uit dit huwelijk 1 kind: Willemke
- VIII. Willemke Romkes Bootsma getr. te Wirdum met Kornelis Sieks ged. te Wirdum op 31-5-1735 (zoon van Sieb Kerstes en Bentje Kornelis). De kinderen uit dit huwelijk zijn:
1. Antje ged. 20-12-1767
 2. Siebe ged. 19-2-1769
 3. Bentje ged. 25-2-1770
 4. Romke ged. 30-6-1771
 5. Akke ged. 25-10-1772
 6. Romke ged. 20-2-1774
 7. Akke ged. 22-5-1775
 8. Sijtske ged. 28-8-1776
 9. Auke ged. 6-2-1777
 10. Jeltje ged. 24-4-1780
 11. Sytske ged. 28-7-1782

Deze kinderen zijn allen te Wirdum geboren en gedoopt. Hier is de moeders fam. naam (Bootsma) op de kinderen over gegaan, inplaats van vaderskant. Wanneer toen een dochter van een eigen geërfde boer, of Floreen plichtige, die stemrecht hadden trouwden, met iemand

die dit nog niet had bereikt (b.v. knecht trouwd met de boer zijn dochter) dan werd op dat nageslacht de moedersnaam aangehouden.

IX. Romke Kornelis Bootsma geb. te Wirdum op 20-2-1774, † op 12-2-1829.

Harmke Reimers Kommereinstra van Wirdum trouwt met hem op 5-8-1804 te Wirdum. De kinderen, in dat huwelijk geboren, zijn:

1. Cornelis geb. 22-1-1805 † 30-1-1829 te Wirdum
2. Willemke geb. 19-11-1806
3. Jitske geb. 15-9-1808
4. Reimer geb. 19-2-1812
5. Willemke geb. 4-2-1814 † 30-3-1817 te Wirdum
6. Ytske geb. 17-12-1816
7. Anne geb. 24-6-1819 † 23-7-1821 te Wirdum
8. Douwe geb. 23-3-1821
9. Anne geb. 17-6-1824
10. Auke geb. 25-8-1826

Deze kinderen zijn allemaal te Wirdum geboren.

X. Dauwe Romke Bootsma geb. 23-3-1821 te Wirdum.

a. Akke Johanna Brinksma trouwde met hem op 13-5-1857

Akke Johanna Brinksma overleed op 1-8-1859

Er is 1 kind uit dat huwelijk geboren, Zwaantje op 6-12-1858

D.R. Bootsma was toen timmermansknecht te Wirdum.

b. Het 2^e huwelijk van Douwe Romke Bootsma op 12-11-1862 als timmerman te Hempens met:

Rigtje Idzers van der Zee † 26-3-1866

Er zijn 3 kinderen in dat huwelijk geboren:

1. Luurtske geb. 25-3-1864 † 2-5-1864
2. Romke geb. 25-3-1864 † 9-5-1864
3. Romke geb. 15-3-1866 † 13-2-1936 Huizum.

c. Het 3^e huwelijk van Dauwe R. Bootsma te Hempens was op: 3-12-1870 met Rinske Koenraads Bosma. In dat huwelijk zijn ook kinderen geboren:

1. Harmke geb. te Hempens 16-10-1871, gedoopt 11-2-1872
2. Koenraad geb. te Hempens 20-7-1873, gedoopt 2-11-1873
3. Reimer geb. te Hempens 19-1-1876, gedoopt 2-7-1876

In 1886 was Dauwe Romke Bootsma, kerkvoogd te Hempens.

Hij woonde als timmerman in het huis nu genummerd, skoalledyk no. 10, te Hempens.

XII. Romke D. Bootsma geb. 15-3-1866 is gehuwd met:

a. Jitsche van der Wal op 10-10-1891

b. Ytje Hoekstra geb. te Hallum op 15-10-1872 † Huizum 23-1-1942

Ze zijn gebraven in dezelfde graven regel 22, graf 1 en 2 waar de kleine Luurtske en Romke in 1864 ook zijn begraven.

Hun grafsteen van Zweeds graniet, met kiezelbed, is op 17-7-1942, door de heer Sloterdijk te Stiens in onderhoud overgedragen aan de kerkvoogdij te Hempens-Teerns waar de som van f. 300,-- (notulen b.v.). Het onderschrift op die grafsteen is: En er blijft een ruste over,

Voor het volk van God, (hebr. 4:vs. 9 en 10)

En de rust zal heerlijk zijn, Jes. 11 : vs. 10.

Dit graf mag niet weer geopend worden.

c. Zwaantje Douwes Bootsma geb. te Wirdum op 6-12-1858

Zwaantje Douwes Bootsma † te Miedum op 22-3-1931

Zij was op 4 mei 1881 getrouwd met Pieter Douwes de Jong, geb. te Huizum 4-5-1845, † te Teerns op 24-12-1913. Op die trouwdag werd hij dus 36 jaar oud.

Hij was wedn. van Sjoukje Scheltes de Zwart, die op 28-10-1878 was overleden, enige maanden na hun dochtertje Baukje, geb. 1-12-1876, † 15-6-1878.

Hij was veehouder, op "Pylkwier" nabij Hempens, doch dit huis hoorde onder dorp Huizum. Op 13-4-1881 werd dat gebied, tot het woudmansdiep, bij besluit van het Provinciaal Kerkbestuur bij de Herv. gem. Hempens en Teerns gevoegd, en van de Herv.Gem. te Huizum gescheiden. Pieter Douwes de Jong was ook kerkvoorgd te Hempens-Teerns. Uit dat huwelijk met Zwaantje zijn geboren:

1. Sjoukje	geb. 11-8-1882	
2. Douwe	geb. 12-8-1883	
3. Pieter	geb. 17-2-1886	† 27-3-1886
4. Pieter	geb. 29-4-1889	† 25-12-1889

XII. Sjoukje de Jong, geb. 11-8-1882 † Drachten 2-12-1962

Ruurd Jauke Wartena geb. 12-7-1878 † Miedum 12-1-1935

Deze Ruurd J. Wartena is geb. te Leeuwarden. Hij was veehouder te Miedum. Dit echtpaar had 4 dochters:

1. Zwaantje Akke	geb. 25-12-1909	† 28-1-1939
2. Anskje Aukje	geb. 16-3-1916	geh. met Tjiske Broersma (Miedum)
3. Pietje Baukje	geb. 3-12-1921	geh. met Ritske K. Visser (Hijlaard)
4. Aukje	geb. 13-9-1924	beroepskeuze adviseur te Heerenveen.

XII. b. Douwe de Jong, geb. 12-8-1883

Antje Greijdanus geb. 11-12-1889 te Huins

zijn getrouwd op 9 november 1909 te Huizum, Leeuw.deel.

XIII. Kinderen:

a. 1 Geertje geb. 22-9-1910, Geertje † 5-12-1949

Is gehuwd met Pier Santema die veehouder werd te "Kleine Geest". Hij werd gewond als soldaat bij de afsluitdijk in Friesland tijdens de oorlog 5-14 mei 1940 overleed daaraan op 1-6-1940, oud 33 jaar.

b. 2 Pieter de Jong geb. 8-4-1914 is gehuwd met Anna Douwinga (Tietjerksteradeel) thans wonende te Oudehorne.

Uit genealogie Bootsma, van W.Tsj, Vleer in 1941.

Met aanvullingen uit doop-, trouw-, lidmaten- en grafboeken en uit Rijks-arch. te Leeuwarden tot 1892 daar aanwezig van de burgerlijke stand der Gemeenten.

De geslachtsnaam Bootsma	jaar:
Het geslacht Bootsma van Burgwerd (Romke Willems)	1543
De Bootsma's van Oppenhuizen (Pieter Eeltjes)	1698
De Bootsma's van IJlst (Walle)	1679
De Bootsma's van Franeker (Willem Doedes)	1704

De Bootsma's van Hennaard (Jan Dircks)	1704
De Bootsma's van Dedgum (Sjouke Douwes) R.K.	1757
De Bootsma's van Lemmer (Gauke Gerbens)	1777
De Bootsma's van Abbega (Jentje Jans)	1765
De Bootsma's van Beetsterzwaag (Roelof Alberts Bootsma)	1775
De Bootsma's van Sonnega (Jan Jannes)	1708
De Edjer Feikes Stam (Baarderadeel)	1795
Bootsma's die niet zijn aan te sluiten bij de andere Bootsma's.	

Bijdrage tot de Genealogie van het geslacht: Bauke Bauke's Dijkstra

Jacob Hommes (Dijkstra)	*	1735 Oldeboorn
koopman	†	28-5-1815 (80 jaar oud)
	X	
Eetske Atzes	*	
	†	

Deze neemt op 17 dec. 1811 de familienaam Dijkstra.

Atze Jacobs Dijkstra,	*	1764 Oldeboorn
boer en koopman	†	22-12-1835 (71 jaar)
	X	
Gerbrig Bauke's Veltman	*	1777
d.v. Bauke Hetzes Veltman, en	†	19-3-1842 (65 jaar)
Attje Kazes te Haskerdijken		

Bauke Atze Dijkstra	*	2-5-1801 te Oldeboorn
	†	28-9-1873 te Oldeboorn
Hij is 23 jaar en zij is 18 jaar	X	25-5-1824 UTI
Wijtske Hijlke's Hijlkema	*	12-5-1806 te Oldeboorn
d.v. Hijlke Sjoukes Hijlkema, en	†	21-3-1882 te Oldeboorn (75 jaar)
Wikjen Bonnes		

Bauke Bauke's Dijkstra	*	9-12-1849 te Oldeboorn (22.30)
	†	26-10-1933 Oldeboorn (83 jaar)
Hij is 24 jaar en zij 20 jaar	X	30-4-1874 UTI.
Gerbrigje Ruurds de Roos	*	13-12-1853 te Oldeboorn (6,-)
d.v. Ruurd Klazes de Roos, en	†	26-1-1940 Beetsterzwaag (86)
Tettje Hotzes Hofstra		
Hij is veehouder te Oldeboorn.		

De kinderen van:

Bauke Bauke's Dijkstra

en

X 30-4-1874

Gerbrigje Ruurds de Roos

1. Tettje Baukes	*	9-5-1875 (zondag 12 uur) te Oldeboorn	†	29-11-1960
2. Bauke Baukes	*	6-9-1876 (woensdag 6 uur) te Oldeboorn	†	20-8-'69
3. Wytske Baukes	*	15-9-1878 (zondag 20 uur) ,, ,,	†	20-6-'43
4. Jeltje	*	16-12-1880 (donderdag 5.30 uur) ,, ,,	†	15-9-'72

5. Ruurd	* 29-8-1883 (woensdag 13 uur) ,, ,,	† 8-10-'72
6. Hylke	* 12-8-1886 (donderdag 23.30 uur) ,, ,,	† 12-8-'50
7. Atje	* 24-3-1889 (zondag 2.30 uur) ,, ,,	

Ruurd Boukes Dijkstra	* 29-8-1883 Oldeboorn	
	† 8-10-1972 Leeuwarden	
Hij is 26 jaar en zij 24 jaar	X 11-5-1910	
Dirkje Everts de Boer	* 17-9-1885 Sijbrandaburen	
	† 22-5-1961 Leeuwarden	

	Hun kinderen:	
Bauke Hylke Dijkstra	* 11-9-1911 Oldeboorn	
	†	
Hij is 36 jaar en zij 27 jaar	X 18-11-1947	
Jantje Wijnstra	* 25-6-1920	
	†	

Bauke is melkboer te Burgerbrug, burgerweg no. 23.

Hinke Dijkstra	* 30-9-1915 Oldeboorn	
	† 26-11-1959 Hempens	
Hij is 25 en zij 22 jaar	X 11-5-1938 Huizum L.W.L.	
Eetse Tigchelaar	* 16-11-1912 Altenburg o/d Hempens	
	† T.I.E.	

Eetse is veehouder, skoalldyk no. 38 Hempens.

Uit het boek Merker van Frieze gaad en ziversneder, Jan Penning heeft mij ingelicht.

Jan Melghers Oostervelt 1611

Deze heeft hier russen 1612-1663 18 leerlingen gehad. Bij den laatsten, aangenomen in 1663 teekent hij in het leerjongensboekje aan dat hij 80 jaar is. Hij is dus in of omstreeks 1583 geboren en was een zoon van Melchior Oostervelt, goudsmid te Harlingen. Viermaal is hij tot keurmeester benoemd, n.l. in 1617, 1623, 1628 en 1632. Blijkbaar is hij hier een man van aanzien geweest, nadat hij in 1629 tot hopman in West-Keimpema- espel was gekozen, werd hij in 1632 bouwmeester van de Doele 1) en bekleede vervolgens, met korte tusschenpozen, het ambt van schepen, n.l. van 1637 tot aan het jaar van zijn daad 1667. Bij de oprichting van de vroedschap in 1657 werd hij tot vroedsman gekozen. In zijn huiselijk leven, moet hij wel leed hebben gehad, daar hij twee vrouwen heeft verloren: op 18 januari 1611 huwde hij Trijntje Wolters, op 17 april 1625 Sijtske Hallis) en op 17 sept 1637 Grietje Jelles, van Bolsward. Met zijn tweede vrouw kocht hij in 1629 een huis aan het nauw (Gr. C. f 204,-) Waarschijnlijk was zij voor 1635 gestorven daar hij in dit jaar een huis aankoopt in de St.Jacobstraat, zonder dat haar naam daarbij word vermeld. (Gr. C. f 151,-) In 1655 koopen hij en zijne derde vrouw een huis aan op het Herenwaltje (G. C. f 41,-)*

1)Het woord Bauwmeester heeft hier niet de betekenis van architect, doch duidt een functie in de Magistraat aan, welke eenigzins overeenkomt met die van Wethouder van Openbare werken.

2) In deze trouwakte wordt hij:” stempelsnijder van de munte dezer lanschappe van Friesland” genoemd.

Notulen van de ledenvergadering van de Koninklijke Schippersvereniging “Schuttevaer” afdeling Leeuwarden, welke is gehouden in het hotel “De groene Weide”, Harlingersingel 11 te Leeuwarden, op woensdag 20 januari 1965.

De voorzitter de heer J. Reinstra opende de vergadering en heette de aanwezige leden hartelijk welkom en gaf daarna een overzicht van het afgelopen jaar.

Hierna merkte de voorzitter op, dat de niet aanwezige leden zeker geen klachten of voorstellen hebben, want er waren geen klachten of voorstellen bij de sekretaris of bij een van de bestuursleden binnen gekomen, terwijl dit wel op de agenda was vermeld.

De sekretaris werd verzocht de notulen van de laatste gehouden ledenvergadering voor te lezen. Deze notulen werden onveranderd goedgekeurd. Daarna werden de ingekomen stukken voorgelezen. De voorzitter stelde voor, elke lid van onze afdeling een verslag van deze vergadering te doen toekomen. Hiertoe werd besloten. Uit het jaarverslag van de penningmeester bleek, dat de vereniging nu een voordelig saldo had.

Door de kaskommissie, bestaande uit de heren Groendijk en Otter, werd bij monde van de heer Groendijk verslag uitgebracht en deze zeide dat de boeken van de penningmeester in orde waren bevonden en dat er een voordelig saldo in de kas aanwezig was en stelde voor de penningmeester decharge te verlenen en te verzoeken zijn bedanken in te trekken.

De vergadering ging hier volkomen mee akkoord, waarna de penningmeester te kennen gaf nog wel een jaar penningmeester te willen blijven, te meer omdat er een voordelig saldo was. Tot leden van de kaskommissie werden benoemd de heren Groendijk en Otter en deze beide heren namen deze benoeming ook aan. Aan de orde komt thans bestuursverkiezing wegens het bedanken van de voorzitter en de penningmeester.

Daar de penningmeester zijn bedanken heeft ingetrokken, moet er nu een nieuwe voorzitter worden gekozen. Hiervoor heeft zich, op verzoek van het bestuur, de heer Rietveld beschikbaar gesteld. Bij de stemming bleek dat de heer Rietveld alle stemmen van de vergadering had gekregen. Daar de heer Rietveld niet op de vergadering aanwezig was, heeft de voorzitter op zich genomen, de heer Rietveld met zijn benoeming in kennis te stellen.

Tot afgevaardigden naar de algemen vergadering die gehouden zal worden op woensdag 21 en donderdag 22 april 1965 in Lommerdijk te Rotterdam, werden aangewezen de nieuwe voorzitter de Rietveld en de sekretaris Van Dijk.

Hierna werd even pauze gehouden, voor het gebruiken van een verfrissing om daarna over te gaan van de bespreking van de eventuele voorstellen.

Voorstel 1. De insteekhaven aan de Zwette te voorzien van een walmuur, of damwand en meerpalen. Zo het nu is, kan het niet. De schepen moeten te ver van de wal afblijven en hebben geen gelegenheid om een draad vast te maken.

Voorstel 2. Een onzer leden gaf altijd te Harlingen voor zijn schip f.1.80 havengeld, maar opeens kwam er een andere persoon om dat geld op te halen en deze vroeg niet naar de meetbrijf, maar alleen hoe lang en breed zijn schip was en zeide daarop, dat hij f. 4.80 moest betalen. Ons lid zeide, dat hij steeds f 1.80 betaalde, waarop de geldophaler verdwen en na enige tijd terug kwam, en zeide dat hij dan nu ook f 1.80 moest betalen. Besloten wordt dit door te geven aan de havenmeester te Harlingen. (Dit heb ik gedaan en toen zeide de havenmeester tegen mij, dan is het een overslagschip, want voor een overslagschip moet per vierkantemeter oppervlakte havengeld worden betaald, en dat is veel hoger)

Voorstel 3. Op de muur van de brug te Kornwerderzand en peilschaal aan te brengen in blokken van een meter met grote cijfers, gelijk als bij de bruggen over de rivieren. Besloten wordt dit door te geven aan de afd. Harlingen, met verzoek dit voorstel over te nemen.

- Voorstel 4. Te zijner tijd een adres te zenden aan B. en W. van Leeuwarden over de ligplaats voor op lossing wachtende schepen.
- Voorstel 5. De eerstvolgende jaarvergadering van Schuttevaer afd. Leeuwarden te houden in de eerste week van 1966 omdat er dan meerdere leden met hun schip te Leeuwarden verblijven. Bij de rondvraag bedankte de heer van der Veen onze vertrekkende voorzitter, voor de prettige samenwerking en vooral voor hetgene deze voor de vereniging heeft gedaan. Niets meer aan de orde zijnde sloot de voorzitter de vergadering en bedankte de leden en het bestuur voor de prettige samenwerking en wenste de leden een welkom thuis, en een behouden vaart.

De sekretaris
D. van Dijk

Losse aantekening: *Kerkebeker Hempens merken: Leeuwarden I.M= meestereken van Jan Mechers Oostervelt jaarl.O.=1645*
Voet Friesche goed en zilversmid BG.141. nr 7d Cal. Tent Fries Zilver 1927 Fries Museum 133.

Predikanten Hempens&Teerns

1580-	Gellius Benedictus Aeronius
1600-1609	Gellius Arundaeus
1611-1623	Abrahamus Komelius
1623-1626	Willem Henricus Lautenbach
1627-1656	Gerardus Alberti geb. 1602 † Hempens 8? mei 1656
1657-1672	Christianus Heidelman †,, ,, febr. 1672 getrouwd c.a.25 juli 1652 Liskje dr.r. DS. Willem H.Lautenbach
1674-1688	Johs Mol geb. Sneek † Hempens jan 1688
1689-1691	Frederik Bootehaak geb. Harlings † ,, ,, 1691
1692-1704	Jonker Jelgerus Sixtus v. Rinea geb. Huizum † febr. 1704
1705-1738	David Abrahami Acronius geb. Witmarsum ged. Witmarum 28/9 1685 † Hempens 31 dec 1738. Hij trouwde Hempens 18/4 1734 Hitje Sjoerds Wijdenga (deze vermoedelijk zijn 2e vrouw)
1740-1742	Nicolaus Balk zijn vrouw Grietje Floris Houkema
1744-1781	Duco Folperda Hij trouwde Birdaard 15-7-1736 Elisabeth Siccama
1782-1797	Isaak Gerhardi Hemsing geb. Oenkerk 4/6/1754 † Minnertsga 11 jan 1804. Zijn 1 ^e vrouw Baukje Faber † Hempens? 4 nov 1788 Zijn 2 ^e vrouw Cath. van Eerten
1797-1817	Tjeerd Radsma geb. Harlingen 19/1/1772 † 4-12-1839 zijn vr Anna Dina Kniphorst
1817-1824	Jan Nicolaas Sekermer Hesseling geb. Leeuw 1795 † Arum 8 sept 1826
1825-1833	Franciscus Johs Dethmers geb. Groningen 1791 † Cubaard 10-12-1871
1834-1852	Jan Hendrik v. IJsel geb. Leeuw. 12-2-1806 † Rotterdam 14-6-1887.

Map II

De voorbereiding om een sportveld in Hempens te krijgen.

1. Zo mogelijk dan liefst Gemeentelijk sport-terrein.
2. Hoe denkt het Gemeente Betuur hier over?
3. Alleen door een buitengewoon aanbod, is er een kans, voor een klein dorp, zoals Hempens.
4. Daarom: gunstige ligging, zoals plaats, en hoogte.
5. Daarom: redelijke prijs, voor aankoop, van de grond.
6. Daarom: verder weinig onnodige kosten!
7. Daarom: moet die eigenaar, voor dit plan gewonnen worden, met plaats en prijs.
8. Daarom: moet die huurder, dat land willen afstaan.
9. Daarom: moet de gemeente, “dit aanlokkelijk plan” willen overnemen en uitvoeren!
10. Daarom: moet de gemeente veel statistice cijfers hebben, van onze korfbalclub “wat zij is geweest, sedert de oprichting op 18-5-1924, aantal leden, aantal wedstrijden, met de jaarlijkse resultaten, en over de financiën.
11. Daarom: ook de bevolkings piramide van Hempens.
12. Daarom: moet ook het dorp gehoord worden, over dit plan. (dit is op 14-5-1964 gebeurd) Wez fluch, en dorpsbelang.
13. Daarom: Van groot grond bezit, en kapitalisme, is geen steun te verwachten!
14. Daarom: Zal dit gebeuren, het gevoel, het dorpsisme, het iets voor de jeugd te willen doen, een binding aan ons dorp!
15. Daarom: moet er ook gedacht worden aan de toekomstige uitbreiding van Hempens, er zullen huizen verdwijnen, en niet weer op dezelfde plaats gebouwd mogen worden.
16. Daarom: Dit sportveld moet in het gewenschte toekomstige Hempens passen!
17. Daarom: moet er een bestemmingsplan voor Hempens komen.
18. Daarom: Dan weten we, wat voor levenskansen, ons dorpje heeft. Want er zijn dorpen zoals: Warga steunt op zijn, Frico melkinrichting. Grouw steunt op zijn “Halbertsma” houtbewerking. Wartena steunt op zijn “Bijlsma” en Recreatie. Goutum steunt op zijn “forenzendorp” Weidum steunt op zijn zuivelfabriek, rusthuizen.
19. vreemden vinden het hier éénzaam of rustig. Ons klein dorpje krijgt dan meer gezelligheid, als het sportterrein word aangelegt, op de door mij uitgezochte plaats, n.l. op de westkant van het land, dat naast, en voor onze boerderij ligt.
20. De woningbouw zie ik als volgt: “De kerk midden in het dorp”. In dit plan ligt het sportterrein dan, zeer dicht bij onze school, en ons dorpshuis, als plaats voor verkleden, en consumtie.
21. Weinig inwoners hier in Hempens, blijven hier wonen, als ze 65 jaar geworden zijn. De meesten vertrekken dan, naar een andere plaats, met beter reis gelegenheid, en winkel centra’s.
22. Hempens is nu eigenlijk een doorgangshuis,. Wanneer er nu een gemeentelijk sportterrein in Hempens komt, word dit een binding, van de bewoners aan ons dorp!
23. Terwijl er dan ook een kans moet zijn, op gebruik van dit sportveld door andere clubs, of verenigingen van Leeuw. of omliggende dorpen. Dat geeft contact naar buiten. We moeten uit ons isolement!
24. Daarom heb ik en mijn plan: “het vijftal” Dit zijn de plaatsen van samen komsten:
Kerk, school, dorpshuis, IJsbahn, sportterrein!
1275 1845 1913 1927 1967!
Rekening gehouden, met de gewenschte mogelijkheden!

De aanleg van het sportveld te Hempens in 1967

De N.V. grond.Mij voert dit werk uit.

Opzichter: De heer B.Lange uit Leeuwarden. Ploegbaas: De heer Mast uit Vollenhove 10-2-'67, ploegbaas S.A. Nijborg uit St. Anna Parochie.

De hier te werk gestelde personen waren:

1. Sijmen Lolkema wonende te Menaldum
2. H. Germenraad „ „
3. Gerrit Tigchelaar „ „
4. Arjen de Groot „ † 6-6-'68
5. Romke de Vries „ „
6. A. de Boer „ „
7. Johannes Vis „ Berlikum
8. P. Sybesma „ „
9. Tjipke de Vries „ „
10. J.G. de Vries „ „
11. Jan Reitsma „ „
12. Jelle Althuis „ „
13. A.Jenema „ „
14. Tj. de Jong „ „
15. R. Miedema „ „
16. D. Algra „ „
17. M. Schiphof „ Wier
18. P.H. de Vries „ „
19. H. v.d. Wal „ Dronrijp
20. Gerrit Kas (putter) „ St. Jacob. Parochie
21. Jochum Boonstra „ „
22. Arjen Reitsma „ „
23. W. Elzinga „ „
24. R. de Groot „ „
25. Harke de Jong „ „
26. Marten Tijtsma „ „
27. S. Samel „ „
28. Romke de Vries „ „
29. Dirk Bootsma „ Marsum
30. Geert de Haan „ Leeuwarden
31. Jan Riezenbosch „ Leeuwarden
32. Pieter van der Wal „ Leeuwarden
33. „ Hellinga met motermaaimachine.

De aanleg van:

Een gemeentelijk sportterrein te Hempens.

Dec. 1966 Op vrijdagmiddag 23 dec. 1966 komen bij mij 2 heren van openbare werken der Gem. Leeuwarden. Dit zijn de heren Ir.J. Bregman, hoofd ingeneur afd. weg en waterbouw, en K. Visser Ir. As. Dir die delen mij mee, dat de Gemeente op 2 jan. a.s. met de aanleg van het sport terrein te Hempens gaat beginnen. Door de werkeloosheid, worden er aanvullende werken gezocht, daar valt dit ook onder. De grond .Mij. zal dit werk uitvoeren, met werknemers uit de Gem. Het Bildt en Menaldumadeel, zij rekenen op 11 werkweken! De Gemeente Leeuwarden, kreeg van de f 18.000.000,- voor Friesland

toegewezen: f 4.176.000,- voor de aanleg voor het sportterrein te Hempens. Mocht er iets zijn, dat volgens mij niet in orde is (wat ik niet verwacht!) of ik mij dan, met deze 2, of één kunnen in verbinding wilde stellen! Het krijgt de naam 'Speelweide', en niet sportterrein!!

Ik heb mijn volle medewerking toegezegd, en we hebben gezellig gepraat over oud – Hempens en de mogelijke toekomst. Want voor industrie, ligt Hempes ongunstig ten opzichte van de aan, en afvoer mogelijkheden.

29 dec. De heer B. Lange van Grond Mij. tel., of ik 4 wagens op het erf kan hebben, 3 schaft en 1 directiewagen. Dan brengen ze die morgen, en laten die tot 2 jan. staan, waarna ze in 't land bij het werk worden gebracht. Dit gaat natuurlijk door!

30 dec. Een slok op de Hiemije, want oudejaarsavond rijden ze gemakkelijk!

1967

2 jan. Vanmorgen komen er 13 werkelozen, meest uit omgeving van Berlikum hier werken. Autobus – bedrijf “ De Jong” brengt ze hier ze beginnen met de drainer geulen te graven. Noord – Zuid richting met 5 M. tussen – ruimte. Dan moet het water dus $2 \frac{1}{2}$ M stromen naar de buizen. De heer Mast uit Vollenhove is ploegbaas.

4 jan. Het kadaster Gemeente Hettema en E. Tigchelaar bezien en bespreken de afmetingen. Daar de zuid en Noordkant van dit land niet geheel evenwijdig lopen, is er aan de zuidkant een schuine strook, graat $\pm 400 \text{ M}^2$ afmetingen zijn hiervan in meters $3 \times 14 = 17:2 = 8 \frac{1}{2} \times 50. \pm$

Wij spreken af dat dit er bij bedoelt is, en dat er slechts een voorlopige betaling is gedaan, op 29 april 1963. Met bepaling van afrekening naar kadastrale opmetingen.

Toen is betaald 7350 M^2 voor: f 7775,-. Een opmerking op 4 jan, om de sloot te verleggen werd door Mellema en Tigchelaar afgewezen. Het zijn grondwerkers die hier zijn, zij kunnen goed draineren en spitten. Dit gaat de eerste week zo goed door. Met Eelse zijn paard en wagen, worden de buizen en pakken turfstoosel op het terrein gebracht.

9 jan. Het vriest en zij komen deze hele week hier niet.

16 jan. De Grond. Mij heeft hier nu ± 24 mensen aan het werk, er zijn nu ook uit St.Jacob Parochie. Er komt een plastic buis van ± 4 á 5 M op het uitloop einde der buizen, die $\pm 80 \text{ M}$ diep liggen.

Onderschrift bij foto, gravende mannen.

De mannen uit Berlikum, zijn hier aan het vlakspitten van het sportterrein. Drainneer geulen zijn al op diepte. De pakken turfstoosel, worden over de drainneerbuizen gestrooid. Er zijn (3) schaftwagens, en 1 directiewagen.

Ze beginnen nu ook het land vlak te spitten, en de wallen met roden en plaggen op te zetten. Zo word dit land vlak, door alle grond, die boven de onderkant van de greppels is, los te maken, en vlak te spitten. 7500 M^2 á $40 \text{ M} = 3000 \text{ M}^3$

- 19 jan De Grond.Mij heeft de drainering nu klaar. En legt 30 M, beton buizen, in de nieuw aan te leggen dam, van sportveld naar Mellema's land. (deze dam breedte word eerst uitgegraven.) De gemeente heeft namelijk, het recht van erfdiens gekocht, voor het sportterrein, van Tj. Mellema voor de som van f 50,-. Dit is in 1963 bij notaris Koch in een akte vastgelegd. Eelse zijn oude bedstede deuren, zijn even als waterkering daarbij gebruikt. Een nieuw brede plak ligt onder die 4 buizen van elk M lang.
- 20 jan. Eelse wijst zandaanvoer per auto af. Te duur 't moet per schip!!
- 23 jan. Opzichter B.Lange vraagt aan Eelze of zij wel $\pm 800 \text{ M}^3$ zand mogen opslaan, vanuit een schip aan de Wargastervaart, op Eelse zijn land. OK
- 26 jan. Het eerste schip met zand is er, 't is S. Meter van Leeuw. die $\pm 37 \text{ M}^3$ mee kan nemen, en met een bak aan een lier en giek lost. Hij moet dus ± 22 keer een schip vol brengen.
- 27 jan. 2° schip zand. enz. enz. iedere dag een schipvol. Het komt uit de wouden (zandstreek) en wordt daar tot een diepte van wel 20 M weggehaald. Er zitten veel kleine kei stenen in. (2-20 M die m.) Dit zand is onvruchtbaar, het heeft geen gras, en boom groei gekend, die hun bladeren enz. aan bovenzand een zekere voeding geven.
- 2 febr. Grond. Mij maakt nieuwe dam, tussen sportveld en reed van Hellema. 4 buizen van 30 M binnen ruimte op een nieuwe plank liggen ze er in.
- 1967 Eelse zijn oude bedstede deuren hebben ze als stijkdammen gebruikt, om dat gedeelte sloot eerst schoon te maken. Het vlak spitten is bijna klaar.
- 3 febr. Grond Mij krijgt hier 235 M. rails en een twaalfstal kipkarren (16 kipkarren waren er)
- 6/7/8 febr. Met Eelse zijn paard en wagen, word dit op het toekomstige sportterrein gebracht.
- 9 febr. De heer Mast, vraagt mij wat voor vergoeding ze moeten betalen voor 't paard en wagen, dat ze nu 34 uur hebben gebruikt. Eelse zegt over geld word niet gesproken, maak het terrein in orde, na afloop vinden we wel een oplossing.
- 10 febr. Mast is hier vandaag voor het laatst, hij moet volgende week naar de ruilverkaveling van plan "Garijp – Wartena".
- 13 febr. Maandagmorgen, de rails zitten wat vast, door 3 á 5 graden vorst. Vanmiddag krijgen de mannen een onderbrekings verlof (vorst – verlet).
- 16 febr. Vandaag komt mesthandel v.d. Zee van Leeuwarden met een schip, dat 82 ton compost hier brengt.
- 21 febr. De grond Mij krijgt hier vandaag (dinsdag) 23 á 25 man te werken.
- 23 febr. Zeer zware storm, de directiewagen waait om, terwijl er 2 man in zitten. De één heeft een tand door de lip en een stijve knie. Door een venster konden zij

uit de wagen komen. Die wagen had maar 1 deur, en hij viel op die kant. Het zand stuift, de mensen kunnen er niet bij werken.

- 24 febr. Het compost-schip is nu leeg, 2 kruiwagens van Eelse en 2 griepen, en wat kruiplanken ook van hem. Ook gebruiken ze de grote plank van de ijsclub en een even grote van Gjalt Bergsma, en een paar griepen van hem.
- 28 febr. S.Meter brengt hier vandaag het ± 20ste schip vol zand, dit zal het laatste wel zijn.
- 2 maart Grond.Mij begint de compost over het zand te brengen over het sport – terrein.
- 6 maart Wethouder J. Tiekstra even op het terrein, en hij spreekt met de mannen in de schaftwagens.
- 6 maart Boschker, een steenzoeker van het Friesmuseum is hier, of hij ook iets waardevols kan vinden. Hij beziet met Eelse ook de kerk.
- 10 maart Grond. Mij krijgt vandaag bomen en heesters. Het zijn populieren bomen 41 stuks. Heesters 800 stuks, heesters 360 stuks is samen 1201 stuks. De heesters bestaan uit 6 soorten, zoals eik, meidoorn, esch, hazelaar, veldiep, (en 1 eik die E. plant zelf van pit gekweekt)
- 14 maart Ze beginnen te boomplanten enz. enz. Ook de stekpalen worden aan de oostkant gezet 1.80 M lang, met prikkeldraad. (4 draden) Een auto brent 600 troitoir tegels 30x30 cm en 70 M troitoirband. Eelse overlegt met Mijborg over de plaats, hek en aantal draaden in het nieuw te maken stek. O.K.
- 16 maart Ir.Bregman en opsichter B. Lange bij mij, ze spreken over de wensch van T.J.Mellema om een hek op de dam (bij openbare weg) Waarom moet dit? Zijn konden niet met hem tot een accord komen, en vragen Eelse, of die dit op kan lossen? Eelse zijn mening hierover is dat, er mogelijk een oplossing nadert. J. Pater gaat immers ± 1 mei vertrekken, en als hij Mellema met de nieuwe bewoners goed kan opschieten is het in orde. Pater en Mellema passen elkaar niet! Ten 2^e, met ongeveer 1 á 1 ½ jaar is dit veld pas speelbaar, dus we hebben de tijd! Eelse neemt op zich, om met Mellema te spreken, en die 2 heren, Bregman en Lange horen hier dan wel van, rustig aan!
- 17 maart Er zijn foto's gemaakt van dit werk hier, door Leeuw.Courant, en het Fries Dagblad. Eelse heeft die foto's gekregen, en vandaag komt de nabestelling bij hem binnen. De helft van de werkers hier, neemt er een foto van, waar zij opstaan f2,- per foto. Ik krijg de indruk dat deze mensen, er een voldoening in vinden, om Hempens aan een goed sportveld te helpen. Zo moet het zijn, dan is het geen, dood werk! De eerste laag zand is over het veld gebracht. Ook de compost is er over gestooid. Een tractor, met grais en rol bewerkt het veld. Zo word het zand in de bovengrond verdeeld.
- 17 maart De 2^e laag zand word er nu over gebracht. En de troitoir tegels met band. (5 tegels breed) komen als pad over, erf J.Pater, nieuwe dam, en tot de fietsenstalling. Het pad werd eerst ± 25 á 30 M uitgegraven, en opgevuld met zand. Romke de Vries, en Jelle Althuis doen dit daar.

- 22 maart Woensdag, de Grond-Mij is vanmiddag klaar met hun massa werk hier. Ze nemen afscheid!!
- 23 maart Van de Plantsoenendienst van Leeuw komt iemand de afwerking bekijken, volgens hem kon de bevestiging nieuw populieren bomen – bevestiging aan de palen beter (bomenen kunnen nu tegen de kap van de steunpaal aan waaien, en iets beschadigen).
- 23 maart 's middags komt de hoofd oprichter v.d. Grond-Mij

Onderschrift bij een foto;

Zo zag het gemeentelijk sportterrein te Hempens, er op 22 maart 1967 uit het kunstmest en gras zaaien, moet nu nog, door vaste mensen bij de Grond-Mij worden gedaan. De foto laat duidelijk zien, dat er veel zand in het sportveld is gebracht.

- 23 maart De heer J.R. Smits uit Leeuwarden hier te zien. Wij spreken elkaar, over het sportterrein nog even.
- 23 maart Op de latere namiddag komt er iemand die monsters neemt, voor grond onderzoek. Dan weten ze welke kunstmest hier gebruikt moet worden. Want dit zand dat ± 20 M. diep gegraven is, is onvruchtbaar en dood. Daarom moest die 82 ton compost er bij ingewerkt worden, en gefraisd met zand, en grond.
- 23 maart Het is donderdag, en het is stil, nu die ruim 20 mensen, hier niet meer zijn. Hoe vaak kwam er wel iemand van hun bij de deur, om iets te vragen enz. Gister waren ze hier voor 't laatst. De mensen die hier te werk werden gesteld, zijn er allen van overtuigd, dat zij in Hempens, een goed en mooi sportveld hebben gemaakt. Zij voelden dat zij nuttig werk deden, en vooral om een klein dorpje, aan een sportveld te helpen is dankbaar werk. Deze mensen moesten na 22 maart, aan de Fonteinstraat te Leeuw. – en Marsum enz. werken, eveneens aan sportvelden. Het is door de grote werkeloosheid, bij de landarbeiders en kleine zelfstandigen, die ook bij anderen, werken, als aanvullend werk bedoeld.
- 24 maart Eelse spreekt nogal even met hun, terwijl ze daar te Leeuwarden werken, “waren we maar weer in Hempens” was hun opmerking. Er waren hier ook een paar dagen dat het bijna geen werkbaar weer was. Dan was het hier, om 7 uur aankomst. 8.30 een bakje, 10 uur koffietanken, 11 uur bakje, 12 uur koffiedrinken, 1.30 bakje, 3 uur theedrinken, tegen 5 uur vertrek. Een bakje en koffiedrinken, of theedrinken is het zelfde. Alleen, een andere naam, dan valt het vaak niet op. Eerst waren ze hier vreemden, later konde ze velen hier, en zijn hun.
- 27 maart 2° Paasdag gaat Eelse even naar T.J. Mellema om een foto te laten zien. (sportveld aanleg). En met hem over de toegangsweg naar het sportveld te spreken. Mellema en zijn vrouw bezien de foto, mooi! Dan rijdt een luxe auto bij J.Pater van het erf en Tjeerd M. en vrouw staan op, en wijzen mij er op, dat de toitoir tegels zo stuk gaan. enz. Eelse zegt dat: Pater nu ± 1 mei vertrekt, en zij dus een nieuwe buurman krijgen, dan kan de verhouding tussen hun misschien goed zijn. Tjeerd Mellema zegt daarop, dat hij een hek wil op de

dam, bij openbare weg naar sportveld. Want zegt hij: Als J.v.d.Pol zijn koeien, bij de kerk op openbare weg komen, en als die koeien dan, die kant naar hun uitgaan, En als die koeien dan, op het erf van J.Pater komen, en als die koeien dan, over het haagje heenspringen dan zijn ze bij mij op de kamp, zegt Tj. Mellema. Eelse wijst er nog op, dat dit mee kan vallen, en dat de gemeente dit tegelpad in onderhoud heeft. Over een jaar is dit veld past te gebruiken, dus even rustig dit oplossen, waarom zoo'n haast? Maar Mellema wil dit voor Paters vertrek oplossen!

- 24 maart Dirk Bootsma van Marsum komt hier vandaag voor de Grond-Mij, hij moet de scheiding gras en beplanting goed afsteken, steenzoeken, en die reed weer vlak maken, dit is dus afwerking! Deze Dirk Bootsma is ook arbeider bij de gebroeders v.d. Weij te Teerns geweest Jan de Groot was er toen ook. Dirk Bootsma is nu 62 jaar, en kan dit werk goed afmaken, maar hij heeft alleen wel 2 weken werk daaraan.
- 23 maart De plantsoendienst zal, Anne K.Visser te Hempens vragen, dit sportterrein te onderhouden.

Wat de Grond-Mij van Eelse gebruikt heeft:

1. Paard en wagen (in jan. al 34 uur)
2. Twee griepen
3. Spijkers
4. Nijptang
5. Tuinhark
6. Twee hekkels (nog niet terug gekregen)
7. Snijzeis en vijl
8. Takel (prikkeldraad spannen)
9. Loopplank
10. 2 kuiltplanken
11. Twee kruiwagens, soms 3 (compost schip leeg kruier) enz. ('t gras van terrein brengen)
12. Hout voor strijkdammen (deuren)
13. Meter (Mast had de eerste dagen zelf niet één)
14. Prikkeldraad (ze hadden zelf te weinig)
15. Schrikdraad (bevestiging prikkeldraad)
16. Bank
17. Stoof
18. Stoel (in de schaftwagen.)
19. Schroevendraaier (gasfles open maken)
20. Water voor de koffie. Thee en schoonmakers enz.
21. Bezum, wagens iedere dag schoonvegen.
22. Kopjes
23. Telefoon
24. Emmers voor steenzeken en kunstmest strooien.
25. Palen als steun voor strijkdammen.
26. Opslag voor ± 800 M³ zand.
27. Spoorbiels

28. Touw (pyk up touw aan elkaar zetter voor afzetten enz)
29. Slaai
30. Mestslechtvork, om reed weer vlak te maken.
31. Zaag
32. Amarilsteen.

Enkele bijzonderheden, bij de aanleg v.h. sportveld te Hempens.

- 23-12-'66 Ir. Bregman en Visser van openbare werken te Leeuw. komen bij mij, om te zeggen, dat er op 2 jan 1967 met de aanleg sportveld word begonnen.
- 29-12-'66 Tel. van opzichter B.Lange van de Grond-Mij of ze morgen enkele schaftwagens op mijn erf kunnen zetten.
- 30-12-'66 De Grond-Mij brengt 3 schaftwagens voor 6-6-8 man er een directiewagen bij mij op het erf. Eelse wijst Lange er op dat het morgen oudjaarsavond is, en de wagens moeten dan niet beginnen te rijden. De jeugd is vooral op die avond bijzonder sterk. Een slot op hiemije!!
- 2-1-'67 Er komen vanmorgen 13 man uit Menaldumadeel, hier te werken. Uitvoerder de heer. Mart wonende te Vollenhove hij is 13 jaar bij het Noord-Oost polder werk geweest. Hij is nu in de kost bij Rintje de Wal te Teerns.
- 4-1-'67 Kadaster, Gemeente, Grond-Mij, J. Hettema en Eelse Tigchelaar komen samen in directiewagen. Jetze Hettema en Eelse staan er op, dat de Gemeente alle opervlakte neemt van dit stuk land, tot de zuidsloot.
Daar openbare weg, en die sloot aan de zuidkant niet evenwijdig lopen, was er een schuine strook over, breed $3+14+17:2=8 \frac{1}{2}$ M x 47 M lengte is ± 400 M² dat de gemeente er nu bij neemt á f 1.- a M². De Gemeente heeft nu dan één kant een stek. De sloot verleggen, hou ook, maar wat een ksoten. En dan kwam er een scherpe punt op het land er naast. De Gemeente heeft al 7350 M² betaald, en krijgt nu alzo 7750 M² voor het sport-terrein van Hempens.
- 9-1-'67 Door vorst, en een beetje sneeuw, kan de Grond-Mij deze week niet werken.
- 16-1-'67 Vanmorgen komen hier 24+1+1 man te werk. Deze elf mensen die er nu bij gekomen zijn, komen meest uit St.Jacob.Parochie.
- 18-1-'67 Grond-Mij is met het draineren van het sportveld nu klaar, plasticbuizen van 5 M op het uiteinde.
- 19-1-'67 Grond-Mij egaliseert, met spitten het land.
- 19-1-'67 Grond-Mij legt de 30 M. doorsnee wijde betonbuizen in de nieuw aan te leggen dam naar reed van Tj.Mellema.
- 23-1-'67 Grond-Mij (Lange) vraagt aan Eelse Tigchelaar of zij ± 800 M² zand mogen lossen en opslaan bij wal van 't land bij de Greuns. O.K.
Het prikkeldraadstek met betonpalen zullen e zolang wegnemen, maar weer in orde maken!

- 26-1-'67 Het eerste schip zand is gelost, door S.Meter van Leeuw. ± 60 ton = $37M^3$
- 27-1-'67 Het tweede schip zand is gelost, met lier, en schifbak. Elke dag komt er één zoo'n schipvol.
- 2-2-'67 Grond-Mij maakt de nieuwe dan naar Mellema. Het vlakspitten is bijna klaar,

Grond-Mij heeft hier 235 M spoor en ± 16 kipkarren gekregen, voor het
verrijden van overtollige grond en later het zand, de compost en weer zand. Er
is één wissel bij het draaien der kipkarren.

Bijschrift bij foto:

Van het gedeelte dat iets hoger was, werd grond naar dwarsgreppel en walkant gebracht.

- 8-2-'67 Ze beginnen de eerste kipkarren vol zand op het sportveld te brengen.
- 9-2-'67 De heer Mast vraagt wat voor vergoeding Eelse moet hebben, voor het paard
en wagen, dat ze nu al 34 uren hebben gebruikt, voor verwijderen van
dreineerbuisen, turfmolm. en rails enz. Eelse zegt tegen hem, voor dit
sportveld neem ik uit principe geen cent, maar zeg het tegen opz. Lange, dan
regelen hij en ik dit wel!
- 13-2-'67 Het begint te vriezen e de Grond-Mij kan de rails niet verleggen, die zitten vast
gevroren. Ze krijgen vanmiddag een onderbrekingsverlet. Dat duurt tot en met
maandag 20 feb. '67.
- 16-2-'67 Mesthandel v.d. Zee Leeuw brengt 82 ton compost met schip.
- 21-2-'67 De Grond-Mij heeft hier nu weer 23 á 25 man. De winter is weer over.
- 23-2-'67 Zware storm, de directiewagen v.d. Grond-Mij waait om, en valt op de kant
van de ééne deur die de wagen heeft. 2 man S.A. Nijborg en J. Vrijer zaten er
in, toen dit gebeurde. De schaftwagens kregen, wat steun, door een oude
emmer, af grote steen, op de hoeken en er onder te zetten. Die 2 mannen
moesten door een raam naar buiten kruipen, één had een tand door de lip!
- 24-2-'67 Het schip met compost van van der Zee, dat op 16 febr. hier 82 ton compost
bracht is nu leeg. Ze gebruikten Eelse zijn 2 kruiwagens en post. en 2 poster,
één van ijsclub 6 M, en één van Gj. Bergsma 6 M. Mijn stalmest bleef wel
eens een dag ziften in de groep daar zij de kruiwagens en griepen gebruikten!!
- 27-2-'67 S.Meter brengt nog een schip met zand.
- 28-2-'67 S.Meter brengt vandaag het laatste schip met zand.
- 2-3-'67 Grond-Mij begint de compost over het zand op het sportveld te brengen met
kipkarren.

- 6-3-'67 Wethouder J. Tiekstra (sportvelden en recreatie) is hier vanmiddag om dit werk te bekijken. Hij is ook bij de werklieden in de schaftwagens en stelt zich op de hoogte van de verzorging.
- 6-3-'67 Boschker, een steenzoeker van het Fries Museum is hier aan het steenzoeken. Hij komt bij Eelse om zich op de hoogte te stellen, van wat over oud Hempens bekend is. Zij bezien te samen ook de kerk, met de grote grafzerken, Eelse verteld hem de betekenis er van. Hij verteld dat de vorige steenzoeker v. Vliet overleden is, en dat zij hem als herinnering een balsteen op het graf hebben gebracht. Hij hoopt met z'n aanstaande vrouw hier nog eens te komen, en als Eelse dan de betekenis van de grafzerken ook aan haar wil vertellen. Hij was oorspronkelijk van Oost Friese afkomst.
- 10-3-'67 De Grond-Mij krijgt vandaag de bomen en heesters, hagen enz.
 Het zijn populieren bomen 41 stuks
 Heesters enz. 800 stuks
 Nog bijgebrachte heesters 360 stuks
 Samen 1201 stuks
 Er zijn 6 soorten heester, enz. Meidoorn, esch, hazelaar, veldiep, kurkiep.

Onderschrift bij foto:

Hier zijn de mannen uit St. Jacob. Parochie aan het egaliseren van het sport-terrein. 5^e man van links is Gerrit Kas. (Putter)
 De diepe dwars greppel word vol gereden. Het linkse stuk is al vlak gemaakt.

- 14-3-'67 De Grond-Mij begint vandaag te boom planten. Ook beginnen ze de gewolmaniseerde palen te zetten als stok aan de oostkant. Met Eelste zijn luchtbandenwagen staan ze bij het stek, om op de wagen te staan, met het inslaan der palen. Eelse overlegt met Nijborg over de plaats waar het draaihek komt, en vraagt om vier draden in plaats van drie met prikkeldraad. Wij zijn het geheel eens daarover.
- 16-3-'67 Ir. Bregman en opzichter B.de Lange zitten met de moeilijkheid, dat T.J. Mellema een hek wil bij het pad bij openbare weg, naar sport-terrein. T.J. Mellema en J.P. ater kunnen slecht met elkaar. Mellema wil daar nu direct een hek. Maar J.Pater verhuisd ± 1 mei naar Zevenhuizen. Waarom die kosten, en die drukte? Zij kunnen niet met Mellema tot accoord komen. En komen bij Eelse vragen of die dit wil oplossen? U is de enigste die dit kan doen, zegt Lange. Eelse zegt, dat hij zijn best daarvoor zal doen, maar wil weten hoever Gemeente, Mellema tegemoet wil komen? Wij overleggen met z'n drieën wat het beste is, en Eelse zegt, dat hij tijd moet hebben! Mogelijk kan Mellema met de nieuwe bewoner goed opschieten, en het sportveld is pas over ± een jaar speelklaar. Dus rustig blijven, het pad daarheen is 5 tegels breed, met troitoirbandjes, en ± 30 cm zand er onder. Horen wij hier nog van, zegt Lange. Eelse zegt, ja, ik stel u binnenkort wel op de hoogte, hoe er een oplossing mogelijk is. De heren zijn vertrokken, en gedekt door Eelse zijn toezegging, hier werk van te zullen maken!! Nieuwe bewoner maakt vrij zeker, afscheiding stek tussen dit pad, en het erf!
 Voor het pad naar het sportterrein zijn 600 troitoir tegels gebracht, met ruim

70 M smalle band. Het pad is 5 tegels breed, enzo kon er 120 tegels lengte, is \pm 36 M. lengte met belegd worden. Het is een bijzonder mooi pad geworden.

- 17-3-'67 Vandaag krijg ik de foto's die ik besteld had, bij het Fries Dagblad, waar een opname in heeft gestaan van dit werk hier. S. Andringa fotograaf brengt ze me f 2,- per stuk. De bestelde foto's zijn voor de werklui hier. Ook de Leeuw. Courant heeft van dit werk een foto gemaakt en geplaatst op 30 jan. '67 in Leeuw. Courant. Die foto is Eelse op aanvraag toegestuurd. Op deze foto zijn 6 Berlikumers aan het vlak spitten.
- 21-3-'67 Het laatste zand is, om \pm 3 uur 's middags op het sportveld gebracht. De Grond-Mij is vandaag al bezig, de rails en kipkarren van het land, naar de openbare weg te brengen, waar het door transport materiaal kan worden weggehaald. Eelse zijnpaard trekt de lorrie's daar heen.
- 22-3-'67 Grond-Mij komt vandaag klaar met het massawerk hier, morgen komen de werkemers hier niet weer, maar zullen meest in Leeuw. aan de Fonteinstraat moeten werken, eveneens voor een sportveld (verbeteringen)
- 22-3-'67 S. Nicolai de timmerman van Hempens zet de 2 hekken, die het sportveld nodig heeft. Het is een idee, dat beoogt, om de plaatselijke mogelijkheden, zoveel mogelijk te bevorderen en te benutten. Die rekening luide f 940,- wat de Grond-Mij te hoog vond, Lange zal met Nicolai spreken!!

Onderschrift bij foto:

Hier de mannen nog eens uit St.Jacob.Parochie, aan het egaliseren van het sport-terrein. Deze foto laat zien, hoe er gewerkt word. De westwal is met roden opgezet, vanuit onderwal, en vandaar beginnen ze een vlakke lijn te maken. Deze foto is van groter afstand genomen dan de vorige, beide huizen links en rechts, staan hier geheel op.

- 22-3-'67 S'middags komen de meeste mannen nog even bij Eelse, om afscheid te nemen. Velen hebben mij toegezegd, dat zij zomerdag wel eens met hun vrouw op de brommer een reisje of tochtje maken. Dan hopen zij, ook nog weer te Hempens te komen., om te zien hoe het lijkt, als gras en bomen staan te groeien.
- Dan staat hun hier vast, een kop koffie of thee te wachten bij ons, heb ik hun toegezegd. Want zij voelen, dat zij iets groots, voor een klein dorpje hebben gedaan. Gelukkig is het, als menschen het zo aanvoelen. Ieder wil toch graag nuttig werk doen, en dat was dit!!
- De laatste 3 dagen waren Johannes Vis, en nog 2 anderen hier niet meer, zij hadden werk in eigen dorp gekregen bij een bouwboer. Johannes was vaak bij ons, doordat hij de koffie, en thee klaar maakte, en dan water bij ons gebruikte, de kraan achter, was voor hun. De man die eerst mijn paard en wagen reed, kon er niet al te best mee over weg. De andere mannen vertelden mij, dat die man, beter met vrouwen kon omgaan, dan met paarden. Toen heeft Johannes Vis, dit werk overgenomen, en dat was dik in orde, hij was een goede paardeman, De laatse 3 dagen reed een ander weer met het paard. En zo gebeurde het, dat ik onder melker \pm 5.30 in de schuur keek, omdat ik wat gehoord had, en het paard stond, verkeerd in zijn stal. De staart boven het

hooi, en de kop boven de mest, en de staldeur stond open! Was het paard er daardoor zelf uit, en weer ingegaan? Of had Kobus het paard van de verkeerde kant af, in de stal gezet? Enfin, dit paard is, door en door mak!!

- 22-3-'67 Grond-Mij haalt 2 schafwagens op. Iemand van de plantsoendienst van Leeuw. is hier, samen hebben we het terrein rondgeweest. Smit van de Grond-Mij (hoofdopzichter) is hier 's middags op het terrein, we spreken elkaar nog al even. Zij moeten het de eerste keer op maaïen. Dan de overdracht aan de gemeente! Later op de middag is hier iemand die grond onderzoek doet, door monsters te steken, en in een papieren zak te verzamelen, dan kunnen ze te weten komen, welke kunstmest in deze grond en zand moet, om een stevige zade te krijgen (want het zand was zo onvruchtbaar 20M diep) Smit vroeg Eelse, of die het gras dat ze dan moesten maaïen wilde hebben, dit kan wel!
- 24-3-'67 Grond-Mij haalt weer een schafwagen op. Dirk Bootsma komt hier voor de Grond-Mij het werk wat bijwerken (hij is vroeger arbeider bij de gebr. v.d.Weg geweest, met Jan de Groot. Dirk Bootsma woont te Marsum, en komt hier met zijn brommer.
- 27-3-'67 Paas maandag. Eelse gaat het sportterrein rond en komt ook bij Tj.Mellema. Ik wil eens horen hoe hij denkt over zijn vraag, om een hek bij de openbare weg, naar sportterrein. Mellema wil geen auto's op het tegelpad. En ten tweede: Als J.v.d.Pol zijn koeien bij de kerk op de weg komen, en als die koeien dan de kant naar de brug op gaan, en als die koeien dan op het erf van J.Pater komen, en als die koeien dan over de haag daar springen en dan heb is zo op "de Kamp" zegt Tj.Mellema. Eelze zegt, dat dit mee valt, dat kan nu ook, en het gebeurt niet, zo vaak, als enkele jaren geleden. Ook wijs ik er op dat J.Pater een nieuwe bungelo maakt te Zevenhuizen, en binnenkort vertrekt, waarom nu zoo 'n drukte. Dan rijdt er een luxe auto bij J.Pater van het erf! "Moet je eens kijken," zeggen Mellema en vrouw, terwijl ze gaan staan, "zo rijdt hij de troitoir tegels stuk". Ik wijs er nog op, dat er genoeg zand onder zit, maar het helpt niet. Dan komt er fam. bezoek bij hun, en ik sta op, om thee tijd thuis te zijn, en te melken.
- 28-3-'67 Dirk Bootsma werkt deze week alleen hier op het sportveld, beplanting stookken omspitten, en afwerken!
- 3-4-'67 De laatste wagen (directiewagen) word hier vandaag weggehaald. Ditk Bootsma is hier weer alleen aan het werk, en schaft bij mij in de stal.
- 6-4-'67 Dirk Bootsma is hier op het sportterrein klaar. De rijsporen op de reed enz. heeft hij geslecht.
- 17-4-'67 Opzichter Grond-Mij de heer B.Lange beziet het sportveld.
- 19-4-'67 Grond-Mij strooit 30 zak = 1500 K.G. superfosfaat á 19%. Pieter Hiemstra en een oudere man doen dit eerst. Er werd ook een smaale frais gebracht, maar die kon de grond niet diep genoeg fraisen. Dat die was om ruim 10 uur weer met P.Hiemstra naar "De magere Weide"(aan M.P.J.Troelstraweg) Met mijn

kruiwagen werden de zakken per 3 stuks over het terrein verdeeld. De oudere man, maakte dit kunstmest strooien af.

- 20-4-'67 B. Lange belt of ze het graszaad bij mij kunnen brengen. O.K.
- 24-4-'67 Grond-Mij stuurt mij 3 zak graszaad samen 73 Kg. Dit is 25+25+23 kg van Woude te Oranjewoud.
- 24-2-'67 Eelse heeft thans 4 verschillende foto's van de aanleg en werkzaamheden van het sportterrein. De Leeuw.Courant plaatst foto met achtergrond de kerk. Het Fries Dagblad plaatst foto met huis, Skoalledijk no. 22. Jelke Tigchelaar maakte kleur foto van sportterrein.
- 28-4-'67 Grond-Mij fraist het terrein, deze machine is goed.
- 2-5-'67 D. Bootsma en Geert de Haan rollen h et terrein en dan met tuinhout hier en daar bijwerken. Zij werken deze week hier tesamen door.
- 6-5-'67 De andere kunstmest (stikstof) zou woensdag en toen vrijdag komen, maar het is er nog niet. Het weer is veel te schraal, om te graszaaien, door de harde wind stuift het zand nog al eens.
- 8-5-'67 Vanmorgen brengt de C.A.F. bij mij:
Voor Grond-Mij sportterrein 150 K.G.. Kalk Amnron S.
Voor Grond-Mij sportterein 150 K.G. Kalizout 40 %
Dirk Bootsma komt vanmiddag dit te strooien. Hij iser om ruim 4 uur mee klaar.
- 16-5-'67 Vanmiddag om ± 3 uur komt hier iemand, uit Haaren (N.Br.) met bestelauto waarop een machine die graszaaid, en met net vormige rol, die de grond weer wat aandrukt, de bestuurder zit er op, een benzine moter zorgt voor het rijden, en strooien. Deze machine die ± 75 á 80 M per keer bewerkt, kan in 6 uren een hectare grond bewerken, en inzaaien. Even voor half acht, is die man hier mee klaar. Er was zaad genoeg. eerst Vrijer, en later Lange, waren hierbij aanwezig. Deze N.V. voor tuinaanleg enz. moet nog enkele sportvelden in Friesland met graas inzaaien. De menschen die hier dit aanvullende werk deden hebben daarvan 10 weken gewerkt, in 12 weken, waarvan 5+4+1 dag vorstverlet:
Er werkten:
1 ^e week 13 man	5 dagen	65 man dagen
2 ^e week --	--	-- (vorstverlet)
3 ^e week 24 man	5 dagen	120 man dagen
4 ^e week 23 man	5 dagen	115 man dagen
5 ^e week 23 man	5 dagen	115 man dagen
6 ^e week 23 man	5 dagen	115 man dagen
7 ^e week 23 man	1 dag	23 man dagen (vorst)
8 ^e week 23 man	4 dagen	92 man dagen (vorst)
9 ^e week 23 man	5 dagen	115 man dagen
10 ^e week 23 man	5 dagen	115 man dagen
11 ^e week 20 man	5 dagen	110 man dagen

<u>12° week 20 man</u>	<u>3 dagen</u>	<u>60 man dagen</u>
12 weken 240 man	48 dagen	1045 mandagen

Dus in 12 weken (w.v. 2 weken vorst verlet) min 2 dagen

Dus in 48 werkdagen.

Dus in 1045 mans werkdagen, als 1 man dit doet.

Dus in 209 mans werkwerekn, van 5 dagen per week.

Dus in 4 jaar, als 1 man dit alleen moest doen.

Dan komt nog de afwerking, die op 24-3-67 begon.

Hier heeft de Grond-Mij weer aparte werkkrachten voor, die meerdere jaren bij hun zijn geweest.

Benodigd was:

5 M draineerbuizen, v. steen, en plastic (5M) uiteinden.
 turfstooisel, op de buizen, v. doorlating water.

800 M³ zand.

82 ton compost

30 zak: 1500 K.G. super á 19%

3 zak: 150 K.G. Kalk. Ammon salpeter

3 zak: 150 K.G. Kalizout á 40%

3 zak: 73 K.G. Graszaad

41 populieren bomen met steunpalen

1160 heesters (6 soorten, esch, hazelaar, meidoorn, veldiep, enz)

4 betonbuizen á 30 M doorsnee v. nieuwe dam.

1 plank onder die betonbuizen.

2 hekken, 1 op nieuwe dam, 1 in afscheiding stek.

600 troitoir tegels á 30x30 met randstukken

50 gewolmaniseerde palen 1.80x15 cm afscheiding stek
 prikkeldraad voor dit afscheiding hek

1 auto vol zand 14/9/'67

De gras groei, inzaai enz. v. het sportterrein.

16-5-'67 Met een machine gras ingezaaid 73 K.G.
(geen klaver, dit is een vetplant en te glad)

1-7-'67 Met de zeis gemaaid, door 2 man. Bootsma en de Haan.

14-7-'67 Het gras met mijn kruiwagen, bij het stek gebracht, op enkele hopen. Zo word
het geen hooi.

17-7-'67 We brengen dit gras, op een pas gemaaid stuk land, waar het hooi nu af is,
(kerkland) Het weer is niet mee, het regent elke dag, en wil niet droog worden.
Na ruim 2 weken is het niets meer waard, en word opgebrand.

14-7-'67 Grond-Mij strooit weer 3 zak kalk. Annem er op.

31-7-'67

4-8-'67 Het sport terrein word weer gemaaid door dezelfde 2 mannen, en het gras met
mijn kruiwagen, bij de koeien gebracht, die liepen er naast. De koeien eten dit
gras heel graag, maar er word nog al veel vertrapt, en er komt nu ook mest in.

Met een moter gassonmaaier werkbrede 2.10 M word het direct weer overgemaaid, zodat de zeis sporen niet meer te zien zijn. Ook dit word opgesweeld, en bij de koeien gebracht.

9-8-'67

Weer komt die motermaaimachine, en het gras is zo kort, dat het blijft liggen, dat is mogelijk ook goed voor de zode, als het elke week 1 of 2 keer word gemaaid is het maar heel kort, en stuift het weg, vanaf die machine. Ook de sleutel van het hak, die ik van Nijborg kreeg komt te pas, omdat de machine, door dat hek moet. De andere sleutel, die niemand zei te hebben is nu ook gevonden. Dr. Bootsma kreeg hem los van de buurvrouw van Sieds Nicolai, de timmerman te Teerns. Nu word er nog een 3^e sleutel bijgemaakt voor de man, die iedere week dit sportterrein moet machine maaien. S.Nicolai heeft de 2 hekken gemaakt, voor de Grond-Mij, maar met welk recht, wilde hij die sleutel niet afgeven!

Enfin, die is er nu, maar anders was er wel een andere oplossing geweest! Er zijn namelijk, meer sloten met sleutels te krijgen. Hij heeft de alleen verkoop, gelukkig niet! Zo kunnen grote mensen nog kleine kinderen zijn! Die onder de schoorsteen een versje zingen voor St.Nicolaas, in de hoop morgen iets in sok of schoentje te vinden. Maar als St.Nicolaas niets heeft, kan hij ook niets geven, zoek dan maar!!

En wie gaf in dezen St.Nicolaas (Gemeente) het verlangde cadau (sportterrein) Wie heeft hier in bemiddeld, en zich garant verklaard bij eigenaar en Gemeente? Eigenaar J.Hellema, en gemeente zijn over de gesloten overéénkomst goed tevreden. Zij weten dat hier iets goeds mee gaat gebeuren. En wat gebeurt er met de huurder (sedert 12-5-1938) Dit stuk land sectie D. no 521 was 1.85 H.A. De woningbouw nam in 1957 hiervan ± 2300 M². Nu gaat van de ± 1.6 H.A. land tegen mijn erf aan gelegen, nog ± de helft af, voor dit sport-terrein. Maar zal ons dop ooit een kans krijgen, om meer huizen te krijgen, enz.enz. Dan moeten ze deze kant uit, naar omgeving van de kerk. Daarom is door mij als huurder, geen opstand gebragd, voor grond, woningbouw en sportterrein! 1957-1958.

De terreinen waar de korfbalclub "Wez fluch" te Hempens, sedert de oprichting op 18-5-1924 heeft gespeeld.

1. Aan het Altenburgerpad, van dit land was:
U.P.Hornstra eigenaar
Joh. Hornstra huurder
dit duurde tot mei 1931, toen vertrok Joh.Hornstra naar Vierhuis te Leeuw.
2. In 1931 werd gespeeld op een stuk land aan de Himpenserdyk te Teerns, welk land Joh. Hornstra ook in gebruik heeft gehad.
Eigenaar van dit land was zijn oom W. Hornstra. Huurder derd L.Oosterveld van deze 10 p.d.m. Dit land werd ± 1936 verkocht en de nieuwe koper was Jelke H. de Vries. (terrein verroot en 2^e speelveld v. serie) Huurder bleef L.Oosterveld overleed plotseling op 19-5-1950 daarna werden J.H.de Vries en Klaas Visser van Goutum dit land met koeien (weiderij) Eerst leek het goed te gaan, maar later kwamen er moeilijkheden, met de gebruikers van dit land. Wij moeten om een ander sport terrein zoeken!
3. Na vele vergeefse pogingen omdit in het centrum van ons dorp te krijgen, mislukten, ook een plan van de Gemeente, om dit op het pastorieland tegen de Oostkant van

Pastorietuin (34 p.d.m.)

Mocht er een speelveld gemaakt worden op het land in huur bij Gerben de Jond Süderbuorren Hempens. In 1954 werd daar een speelveld gemaakt, en wel tegen de boomgaard van Fam F. Visser, op het land voornoemd, met plank over sloot kunnen de spelers op dit terrein komen. enz.

Het oefen en wedstrijdveld van “Wez Fluch” te Hempens.

Van mei 1931 tot mei 1950 had “Wez Fluch” dit op een stuk land te Teerns, in gebruik bij Lammert Oosterveld, eerst eigenaar W.Hornstra. In ± 1936 verkocht, en de heer Jelke de Vries te Deinum werd de nieuwe eigenaar, alles ging gewoon door, en er werd per jaar f 25,- betaald, aan huurder als vergoeding. Maar op 9 mei 1950 overleed L. Oosterveld plotseling (hartaanval) zijn broer Jochum gebruikte dit land verder gedurende dat jaar. Zij woonden tesamen in de boerderij naast dit land. In het voorjaar van 1951 nam de eigenaar dit land zelf in gebruik, om dit te beweiden met mest vee, in samenwerking met Klaas Visser te Goutum. In dit voorjaar moest ik bij hun komen, toen zij te samen dit land eens verkenden. (hoeveel gras). Klaas Viser kon aich er niet best bij neerleggen dat het speelveld er op bleef, voor geen f 100,- per jaar, was zijn opmerking.

Ik heb gewezen op ons klein dorp, enz. en de greppels die we gevuld hebben, en de draineerbuizen, wat een werk, wat een tijd, voor onze club. Toen zei de eigenaar Jelke de Vries, het is er al zo lang op geweest, en het blijft zo! Wanneer die dat zegt, dan is dat wat, en daarmee uit! Maar met f 25,- namen ze geen genoeg per jaar. En toen ik op 1 nov. van dat jaar bij hem kwam om de huur van het speelveld te verrekenen, toen stond hij op van zijn stoel, greep zijn portefuילje en lag f 25,- voor mij neer, en zei, dat moet je maar in de “Wez Fluch” kas doen, er nooit weer mag er een sport terrein op mijn land. Ik heb mijn best gedaan, dit goed voor “Wez Fluch” te behouden, en liet de f 25,- liggen. Hoewel ik wist dat zijn uitspraak bindend was.

Op 18 maart gingen onze voorzitter Piet Schukking en ik ‘s avonds naar hun toe, om dit terrein te behouden. Eerst wilde hij er geen woord over spreken, later op de avond wel, maar één ding verbood hij ons. Er mochten nooit weer wedstrijden tegen andere clubs op gespeeld worden. Ik wil heel Friesland niet onderhouden was zijn gezegde!!

Na het eerste verbieden van een sportterrein op zijn land, wisten wij dat dit verloren was!

Op 16 nov. 1951 heb ik dit met burgemeester Mr. A. v.d. Meulen besproken, die gaf mij enkele raadgevingen en noemde Dir. Ch.C. v.d.Vlis.

Op 19 april 1952 heb ik dit met Ir. Geerts, de wethouder van Openbare werken besproken. Hij deelde mij mee, dat de Gemeente bereid was om een speelweide voor de jeugd te maken in Hempens groot genoeg voor een spelterrein van de korfbalclub. Maar dan moeten zij eerst grond aankopen, op een daarvoor juiste plaats.

Op 29 april 1952 ben ik bij J.v.d.Pol geweest, om te vragen of we a.s. zondag op zijn land een wedstrijd mogen spelen. Dat kwam klaar. Ik vroeg hem ook, om een vast oefen en wedstrijd terrein (hij had 3.5 H.A. land gedraineerd, en dus daar geen greppels meer in, terijl dit land, aan de openbare weg lag, voor de kerke. Ik moet volgende week, maar weer komen, hij zou er met zijn vrouw over spreken.

De seriedag op 6 juli mogen we wel houden.

Op 7 mei ben ik weer bij Joh. v.d.Pol, voor één wedstrijd. Ik moet maar weer met een paar dagen komen, om over een vast terrein te spreken.

Op 10 mei ben ik weer bij hem, maar hij wil van die 10 p.d.m. niets afstaan (dit land vaak maaïen, zegt hij. Dan vraag ik naar een ander stuk land van hem, ook aan de openbare weg, dan kunnen we zelf wel greppels dicht maken! met drainage enz.

Ik heb gezegd wij (“Wez Fluch”) willen dat benooidge terrein wel huren, maar ook wel

kopen, Wie is daar garant voor? vraagt Joh.v.d.Pol. Ik zeg hem, dat ik dat zelf ben, voor "Wez Fluch".

Na de seriedag (6 juli) moet ik maar eens weer komen.

1 dec. 1952 Vergadering Besturen Dorpsbelang en vrouwenvereniging, over sportterrein.

2 dec.1952 Vanavond gaan 3 bestuursleden van de vrouwenvereniging naar Joh.v.d.Pol. Die 3 dames Mevr. Sj.de Jong-Hofstra, A.Faber-Tigchelaar en Mevr. G.Wijginga-Heidstra, spreken zo goed zij kunnen maar ze krijgen geen sport terrein van Joh.v.d.Pol. Mevr. v.d.Pol verlaat deze bespreking bij haar thuis, en gaat buiten om zich daar even uit te huilen.

Een paar weken later als Joh.v.d.Pol bij Eelse komt, voor een kerkelijke aangelegenheid, en Eelse weer bijna geheel genezen is van zijn verkeersongeluk op 7-6-1952 vraagt Eelse hem, moeten we ook nog een over een sportterrein spreken? Joh.v.d.Pol antwoord met een praatje over het weer, en de vee prijzen!

6 maart 1953 De Gemeente maakt ons bekend, dat we op alle medewerking van hun kunnen rekenen voor een speelweide. U hoort hier meer van, aldus v.d.Vlis.

9 maart Gemeente autoriteiten naar Joh. v.d.Pol, om land van hem ± 35 á 40 p.d.m. op het Nylân van hem te kopen.

18 maart Wethouder Wiersma te Hempens.

19 maart De burgemeester, alle wethouders, Dir. v.d.Vlis, Jorritsma bezoeken Hempens, in verband zwaaiplaats voor auto's en sport terrein. Zij stappen bij de school uit hun mooie auto's, bezien Hempens daar, toen naar dam bij de kerk, en laatst naar dam bij Pastorie tuin.

Op 27 maart ben ik bij Dir. v.d.Vlis, en vraag hem hoe de kansen zijn, Weth. Dijkstra was ziek zodat v.d.V. eis weinig kon meedelen.

Op 3 april weer naar v.d.Vlis. 't lijkt hem mogelijk om in Hempens een speelveld te krijgen. Met 14 dagen moet ik maar weer komen, zegt hij. Zo het nu staat heb ik met 2 weken de papieren hier, en maken we een speelweide.

17 april 1953 Heb ik in de werkkamer van Weth. J.K. Dijkstra met hem en dir. v.d.Vlis gesproken. De zaak was nog niet geheel klaar, ik heb op spoed aangedrongen, maar de Gemeente wil de plannen van Hempens in zijn geheel bekijken.

3 mei 1953 Ik vraag joh. v.d.Pol of we 1 maal in de week, op zijn land mogen oefenen? We moeten maar eens zien, was weer het antwoord. Toen vroeg ik. of we de seridag wel op zijn land mochten houden? En weer was het antwoord, we moeten maar eens zien!

5 mei 1953 Weth. J.K.Dijkstra heeft geen spreekdag, maar op mijn aandringen, om een onderhand kwam ik ik bij hem in de werkkamer. Een een aangenaam, de wethouder zegt, dat de Gemeente bezig is in Hempens een sportterrein te krijgen. De besprekingen met Joh.vd.Pol gaven alle hoop, dat dit klaar komt. Met enkele weken zullen B en W de raad vragen,om een begin te maken, met de werken in Hempens. De gevraagde zwaaiplaats voor auto's zal er dan eerst wel komen, met weg verbetering.

22 mei 1953 Ben ik weer bij Dir. v.d.Vlis. de tekenkamer was bijna klaar, volgens hem, met de tekeningen, die de Gemeente laat maken, in verband met de Gemeentelijke uitbreidingsplannen van Hempens, en dan zou v.d.Vlis weer naar Joh. v.d.Pol. Maar er geberud wat zegt, weth. J.K.Dijkstra we doen ons best, u zal hier meer van horen, we houden u wel op de hoogte hoe ver dit is.

1 juli 1953 In de gemeenteraadsvergadering is besloten om een dam in de Dorpsvaart tegenover Dorphuis, als zwaaiplaats voor auto's.

11 juli ben ik weer bij Dir. v.d.Vlis, en vraag hoe ver hij is? Joh..v.d.Pol wou er nog even met zijn vrouw over spreken, om met een paar maand hier even weer, wij doen ons best.

23 juli 1953 Het blijkt dat de Gemeente ± f 800.000,- volgens de begroting al te veel heeft uitgegeven. Dit werkt vertraagend!

20 aug. 1953 Hoofdopzichter Jorritsma is hier met Ir. Aekenbout (chef v.d. uitbreidingsplannen) om foto's te maken, van de Gemeenteplannen)

25 sept 1953 Dir. v.d.Vlis is hier met een paar wethouders, om de school te bezien. 's Middags verteld hij mij, dat hij vele keren met Joh. v.d.Pol heeft gesproken, in verband met land aankoop op het Nijlân, maar er is geen kans, de benadigde grond aankoop voor een speelweide in Hempens van hem te krijgen. Dir. v.d.Vlis zal nu anderen in Hempens proberen voor dit doel grond aan te kopen, zegt hij. Zijn oog was nu op de 3.4 p.d.m. pastorieland achter de Pastorietuin gevallen. Joh. v.d.Pol wilde geen terrein verkopen voor een speelweide, groot genoeg voor de korfbalwedstrijden. 90x40xM² aan de openbare weg 4+7+10 p.d.m., omdat dit land, volgens hem, zijn kraamkamer voor het vee was, voor schapen, koeien en paarden!! Alden v.d.Vlis.

Wel verkocht Joh. v.d.Pol voor f 268000,- de ± 15 H.A. land op het Nylân te Huizum. V.d.Vlis onderzoch nu, of hij een plan klaar kon krijgen op de 3.4 p.d.m. Pastorieland. De egalisatie van het land kon de D.U.W. doen. U hoort hier meer van aldus Directeur vd Vlis. Ik heb hem meegedeeld dat "Wez Fluch" nu zondag haar 2^e wedstrijd uit speelt, omdat we geen speelterrein hebben, en dat we zo doende het programma van de competitie leider in de war brengen.

"Wez Fluch" loopt niet meer, maar gaat hinkende de weg langs, heb ik hem gezegd, "houd moed", aldus Dir. vd Vlis, want wij doen ons best voor jullie, om een speelweide in Hempens te krijgen.

30 sept. 1953

Piet Siepie en Andries komen bij mij, en vragen hoever de terrein plannen zijn? Ik heb Piet (onze voorzitter) die even langer bleef, aangeraden, dat hij als voorzitter ook maar eens naar Dir. vd. Vlis moest gaan!

Dat heeft hij toen ook gedaan, en weer werd door vd V.is, de 3.4 p.d.m. pastorieland genoemd.

1 oct. 1953

Drie mannen van de Gemeente, nemen de weg voor de school op, en delen Jacob K. Visser mee, dat hij met zijn woonschip uit de dorpsvaart moet. Want volgende week begint de Gemeente een dam aan te leggen, daar in dorpsvaart. De straatsteen voor die dam zit hier al 2 jaar, en de betonplaten voor afsluiting zijn bijna even oud. Honderden straatstenen liggen al in de wargastervaart, bij J. Visser erf (opslagplaats) de kinderen spelen, daar vaak mee, en op.

2 okt.1953

In ons dorp doet het verhaal de ronde, dat de zwaaiplaats voor auto's voor Dorphuis komt! En het sportveld dan op de 3.4 Pastorieland. Wij als kerkeeraadsleden weten hier nog niets van! Er moet wel even om gedacht worden, dat het geen kinderwerk is, om deze Gemeente autoriteiten hier, zo vaak in Hempens te krijgen.

5 oct. 1953

De gemeente werkmannen beginnen vandaag met de weg voor de school.

21 oct. Het kadaster meet het gemeente eigendom uit, het blijkt dat de gehele Dorpsvaart eigendom van de Gemeente is.

27 oct.1953

In de dorpsvaart is vandaag een dam gemaakt tot 11 Dec. werkt de Gemeente hier door, maar een speelweide is er nog niet. Wel word er een hoge ± 3 ½ M afscheidingshek op de Noordkant van de dam gezet (vast stek) Dit als antwoord: zo ver, en niet verder!!!!

12 febr.1954

Vergadering van dopsbelang, bij de rondvraag vraagt Epke, om een speelweide voor de jeugd.

13 febr.1954

Vergadering van de vereeniging, dorpsbelang van Hemens, Goutum, Wirdum, Wijtgaard en Lekkum. 4 van deze 5 dorpen vragen de Gemeente om een sportveld, alleen Wijtgaard niet.

22 febr.1954

Hielke Faber voor dorpsbelang en Piet Schukking als voorzitter van "Wez Fluch" zijn vanavond bij Joh. v.d.Pool om te proberen een speelveld van hem te krijgen. Maar ook deze heren kwamen onverricht terug, niets met hem te bereiken!

6 maart 1954

Het dorpsbelang en de korfbalclub schrijven een brief aan onze kerkvoogdij, om mee te werken, om een speelweide in Hempens te krijgen. Zodat, als iemand land voor een speelweide wilde afstaan, (eigenaar of huurder) die dan ook in aanmerking kon komen, voor een snede gras gewas, als er in het hokkeling weide land van de kerk teveel gras was.

6 april 1954

Dit is in de kerkeradsvergadering besproken. Het blijkt dat de kervoogden, er dan wel een liefhebber bij willen hebbe, als er te veel gras is in dit land. Ook weten de kerkvoogden nog niet, hoeveel hokkelingen in dit land komen. Zij geven geen zekerheid, en geven een afwachtende houding, zo komen we niets verder!!

Eelse wilde zelf, als kleinste boer van Hempens dan (met goed vinden van zijn eigenaar) een speelveld afstaan, maar moet ook zekerheid hebben voor de tegenwaarde (en welke prijs? soms voor hoogste bod)!

Dus nog even rustig afwachten!!

11 april 1954

Vandaag ben ik bij mijn eigenaar Jan Mellema geweest, omdat ik (hoewel zeer weinig kans heb om kerkeland er bij te krijgen) toch mijn gedachte laat gaan in de richting, om van de 30 p.d.m. land die ik in gebruik heb, of ik daar ook nog een speelveld van kan afstaan. Ik moet er echter wel rekening mee houden, dat mijn zoon Jelke nu 13 jaar is, en als die groter wordende, zijn taak in mijn bedrijf zoekt, hebben we tesamen te weining, vooral als hij groter word, hebben we tesamen te weining land en vee!

Ik heb J. Mellema gevraagd, hoe hij er over denkt? Ik mag volgens hem, nooit een bindende afspraak voor een sportterrein maken, vooral het land dat tegen, en voor de boerenhuizing ligt, was volgens hem onmisbaar voor het boerenbedrijf. Wel mochten we als korfbalclub een paar greppels dichtmaken, en dit terrein bespelen, maar alle risico was voor mij, hij moest elk oogenblik, weer over dit land kunnen beschikken.

Het gras verlies moest ik zelf dan maar, met de korfbalclub regelen. Daar wilde hij zelf geheel buiten staan, en alle rechten behouden.

14 april 1954

Vandaag heb ik dit A.H.Visser meegedeeld. Maar hoe komt het met het hokkeling weiland?

16 april 1954

Vandaag ben ik weer bij Dir. v.d.Vlis. Hij heeft van B en W. de opdracht, te proberen een speelweide voor ons te krijgen. Ik ben hier, om 9 en 2 sportvelden te krijgen. Joh.vd.Pol had zich geheel terug getrokken, om een speelweide af te staan, aldus Dir. v.d.Vlis. Maar nu had hij een brief gestuurd naar de kerkvoogdij te Hempens, of dit ook op de 34. p.d.m. Pastoralia land kon, achter de pastorie tuin. Maar tot nu toe had hij hier geen antwoord op gekregen. Dit bericht (brief) kwam bij Joh. vd Pol, die administrerend kerkvoogd is. Aan wie moet ik schrijven, vraagt vd Vlis, om antwoord terug te krijgen? Ik zeg, schrijft u aan de kerkeraad en kervoogdij, dan komt die brief bij mij, als seriba van de kerkeraad, en dan krijgt u wel antwoord!

Bij aankoop, wilde vd Vlis, de wegen aan de Westkant en de Noordkant opknappen. (dit zijn nu particuliere reden en paden)

17 april 1954

Vandaag krijg ik dit schrijven, de Directeur vd Vlis, vraagt hierin, of er een stuk grond te koop is van de 3.4 p.d.m. Pastorieland. (ten Oosten van en tegen de pastorietuin aan. En zoo ja, tegen welke prijs per M².

Hij schrijft verder, dat de Gemeente Leeuw. hier dan een speelweide wil maken, voor de jeugd van Hempens. Met éénvoudige voorzieningen, zou dit uit de aard der zaak geschieden, om het dopsleven in Hempens te stimuleren, aldus dit schrijven.

29-4-1954

Besloten word, om hier wel op in te gaan. Na aftrek van de publiekrechtelijke lasten blijft er per jaar ± f 100,- per H.A. van over. Dirk Bergsma die huurder van dit land is, heeft daar nog 5 huurjaren aan. Diaker A.H. Visser stelt voor om Bergsma te vragen, hoeveel vergoeding hij wilde hebben, om hier dan afstand van te willen doen. Dan kon dit direct ook behandeld worden, en had ons dorp een kas, om spoedig een speelveld te krijgen. Onze twee kerkvoogden Ids de Vries (voorz.) en Joh. vd.Pol (adm) zullen naar Bergsma toe gaan, om dit met hem te bespreken. Onze consulent Ds. Bosma van Beers wijst er op, dat een goed dorpsleven heel wat waard is.

Mocht de verkoop doorgaan, dan moet eerst het Prov. Col. van Tazicht der Ned.Herv.Kerk in Friesland dit goedkeuren. De kerkvoogden hebben ook het beheer over de Pastoriegoederen, maar bij vervreemding (verkoping enz) moet er tijdens vacature, overleg zijn in dezen, tussen kerkvoogden, ouderlingen en consulent!!

De vergadering in de Pastorie, waar Ids de Vries nu woont!

De kerkvoogden hebben dit gisteravond (28-2-'54) met de notabelen besproken. Die meenden hier ook over gehoord te moeten worden, ze hebben gelijk. Maar hun taak is bijstand en in dezen geen zeggenschap. (beslissing nemen)! Hierin moeten de kerkvoogden met het plaatselijke opzicht spreken (ouderlingen en Predikant)!

3 mei 1954

Vanavond zijn de kerkvoogden naar D. Bergsma, en spreken met hem, over de 3.4 p.d.m. kerkland. Als hij er een ander stuk kerkland voor in de plaats krijgt wil hij dit wel doen, zegt Bergsma. Hij bedoelde de ruim 4. p.d.m. die daar ten Oosten tegen aanligt, dan had hij 2 stukken land tegen elkaar aan, van de kerk, omdat hij, de negene van de Pastoralia ook in gebruik heeft.

4 mei 1954

Vanavond Jaarl. Alg. Vergaderingn van "Wez Fluch" hier is de terrein kwestie besproken, ik heb verteld van het gemeente plan, op de 3.4 p.d.m. v. Pastorieland. Hier is ook gesproken om bij Gerben de Jong, (als die zijn eigenaar het goed vind) een greppel dicht te maken zodat, "Wez Fluch" daar voorlopig kan oefenen, en voor wedstrijden. (G.d Jong 9 of alle medewerking)

Want de meeste leden waren van mening, dat het bij de Gemeente, zolang duurt. Wel is besloten, om er bij de Gemeente op aan te dringen, om een speelveld te maken, in het centrum aan de openbare weg in ons dorp. Want bij Gerben de Jong ap. het land sectie H.3 Huizum no. 198 zijn we op het vijfde stuk land vanaf de openbare weg. Hier gaat een eigen weg heen, met enkele hekken er ap. Vooral 's winters een slecht pad, en daar is ook geen accomodatie voor de spelers(sters) met was, en kleed gelegenheid!!.

5 mei 1954. Vandaag krijg ik het gewijzigde schrijven van Dir. vd Vlis, hij vraagt prijs opgave van de 3.4 p.d.m.

10 mei 1954. De kerkvoogden, Jets de Vries en Joh. v.d.Pol bezien het land achter de pastorie tuin (de 3.4 p.d.m.)

15 mei 1954 Het is zaterdag en Joh. Hornstra van het Vierhuis te Leeuw. (een Eerelid van Wez Fluch) is hier met een tractor en wagen, om grond, in een greppel bij Gerben de Jong te brengen, voor een speelveld voor "Wez Fluch". De grond komt van Wed. Z. de Boer-Halbertsma, een hoge wal word hiervoor afgegraven.

17 mei 1954 't Is maandag, en weer werken vele "Wez Fluch"leden, aan de greppel. Joh. Hornstra ook.

18 mei 1945 Ze werken vandaag hier weer aan, tot vanavond 10 uur, en de greppels zijn nu gedicht met grond, en een plank over de sloot tot toegang. De vrouwen vereniging "MEJ" te Hempens geeft "Wez Fluch", de palen en draad, om een stek om dit speelveld te maken, aan 2 kanten. Een sloot aan Noord en Westkant is daar scheiding. Ik ben enkele weken, nadat dit speelveld gemaakt is, even bij Dir. vd Vlis geweest, en heb hem verteld, hoe dat gebeurd was. Ik zeg hem, dat ik dit als, een vluchtheuvel zie, maar aan de andere kant, is dit van Gerben de Jong een prachtig idee, om de korfbalclub te redden. Wel zullen Dir. vd. Vlis en ik de oogen open houden, als er een kans is, om een speelveld in het centrum van ons dorp te krijgen! We zullen nu eerst eens, zien, hoe dat speelveld het daar doet, met terrein, accommodatie enz. enz.

Vanaf 15 nov. 1951, is met de volgende personen gesproken over een sportterrein te Hempens.

Burgemeester MR. A.A.M. v.d. Meulen

Directeur Openb. werken Ir. CH. C. van der Vlis

Wethouder Openb. Werken Ir. M.H. Geerts (x 9-12-1900 Markus Hendrikus † 29-8-1952)

Wethouder Openb. Werken J.K. Dijkstra † 16-6-1977

Wethouder Openb. Werken Mr. J.v.d.Schaaf † 18-9-1968

Wethouder Openb. Werken J. Tiekstra

Leeuw. Sportstichting H. Kamphuis

As. Directeur Openb. Werken Ir. H. Lub

Ir. Hoofdingenieur weg en waterbouw Ir. J. Bregman

Ir. An Dir. de heer K. Visser

Hoofd opz. Grond Mij de heer J..R.Smits

opzichter Grond Mij de heer B. Lange

Burgemeester W. Harmsma † 11-11-'66

Burgemeester J. S. Brandsma

Inspecteur Grond Mij Jan Roosjen † 22-5-'70

Het bestuur van de verenigingen en dorpsbelang, en van Wez Fluch hebben de Gemeente Leeuwarden niet kunnen bewegen, om hier in Hempens een sportterrein te maken. Zij kwamen steeds, zonder uitvoerbaar plan, en met lege handen, Gemeente is vrij passief!! Een klein dorpje zo als Hempens, moet door zelf een daad bewijzen, dat een sportterrein in dit dorpje nodig is. Daarom heb ik die ruim f 3100,- als vergoeding voor afstan, aan de Gemeente geschonken, op voorwaarde dat het sport terrein werd aangelegd, op de plaats waar het ook is gemaakt. Dit is 40 % van de grond aankoop prijs.

Plan Egalisatie en drainage voor een sportterrein:

In de herfst van 1956 vraagt Eelse Tigchelaar aan de Grond-Mij om een kosten berekening voor de egalisatie, en drainage van het gehele stuk land dat naast: en voor de boerderij ligt. Dit land bekend kadastraal Gem. Huizum, sectie D. no. 521. De gehele oppervlakte van dit land is ± 1.83 H.A. Het gedeelte aan de Hempenserweg ± 0.23 H.A. valt in het uitbreidingsplan zodat er ± 1.60 H.A. voro egalisatie blijft. Op 24 dec. 1956 stuurt "De Grond Mij" dit begroting stuk.

De totale kosten zijn f 9217,-

Dit moest voor de egalisatie zijn f 7625,- zijn.

Dit moest voor de drainage zijn f 1592,-
samen f 9217,-

De subsidie is 77 % dus f. 7097.09

Eelse meot dus betalen f. 2119.91
f 9217.00

Als deze totale uitvoering meer kost, is dit geheel voor Eelse zijn rekening. (geen meer subsidie) Eelse overlegt dit plan met de eigenaar J.K. Hellema.

1957 Op 26 maart 1957 schrijft Hellema het volgende:

Uw brief van 22 dezer ontvangen, Ik zou het met Jetse overleggen, maar die wist er al van, maar had er niet over gesproken, omdat ik het zelf maar moest uitmaken. Wat een kostern, meer dan het bij verkoop waard is, je er word subsidie gegeven, maar dan blijft er nog f 2119.91 over. Is het dat wel waard? Maar ja, om mij mag het wel, maar de kosten zijn voor u. En in geen geval mogen ze later voor verbetering of overname in aanmerking komen, mocht zich deze situatie al eens voordoen Met groeten J. Mellema.

Is dit voor mij, zo op deze voorwaarden wel uit te voeren? Heeft "Wez Fluch" dan, wel een vast terrein? Eelse besluit om even rustig hier over na te denken, want het kan nog beter!!! Daarom pleeg ik overleg met weth. J.v d Schaaf en later doet zich de lang gewenschte kans voor, Openbare werken stuurt as. Directeur de heer J.Lub, deze doet hier opmetingen en krijgt van Eelse, het egalisatie – drainage plan van de Grond-Mij mee, dat hij op 30 okt. 1962 aan mij terug zend, de tekening hebben ze daar gehouden bij openbare werken.

1962 De heren H. Swierstra (secr.van Fries Grondbezit) en Sijlinga, van het Gem Grondbedrijf komen op 10 mei 1962 bij, mij, 's avonds onder melen in de stal, ze hebben tesamen het land, dat ik als sportterrein wilde bestemmen bezien, mijn huur contract komt ook ter tafel. Ze denken $\pm 7 \acute{a} 900$ M² nodig te hebben. Met mijn eigenaar en Gemeente heb ik gesproken om, als de koop doorgaat dit sportveld Noord-Zuid aan te leggen, langs de westkant van dti stuk land. Dan heeft de boerderij nog geen kans, om van dit land afgesneden te worden.

1963 En dan op 29 april 1963 word die koopakte getekend bij Nat. Koch. te Leeuwarden Jan K. Mellema heeft deze grond voor f1,- per M² aan de Gemeente verkocht, met de aantekening, dat dit een sportveld moet worden, met de toegang op Noordwest, of Noordkant. Alleen zware vrachten mogen, over het overgebleven land, en erf. Jan Mellema heeft thuis een machtiging getekdn, zodat Gemeente en Notaris "Koch" de koopacte konden passeren en afwerken.

1962 In juli 1962 doet het Leeuw. Sport Centrum ons bericht, dat de voorl. koopakte was klaar gemaakt. In aug. en sept. komen hier vaak mensen van Openbare werken te meten. Op vrijdag 5 okt. '62 bespreekt Eelse dit alles met Weth. Mr. J.v.d.Schaaf. Ik geef hem heel veel papieren met statistiese gegevens van ons dorpje. Zoals de bevolkings pyramiede, de beroepsvakken er bij in. En de statistiese gegevens van onze korfbalclub, vanaf de oprichting. Ook de toegang tot het sportveld bespreken wij. Want Mellema heeft mij

- gezegd wel mee te willen helpen, om een toegang te krijgen. We spreken meer dan een uur hierover.
- 1962 Op 11 okt '62 komt de heer H. Lub van Openbare werken bij mij, met het plan op een kaart, met tekening. Als Tj.Mellema een contract voor erfdienstbaarheid getekend heeft is alles klaar.
- 1963 Dit contract voor erfdienstbaarheid met Tj. Mellema komt klaar voor f 50,- (1 keer) Not. Koch maakt dit klaar. Eigenaar Jan Hetteema te Baard verkocht voor de woningouw van dat zelfde stuk land de grond voor f 2.50 en f 3.- per M², dit was in 1951 en 1956. Alles is nu duurder geworden, vooral onroerendgoed. De Gemeente wilde niet meer dan 60 ct per M² geven. J. Hetteema vind dit veel te weinig, hij is na vele, vele besprekingen zo ver, dat hij het voor f 1.- per M² wil doen. Weth. H.J. vd Schaaf nodigt mij uit, dit met hem te bespreken. Hij zegt tegen mij dat, ik als pachter ook nog ± 40 ct per M² kan ontvangen dat is ± f 3100,- Hij zegt dat de Gemeente niet hoger bied dan die 60 ct. Hetteema kennende, zeg ik tegen v.d. Schaaf; “dan neem ik geen afstands vergoeding, geef die Hetteema er bij, want dan kan de Gemeente f 1.- per M² geven. Ook voor de woningbouw heb ik bemiddelt, en ook geen opstand genomen, om die aankoop door te laten gaan. Woningbouw en sportterrein zijn te samen ± 1 H.A. dit zou ± f 4000,- vergoeding zijn. Maar ons dopje heeft huizen, en een sportterrein nodig, om met andere dorpen mee te kunnen doen!
- 1963 Op 29 april word die koopakte getekend. De Gemeente heeft een tekening voor het nieuwe sportveld aans ons gestuurd. Hierop is nog al wat kritiek zoals bomen aan de Noordkant, en de toegang.
- 1964 28 febr. Eelse bespreekt dit met Weth. v.d.Schaaf want die tekening stuurde “Wez Fluch” terug aan de Gemeente met op, en aanmerkingen. Weth. v.d.Schaaf is welwillend, hij grijpt de telefoon, en belt weth. J. Tiekstra (boven huisvesting) die vraagt of ik a.s. woensdag na 3 uur bij hem wil komen.
- 4-3-1964 Eelse naar Weth. J. Tiekstra, over de terrein moeilijkheden van “Wez Fluch”. Ik vraag hem hoever is de Gemeente met haar plan hiervoor. Ik zeg hem toe dat: onze korfballers, en dorpsgenoten wel mee willen helpen, dit plan uit te voeren. Dat geeft juist veel eigenwaarde!
Weth. Tiekstra zegt: goed dat ik dit hoor, want we vergeten de kleintjes hoor ik! Hij telefooneerd en vraagt of de sportstichting op 19 maart bijéénkomt, hij zegt mij toe, dit dan te willen bespreken. Ik vraag hem ook: of de Gemeente een bespreking wil hebben met: De verenigingen: Dorpsbelang en “Wez Fluch” Volgens mij past dit plan, en plaats, in een toekomstig uitbreidingsplan van Hempens.
- 14-5-1964 Is deze bespreking te Hempens geweest, in het dorphuis te Hempens.

Twee ingeplakte brieven gedateerd 4 juni 1962 en 28 november 1962.

De Nederl. korfbalbond heeft ook schriftelijk contact met het Gemeente Bestuur. (B en W) Zij dringen er op aan dat er een Gem Sportveld komt te Hempens. Het bestaande terrein is onvoldoende volgens hun.

De voorzitter van “Wez Fluch” Rintje de Wal had voor onze korfbalclu, zitting in de Leeuwarder Sprotstichting. Hij heeft daar ook aangedrongen op een sport terrein te Hempens. Secr. hiervan is de heer Kamphuis.

- 14-5-1964 Vanavond is de bespreking in het Dorpshuis te Hempens van, “het sport terrein plan”, aanwezig zijn:
Voor Gemeente 2 heren.
Voor Korfbalclub, het gehele bestuur

Voor Dorpsbelang, het gehele bestuur
Voor school, Meester J. v.d.Hoek

1. Dit gedeelte van Hempens is voor woningbouw bedoeld.
2. Het is verkocht, op voorwaarde sportterrein te worden.
3. Eelse Tigchelaar heeft door Grond-Mij een egalisatieplan laten maken, wat f 9217,- moet kosten (gehele perceel.) Subsidie 77% maar m=niks geen recht of vastigheid van de eigenaar, werd toegezegd in maart 1957.
4. Weth. J.v.d.Schaaf en J. Lub hebben Eelse zijn plan overgenomen, om niet het gehele land ($\pm 1.67.10$ H.A) maar om ± 7500 á 8000 M² te bestemmen aan de Westkant, voor het maken van één goed sportveld, waarin genoeg zand komt, zodat dit wintertijd ook gebruikt kan worden, beschut en versiert met bomen en heesters. Dit benodigde zand, kan met een schip worden aangevoerd, wat het goedkoopst is, dus voor het zelfde geld, meer zand, dus beter terrein, aldus Eelse.
5. Alle aanwezigen keuren dit plan goed, en Gemeente moet dan eerst bestemmingsplan wijzigen.

Afschrift Gemeente Leeuwarden
verrichten grondonderzoek.

V.O.W. 18472 r/jd Leeuwarden 19 november 1968

Aan de Pastorie der Hervormde Kerk van Hempens, t/a de Heer E. Tigchelaar,
Skoalledyk 38 Hempens.

Het zal u zeer waarschijnlijk bekend zijn, dat onze gemeente in de afgelopen jaren reeds een aantal percelen heeft aangekocht, welke zijn gelegen in het gebied, dat wordt gegrensd door de Groningerstraatweg, het ouddeel, het Langdeel, een Zuidoostelijk gedeelte van de gemeente grens, de Wargastervaart, de Greuns, de Tijnje en de Schieringersloot. Deze aankopen, waarmede nog steeds wordt doorgegaan, gescheiden in verband met het feit, dat voor het betreffende gebied in het kader van de stadsuitbreiding verschillende bestemmingsplannen worden voorbereid. Zo moet worden verwacht, dat het gebied tussen de Groningerstraatweg het Ouddel, de Kurkemeer en de Schieringersloot (het gebied, "Cammingaburen" zal worden bestemd tot woonwijk, het gebied tussen de Kurkemeer, het Ouddeel, het van Haringtakaneel, de Greuns en de Tijnke (het gebied " Hemrik" tot industriewijk. En het gebied tussen het Harinxakanaal het Langdeel, de Wargastervaart en de Greuns (het gebied "Hempens") tot woonwijk. Tot de voorbereiding van deze bestemmingsplannen behoort o.m. het verrichten van grondboringen op een aantal punten in deze gebieden, teneinde een inzicht te krijgen in de samenstelling, en de draagkracht van de ondergrond. Een van deze punten van onderzoek (sondeerplaatsen) bevindt zich op het (de) bij u in eigendom/ in pacht zijnde perceel (percelen) kadastraal bekend gemeente Huizum sectie H. no. (s) 226,269 (dit zijn de 7 pondemaat Pastoralia bij Langdeel) Voro het betreden van en voor het verrichten van het onderzoek op dit perceel (deze percelen) is de toestemming van u als landeigenaar / pachter nodig. Wij zullen het daarom zeer op prijs stellen indien u deze toestemming wilt verlenen, waarbij wij nog kunnen opmerken, dat het in de bedoeling ligt het sondeermateriaal met paard en wagen te vervoeren,

aangezien de meeste sondeerplaatsen zich op een grote afstand van de verharde weg bevinden. Uw bevestigend antwoord zien wij gaarne op korte termijn tegemeot. Indien wij binnen 14 dagen na de dagtekening van deze brief niet het tegendeel van u hebben vernomen zullen wij zo vrij zijn, aan te nemen dat uwerzijds geen bezwaar bestaat tegen het uitvoeren van de boven bedoelde plannen. Voor uw medewerking in deze betuigen wij reeds bij voorbaat onze dank.

Burgemeester en wethouders van Leeuwarden

Het totaal aantal inwoners van Hempens en Teerns

	mannen	vrouwen	totaal	aantal woningen	bewoond
1960	116	104	220	59	58
1962	98	92	190	59	57
1964	94	88	172	59	52

Op 1 jan 1968 zijn er 9 weduwen

Op 1 jan 1968 zijn er 1 vrijgezel Sj. v.d.Weij alleenwonend
10 woningen

Op 1 jan 1968 zijn er 7 gezinnen alleen man en vrouw
17

Op 1 jan 1968 is het grootste gezin met 5 kinderen Tj. Kuipers

Op 1 jan 1968 hebben de gezinnen meest 2 of 3 kinderen.

De grote gezinnen van vroeger zijn hier niet meer.

De eerste korfbal wedstrijd op het nieuwe gemeentelijk sportterrein te Hempens is gespeeld op 12 mei 1968. Wez Fluch I speelde tegen S.O.S. van Muntendam. Wez Fluch won deze wedstrijd met 9-4. Dit was competitiewedstrijd 2^e klas N.K.B. afd. A.

17 mei 1969

Officiële opening van het sportveld te Hempens.

Aanwezig zijn:

Weth. J. Tiekstra

De Heer A. Th. Bijkerk voor sport en Recreatie

De Heer de Vries Gemeente financiën

2 heren van de gemeentelijke gebouwen.

De Heer J.H. Rogge voor de K.N.K.B.

De Heer S. Bergsma voor de F.K.B.

De Heren J. Roosjen en J.R. Smit voor Grond-Mij

Van de ere leden van Wez Fluch waren er;

Joh. Nicolai, Joh. Hornstra, Hielke Faber, Gerben de Jong, Epke Tigchelaar en Eelse Tigchelaar. Bestuursleden van alle dorpsverenigingen en voor de ouder commissie, EPke Tigchelaar, Mevr. Bakker, B. vd Veen van Warga, G. Kuperus die de leiding had bij de opbouw van de kleedgelegenheden. (kantine)!

Om 1 uur komt het muziekkorps van Warga spelend de weg langs naar sportterrein, De kinderen van Hempens ca. in "Wez Fluch" shirt lopen er achter, langs de vele vlaggen die waren uit gestoken. Dan op het sportterrein gekomen, werpt de Heer Bijkerk een korfbal in

de mand (die met papier van onder dicht is geplakt. Dit papier breekt, en dan valt er een lint uit, met een sleutel er aan bevestigd, Maakie Tigchelaar komt met een schaar op een kussentje aangelopen, en Bijkerk knipt de sleutel los, en opent de kantine. Door een zeer ernstige ziekte van de vrouw van de voorzitter Rintje de Wal, is onze oudvoorzitter, en Eerelid Joh. Nicolai vandaag diens vervanger, en 't is in orde!!

Joh. Nicolai heet allen hartelijke welkom, op deze voor Hempens zo belangrijke gebeurtenis. Hij brengt de dank van Hempens over aan Weth. Tiekstra en verzocht hem, dit aan het volledig Leeuw. college van Burgemeester over te brengen. Hij prijst het werk dat door het dorp zelf is gedaan. Het is een voorbeeld voor andere plaatsen. Dan spreekt Weth. Tiekstra, die met het 40 jarig jubileum van Wez Fluch (1964) bewondering heeft gekregen, voor zoo'n kleine gemeenschap, die zo veel op het gebied van sport durft te doen. De Heer J. Roosjen van de Grond-Mij is verheugd dat dit sportveld, dat zij hebben aangelegd, nu met een hoogst moderne kantine, geschikt is voor de sport, op bijzonder goede grondslag. Hij bied namens de Grond-Mij, een grote elektrische buiten klok aan, te bevestigen aan de kantine. De Heer Rogge zegt, dat dit sportveld en cantine de grote voldoening heeft van de K.N.K.B. De Heer S. Bergsma zegt, dat hij Hempens al vele jaren goed kent, ook als toneel-leider, hij heeft vertrouwen in de toekomst van Wez Fluch, De Heer de Vries, zegt, dat de Gemeente hoopt dat de financiën hier goed zijn terecht gekomen. De Heer de Vries, van de scheidsrechters com. zegt dat dit veld en cantine, ook voor de scheidsrechters een gewenscht hoogte punt hebben bereikt. Meester J. v.d. Hoek spreekt namens Dorpsbelang en vrouwen vereeniging, "Mei elkoar Ien". Epke Tigchelaar spreekt namens oudercommissie en verschillende dorpsvereenigingen, geen doel, maar middel! Allen spreken hun voldoening uit, voor het mooie sportveld, met moderne kantine.

De kinderen hebben inmiddels allemaal groot en klein, een ballon opgelaten, met hun naam en adres kaartje. Meester J.v.d.Hoek bood namens de vereeniging "Dorpsbelang" een electrieke binnenklok aan. De vrouwenvereeniging, M.E.I. heeft de gordijnen voor de grote vensters gemaakt, evenals de kleine. Voorzitter Joh. Nicolai pree in zijn slotwoord allen die dit tot stand hebben gebracht, ieder op zijn manier, en zijn mogelijkheden, hij had vooral een woord van dank aan Joh. Hornstra en vrouw, voor wat zij, vanaf de oprichting van de korfbalclub "Wez Fluch, hiervoor steeds hebben gedaan.

Met eerst een kopje thee, met een gebakje, gevolgd door 2 x consumptie, zoals wijn, sherry enz, enz. en sigaren en sigaretten op tafels, was dit met de aanwezigen, een geslaagde opening.

Van degenen, die daadwerkelijk aan de opbouw van deze kantine hadden geerkt, waren er maar enkelen. Over het voorbereidend werk, en plan om dit sportterrein, juist op deze plaats aan te leggen, is geen woord gezegd. Ook dat het bed, voor de korfbalclub reeds door anderen was klaar gemaakt, en gemeente dit plan, maar voor 't grijpen had, is niets gezegd. Om 3.30 was de openings samenkomst afgelopen. Maar Hempens heeft nu een pracht sportveld en kantine. Word in deze geest aan een bestemmingsplan voor Hempens gewerkt?

Om 4 uur was er nog even een korfbalwedstrijd. Onze korfbalclub "Wez Fluch" is opgericht op de derde (3) zaterdag in mei 1924, toen was het 18 mei. 1924 zondag!

Deze officiële opening van Gem. sportveld en kantine is ook op de derde (3) zaterdag in mei, nu is het 17 mei 1969. "Wez Fluch" is dus vandaag, rond 45 jaar oud. En had een goede dag!

Afschrift

Ter kennisneming

Aan de Leeuwarder Sportstichting
Secr.: Raadhuisplein 32
Leeuwarden

334/10410/D/H
Terrein Wez Fluch

7 januari 1964

Onder verwijzing naar de vroegere met u gevoerde correspondentie (us brief d.d. 14-9-62, kenmerk 1.0.015.3/K/P en onze brief d.d. 26-9-62 nr 4021) zouden wij het zeer op prijs stellen te mogen vernemen hoe de stand van zaken op dit moment is met betrekking tot de voorbereiding van het plan voor het nieuwe terrein ten behoeve van de vereeniging Wez Fluch te Hempens, en hoe de vooruitzichten zijn ten aanzien van de aanleg hiervan. Voor uw antwoord betuigen wij u bij voorbaat onze welgemeende dank.

Hoogachtend,
Koninklijke Nederlandse Korfbalbond
H.M. van Driel
secr.- Penningm.

Copie:en gezonden aan:
de D.C. Noord, de F.K.B., het bestuur
van Wez Fluch, en de heren
K.Roggen en Dr. J.N. Roosenschoon.

Afschrift

Koninklijke Nederlandse Korfbalbond.

Aan het bestuur van Wez Fluch
t/a de heer J. Tichelaar
Skoalledijk 38
Hempens (Fr.)

no. 334/11051/D/H
terrein Wez Fluch

Rotterdam 19 februari 1964

Geacht bestuur,

Op onze brief aan de Leeuwarder Sport Stichting van 7 januari j.l. waarvan wij u een copie toezonden, ontvingen wij dezer dagen bericht, dat genoemde stichting de terreinsituatie voor uw vereniging spoedig hoopt op te lossen. Er moeten echter nog enige hindernissen worden weggenomen. Wij verzoeken u ons mede te delen hoe de stand van zaken ten aanzien van de aanleg van het nieuwe terrein op dit moment precies is.

Het ligt in ons voornemen om over enige tijd het gemeentebestuur opnieuw over deze aangelegenheid te benaderen.

Uw antwoord zien wij met belanstelling tegemoet.

Hoogachtend,
H.M. van Driel
secr.- Penningm.

Copieën gezonden aan:
het bestuur van de F.K.B. de
D C Noord en de heren K. Roggen
en Dr. J.M. Roosenschoon.

Afschrift

Koninklijke Nederlandse Korfbalbond.

Bondsbureau: Mathenesserlaan 379 Rotterdam – 6

Aan het bestuur van Wêz Fluch
t/a Mej. D. Tichelaar
Skoalledijk 38
Hempens, - (Fr.)

no. 144/15127/D/S
terrein Wez Fluch

Rotterdam 15 februari 1965

Geacht bestuur,

Naar aanleiding van uw briefkaart van 2 dezer delen wij u mede, dat wij u op 19 februari 1964 een breif zonden van de volgende inhoud:

Op onze brief aan de Leeuwarder sportstichting van 7 januari j.l. waarvan wij u een copie toezonden, ontvingen wij dezer dagen bericht, dat genoemde stichting de terreinsituatie voor. Uw vereniging spoedig hoopt op te lossen. Er moeten echter nog enige hindernissen worden weggenomen. Wij verzoeken u ons mede te delen hoe de stand van zaken ten aanzien van de aanleg van het nieuw terrein op dit moment precies is. Het ligt in ons voornemen om over enige tijd het gemeentebestuur opnieuw over deze aangelegenheid te benaderen.

Uw antwoord zien wij met belangstelling tegemoet

Uw reactie zouden wij thans gaarne per omgaande ontvangen.

Hoogachtend,
H.M. van Driel
secr. – Penningm.

Afschrift

Hempens

4-3-1965

L.S.

Bij deze krijgt u dan eindelijk ons antwoord van uw brief van 19 februari 1964

De toestand van het nieuwe terrein:

onze mening: juni 1964 hebben wij bezoek gehad van de Leeuwarder sportstichting en de heer Achterhof (gem. opzichter voor stadsuitbreiding) Zij kwamen met het volgende probleem. "Op het uitbreidingsplan van het drop Hempens stond geen sportveld. Daar waar wij nu het sportveld wensten aan te leggen, daar was de grond bestemd voor huizen. Wat wilde Hempens op die grond: huizen of een sportveld? Wij hebben gezegd: een sportveld, want elders is genoeg ruimte voor huizen. De heren vonden het best, maar het uitbreidingsplan dat reeds jaren op vernieuwing wachte zou eerst moeten worden veranderd en dan goedgekeurd moeten worden door Prov. Staten (eventueel Den Haag) Op dat nieuwe uitbreidingsplan was een sportveld gepland.

De aanleg ervan wacht dus op goedkeuring van het nieuwe uitbreidingsplan.

Nu is er waarschijnlijk een stagnatie opgetreden want de nieuw aan te leggen verkeersweg Leeuwarden – Drachten komt dicht langs Hempens te liggen. Men weet echter nog niet precies waar. Wij denken, dat men, met het maken van het nieuwe uitbreidingsplan voor Hempens, zeker zal wachten, tot men precies weet, waar de nieuwe provinciale verkeersweg zal komen te liggen. Dat is namelijk van groot belang voor de verdere uitbreiding van Hempens. Al met al duurt het volgens ons nog wel één of twee jaar, voor er weer aan het plan voor het sportveld kan worden gewerkt.

Hoogachtend,
Namens "Wez Fluch"
J. Tichelaar (secr.)

Het Hempenserfeest in 1957

De traditie om de 2e zondag en maandag dit te houden is veranderd, daar "Sparta" van Wartena op die dag hun 50 jarig bestaan kunnen vieren. Nu is voor Hempens de 3^e zondag en maandag het Hempenserfeest, 21 en 22 juli. Dit feest is gehouden op J.d. Vries 10 p.d.m. huurder Eelse Tichelaar. (op het broegere oude korfbalveld (den).

Dit feest werd de laatste jaren op de 10 p.d.m. van de heer J.v.d.Pol gehouden, land voor kerk en pastorie. Deze wilde nu geen toestemming geven voor dit feest. Hij had een paard mishandelt tijdens maaien in 't land. Een paar dorpsbewoners die dit zagen, gingen daar heen, om dat paard te helpen, maar J.v.d.Pol stuurde hun het land uit, toen belden ze de politie, en dit zal een rechtzaak worden.

Moest nu het hele dorp buigen voor dit misdrijf??

Eelse Tichelaar heeft tegen de vereniging gezegd. Denk er om, niet bedelen, ga dan maar op de 10 p.d.m. bij mij in gebruik. En dat deden ze, ondanks protest eigenaar. De Leeuwarder Courant van zaterdag 21 sept. 1957 meldt: Leeuwarder politierechter:

Dierenmishandeling – corsetten.

"Het leek alsof u er een zuiver sadistisch genoegen in had, om dat beest te kwellen" zei de politie rechter Mr. Schonfeld, gistermorgen tegen de 53 jarige veehouder J. v.d. P. te Hempens, die zich moest verantwoorden wegens dierenmishandeling. De verdachte had op 1

juni j.l. een nogal jong en stug paard voor de maaimachine gehad, maar het trekken van dit beet, liet veel te wensen over. Drie uur lang was zij al, “aan ’t lijn trekken” geweest, en ging toen voor de machine liggen. De verdachte had daarop de benen van de edele Friese volbloed merrie vastgebonden, en was naar huis gegaan, om een zweep te halen, waarmee hij het paard over rug en hoofd sloeg.

Dit was een buurman wat al te gortig, en deze wilde de kastijding verhinderen. “Heb je niks mee nodig.” zei de verdachte, die al 40 jaar paarden fokt. “Ik weet best met paarden om te gaan”

Van dit laatste was de officier, Mr. Jansen niet overtuigd, hij vond het “verdraaid gemeen” een liggend paard de benen vast te binden, en dan te slaan.

De eis werd tien dagen voorwaardelijk. Als raadsman van verdachte vestigde Mr. Beek er de aandacht op dat het paard nu zeer handelbaar was en goede maatjes met de verdachte was gebleven. Had het dier erge pijn gehad, dan was het de verdachte de volgende morgen niet tegemoet gelopen om een klapje op haar schouder te krijgen” meende hij. De politierechter maakt er f 50,- boete subs. 10 dagen hechtenis van.

Ook in 1958 en 1959 is het Hempenserfeest weer op de 10 p.d.m. van J.d.Vries gehouden. De grote feesttent vangt zeer veel wind. In de dertiger jaren is de tent al eens omgewaaid, de toneelschermen waren vele honderden meter weg gewaaid.

In juli 1960 is er harde wind, voorzitter van V.V.V. D. Bergsma, vraagt mij of de feesttent en feest daar weer mag. Ik geef toestemming hiervoor, maar zeg er bij, als jullie weer dichterbij het dorp een feestterrein kunnen krijgen is dat beter. Op 7 juli belt J.v.d.Pol om 12 uur mij op, en zegt dat D.Bergsma over de harde wind en feesttent had gesproken. Hoe moet dit? vraagt hij. Ik zeg: “’t feest gaat door! en zeg maar tegen D. Bergsma dat ze ook wel op jou land mogen! Dat heeft J.v.d.Pol gedaan, en ’t feest is daar weer gehouden. Hij weigerde een feest op zijn land, maar moest het nu weer aanbieden!

Sept. 1970

Plan Hempenser feest en 2^e speelveld op ’t land bij E.Tigchelaar.

14-9-’70 Vanavond komen, de onderwijzer alhier meester J.v.d.Hoek als voorzitter den korfbalclub, “Wez Fluch” en als voorzitter van de vereniging “Dorpsbelang” en Siebe D. Visser bij Eelse Tigchelaar om te vragen of er een tweede speelveld mag worden aangelegd naast het Gem. sportterrein, om daar dan de 2 á 3 dagen Hempenserfeest (2e zondag in juli) te kunnen houden. Gewoonte is om:

Zaterdag ’s avonds, voetballen oud tegen jong Hempens

Zondag: seriedag, korfballen op meerder velden deelname van ± 20 á 30 twalftallen.

Maandag: optocht van schoolkinderen, matiné wedstrijden tussen schoolkinderen., volksvermaken voor volwassenen. enz.

Met ’s avonds in grote feesttent tooneel, oid. Alle drie avonden dansen achterna. Ook een draai (sweef) molen is dan op het terrein. Ook met enkele tenter voor touwtrekken, schieten enz. Ook met snoep, ijscos, vis, is er dan een stant.

Ik (T) raad deze 2 heren aan om, met het aanvragen van dit 2^e sportveld even te wachten, omdat ik juist onder melker ± 5 uur heb gehoord van Hetteema, dat hij vermoedelijk geen eigenaar blijft van dit gewenschte stuk land. Meester v.d. Hoek en Siebe Visser kunnen dan later met Gemeente hierover spreken. Zij waren dit volkomen met mij eens.

Een krantenartikel en foto zijn ingeplakt. Met onderschrift:

De Leeuwarder raad voor sportaangelegenheden maakte een excursie naar Hempens op 2 sept. 1971. Zie de namen van deze heren op de bovenste foto.

Namen zijn: De heren R. Kuipers, H. Ten Hoeve, A. Fleur, G. Vos, A.Th. Bijkerk (Directeur Dienst Sport en Recreatie), H. Meijerhof, D.G. Mennink, S.C.E. Stokker en J.W.P. Charisius van links naar rechts, inspecteren hier het veld van de korfbalclub Wêz Fluch.

1970

Gemeente Plan, woonschepen van Goutum naar Hempens. In de Wirdumervaart te Goutum liggen circa 8 woonschepen, Nu daar te plaatse huizen zullen worden gebouwd, moeten die woonschepen daar weg. De straat en riool aanleg daar in Goutum, is voor f 216.000 aanbesteed, aan Reidinga en Kuipers te Drachten. Dit werk is deze herfst al mee begonnen.

14-9-'70 Jetze Hellema bij E. Tigchelaar, om hem mee te delen dat de Gemeente Leeuwarden, een persoon naar hem heeft gehad, om te vragen, of de woonschepen van Goutum, ook aan zijn land konden liggen te Hempens.

Er was dan nodig een strook grond voor pad, waterleiding, telefoon, en electriek, met plaats voor een paar hokken enz.

J. Hellema had hem gezegd:

1. Eerst kochten jullie een bouwterrein daar voor 1 huis dubbl.
2. daarna grond voor het bouwen van een blok van 4 en een blok voor een dubbele woning.
3. Toen kocht Gemeente het sportterrein ± 8000 M².
4. Koop nu direct maar meer, De Gemeente kan de 3 percelen land van hem daar met de boeren huizinge wel kopen op taxatie. (Hellema)

Gemeente Doet bericht, na overleg met de Wethouder, dat hij als verkoper kan vragen voor welk bedrag Hellema dit wil verkopen.

Hellema Heeft dit gedaan op 14 dec. 1970.

E. Tigchelaar zegt tegen Hellema, als het Gemeente te hoog is, kan je inplaats van de 3 stukken land daar, ook 2 stukken land en boerderij verkopen, en hou het land dat ten Oosten van weg naar Suderbuorren ligt.

Hellema met taxateur Bierma van Leeuw. bij ons, die de boerenhuizinge namens Gemeente taxeert. Hij beziet de gehele huizinge (een stelp met rieten dak) voor een bedrijfsruimte worden geheel door gezien.

21-1-'71 Jetze Hellema relief. mij vanavond dat:

De Gemeente deze huizinge met 2 stukken land heeft gekocht.

Zeer binnenkort zullen ze een voorlopige koopakte opmaken. Deze 2 stukken land liggen tegen de boerderij aan en 1 tegen Wargastervaart. Het bestemmingsplan voro Hempens is hiermee voor ± 70% in eigendom van Gemeente Leeuwarden.

Dit door Gemeente gekochte, land en huis, is door. Ged. Staten van Friesland opgeschort? (afgekeurd?) Reden zal wel zijn , te veel rente verlies, daar de Gemeente dit, de eerste tiental jaren niet nodig heeft?

Onderschrift bij foto:

Hempenser Feest op 9-10 en 11 juli 1972. Hier zakslaan van jongemanne, naast sportterrein. De verliezer valt in 't water. Dit is op 11 juli 1972.

Op 18 juni 1976 is op ons sportterrein een Gem. schoolorsportdag. Waaraan de dorps scholen in de Gemeente Leeuwarden aan meedoen. Prachtig weer, mooi terrein, en zeer veel kinderen, met hun onderwijzer(es).

Stemming sportief, spannend zoals bij de estaffette loop enz. 't Was een heel mooie dag, voor allen die er bij betrokken waren.

Er word in okt. 1976 nog 50 ton zand over ons sportterrein gestrooid. Vracht auto's brengen dit tot de brug, en een kraan doet het zand in aparte zand strooi wagentjes achter een trekker.

Korfbalclub: "Wez Fluch" te Hempens

Opricht 18 mei 1924

jaar	Gesp. gew. gel. verl. pnt, doelpunten voor – tegen	inkomsten	Uitgaven	saldo
1924-25	3 - 1- 0 - 2 - 2 = 2 - 2			
1925-26	27- 12- 7 - 8 - 31= 28 - 16			
1926-27	38- 25- 8 - 5 - 58= 84 - 26			
1927-28	40 -			
1928-29	40 -			
1929-30	40 -			
1930-31	33 -			
1931-32	28 -			
1932-33	37 -			
1933-34	43 -	345.34	279.02 ½	66.31 ½
1934-35	33 -	436.31 ½	382.75 ½	53.56
1935-36	37 -	332.71	282.50 ½	50.20 ½
1936-37	48 -	330.02 ½	290.45	39.57 ½
1937-38	53 -	331.03	289.64	41.39
1938-39	49 -	340.57	284.58 ½	55.98
1939-40	38 -	389.44	369.38	20.06
1940-41	12 -	168.98 ½	118.70 ½	50.28
1941-42	38 -	193.18	149.62	43.56
1942-43	35-	233.01	189.79	43.22
1943-44	43 -	411.68	245.88	165.80
1944-45	28 -	349.30	173.12	176.18
1945-46	46 -	847.08	542.55	304.53
1946-47	47 -	837.33	536.89	300.44
1947-48	64-	1338.56	1018.87	319.69
1948-49	86 -	1017.74	750.92	266.82
1949-50	124 - 50 - 28 - 46 : 128: 245 - 216	1551.47	1456.15	95.32
1950-51	120- 50 - 24 - 46 = 124= 284 - 223	1224.24	1194.82	29.42
1951-52	98 - 45 - 17- 36= 107: 229 - 255	945.75	752.76	192.99
1952-53	64 - 20 - 11 - 33= 51 : 127 - 175	898.31	828	70.31
1953-55	87	834.07	687.54	146.53
1954-55		983.32	923.67	59.65

1955-56		667.65	617.93	49.72
1956-57		1251.10	1063.54	187.356
1957-58		1883.03	1568.47	314.56
1958-59		1534.61	1274.69	259.92
1959-60		1584.34	1334.91	249.43
1960-61		1887.43	1511.89	375.54
1961-62		1971.91	1517.72	454.19
1962-63		2541.35	1865.09	676.26
1963-64		2756.93	1781.43	975.50
1964-65				
1965-66	Etc.			

Korfbalclub “Wez Fluch” te Hempens opgericht 18 mei 1924

jaar	Aantal leden	Leden tal samen	Aantal wedstrijden	Van 1 maart – 1 maart
1924-25	30	30	3	O K B (onderlinge korfbal bond
1925-26	30	30	27	„
1926-27	31	31	38	„
1927-78	26	26	40	F.K.B. (Fries Korfbal bond
1928-29	32	32	40	„
1929-30	31	31	40	„
1930-31	28	28	33	„
1931-32	30	30	28	„
1932-33	30	30	37	Wez fluch I kampioen Noord
1933-34	32	32	43	Wez fluch I kampioen van Fr. 1 ^e klas F K B
1934-35	30	30	33	
1935-36	32	32	37	
1936-37	32	32	48	Wez Fluch II kampioen 2 klas FKB A-B
1937-38	40	40	53	
1938-39	40	40	49	Wez fluch II kampioen 2 klas A II
1939-40	36	36	38	
1940-41	30	30	12	
1941-42	32	32	38	Wez fluch I Kampioen Afd. A 1 ^e klas FKB
1942-43	30	30	35	Wez fluch kampioen afd. I „ „
1943-44	40	40	43	Wez fluch kampioen afd. II 2 ^e klas FKB
1944-45	40 adspi	40	28	Wez fluch II Kampioen „ „ „
1945-46	42+ 20	62	46	
1946-47	40 + 22	62	47	
1947-48	30 + 33	63	64	
1948-49	56 + 26	82	86	
1949-50	53 + 36	89	124	25 jarig jubileum

1950-51	54 + 36	90	120	Wez fluch I kampioen afd. A. 1 ^o klas FKB
1951-52	49 + 35	84	98	Wez fluch in de NKB (Nederlandse K.Bond)
1952-53	36 + 30	66	64	Geen vast oefen en wedstrijd terrein
1953-54	31 + 25	56	87	Bij Gerben de Jong een speelveld gemaakt.
1954+55	35 + 27	62		
1955 +56	36 + 32	68		
1956+57	31 + 31	62		
1957+58	31 + 25	56		Wez fluch I kampioen afd. 3 ^o klas NKB
1958+59	19 + 21	40		Wez fluch I speelt. 2 ^o klas KNKB
1959+60	31 + 16	47		
1960+61	31 + 16	47		
1961+62	39 + 14	53		
1962+63	37 + 16	53		
1963+64	33 + 15 + 9	57		
1964+65	31 + 14 + 8	53		
1965+66				
1966+67				Aanleg gem. sportterrein te Hempens 2-1-'67
1967+68				
1968+69				
1969+70				Opening nieuw sportterrein 17-5-1969
1970+71				
1971+72				
1972+73				
1973+74				
1974+75				50 jarig jubileum op serie dagen
1975+76				
1976+77				

IJclub Lijts Begjin te Hempens opgericht 9-11-1909
Oudste ledenlijst bewaard is van nov. 1913-nov 1914

1. Jelke Tigchelaar
2. Sjouke Rijpstra
3. Klaas Hellema
4. Wieberen Tiemersma
5. Gerrit Tiemersma
6. Hendrik Bergsma
7. Jacob Faber
8. Meine Faber
9. L. Wallinga

10. Jan Spoelstra
11. Dirk Bergsma
12. Douwe de Jong
13. Klaas v.d. Meer
14. Siemon Kalma
15. Jacob v.d. Meer
16. Oene Hooienga
17. Albert Visser
18. Karstjen Bouma
19. Teake Kooistra
20. Jan W. Veenje
21. Klaas F. Visser
22. Jan Greyanus
23. Jacob Greyanus
24. W. Greydanus
25. Sijtse Tiemersma
26. Else S. Tigchelaar
27. Rindert Keestra
28. Belsen de Boer
29. Nulle de Boer
30. Pieter de Boer
31. Sjoerd de Boer
32. Sjoerd sj. de Jong
33. Oeds sj. de Jong
34. Uiltje Hornstra
35. Johan Kalsbeek
36. Hendrik Kalsbeek
37. Sytse Janneveld
38. Marten Bergsma
39. Dirk. D. Bergsma
40. Klaas sj. Nicolai
41. Anne Hoekstra
42. Jan K. de Vries
43. Klaas de Vries
44. Keimpe Visser
45. Jan A Visser
46. Ate H. Visser
47. Hoitze Postuma
48. Tjeerd A. Oosterveld
49. Jochum A. Oosterveld
50. Jacob Renema
51. Sjoerd D. Bearda
52. Douwe Steenbeek
53. Jochum W. Veenje
54. Bontje Looiinga
55. F. Ferwerda
56. Joh. Bosma
57. Hoitse v.d. Meer
58. Tjerk Oevering

Het ledengeld was f 1,-

De Heer Swilbers Bakker te Huizum was beschermheer. Jelke Tigchelaar eerste voorzitter van 9/11/1909 † 7-7-'52.

De ijsclub Lyts Begjin te Hempens.

Er werd eerst in de omgeving Froskepolle gereden, daar was een herberg. Later heeft de club haar domicilie te Hempens gekregen. Want in 1913 bouwde de kerk daar een huis met lokaal voor vergaderingen enz. Terwijl de herberg op de Froskepolle werd afgeschaft. Er werd eerst in Hempens op de Greuns gereden. Maar ook al eens op "De Houn" en op het "Oude land" beiden ± 1 K M Zuid en Zuid-West van Hempens. Door de opkomst van de stoom en moterschepen was de Greuns vaak door de vele ijsbrekers niet als ijsbaan te gebruiken. Zo had Grouw, een stoomboot, een vrachtmater speciaal voor het ijsbreken gebouwd, een pakje moterboot en dan Halbertsma zijn haal transport materpramen, ook uit Akrum, Oldeboarn, enz. enz. kwamen de moterschepen. Zodat de ijsclub zocht om de ijsbaan op een stuk land aan te leggen dicht bij het dorp. De eigenaar van 't land ten Noorden van dorpsvaart voor het lokaal wilde hier niets van weten. Ds. Wanrooi is toen met de ijsclub overéengekomen dat deze op "de stinkert" (naam van dat land) werd aangelegd. De ijsclub zal dan het gwonen regenwater (maalgeld) voor dit land betalen voor verminderde huurwaarde, en bovendien het ijsbaan water (door inloop verkegen) met de Gebr. v.d.Weij moeten verrekenen.

In 1925-26 had de club al f 367,- voor dit plan.

In 1926 bracht een bazar nog f 367.55 hiervoor op
ontvangen f 734.55

De aanleg kosten betaald aan A.H.Visser (opz.)	f 468,33
Huur van 2 kipkarren en spoor v. Balen Irnsum	<u>f 55,40</u>
Totaal gekost	f 523.73

Van de f 210.82 overgehouden gaan nog enkele kleine poster af. bv. ds. Wanrooi ½ van aanlegplaats was f 50,- aan H. Bijstra betaald.